

Kóczyán Sándor

Az EJEK véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos ítéletei

A - F

Tartalom

A.....	5
A. v. Norway	5
Ahmed and Others v. United Kingdom.....	7
Ahmet Yildirim v. Turkey.....	9
Akdaş v. Turkey	12
Akdeniz v. Turkey.....	14
Aksu v. Turkey.....	16
Albert-Engelmann-Gesellschaft mbH v. Austria	19
Aleksandr Krutov v. Russia	21
Alfantakis v. Greece	23
Alinak v. Turkey	25
Alkaya v. Turkey.....	27
Allenet de Ribemont v. France.....	29
Almeida Leitão Bento Fernandes v. Portugal	31
Altug Taner Akcam v. Turkey	32
Alves da Silva v. Portugal	35
Amarandei and Others v. Romania	36
Amihalachioaie v. Moldova	38
Andreas Wabl v. Austria	40
Andrushko v. Russia	41
Animal Defenders International v. United Kingdom	43
Apostu v. Romania.....	47
Appleby and Others v. United Kingdom.....	49
Aquilina and Others v. Malta	51
Arlewin v. Sweden	54
Armellini and Others v. Austria	56
Ashby Donald and Others v. France	59
Aslan and Sezen v. Turkey.....	61
Aslan and Sezen v. Turkey (No. 2.)	61
Association Ekin v. France.....	63
Autronic AG v. Switzerland.....	65
Axel Springer AG v. Germany.....	67
Axel Springer AG v. Germany (No. 2.)	69
Aydin v. Germany	72
Aydin Tatlav v. Turkey	74
Azevedo v. Portugal	75
B.....	77
Backes v. Luxembourg.....	77
Baka v. Hungary.....	79
Balsyte-Lideikiene v. Lithuania	83
Barfod v. Denmark.....	84
Bargao and Domingos Correia v. Portugal	86
Barthold v. Germany	88
Başkaya and Okçuoğlu v. Turkey	89
Belpietro v. Italy.....	91

Bergens Tidende and Others v. Norway	93
Biriuk v. Lithuania	95
Björk Eidsdóttir v. Iceland	98
Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway	100
Błaja News Sp. z o. o. v. Poland	104
Bodrozic and Vujin v. Serbia	106
Bohlen v. Germany	108
Ernst August von Hannover v. Germany	108
Bowman v. United Kingdom	111
Brambilla and Others v. Italy	113
Brasilier v. France	116
Braun v. Poland	118
Bremner v. Turkey	120
Brosa v. Germany	122
Brunet Lecomte and Lyon Mag v. France	124
Bucur and Toma v. Romania	126
Budaházy v. Hungary	128
Bugan v. Romania	130
C, Cs	132
Casado Coca v. Spain	132
Castells v. Spain	134
Cengiz and Others v. Turkey	136
Centro Europa 7 S.r.l. and Di Stefano v. Italy	138
Ceylan v. Turkey	141
Chalabi v. France	143
Chauvy and Others v. France	144
Cholakov v. Bulgaria	146
Colaço Mestre and SIC – Sociedade Independente De Comunicação, S. A. v. Portugal ..	148
Colombani and Others v. France	150
Constantinescu v. Romania	153
Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France	155
Cox v. Turkey	158
Cumhuriyet Vakfı and Others v. Turkey	160
Cumpana and Mazare v. Romania	162
Csánics v. Hungary	165
D	168
Dabrowski v. Poland	168
Dalban v. Romania	169
Dammann v. Switzerland	171
De Diego Nafría v. Spain	173
De Haes and Gijssels v. Belgium	175
Delfi AS v. Estonia	177
Demuth v. Switzerland	184
Di Giovanni v. Italy	186
Dichand and Others v. Austria	188
Dink v. Turkey	190
Du Roy and Malauire v. France	192
Dupuis and Others v. France	194
Dyundin v. Russia	196
Dzhugashvili v. Russia	198

E	201
E. K. v. Turkey	201
Ediciones Tiempo S. A. v. Spain	203
Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukraine	204
Eerikäinen and Others v. Finland	207
Egeland and Hanseid v. Norway	209
Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası v. Turkey	211
Engel and Others v. the Netherlands	213
Eon v. France.....	214
Erbakan v. Turkey	216
Erdogan Gökce v. Turkey	218
Erdogdu v. Turkey.....	220
Erdogdu and Ince v. Turkey	223
Erdtmann v. Germany	225
Erla Hlynsdóttir v. Iceland	227
Erla Hlynsdóttir v. Iceland (No. 2.).....	229
Erla Hlynsdóttir v. Iceland (No. 3.).....	232
Ernst and Others v. Belgium	234
Europapress Holding D.O.O. v. Croatia.....	236
Éditions Plon v. France	239
F.....	242
Falter Zeitschriften GmbH v. Austria (No. 2.).....	242
Faruk Temel v. Turkey.....	243
Fatih Taş v. Turkey	245
Fatullayev v. Azerbaijan	247
Fáber v. Hungary.....	250
Feldek v. Slovakia	254
Féret v. Belgium.....	256
Filatenko v. Russia	258
Financial Times Ltd and Others v. United Kingdom	261
Firma EDV für Sie, EfS Elektronische Datenverarbeitung Dienstleistungs GmbH v. Germany	263
Fleury v. France.....	265
Flinkkilä and Others v. Finland.....	267
Flux v. Moldova (No. 3.).....	270
Flux v. Moldova (No. 6.).....	271
Flux and Samson v. Moldova.....	272
Foglia v. Switzerland.....	274
Frăsilă and Ciocirlan v. Romania	276
Fratanoló v. Hungary.....	279
Fressoz and Roire v. France	281
Fuentes Bobo v. Spain.....	283
Fürst-Pfeifer v. Austria.....	285

A

A. v. Norway

(Application no. 28070/06., 2009. április 9-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező – aki eredetileg emberölésért és késelés miatt testi sértésért ült börtönben – azt megelőzően szabadult a börtönből, hogy két kiskorú lányt megerőszakoltak és halálra szurkáltak azon a környéken, ahol szabadulását követően ő is rendszeresen megfordult (ún. Baneheia-eset). A rendőrségnek a kérelmező iránt tanúsított érdeklődése a média figyelmét is jelentősen felkeltette. Több országos lap is beszámolt a kihallgatásáról és a büntetett előéletéről, de a személyazonosságát nem hozták nyilvánosságra. 2000 májusában a Fædrelandsvennen, Norvégia déli részének egyik nagy lapja két cikket is közzétett az esetről. A cikkek felfedték a kérelmező korábbi elítélésének részleteit, és kijelentették, hogy állítólag tanúk látták őt a környéken akkor, amikor a lányokat megölték. A címlap azt is hozzátette, hogy a kérelmező volt „talán a legérdekesebb az elítélt személyek közül, akiknek a mozgását a rendőrség most ellenőrzi”. A cikk nem nevezte meg őt, de olyan elemeket tartalmazott, amelyek elegendőek voltak a kérelmező azonosítására: egy interjút, amelyben ragaszkodott ártatlanságához, a munkahelyének, lakóhelyének és környezetének leírását, valamint egy róla készült, távoli és kissé homályos fényképet. Szintén 2000 májusában a TV2 televíziós csatorna is beszámolt egy hírről, miszerint a sajtó képviselői követték a gyilkost a városban.

A kérelmező rágalmozás miatt pert indított az újság és a TV2 ellen. A hazai bíróságok a TV2 riportja tekintetében kártérítést ítélték meg. Az újságcikkek kapcsán a Legfelső Bíróság megállapította, hogy a publikációk olyannyira rágalmozóak voltak, hogy képesek voltak az átlagos olvasóban azt a benyomást kelteni, hogy a kérelmező a gyilkosságok legvalószínűbb elkövetője. Azonban mégis úgy vélte, hogy az újság jogosult volt közzétenni a cikkeket, mivel a közvélemény érdekében járt el, amelynek joga volt ahhoz, hogy tájékoztassák a vizsgálat fejleményeiről.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság már elismerte, hogy a 8. cikk értelmében a jó hírnév és a becsület védelme a magánélet tiszteletben tartásához való jog részét képezi. Egy személy hírneve – még ha egy nyilvános vita keretében bírálják is – az illető személyes identitásának és szellemi integritásának részét képezi, ezért az a magánéletének körébe tartozik. Ugyanezeket a megfontolásokat kell alkalmazni egy személy becsületére is. Ahhoz, hogy a 8. cikk számításba jöjjön, a becsület és a jó hírnév sérelmének el kell érnie egy bizonyos komoly szintet, és oly módon kell kárt okoznia, ami „sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jog személyes élvezetét” (64. bek.). A Bíróság figyelembe vette az állam 8. cikk alapján fennálló pozitív kötelezettségét az érintett személy magánszférájának védelmére a folyamatban lévő büntetőeljárásokban. Figyelembe kell venni ugyanakkor a sajtó jogát is, hogy közölje az információkat a közérdeklődésre számot tartó kérdésekről, beleértve a folyamatban lévő büntetőeljárásokat is (65. bek.). Kérdés, hogy az alperes állam teljesítette-e azon pozitív kötelezettségét, hogy megvédje a kérelmező becsületét és jó hírnevét a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jog részeként (67. bek.).

A hazai bíróságok szerint a közzétett cikkek rágalmozó jellegűek voltak, mivel azt a benyomást keltették az átlagos olvasóban, hogy a kérelmező volt az első számú gyanúsított a gyilkossági ügyben. A cikkek a kérelmező kijelentését is tartalmazták, miszerint ártatlan, és a rendőrfőnök is tisztázta, hogy tanúként hallgatták ki és nem gyanúsítottként (69. bek.). Bár nem említették név szerint, a fényképek, valamint a munkahelyével és a lakóhelyével kapcsolatos részletek lehetővé tették azok számára, akik már ismerték őt, hogy egy különösen súlyos bűncselekmény lehetséges gyanúsítottjaként azonosítsák. Hasonlóképpen, bár a nyomozásról közzétett ténybeli információk nagyrészt igazak voltak, a tudósítás tévesen közvetítette azt a gondolatot, hogy a tények a kérelmező gyanúsítására utaltak (70. bek.). Vitathatatlan, hogy a sajtónak joga van információkat szállítani a nyilvánosságnak, és utóbbinak is joga van ezeket az információkat megkapni egy ilyen komoly ügyről, ám ezek a szempontok nem igazolják a kérelmezővel szembeni rágalmozó állításokat, és az ezzel neki okozott sérelmet (71. bek.). Sőt, újságírók üldözték a kérelmezőt annak érdekében, hogy megszerezzék a képeit és a nyilatkozatát, és különösen súlyos ez az életének egy olyan időszakában, amikor a börtönbüntetését befejezve rehabilitáción és társadalmi reintegráción ment keresztül. A kérelmező az újságírói tudósítások eredményeként képtelen volt folytatni a munkáját, el kellett hagynia az otthonát is, illetve részben társadalmi kirekesztésbe került (72. bek.).

A Bíróság így kimondta, hogy a vitatott publikációk súlyosan károsították a kérelmező jó hírnevét és becsületét, és különösen ártalmas volt az ő erkölcsi és lelki integritására, valamint

a magánéletére (73. bek.). A Bíróság szerint nem volt ésszerű arányossági kapcsolat a hazai bíróságok által az újság véleménynyilvánítási szabadságának védelmére felhozott érdekek és a kérelmező becsületének, hírnevének és a magánszférájának védelme között (74. bek.). A nemzeti bíróságoknak nem sikerült megfelelő egyensúlyt teremteniük az újság véleménynyilvánítási szabadsága és a kérelmező magánélethez való joga között (75. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

White v. Sweden (26. bek.); Pfeifer v. Austria (35. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme¹

Ahmed and Others v. United Kingdom

(Application no. 22954/93., Reports 1998-VI, no. 87., 1998. szeptember 2-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők brit állampolgárok, akik helyi önkormányzatoknál voltak különféle tisztségviselők. A helyi önkormányzatokról és a lakásügyről szóló törvény (Local Government and Housing Act 1989) és annak végrehajtására kiadott Szabályzat (Local Government Officers [Political Restrictions] Regulations 1990) korlátozta a helyi önkormányzati tisztségviselők politikai szerepvállalását. A törvényt az ún. Widdicombe Bizottság jelentése alapján fogadták el, amelynek feladata javaslatok tétele volt a választott tagok és az önkormányzati hivatalnokok közötti feszültség csökkentése, illetve az utóbbiak pártatlanságának megőrzése érdekében. A törvény következtében az egyik kérelmező nem indulhatott jelöltként a választásokon, két másiknak pedig le kellett mondania a Munkáspárt helyi szervezeteiben betöltött posztjáról.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 6:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmezők úgy vélték, hogy a Szabályzat indokolatlan beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogukba, tekintettel arra a hatásra, amit a kifogásolt intézkedések a megszokott politikai tevékenységükre gyakoroltak (39. bek.). A kérelmezők szerint a Szabályzat szövegezése pontatlan volt, ami lehetetlenné tette, hogy kellő

¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92137>

bizonyossággal előreláthassák azokat a következményeket, amelyek egy adott cselekedettel járhatnak. A bizonyosság hiánya elrettentő hatást gyakorol a véleménynyilvánítás szabadsága gyakorlására, mivel az önkormányzati tisztségviselők elkerülhetetlenül félnek attól, hogy oly módon járnak el, amellyel megszegik a Szabályzatot, és ez szankciókat eredményez (43. bek.).

A Bíróság kimondta, hogy a 10. cikkben foglalt garanciák a kérelmezőkre attól függetlenül kiterjednek, hogy a helyi önkormányzat által alkalmazott köztisztviselők-e. Nem volt vitatott, hogy a Szabályzat beavatkozást jelentett a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlásába oly módon, hogy megnyirbálta a politikai tevékenységek bizonyos formáiban történő részvételüket. E tevékenységek magukban foglalták a véleménynyilvánítás szabadságának különböző módon történő gyakorlását, és különösen az információk és eszmék politikai kontextusban történő terjesztéséhez fűződő jogukat (41. bek.). A kifogásolt szabályozás célja az volt, hogy meghatározza azt a szabályozási keretrendszert, amely korlátozza a jelentős számú, jogszabályban meghatározott kategóriába sorolható helyi önkormányzati tisztségviselő politikai tevékenységének bizonyos formáit, ami megkérdőjelezheti pártatlanságukat. Az ilyen magatartás – amely harmadik személyek szemében megkérdőjelezheti a közhivatalnok pártatlanságát – nem határozható meg teljes pontossággal. A Szabályzat olyan típusú magatartásokat határoz meg, amelyek potenciálisan alááshatják a tisztviselő pártatlanságát. Még ha egy közhivatalnoknak nehéz is lehet időnként felmérnie, hogy mely magatartása ütközhet a Szabályzatba, lehetősége van tanácsot kérni (46. bek.). A Bíróság szerint ezért a korlátozás „törvényben meghatározott” volt (48. bek.).

A kérelmezők tagadták a kormány álláspontját, miszerint a jogaikba való beavatkozás igazolható azon az alapon, hogy mások jogait kell védeni a hatékony politikai demokrácia érdekében. A kérelmezők normál politikai szerepvállalása nem jelent semmilyen veszélyt az alperes állam alkotmányos vagy demokratikus berendezkedésére (49. bek.). A Bíróság azonban nem fogadta el azt az érvet, hogy a hatékony demokrácia védelmének indokaként csak akkor lehet a 10. cikk korlátozási lehetőségeit felhívni, amikor az alkotmányos vagy politikai rendszer stabilitása veszélybe kerül. A hatékony politikai demokrácia fogalma éppúgy alkalmazandó helyi, mint nemzeti szinten (52. bek.). A Bíróság szerint a szabályozás a brit hagyományok megerősítését, és a helyi politikai demokrácia működésének hatékonyabbá tételét célozta (53. bek.). Ezért a Szabályzat alkalmazásából fakadó beavatkozás legitim célra irányult, azaz mások, a tanács tagjainak és a választók jogainak védelmét szolgálta (54. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a köztisztviselőkre is kiterjed. Bár a köztisztviselőktől – helyzetüknél fogva – az állam joggal várja el a diszkréció kötelességét, mint egyének jogosultak a 10. cikk védelmére (56. bek.). A kérelmezők szerint nem létezett „nyomós társadalmi érdek” amely indokolná a korlátozásokat. Még ha el is ismernék, hogy volt ilyen érdek, a korlátozás aránytalan beavatkozást jelent a 10. cikkben foglalt jogaikba, mivel számos tisztségviselőt és a tevékenységek olyan széles körét érinti, amelyek nem kizárólag politikai jellegűek (57. bek.). A Widdecombe Bizottság „nyomós társadalmi érdek” meglétét tapasztalta, és a Bíróság osztotta annak aggályait (62. bek.). Az intézkedések arra tekintettel születtek, hogy a körültekintően meghatározott csoporthoz tartozó helyi tisztségviselők pártatlanságát biztosítsák. A Szabályzat nem azt célozta, hogy elhallgattasson minden politikai ügygel kapcsolatos véleményt, akár vitatottak, akár nem. Elsősorban csak olyan tevékenységekben való részvétel ellen irányult, amelyekből – tekintettel azok láthatóságára – a nyilvánosság valószínűséggel következtethet az illető politikai nézeteire. Nem korlátozták a kérelmezők azon jogát, hogy politikai pártba léphessenek be, illetve hogy a párton belül szerepet vállaljanak (63. bek.). Ezeket figyelembe véve a Bíróság megállapította, hogy a korlátozás nem tekinthető a kérelmezők 10. cikkben foglalt jogába való aránytalan beavatkozásnak (65. bek.). Az ítélethez egy párhuzamos és egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vogt v. Germany (43., 53. bek.).

Címkék: közszolgálatot teljesítők véleménynyilvánítási szabadsága; törvényben meghatározottság²

Ahmet Yildirim v. Turkey

(Application no. 3111/10., 2012. december 18-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy internetes oldalt működtetett, ahol tudományos munkásságát, valamint különböző témákkal kapcsolatos véleményét tette közzé. A weboldalt a Google Sites nevű weboldalt készítő és tároló szolgáltatás használatával hozta létre. 2009-ben egy másik, Google Sites segítségével készített weboldallal szemben Atatürk emlékének megsértése miatt büntetőeljárást indítottak, amelynek során megelőző intézkedésként a török büntetőbíróság az

² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58222>

internetes közzétételek szabályozásáról és az internetes bűncselekmények elleni küzdelemről szóló 2007. május 4-i 5651. számú törvény 8. cikk (1) bekezdésének b) pontja alapján³ elrendelte a honlap blokkolását. A végzés végrehajtásáért felelős Távközlési és Informatikai Igazgatóság (TIB) kérésére azonban a bíróság megváltoztatta a határozatát, és elrendelte a Google Sites-hoz való hozzáférés teljes blokkolását. Ennek következtében a kérelmező egyáltalán nem tudott hozzáférni a saját weboldalához. A kérelmező kérte a blokkolást elrendelő végzés hatályon kívül helyezését. A bíróság azonban elutasította a kérelmet, és a TIB ajánlására hivatkozva úgy vélte, hogy a jogsértő weboldalhoz való hozzáférés blokkolásának egyetlen eszköze a panaszolt tartalmat tároló Google Sites oldalhoz való hozzáférés teljes blokkolása. Bár a jogsértő weboldal tulajdonosával szembeni büntetőeljárást később megszüntették, a kérelmező továbbra sem tudott weboldalához hozzáférni.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező azt panaszolta, hogy az internetes honlapjához egyáltalán nem kapcsolódó büntetőeljárás keretében elrendelt intézkedés következtében nem tudott hozzáférni honlapjához, amely sérti az információk és eszmék megismerésének és közlésének szabadságát (38. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk nem tiltja a közzététel előzetes korlátozását, de az előzetes korlátozásban rejlő veszélyek a Bíróság részéről a leggondosabb ellenőrzést kívánják meg (47. bek.). Ami az internetes oldalak fontosságát illeti a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásakor, a Bíróság megismételte: figyelembe véve az elérhetőségét és a tárolás képességét, valamint a hatalmas mennyiségű információ közzétételét, az internet fontos szerepet játszik a nyilvánosság hírekhez való hozzáféréseinek javításában, és általában az információk terjesztésének megkönnyítésében (48. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a Google Sites nevű Google szolgáltatás célja, hogy megkönnyítse a weboldalak egy adott csoporton belüli létrehozását és megosztását, és így a véleménynyilvánítás szabadsága gyakorlásának egyik eszközét képezi (49. bek.). A 10. cikk nemcsak az információ tartalmára, hanem a terjesztés eszközére is vonatkozik, mivel az

³ „8. cikk Blokkoló végzések és azok végrehajtása (1) Blokkoló végzést bocsátanak ki az interneten való közzétételek tekintetében, amennyiben alapos okkal gyanítható, hogy azok tartalma a következő bűncselekmények valamelyikét valósítja meg: [...] b) az 1951. július 25-i 5816. számú törvény szerinti Atatürk elleni bűncselekmények.”

utóbbival szemben kiszabott bármely korlátozás szükségszerűen beavatkozik az információk megismerésének és közlésének jogába (50. bek.).

Bár sem a Google Sites, sem a kérelmező weboldala nem képezte az eljárás tárgyát, a hatóság blokkolta az azokhoz való hozzáférést. Az intézkedésnek mindaddig hatályban kellett maradnia, amíg az ügy érdemében határozatot nem hoztak, vagy amíg a Google Sites által tárolt oldal jogellenes tartalmát el nem távolították. Ezért a végzés előzetes korlátozást képezett, mivel azt az érdemi határozat meghozatala előtt szabták ki (52. bek.). A Bíróság szerint az ilyen intézkedés – függetlenül a jogalapjától – elkerülhetetlenül hatással van az internet hozzáférhetőségére (53. bek.). Igaz, hogy az intézkedés szigorú értelemben véve nem az internethez való hozzáférés általános tilalmát, hanem annak korlátozását képezte. Ám a korlátozás limitált hatása nem csökkenti annak jelentőségét, különösen azért, mert az internet mára az egyik legfontosabb eszközzé vált, amellyel az egyének gyakorolhatják a véleménynyilvánítás és az információ szabadságához való jogukat azáltal, hogy alapvető eszközöket biztosít a politikai és közérdekű kérdéseket érintő tevékenységekben és vitákban való részvételhez (54. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a hozzáférés blokkolásának volt törvényes alapja (58. bek.). A hazai jognak védelmet kell nyújtania az állami hatóságoknak az Egyezményben garantált jogokba történő önkényes beavatkozásaival szemben. Következésképpen, a törvénynek kellő egyértelműséggel kell meghatároznia az ilyen mérlegelési jogkör terjedelmét és annak gyakorlásának módját (59. bek.). A Bíróság szerint egyértelmű, hogy sem a kérelmező weboldala, sem a Google Sites önmagában nem tartozott az 5651. sz. törvény 8. cikk (1) bekezdésének hatálya alá, mivel a tartalmuk jogszerűsége nem volt kérdéses (61. bek.). Bár a Google Sites felelősségét állapították meg az általa tárolt weboldal tartalmáért, a törvény nem rendelkezett a hozzáférés általános blokkolásáról. Továbbá semmi nem utalt arra, hogy a Google Sites-ot értesítették volna arról, hogy jogellenes tartalmat tárol, vagy hogy megtagadta volna, hogy eleget tegyen a weboldalra vonatkozó ideiglenes intézkedésnek (62. bek.).

A Bíróság kimondta, hogy az ilyen előzetes korlátozások nem feltétlenül összeegyeztethetetlenek az Egyezménnyel. Ugyanakkor olyan jogi keretekre van szükség, amely biztosítja mind a tilalmak körének szigorú ellenőrzését, mind a hatékony bírósági felülvizsgálatot a hatáskörrel való visszaélés megelőzése érdekében. Egy ilyen intézkedés bírósági felülvizsgálata elképzelhetetlen a véleménynyilvánítás szabadságának megelőző korlátozására vonatkozó pontos és speciális szabályok létrehozása nélkül. Amikor a török bíróság a Google Sites-hoz való teljes körű hozzáférés blokkolásáról döntött, mindössze a TIB ajánlására hivatkozott anélkül, hogy meggyőződött volna arról, lehetett-e volna kevésbé

széles körű intézkedést hozni, amely kifejezetten a jogsértő weboldalhoz való hozzáférést blokkolja (64. bek.). Semmi sem utal arra, hogy a kérelmet elbíráló bírák mérlegelték volna a különböző érdekeket, különösen a Google Sites-hoz való teljes körű hozzáférés blokkolásának szükségességét. A Bíróság szerint ez a hiányosság az 5651. sz. törvény 8. cikke szövegének következménye, amely nem írt elő ilyen kötelezettséget, amely azonban közvetlenül levezethető az Egyezményből és az ítélkezési gyakorlatból. A hazai bíróságoknak figyelembe kellett volna venniük többek között azt a tényt is, hogy egy ilyen intézkedés, amely óriási mennyiségű információt tett hozzáférhetetlenné, lényegesen korlátozta az internet-felhasználók jogait (66. bek.).

Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a beavatkozás nem felelt meg az Egyezmény szerinti előreláthatóság követelményének, és nem biztosította a kérelmező számára a védelemnek azt a fokát, amelyre egy demokratikus társadalomban a jogállamiság alapján jogosult volt. Úgy tűnik, hogy a kérdéses rendelkezés közvetlen ellentmondásban van a 10. cikk szövegével, amely a benne foglalt jogokat „országhatárokon tekintet nélkül” biztosítja (67. bek.). Ezen túlmenően, az internetes honlapok blokkolására vonatkozó bírósági felülvizsgálati eljárások nem feleltek meg a visszaélés elkerülésére vonatkozó kritériumoknak, mivel a hazai jog nem írt elő semmilyen olyan garanciát annak érdekében, hogy egy adott weboldalt blokkoló végzést ne használják fel a hozzáférés általános blokkolásának eszközeként (68. bek.). Az ítélethez egy párhuzamos véleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (49. bek.); Autronic AG v. Switzerland (47. bek.); Association Ekin v. France (58., 62. bek.); Times Newspapers Ltd v. United Kingdom (Nos. 1 and 2) (27. bek.); Editorial Board of Pravoye Delo and Shtetel v. Ukraine (55. bek.).

Címkék: előzetes korlátozás; internet, internetes oldalak blokkolása; törvényben meghatározottság⁴

Akdaş v. Turkey

(Application no. 41056/04., 2010. február 16-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Törökországban kiadta Guillaume Apollinaire „Les onze mille verges” (Tizenegyezer vessző) című erotikus regényének török fordítását. Az illusztrációkkal

⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=001-115705>

gazdagított kötet több helyen szado-mazochizmust és pedofiliát is tartalmazó szexuális aktusokat mutatott be részletekbe menően. A kérelmezőt a török büntető törvénykönyv alapján elítélték obszcén és erkölcstelen kiadvány közléséért, amely alkalmas a szexuális vágy fokozására vagy a szexuális kizsákmányolás elősegítésére. A kérelmező azzal védekezett, hogy a könyv egy fikción alapuló regény, amelynek nincs erőszakos felhangja. A regény olyan írói eszközökkel él, mint a túlzás vagy a metafora, és a humoros, eltúlzott leírások inkább a szexuális vágy kioltására alkalmasak. Az elsőfokú bíróság elrendelte a kötet valamennyi példányának megsemmisítését, a kérelmezőt pedig pénzbírság megfizetésére kötelezte. A fellebbviteli bíróság a jogszabályi változásokra tekintettel megsemmisítette a bezúzás elrendelését, de a pénzbírságot helybenhagyta.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a korlátozás legitim célja a közerkölcs védelme. Kérdés, hogy a könyv valamennyi példányának elkobzása és a kérelmező büntetőjogi felelősségre vonása „szükségesnek tekinthető-e egy demokratikus társadalomban” (24. bek.). A Bíróság ismételten hangsúlyozta, hogy a közerkölcs védelme érdekében hozott kötelezettségek és korlátozások a művészeti alkotások terjesztőire is vonatkoznak (25. bek.). A művészek és azok, akik bemutatják műveiket, sem mentesek a 10. cikk (2) bekezdésében foglalt korlátozási lehetőségek alól (26. bek.). A részes államok jogi és társadalmi rendszeréből nem lehet az erkölcs egységes európai fogalmát megállapítani. Az erkölcs követelményei időtől és helytől függően változnak, amelyek akár egy adott országon belül is eltérhetnek, figyelembe véve a különböző kulturális, vallási, civil vagy szellemi közösségek létezését. Az állami hatóságok elvileg jobb helyzetben vannak, hogy véleményt formáljanak az erkölcs követelményeinek pontos tartalmáról, valamint az elérni kívánt célok érdekében alkalmazott korlátozás vagy büntetés szükségességéről (27. bek.).

Jelen esetben a könyvet 1907-ben jelentették meg először Franciaországban – ahol botrányt okozott túlságosan nyers erotikus tartalma miatt –, és azóta számos nyelvre lefordítva nyomtatásban és az interneten is megjelent (28. bek.). A Bíróság szerint még ha figyelembe is veszik az erkölcs relatív természetét, ami bizonyos mérlegelési szabadságot tesz lehetővé a részes államok számára, nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a könyv első megjelenése óta majdnem egy évszázad telt el (29. bek.). A részes államok közötti történelmi, kulturális és

vallási különbségek nem gátolhatják, hogy a közvélemény hozzáférhessen a regényhez egy adott nyelven – ebben az esetben törökül –, hiszen az már az európai irodalmi örökség részét képezi (30. bek.). Ezért nem állítható, hogy a betiltás idején hatályos nemzeti jogszabályok „nyomós társadalmi érdeknek” feleltek volna meg. A súlyos pénzbírság és a könyv nyomtatott példányainak elkobzása pedig aránytalan volt az elérni kívánt célhoz képest, így az nem tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban” (31. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Müller and Others v. Switzerland (32-33. bek.); Vereinigung Bildender Künstler v. Austria (26. bek.).

Címkék: közerkölcs; művészet szabadsága; elkobzás⁵

Akdeniz v. Turkey

(Application no. 20877/10., 2014. március 11-i döntés)

Tényállás

2009 júniusában a beyoglu-i ügyészség média részlege elrendelte a „myspace.com” és a „last.fm” című internetes honlapok elérhetőségének blokkolását azzal az indokkal, hogy a weboldalak a szerzői jog megsértésével terjesztettek zenei műveket. Az ügy iratai azt mutatták, hogy sem a kérdéses weboldalak, sem a Törökországban található internet-szolgáltatók nem fellebbeztek a döntéssel szemben. A kérelmező által az intézkedéssel szemben benyújtott fellebbezéseket a bíróságok 2009 szeptemberében és októberében elutasították. A bíróságok tagadták a kérelmező áldozati státuszát, és megállapították, hogy a blokkoló intézkedést a művészi és szellemi alkotásokról szóló 5846. számú törvény 4. cikke alapján fogadták el, figyelembe véve, hogy a kérdéses weboldalak nem tettek eleget a szerzői jog szabályainak, különösen a hangfelvétel előállítók szakmai szövetségének lépéseit követően, amely sikertelenül küldött felszólítást az érintett honlapoknak.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97297>

A kérelmező többek között vitatta azt az érvet, hogy más módon is tölthet le vagy hallgathat zenét az interneten. Ennek elfogadása azt jelentené, hogy a hatóságok szabadon blokkolhatnának bármilyen honlapot mindaddig, amíg ugyanaz a típusú tartalom elérhető más forrásokból. Egy ilyen felfogás ellentétes lenne az internet természetével, ahol ugyanazt az információt több ezer különböző forráson keresztül is gyorsan terjeszthetik (17. bek.). A Bíróság először azt a kérdést vizsgálta meg, hogy a kérelmező az Egyezmény megsértésének áldozata-e a honlapok blokkolása folytán (18. bek.). A kérelmező a blokkolt honlapok felhasználóiként nyújtotta be kérelmét. Normál felhasználóként elsősorban a törvény alapján megtett intézkedés járulékos hatásait panaszolta (23. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy az internet-felhasználók jogai manapság kiemelt fontosságú kérdést képeznek az egyének számára, mivel az internethez való hozzáférés a véleménynyilvánítás szabadsága gyakorlásának nélkülözhetetlen eszközévé vált. E tekintetben emlékeztetett az internet fontos szerepére a nyilvánosság hírekhez való hozzáféréseinek javításában, és általában az információk terjesztésének megkönnyítésében. Ugyanakkor önmagában az a tény, hogy a kérelmezőre – hasonlóan az érintett weboldalak többi török felhasználójához – közvetve hatással volt a két zenei megosztó oldallal szembeni blokkoló intézkedés, nem elegendő ahhoz, hogy az Egyezmény 34. cikke értelmében „áldozatnak” lehessen őt tekinteni (24. bek.). A kifogásolt intézkedéssel érintett honlapok zenék megosztására specializálódott weboldalak voltak, amelyeket azért blokkoltak, mert nem feleltek meg a szerzői jog szabályainak. A kérelmező e honlapok felhasználóiként vette igénybe szolgáltatásaikat, és csupán a zenehallgatás egyik eszközétől fosztották meg a sok közül. Számos eszközzel nehézség nélkül férhetett hozzá a különféle zenei művekhez a szerzői jogok megsértése nélkül (25. bek.). Ezen túlmenően a kérelmező nem állította, hogy a kérdéses weboldalak olyan információkat terjesztettek, amelyekhez különös érdeke fűződött, vagy hogy a hozzáférés blokkolása azzal a hatással járt, hogy megfosztották a kommunikáció egyik fő forrásától. A Bíróság szerint ezért az a tény, hogy a kérelmezőt megfosztották az ilyen honlapokhoz való hozzáféréstől, nem akadályozta meg őt abban, hogy részt vegyen egy közérdekű vitában (26. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a jelen eset különbözik az Ahmet Yildirim v. Turkey ügytől, ahol egy internetes oldal tulajdonosa és felhasználója azt panaszolta, hogy nem férhetett hozzá a saját honlapjához a Google egy szolgáltatásának blokkolása miatt (27. bek.). Hangsúlyozta, hogy egy honlaphoz való hozzáférést blokkoló intézkedésnek kell, hogy legyen egy szigorú jogi szabályozási kerete, amely biztosítja mind a tilalmak körének szigorú ellenőrzését, mind a hatékony bírósági felülvizsgálatot az esetleges visszaélések megelőzése érdekében, mert az

ún. „járulékos cenzúra” jelentős hatásával járhat. Továbbá, bár a 10. cikk (2) bekezdése kevés teret enged a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására politikai ügyekben, a részes államok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek a kereskedelmi ügyek szabályozása terén, figyelembe véve, hogy annak mértékét csökkenteni kell, amikor nem az egyén szigorúan vett „kereskedelmi” nyilatkozata, hanem egy közérdeket érintő vitában való részvétele a tét. Ennek kapcsán, tekintettel az egymással ellentétes érdekek egyensúlyozására – mint az információ megismerésének szabadságához való jog és a szerzői jogok védelme – a hazai hatóságok számára különösen széles mérlegelési jogkör áll rendelkezésre. Az ítélkezési gyakorlat fényében a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a jelen eset egy fontos közérdekű kérdést vetett fel (28. bek.). A fentiekre tekintettel a kérelmező nem hivatkozhat arra, hogy a 10. cikk megsértésének áldozata, figyelembe véve a kifogásolt intézkedést. Mindezek alapján a Bíróság a kérelmet az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdése alapján elutasította (29. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Hertel v. Switzerland (47. bek.); Times Newspapers Ltd v. United Kingdom (Nos. 1 and 2) (27. bek.); Mouvement Raëlien Suisse v. Switzerland (61. bek.); Ahmet Yildirim v. Turkey (64-66. bek.); Ashby Donald and Others v. France (39., 41. bek.).

Címkék: internet; szerzői jog⁶

Aksu v. Turkey

(Application nos. 4149/04., 41029/04., 2012. március 15-i ítélet)

Tényállás

A török kérelmező szerint három, részben állam által finanszírozott kiadvány – egy könyv és két szótár – cigányellenes megjegyzéseket és kifejezéseket tartalmazott. 2001 júniusában a törökországi cigány egyesületek nevében kérelmet nyújtott be a kulturális minisztériumhoz. A panasz szerint a 3000 példányban megjelent „Törökországi cigányok” című könyv cigányokat megalázó és lealacsonyító megjegyzéseket tartalmazott, továbbá bűnözőként ábrázolta őket. A minisztérium a kérelmezőt arról tájékoztatta, hogy a könyv tudományos kutatásokon alapult, és a szerző nem engedné a szöveg módosítását. A kérelmező ezután polgári pert indított a minisztérium és a könyv szerzője ellen, amelyben kártérítést követelt, és kérte a már kiadott könyvek lefoglalását, valamint további terjesztésük megtiltását. Azzal érvelt, hogy a könyv

⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-142383>

megjegyzései sértőek rá, mint roma származású személyre nézve, és támadást jelentenek a roma identitása ellen. Az ankarai polgári bíróság 2002 szeptemberében a kérelmező keresetét elutasította, amit a Semmítőszék is helybenhagyott. 2004 áprilisában a Közigazgatási Bíróság a minisztérium ellen benyújtott keresetet is elutasította. Mind a polgári, mind a közigazgatási bíróság úgy vélte, hogy a könyv tudományos kutatás eredménye, tudományos adatokon alapult, és a vitatott megjegyzések nem voltak sértőek, nem képeztek a kérelmező identitása elleni támadást.

A másik két vitatott kiadvány szótár volt: egy diákok részére készült és egy normál török szótár, amiket 1998-ban egy nyelvészeti társaság tett közzé a kulturális minisztérium anyagi támogatásával. Mindkét szótárban a „cigány” címszó alatt a következő meghatározás szerepelt: „1. nomád életmódot folytató, a világban szétszóródott indiai származású etnikai csoport, vagy ahhoz tartozó személy. 2. (metaforikus) fősvény.” A kérelmező 2003 áprilisában a nyelvészeti társaság ellen is polgári pert indított nem vagyoni kártérítést, illetve a meghatározások törlését kérve. Az ankarai polgári bíróság elutasította a keresetet, és kimondta, hogy a szótárakban szereplő definíciók és kifejezések történelmi és szociológiai valóságot tükröznek, és nincs szó valamely etnikai csoport megalázására és lealacsonyítására irányuló szándékról. A bíróság hozzátette, a török nyelvben más etnikai csoportokkal kapcsolatban is vannak hasonló kifejezések, amiket a szótárak ugyancsak tartalmaznak.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság 16:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező többek között az Egyezmény 8. cikkére hivatkozva azzal érvelt, hogy a könyv és a szótárak olyan kifejezéseket és definíciókat tartalmaztak, amelyek sértették a roma/cigány identitását (40. bek.). A Bíróság szerint a kérdés az, hogy a kifogásolt kiadványok, amelyek állítólag rasszista megnyilvánulásokat tartalmaztak, beavatkozást jelentettek-e a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogába, és ha igen, a beavatkozás összeegyeztethető-e az említett joggal (45. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy egy személy fizikai és társadalmi identitásának számos aspektusa létezik, és valamely egyén etnikai identitása is ilyen tényezőnek minősül. Különösen valamely csoportot érintő – bizonyos szintet elérő – negatív sztereotípiák befolyásolhatja a csoport identitástudatát. Ebben az értelemben fennállhat a csoport tagjai magánéletének befolyásolása (58. bek.). A Bíróság szerint a fő kérdés nem az, hogy a hazai hatóságok közvetlenül beavatkoztak-e a kérelmező

magánéletébe, hanem hogy a kormány eleget tett-e a 8. cikk szerinti pozitív kötelezettségének, vagyis annak, hogy megvédje a kérelmező magánéletét egy harmadik fél, azaz a könyv szerzőjének beavatkozásától (61. bek.). Amikor a panasz szerint a 8. cikk által védett jogok amiatt sérülnek, mert mások a véleménynyilvánítási szabadságukat gyakorolják, a 8. cikk alkalmazásakor figyelembe kell venni a 10. cikk szerinti követelményeket is, tekintettel arra, hogy a két cikk által biztosított jogok között nem áll fenn hierarchikus viszony (63. bek.).

A Bíróság a könyv tekintetében úgy találta, hogy a nemzeti bíróságok következtetései nem tekinthetők ésszerűtlennek. E tekintetben fontos megjegyezni, hogy bár a szerző rámutatott az egyes területeken élő roma közösség néhány tagjának illegális tevékenységekben való részvételére, a könyvben sehol sem tett negatív megjegyzést a roma népességről általában, illetve nem állította, hogy a roma közösség minden tagja illegális tevékenységet folytat (70. bek.). A török bíróságok különösen annak tulajdonítottak nagy jelentőséget, hogy a könyvet akadémikus írta, és ezért azt tudományos munkának kell tekinteni. A Bíróság a korábbi ítéletekben is hangsúlyozta az ilyen munkák fontosságát. Ezért a Bíróság ítélezési gyakorlatával összhangban áll, hogy az akadémikusoknak a kutatások elvégzésére és eredményeik közzétételére vonatkozó szabadságának bármely korlátozását körültekintő vizsgálat alá kell vetni (71. bek.). A kifogásolt részeket nem elszigetelten, hanem a könyv egészének kontextusában kell vizsgálni, valamint a kiadvány szerzője által alkalmazott kutatási módszert is figyelembe kell venni (72. bek.). Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy a „magánélet” fogalma alá tartozó jogok védelme tekintetében hatékony jogrendszer működött, és az elérhető volt a számára (73. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a török hatóságok nem lépték túl a mérlegelési jogkörüket (76. bek.).

Ami a szótárakat illeti, a Bíróság rámutatott, hogy egy szótár információforrás, amely egy nyelv szavait listázza, és azok számos jelentését tünteti fel. A „cigány” szóra vonatkozó meghatározások, kifejezések is a beszélt török nyelvhez tartoznak (84. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy egy diákokat célzó szótár esetében nagyobb gondosságra van szükség a hétköznapi nyelvhez tartozó, de megalázónak és sértőnek értelmezhető kifejezések meghatározása tekintetében. Az ilyen kifejezéseket a „metaforikus” jelző helyett inkább „pejoratív” vagy „sértő” megjegyzéssel kellett volna ellátni (85. bek.). Ez az elem azonban nem elegendő ahhoz, hogy a Bíróság saját álláspontjával helyettesítse a hazai bíróságokét (86. bek.). A Bíróság végül megállapította, hogy a kérelmező számára hatékony jogorvoslati lehetőségek álltak rendelkezésre, amint azt a 8. cikk előírja (87. bek.). A hazai hatóságok nem lépték túl a mérlegelési jogkörüket, és nem hagyták figyelmen kívül azon pozitív

kötelezettségüket, hogy biztosítsák a kérelmező magánéletének tényleges tiszteletben tartását (88. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (58. bek.); Karakó v. Hungary (19. bek.); Sapan v. Turkey (34. bek.); Timciuc v. Romania (144. bek.).

Címkék: tudományos kutatás szabadsága; magánszféra védelme⁷

Albert-Engelmann-Gesellschaft mbH v. Austria (Application no. 46389/99., 2006. január 19-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező társaság a „Der 13. – Zeitung der Katholiken für Glaube und Kirche” magazin kiadója, amely 1996 novemberében különböző leveleket tett közzé az ún. egyházi népszavazási mozgalomról. Az egyik névtelen levél említette a salzburgi érsekség általános helynökét, aki a Salzburgi Egyetem kánonjogi professzora volt, és azt sugallta, hogy ő egy „rebellis”, az „egyház kritizálója”, és felrótta neki, amiért „nyilvánosan kritizálta és rendkívül sértő módon becsmérelte a pápát”. Azt is kifejtette, hogy az egyházzal kritikus papokat el kell távolítani minden befolyásos pozícióból, és helyükre a pápához és az egyházhoz valóban hű személyeket kell ültetni. A kijelentések a székesegyház által 1988 decemberében kiadott sajtóközleményhez és a helynök 1989 januárjában adott rádiós interjújához kapcsolódtak, amelyben többek között azt mondta, hogy a Szentszék a salzburgi érsek öröklését érintő eljárását egy morális konfliktusokkal teli helyzetben folytatta le. A helynök a médiatörvény (Mediengesetz) 6. §-a alapján rágalmozgató eljárást kezdeményezett. A hazai bíróságok úgy vélték, hogy a levélben tett kijelentések tényállítások, amelyek nem rendelkeztek elegendő ténybeli alappal, és megsértették a felperes jó hírnevét. A magazin nem tett eleget az újságírói etikának sem, mivel a felperesnek nem adott lehetőséget a kommentálásra, és a levél tartalmától sem határolódott el. A salzburgi tartományi bíróság ezért a kérelmező társaságot kártérítés megfizetésére kötelezte. Az ítéletet másodfokon is helybenhagyták.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109577>

A döntés indokolása

A Bíróság először is megállapította, hogy a kifogásolt kijelentéseket egy magazin írásában tették, amely egyházi kérdésekhez és egy vallási vitához – az ún. egyházi népszavazási mozgalomhoz, amely ellenezte a katolikusok „progresszív” eszméit – kapcsolódott, amely az érintett vallási közösség jelentős érdeklődésére tartott számot. Az osztrák bíróságok nem vették figyelembe ezt az összefüggést (30. bek.). További tényezőként figyelembe kell venni a tényállítások és az értékítéletek közötti különbséget. Ugyanakkor, még ha egy kijelentés értékítélet is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a kifogásolt állítás elegendő ténybeli alappal bír-e, hiszen még a ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott (31. bek.). Jelen esetben a szerkesztőnek küldött levél a katolikus egyházon belüli változtatások szükségességéről fejezte ki véleményét, és ebben az összefüggésben sugallta, hogy a sértett egy „rebellis” és az „egyház kritizálója” volt. A Bíróság nem értett egyet a hazai bíróságok azon álláspontjával, hogy a kijelentések tényállítások voltak, és úgy vélte, azokat értékítéletként kell érteni. A kijelentéseknek létezett ténybeli alapja, mivel az osztrák bíróságok által beszerzett bizonyítékok bebizonyították, hogy a sértett korábban nyilvánosan fejezte ki kritikáját a Szentszékkal szemben. Kétségtelen, hogy a levélben használt kifejezések kissé túlzónak tűnhettek. A Bíróság azonban emlékeztetett arra, hogy a sajtószabadság egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségére vagy akár a provokációra is kiterjed. Így a kifogásolt megjegyzést megengedett értékítéletnek kell tekinteni.

A Bíróság nem értett egyet a nemzeti bíróságokkal abban sem, hogy az, hogy a kifogásolt kijelentések szerzőjét nem azonosították, és hogy a kérelmező nem határolódott el annak tartalmától, releváns tény volt az elítélésére. Amint azt a Bíróság korábban megállapította, a sajtó számára általános követelményként előírni, hogy szisztematikusan és formálisan is határolja el magát egy harmadik személy kijelentésének tartalmától, amely sérthet vagy provokálhat másokat, vagy sértheti a jó hírnevüket, nem egyeztethető össze a sajtó azon szerepével, hogy tájékoztasson az aktuális eseményekről, véleményekről és gondolatokról (32. bek.). Következésképpen a Bíróság nem találta úgy, hogy a kijelentések, amelyeket egy egyházzal kapcsolatos vita kontextusában tettek, indokolatlan személyes támadást képeztek volna a sértett személye ellen. Ilyen körülmények között az osztrák bíróságok által felhozott indokok nem tekinthetők elégségesnek (33. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (46. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); Thoma v. Luxembourg (64. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés; sértő kifejezések⁸

Aleksandr Krutov v. Russia
(Application no. 15469/04., 2009. december 3-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2003 januárjában egy cikket jelentetett meg, amely a Szaratov régió politikai erői közötti összefonódásokat elemezte. Ebben azzal vádolta meg a régió főügyészét, hogy „ajándékokért” cserébe támogatást nyújtott a helyi városháza tagjainak, és a büntetőeljárásoktól is megvédte őket. Az ügyész a polgári törvénykönyv 152. cikke alapján eljárást indított az újságíróval szemben arra hivatkozva, hogy a cikk csorbította a becsületét, a méltóságát és a szakmai jó hírnevét. A bíróság elismerte ugyan a cikk által bemutatott tényeket – csak egyetlen városházi tag ellen indult büntetőeljárás, akit később felmentettek –, ám úgy ítélte meg, hogy az rágalmozó volt, mivel a kérelmező az ügyészre vonatkozó tényállításokat nem bizonyította. Ezért az újságírót és a lapot pénzbüntetésre, valamint helyreigazítás közzétételére ítélte.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás az ügyész jó hírnevének és jogainak védelmének legitim célját szolgálta azzal, hogy lehetővé tegyék számára feladatainak ellátását anélkül, hogy indokolatlanul zavarnák (23. bek.). A Bíróság kiemelte, hogy a kérelmező egy újságíró volt (25. bek.). A kifogásolt cikk a régió politikai helyzetéről tartalmazott egy áttekintést, valamint vezető politikusok és köztisztviselők politikában játszott szerepére is utalt. A Bíróság szerint a cikk fontos kérdéseket vetett fel, és a kérelmezőnek joga volt azokra a közönség figyelmét a sajtón keresztül felhívni (26. bek.). A kritikája a regionális ügyész ellen irányult, akinek köztisztviselőként feladata, hogy hozzájáruljon a megfelelő igazságszolgáltatáshoz, amelyhez az állampolgárok bizalmát kell élveznie, ezért az államnak meg kell őt védenie a megalapozatlan vádakkal szemben. A Bíróság ugyanakkor emlékeztetett arra, hogy az elfogadható kritika határai a hatalmukat gyakorló

⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72090>

köztisztviselőkkel szemben tágabbak, mint a magánszemélyek esetében, és a hazai mérlegelési jogkör a jó hírnevük védelme tekintetében kisebb a demokratikus társadalomnak a szabad sajtó biztosításához és fenntartásához fűződő érdeke miatt (27. bek.). A hazai bíróságok arra szorítkoztak, hogy elemezzék az ügyész érdekei védelmének fontosságát anélkül, hogy bármilyen módon tekintetbe vették volna az Egyezmény mércéjét, amely nagyon erős indokokat követel meg a sajtó képviselői által kezdeményezett közérdekű kérdésekkel kapcsolatos viták korlátozásának igazolásához. Nem ismerték el a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév védelméhez való jog közötti konfliktus meglétét (28. bek.).

A hazai bíróságok nem fogadták el a kérelmező azon érvét, hogy a kifogásolt kijelentés – ami azt sejtette, hogy az ügyész jogellenesen járt el – értékítélet, hanem azt tényállításnak tekintették, amit a kérelmező nem bizonyított. Azt azonban már nem vizsgálták meg, hogy a kijelentés minősíthető-e értékítéletnek, sem azt, hogy milyen objektív bizonyítékok támaszthatják alá annak igazságát. A Bíróság megjegyezte, annak megállapítása, hogy egy kijelentés értékítéletnek vagy tényállításnak minősül-e, sok esetben nem könnyű feladat. A Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján azonban az értékítéletnek is elegendő ténybeli alappal kell bírnia ahhoz, hogy megengedhető kritikának minősüljön (29. bek.). A kérelmező azt sugallta, hogy politikai összefonódás állt fenn a városháza és a regionális ügyészség között. Ezt a következtetést számos tényből vonta le – például egyes politikusok ellen indított büntetőeljárások eredménye –, így feltételezésének ténybeli alapja volt. Semmi nem utalt arra, hogy a kérelmező a kijelentéseit nem jóhiszeműen és nem azzal a céllal tette, hogy felkeltse a közvélemény figyelmét a térség politikai helyzetére, és hogy abban az ügyészség milyen szerepet játszott (30. bek.).

Végül a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező nem folyamodott sértő, erőteljes vagy mértéktelen nyelvezethez; azt lehet mondani, hogy a használt kifejezések hajlottak a túlzásra és a provokációra, de tekintettel a publikáció céljára és a tervezett hatására, a nyelvhasználat nem tekinthető rendkívülinek (32. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy vélte, hogy a hazai hatóságok túllépték mérlegelési jogkörüket, amikor a kérelmezőt felelősnek találták rágalmozásért. Az a tény, hogy az eljárás polgári és nem büntetőjogi természetű volt, valamint a kártérítés összege is viszonylag csekély volt, nem változtat azon a tényen, hogy az orosz bíróságok által alkalmazott mércék nem álltak összhangban a 10. cikk elveivel. Így a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt céllal (33. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lesnik v. Slovakia (54-55. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (40. bek.); Godlevskiy v. Russia (Application no. 14888/03., 2008. október 23.; 41. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; közérdekű ügyek; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek⁹

Alfantakis v. Greece
(Application no. 49330/07., 2010. február 11-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy népszerű görög énekes ügyvédje volt egy jelentős médiavisszhangot kapott büntetőügyben, amelyben az énekes csalással és okirathamisítással vádolta a feleségét. Az ügyész indítványára az athéni fellebbviteli bíróság úgy döntött, hogy nem vonja őt felelősségre. Az ügyvéd ezután előben szerepelt vendégként egy televíziós hírműsorban, ahol a büntetőeljárást úgy kommentálta, hogy „nevetett” az ügyész indítványán, amit „irodalmi véleményként” írt le, amely megvetést mutatott ügyfele irányában. Az ügyész polgári jogi kártérítési pert indított arra hivatkozva, hogy az ügyvéd kijelentései sértőek és rágalmazóak. A kérelmezőt kártérítés megfizetésére kötelezték.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány azzal érvelt, hogy az ügy ugyan egy ismert énekeshez kapcsolódott, de nem érintett politikai, gazdasági vagy művészeti érdeket, sokkal inkább az illető magánéletével függött össze. A kérelmező a nyilatkozatokat nem a bírósági eljárás során, hanem egy televíziós vita keretében mondta el. Az ügyész nem tekinthető politikai szereplőnek, és a kérelmező sem általánosságban kritizálta az igazságszolgáltatás működését, hanem kifejezetten a sértettet célozta, vitatva hivatásbeli képességeit (22. bek.). A Bíróság szerint a rágalmazás vagy becsületsértés miatt indult eljárásban számos más tényezőt is figyelembe kell vennie a kifogásolt intézkedés arányosságának értékelése során. Először is, figyelemmel a kérdéses kijelentések terjesztésének módjára, különbséget kell tenni az élő közvetítés és a

⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96011>

felvételtől közvetített műsor között. Az élő adásban elhangzó szóbeli kijelentések kapcsán a Bíróság rámutatott, hogy a résztvevőknek nincs lehetősége azok újrafogalmazására, finomítására vagy eltávolítására, mielőtt azok nyilvánosságra kerülnének (26. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra is, hogy figyelembe kell venni az igazságszolgáltatás társadalomban betöltött különleges szerepét, továbbá a bírák és az ügyészek tevékenységének az állampolgárok bizalmát kell élveznie. Ennélfogva meg kell védeni őket a bizalmat romboló megalapozatlan támadásoktól, különös tekintettel arra a tényre, hogy a kritizált bírák diszkrecióra kötelesek, ami kizárja válaszáadásukat. Ezenkívül az ügyvédek különleges státusszal rendelkeznek, és központi helyet foglalnak el az igazságszolgáltatásban, mivel ők a közvetítők az állampolgárok és a bíróságok között. Ugyanakkor a véleménynyilvánítás szabadsága az ügyvédekre is vonatkozik, akik jogosultak kommentálni a nyilvánosság előtt az igazságszolgáltatást, de a kritika nem léphet túl bizonyos határokat. Megfelelő egyensúlyt kell teremteni a különböző érdekek között, így a nyilvánosság azon joga, hogy tájékoztassák az igazságszolgáltatás működésének kérdéseiről, valamint a megfelelő igazságszolgáltatás követelményei, a jogi szakma méltósága és a bírák jó hírneve között (27. bek.).

Jelen esetben nem volt vitatott, hogy a beavatkozás az ügyész jó hírneve védelmének legitim célját szolgálta (29. bek.). A kérelmezőt nem elítélték, hanem polgári jogi kártérítésre kötelezték az ügyész személyiségi jogainak megsértése miatt. Nem szabad szem elől téveszteni, hogy a kifogásolt kijelentések az igazságszolgáltatás egyik tagját célozták, amely negatív következményekkel járt mind a szakmai megítélésére, mind az igazságszolgáltatás megfelelő működésébe vetett közbizalomra (30. bek.). Azonban ahelyett, hogy az athéni fellebbviteli bíróság megbizonyosodott volna a kérelmező által használt kifejezések jelentéséről és hatásáról, a saját értelmezésére támaszkodott, hogy a kifejezések mit foglalhattak magukban. Ennek során a hazai bíróság különösen szubjektív szempontokra hivatkozott, és a kérelmezőnek olyan szándékokat tulajdonított, amelyek valójában nem léteztek (31. bek.). Ezenkívül a bíróság nem tett különbséget tényállítások és értékítéletek között, csupán a vitatott kifejezések – „amikor elolvastam nevettem”, „irodalmi vélemény” – által okozott hatást vizsgálta, azaz, hogy alkalmas lehetett-e arra, hogy a sértett becsületét aláássa (32. bek.).

A görög bíróságok azt is figyelmen kívül hagyták, hogy a büntetőügy, amelyben a kérelmező az énekesnő ügyvédje volt, már korábban felkeltette a média érdeklődését. Ebben a kontextusban a kérelmező televíziós hírműsorban való szereplését inkább az a szándék vezérelte, hogy érvekkel nyilvánosan megvédje ügyfele érdekeit egy közérdekű ügyben, semmint az a cél, hogy közvetlenül az ügyész személyét támadja. Végül nem vették

figyelembe azt a tényt sem, hogy a kijelentéseket élő hírműsorban tette – amelynek célja a vélemények szabad cseréjének elősegítése – emiatt nem volt lehetősége azok visszavonására, vagy javítására (33. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság kimondta, hogy a hatóságok nem adtak „megfelelő és elégséges” indokot a kérelmező polgári jogi kártérítés megfizetésére való kötelezésére, és nem felelt meg „nyomás társadalmi érdeknek” (34. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Schöpfer v. Switzerland (33. bek.); Feldek v. Slovakia (75-76. bek.); Gündüz v. Turkey (49. bek.); Amihalachioaie v. Moldova (27-28. bek.); Rizos and Daskas v. Greece (43. bek.); Lionarakis v. Greece (Application no. 1131/05., 2007. július 5., 44. bek.).

Címkék: ügyvédek véleménynyilvánítási szabadsága; ügyészek bírálhatósága; bírósági eljárások¹⁰

Alinak v. Turkey

(Application no. 40287/98., 2005. március 29-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy valós eseményeken alapuló regényt írt, amit 1997 szeptemberében jelentetett meg. Az Isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság (NBB) mellett működő ügyész kérte a könyv példányainak lefoglalását arra hivatkozva, hogy a regény tartalma gyűlöletre és ellenségeskedésre uszított azáltal, hogy etnikai vagy regionális identitás alapján különbséget tett az egyes török állampolgárok között. A kérelmező a lefoglalás ellen sikertelenül fellebbezett, és az ügyész a terrorizmus megelőzéséről szóló 1991. évi 3713. törvény alapján büntetőeljárást indított ellene. Az Isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság az eljárást végül felfüggesztette, az ideiglenes lefoglalást elrendelő határozatot azonban nem helyezte hatályon kívül.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint egyértelmű és vitathatatlan, hogy a lefoglalás elrendelése beavatkozást valósított meg a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába, amelynek szerves része, hogy szabadon lehessen közzétenni írott dokumentumokat és könyveket (24. bek.). Megismételte,

¹⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97289>

hogy a 10. cikk nem tiltja a közzététel előzetes korlátozását, de az előzetes korlátozásban rejlő veszélyek a Bíróság részéről a leggondosabb ellenőrzést kívánják meg. Ez a veszély az aktuális témáról szóló folyóiratokon kívül más kiadványok esetében is fennáll (37. bek.). Ezeket az elveket a könyvek vagy más írott szövegek kiadására is alkalmazni kell (38. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a kérdéses regényt valós események ihlették, amelyeket nem semleges módon mutatott be. A könyv arra az embertelen bánásmódra összpontosított, ahogyan a biztonsági erők bántak egy falu lakóival, és nem talált semmilyen utalást valódi névre vagy hivatalos rangra (40. bek.). A könyv szemléletesen ábrázolta az embertelen bánásmódot és az elkövetett atrocitások részleteit, amely kétségkívül erős ellenszenvet váltott ki az olvasóban az igazságtalansággal szemben. A könyv egyes részei szó szerint olvasva értelmezhetők úgy, mint amelyek az olvasókat gyűlöletre, felkelésre és erőszak alkalmazására uszítják. Annak eldöntéséhez, hogy ez valóban így van-e, figyelembe kell venni, hogy a kérelmező által használt médium egy regény volt, egy olyan művészi kifejezési forma, amelynek viszonylag szűk közönsége van, szemben például a tömegmédiával (41. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a 10. cikk a művészi kifejezés szabadságát is magában foglalja, amely lehetővé teszi a mindenféle kulturális, politikai és társadalmi információk és eszmék nyilvános cseréjében való részvételt. Mindazok, akik alkotnak, előadnak, terjesztenek vagy kiállítanak egy művészeti alkotást, hozzájárulnak az információk és eszmék cseréjéhez, ami elengedhetetlen egy demokratikus társadalomban. Ebből származik az állam számára az a kötelezettség, hogy ne avatkozzon be indokolatlanul a szerzők véleménynyilvánítási szabadságába (42. bek.).

Ami a könyv hangvételét illeti, a 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmát, hanem azok megjelenési formáit is védi. A könyv egy fikciós regény volt, bár valós eseményeken alapult (43. bek.). A Bíróság figyelembe vette az eset hátterét is, különösen a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos nehézségeket, valamint a török hatóságok aggodalmait, hogy bizonyos nézetek terjesztése tovább súlyosbíthatják a mintegy 15 éve tartó zavargásokat Törökországban (44. bek.). A kérelmező azonban – bár korábban parlamenti képviselő volt – magánszemélyként fejezte ki nézeteit egy regényben, amely a tömegmédiához képest csak kisebb közönséget ért volna el, amely jelentős mértékben korlátozta a közrendre gyakorolt lehetséges hatását. Így, noha a könyv egyes részei meglehetősen ellenséges hangvételűnek tűntek, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy azok művészi jellegűek voltak, és inkább csak korlátozott hatást érhettek el a tragikus események miatti mély szomorúság kifejezésével, semmint erőszakra felhívást (45. bek.). A Bíróság figyelembe vette azt a tény is, hogy a kérelmező fellebbezésével nem foglalkoztak megfelelően, és a

büntetőeljárás során nem hoztak döntést a lefoglalás kérdésében, bizonytalanságban hagyva őt a könyve jövőjéről (46. bek.). Ilyen körülmények között kimondta, hogy a könyv lefoglalásának elrendelése aránytalan volt az elérni kívánt célokkal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (47. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Müller and Others v. Switzerland (27., 33. bek.); De Haes and Gijssels v. Belgium (48. bek.); Incal v. Turkey (58. bek.); Ceylan v. Turkey (35. bek.); Association Ekin v. France (56-57. bek.).

Címkék: művészet szabadsága; közrend védelme; lefoglalás¹¹

Alkaya v. Turkey

(Application no. 42811/06., 2012. október 9-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy jól ismert török színész, akinek otthonába 2002 októberében betörték, miközben otthon tartózkodott. Pár nappal később egy országos napilap cikket tett közzé a betörésről a színész fényképének kíséretében, a pontos lakcímét is megadta. A kérelmező ezután kártérítési pert indított az újsággal szemben. A helyi bíróság a keresetet arra hivatkozva utasította el, hogy a színész hírességként közszereplőnek minősült, és a lakcímének közzététele nem tekinthető a személyiségi jogainak megsértésére alkalmasnak. A kérelmező a fellebbezésében azzal érvelt, hogy a kérdéses cikk közzététele óta rendszeresen zaklatták őt az otthonában, és félt, rettegett egyedül maradni. A Semmitőszék helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező a 8. cikkre hivatkozva azt állította, hogy megsértették a magánélet és az otthon tiszteletben tartásához fűződő jogát. Szerinte a beavatkozás diszkriminatív volt, mivel azon alapult, hogy ő egy híresség (15. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a magánélet fogalma magában foglalja többek között a személyi autonómiához és a személyiség fejlődéséhez való

¹¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68652>

jogot. Létezik az egyén másokkal történő interakciójának egy olyan zónája, akár nyilvános kontextusban, amely a magánélet hatálya alá tartozik (28. bek.). A 8. cikk védi az egyén otthonának tiszteletben tartásához fűződő jogát is, ami nem csak a tényleges fizikai területhez, hanem annak csendes élvezetéhez való jogát is jelenti. Az otthon tiszteletben tartásához való jog megsértése olyan károkat is magában foglal, amelyek nem konkrétak vagy fizikaiak (29. bek.). A Bíróság szerint a lakóhely megválasztása alapvetően magánügy, és annak szabad gyakorlása a 8. cikk által védett személyi autonómia integráns részét képezi. Ebben az értelemben egy személy lakcíme olyan személyi adatot vagy információt képez, amely a magánélet körébe tartozik, és mint ilyen a magánéletnek nyújtott védelemre jogosult (30. bek.).

A Bíróság megismételte, hogy míg a nyilvánosság számára ismeretlen személy igényt tarthat a magánülethez való jogának védelmére, ugyanaz nem mondható el a közszereplők esetében. Mindazonáltal bizonyos körülmények között, még ha a személy ismert is a nagyközönség számára, „jogos elvárásként” hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére (31. bek.). Jelen esetben nem egy állami cselekvés volt a kérdés, hanem hogy a kérelmező a hazai bíróságok által nyújtott védelem szintjét elégtelennek vélte. A Bíróságnak ezért azt kellett vizsgálnia, hogy az állam megfelelő egyensúlyt teremtett-e a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához való joga és az ezzel ellentétes véleménynyilvánítás szabadsága között (32. bek.). Figyelembe kell venni a magánéletbe történő behatolás súlyosságát, valamint a publikációnak az említett személyre gyakorolt hatását is (33. bek.).

A kérelmező nem az otthonába történt betörésről tudósító cikk közzétételét vitatta, hanem csupán a lakcímének nyilvánosságra hozatalát, amelyhez szerinte informatív szempontból nem fűződött közérdek (34. bek.). E tekintetben a Bíróság megismételte, hogy a nyilvánosságnak joga van a tájékozódáshoz, amely alapvető jog egy demokratikus társadalomban, és amely különleges körülmények között akár a közszereplők magánéletének szempontjaira is kiterjedhet. Ám az olyan cikkek, amelyek egyedüli célja, hogy kielégítsék az olvasóközönség kíváncsiságát valamely személy magánéletének részleteivel kapcsolatban – függetlenül attól, hogy ismert személy-e –, nem tekinthetők olyannak, mint amelyek bármilyen közérdekű vitához hozzájárulnak a társadalom számára (35. bek.).

Jelen esetben még ha feltételezhető is, hogy a bűnözés áldozatai közérdeklődésre tarthatnak számot, a Bíróság nem észlelt semmilyen olyan bizonyítékot, amelyek bármilyen közérdekű okra világítanak rá, amely alapján az újság úgy döntött, hogy nyilvánosságra hozza a kérelmező lakcímét a hozzájárulása nélkül (36. bek.). A kerületi bíróság arra szorítkozott érvelésében, hogy a színésznő híresség volt, ezért a lakcímének felfedése nem

tekinthető a személyiségi jogainak megsértésére alkalmasnak (38. bek.). Hasonlóképpen, a nemzeti bíróságok nem vették figyelembe a lakcímnek egy országos terjesztésű napilapban történő nyilvánosságra hozatalának lehetséges hatásait a kérelmező életére, mindössze néhány nappal azután, hogy betörés áldozata lett (39. bek.). A Bíróság szerint a kockán forgó érdekek megfelelő mérlegelésének hiánya, és hogy a publikáció milyen hatással volt a kérelmezőre, nem tekinthető összhangban állónak az állam 8. cikkben foglalt tevőleges kötelezettségével. Ennélfogva a hazai bíróságok nem biztosították a kérelmező magánéletének megfelelő és hatékony védelmét (40. bek.). A 8. cikket így megsértették (41. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (65. bek.); Gourguenidze v. Georgia (41. bek.); Leempoel & S.A. Ed. Ciné Revue v. Belgium (78. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (97. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme, személyes adatok¹²

Allenet de Ribemont v. France

(Application no. 15175/89., Series A no. 308., 1995. február 10-i ítélet)

Tényállás

1976 decemberében meggyilkolták Jean de Broglie herceget, korábbi minisztert és képviselőt. Ezt követően a belügyminiszter és a rendőrség vezetői sajtókonferenciát tartottak, ahol megnevezték a kérelmezőt, akit aznap tartóztattak le. A kérelmezőt szándékos emberölésben való bűnrészességgel vádolták, és vizsgálati fogságban tartották, majd később szabadlábra helyezték és az eljárást megszüntették vele szemben. A kérelmező a sajtókonferenciáról beszámoló újságcikkekre hivatkozva úgy vélte, hogy a belügyminiszter nyilvánosan megvádolta, ezért a miniszterelnöktől az elszennvedett erkölcsi és anyagi kár miatt kártérítést kért, amit azonban nem kapott meg. A kérelmező ezután a közigazgatási bíróságokhoz, majd a rendes bírósághoz fordult, ám hosszas eljárás után a párizsi közigazgatási bíróság és az Államtanács úgy vélte, hogy nem illetékes abban, hogy a nyilatkozatok következményeiről döntsön, míg a párizsi törvényszék, a fellebbviteli bíróság és a Semmítőszék elutasította a kérelmet.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Bíróság

A döntés

¹² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114030>

A Bíróság 8:1 arányban megállapította az Egyezmény 6. cikk (2) bekezdésének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező panasza szerint a belügyminiszternek a magas rangú rendőrtisztek kíséretében tett kijelentése megsértette az ártatlanság védelméhez való jogát¹³ (31. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy az ártatlanság védelme csak bírói hatóság által sérülhet, és csak az eljárás során lehet erre hivatkozni, amelynek végén a vádlottat elítélik, illetve ha a bíróság indokolása azt sejteti, hogy a vádlottat már előre bűnösnek kezelte (32. bek.). A Bíróság azonban leszögezte, hogy az ártatlanság védelmének megsértése nem csak a bűnösségről döntő bírósági határozatból eredhet, hanem más esetekre is kiterjedhet. Az Egyezményt úgy kell értelmezni, hogy az abban foglalt jogok ne elméleti vagy illuzórikus módon, hanem gyakorlati és hatékony módon érvényesüljenek (35. bek.). Az ártatlanság védelmét ezért nem csak bíró vagy bíróság sértheti meg, hanem más hatóság is (36. bek.).

Jelen esetben a kérelmezőt közvetlenül a sajtótájékoztató előtt tartóztatták le. Bár akkor még nem vádolták szándékos emberölésben való bűnrészességgel, a letartóztatása és fogva tartása a vizsgálóbíró által néhány nappal korábban megindított nyomozás részét képezte, ezért „vádlottnak” kellett tekinteni. A nyomozással két magas rangú rendőrtiszt volt megbízva. A kijelentéseik – párhuzamosan a nyomozással és a belügyminiszter által is megerősítve – a vizsgálat elrendelésével volt magyarázható és közvetlen kapcsolatban álltak egymással. A 6. cikk (2) bekezdése így alkalmazható a jelen esetben (37. bek.). A 10. cikk által garantált véleménynyilvánítás szabadsága magában foglalja az információk megismerésének és közlésének szabadságát. A 6. cikk (2) bekezdése így nem akadályozza meg a hatóságokat, hogy tájékoztassák a nyilvánosságot a folyamatban lévő büntetőeljárásról, de megköveteli, hogy ezt teljes diszkrécióval és kellő körültekintéssel tegyék, hogy az ártatlanság védelme tiszteletben legyen tartva (38. bek.).

A kérelmező szerint a belügyminiszter, valamint a nyomozásért felelős rendőrtisztek kijelentései összeegyeztethetetlenek voltak az ártatlanság védelmével, mivel a gyilkosság egyik felbujtójaként tüntették fel (39. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a francia rendőrség néhány legmagasabb rangú tisztviselője a kérelmezőt mindenféle árnyalás vagy fenntartás nélkül a gyilkosság egyik kezdeményezőjeként, bűnrészesként tüntette fel. Ez egyértelműen a kérelmező bűnösségének kinyilvánítása volt, amely egyrészt arra ösztönözte a nyilvánosságot, hogy bűnösnek higgyék őt, másrészt előre prejudikálta a tények illetékes igazságügyi hatóságok általi értékelését (41. bek.). Az ítélethez egy részleges különvéleményt fűztek.

¹³ „6. cikk 2. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.”

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: sajtótájékoztató a bírósági eljárásokról; ártatlanság vélelme¹⁴

Almeida Leitão Bento Fernandes v. Portugal (Application no. 25790/11., 2015. március 12-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező író egy regényt írt álneven, amit maga szerkesztett, és száz példányban kinyomtatva ingyenesen terjesztett, elsősorban a rokonok és a barátok között. A regény egy Portugália északi részéből származó, Egyesült Államokba kivándorolt család történetét mesélte el. A könyv előszavában a szerző köszönetet mondott mindazoknak, akik inspirálták őt, és kijelentette, hogy a regényben történt események a képzelet szüleményei, minden hasonlóság a valósággal pusztán a véletlen műve. Az író férjének néhány rokona magára ismervé becsületsértés miatt büntetőjogi panaszt nyújtott be, azt állítva, hogy a regény a családjuk történetére hajaz, és sértette a család jó hírét. A Torre de Moncorvo-i büntető bíróság 2010 márciusban a panaszosok becsületének, valamint két elhunyt családtag méltóságának megsértéséért elítélte az írót. A bíróság szerint a regény karakterei az író rokonságának „pontos másolatai” voltak, és mérlegelve a véleménynyilvánítás szabadságát, valamint a panaszosok magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát, úgy ítélte meg, hogy az író semmi vete a becsületüket. A bíróság összesen 4.000 euró pénzbírságra, és 53.500 euró kártérítés megfizetésére kötelezte. A kérelmező sikertelenül fellebbezett.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a regény egy művészi kifejezési forma, amely a 10. cikk hatálya alá tartozik, és amely lehetővé teszi a mindenféle kulturális, politikai és társadalmi információk és eszmék nyilvános cseréjében való részvételt. Mindazok, akik irodalmi művet hoznak létre vagy terjesztenek, hozzájárulnak az információk és eszmék cseréjéhez, ami elengedhetetlen egy demokratikus társadalomban. Ebből származik az állam

¹⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57914>

számára az a kötelezettség, hogy ne avatkozzon be indokolatlanul a szerzők véleménynyilvánítási szabadságába (40. bek.). A Bíróság szerint célszerű figyelembe venni azt a tényt is, hogy a regény egy művészi kifejezési forma, amelynek olvasottsága valószínűleg hosszabb ideig tart ugyan, a közönsége általában kisebb, mint a nyomtatott sajtóé (48. bek.). Kérdés, hogy a hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága és a család magánélet tiszteletben tartásához fűződő joga között (46. bek.). Egy beadvány kimenetele elvileg nem változhat attól függően, hogy azt benyújtotta-e már a mű által érintett személy az Egyezmény 8. cikke alapján, avagy a szerzője a 10. cikk alapján. Az elv az, hogy ezek a jogok egyenlő tiszteletet érdemelnek, ezért a mérlegelési jogkör elvileg mindkét esetben ugyanakkora (49. bek.).

Jelen esetben a regényt csak korlátozott mértékben forgalmazták, elsősorban a kérelmező ismeretségi körében és rokonságában, főleg a saját szülővárosában (51. bek.). A hazai bíróság először azt vizsgálta, hogy az elmesélt tényeket és a kérelmező értékítéleteit rágalmazónak lehet-e tekinteni, és azokat annak vélte (53. bek.). A Bíróság szerint a döntő kérdés az, hogy van-e kapcsolat a vitatott regény karakterei és a panaszosok között. A hazai bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a karakterek feltűnő hasonlóságot mutattak az író férjének rokonaival (54. bek.). A Bíróság megítélése szerint a hazai bíróságok mindvégig arra törekedtek, hogy egyensúlyt teremtsenek a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága és a felperesek magánélethez való joga között. Így az elítélés megfelelő és elégséges indokokon alapult, és nem látott okot eltérni a nemzeti bíróságok elemzésétől (57. bek.). Ami a kiszabott szankciók természetét és súlyosságát illeti, igaz ugyan, hogy a kérelmezőt 53.500 euró kártérítés megfizetésére kötelezték, de ez annak volt köszönhető, hogy a hírnévsérelem öt panaszost és két elhunyt családtagot is érintett. A bíróság figyelembe vette a kérelmező pénzügyi helyzetét is (59. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a beavatkozás nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal (60. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Karatas v. Turkey (49. bek.); Alinak v. Turkey (41-43. bek.); Mosley v. United Kingdom (111. bek.); Axel Springer AG v. Germany (87. bek.).

Címkék: magánszféra védelme; művészet szabadsága; szankció arányossága¹⁵

Altug Taner Akcam v. Turkey (Application no. 27520., 2011. október 25-i ítélet)

¹⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-152727>

Tényállás

A kérelmező történelem professzor, aki az Oszmán Birodalomban élő örmény népességet érintő, 1915. évi történelmi eseményeket kutatta, és a témáról széles körben publikált. 2006 októberében egy cikket tett közzé, ami miatt szélsőségesek három büntető feljelentést is tettek ellene, azt állítva, hogy kijelentései a „törökség” (török identitás) megrágalmazásának minősültek. A kérelmezőt a helyi ügyészség beidézte, majd a vizsgálatért felelős ügyész úgy döntött, hogy nem indít büntetőeljárást, mivel nézetei az Egyezmény 10. cikkének védelme alatt állnak. Törökország nem ismeri el az örmény népirtás tényét, és az örmény kérdés „népirtásként” való felfogását a „törökség” (török identitás) megrágalmazásának tekintette, amely a török büntető törvénykönyv 301. cikke alapján 6 hónaptól 2-3 évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntetendő. Számos török író és újságíró ellen indult eljárás az örmény kérdésben kifejtett véleményük miatt. A rendelkezést később úgy módosították, hogy a „törökség” kifejezést a „török nemzet” és a „Török Köztársaság állama” szóra cserélték, egy 2008-as módosítás pedig az eljárások megindítását az igazságügyi miniszter engedélyéhez kötötte.¹⁶

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a török büntető törvénykönyv 301. cikke beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítási szabadságába. Állítása szerint önmagában az a tény, hogy a rendelkezés alapján potenciálisan eljárás indulhat ellene az örmény kérdéssel kapcsolatos tudományos munkája miatt, nagy stresszt, aggodalmat és a büntetőeljárástól való félelmet okozott neki, így az a 10. cikkben foglalt jogainak folyamatos és közvetlen megsértését jelentette (53. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező egy közügyet érintett – a kérdést, hogy az 1915-ös események népirtásnak minősülnek-e –, és a 301. cikk közvetlenül érintette őt (67. bek.). A szankciótól való félelemnek dermesztő hatása van a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlására, az

¹⁶ A török büntető törvénykönyv korábbi 301. cikke szerint: „1. Az a személy, aki nyilvánosan becsmerli a törökséget, a Török Köztársaság államát vagy a Török Nemzetgyűlést, hat hónaptól három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. [...] 3. A bíráló céljából kifejezett vélemény nem minősül bűncselekménnyek.” A 2008-as módosítást követően a 301. cikk a következőképpen szól: „1. Az a személy aki nyilvánosan lealacsonyítja a török nemzetet, a Török Köztársaság államát, a Török Nemzetgyűlést, a Török Köztársaság kormányát vagy az állam igazságszolgáltatási szerveit, hat hónaptól két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. [...] 4. Az ilyen bűncselekménnyel kapcsolatos nyomozás a miniszter engedélyéhez van kötve.”

ilyen félelem visszatartathat a hasonló kijelentések megtételétől (68. bek.). A kérelmező ellen nem emeltek vádat, és nem ítélték el a 301. cikkben foglalt bűncselekmény alapján. Ám a pusztá tény, hogy a jövőben potenciálisan eljárás indulhat ellene, az attól való félelem arra kényszerítette, hogy magatartását módosítva visszafogja tudományos munkásságát (75. bek.).

A Bíróság szerint a kormány által elfogadott intézkedések, hogy megfelelő biztosítékot nyújtsanak a 301. cikk alapján indított önkényes vagy indokolatlan büntetőeljárásokkal szemben, nem voltak kielégítőek. Az ügyészek még mindig jelentős számú nyomozást indítottak, és az igazságügyi minisztérium számos esetben megadta az engedélyt. A kormány nem tudta megmagyarázni, hogy a minisztérium milyen tárgyú és természetű ügyekben adott engedélyt (77. bek.). A Bíróság rámutatott a gondolatok és vélemények sebezhető természetére közügyekben. A hatóságok vagy magánszemélyek beavatkozásának lehetősége megfelelő szabályozás nélkül komoly tehert róhat az eszmék és a demokratikus vita szabad kialakulására (81. bek.). A Bíróság ezért megállapította, hogy a kérelmező ellen indult nyomozás, és az, hogy a török bíróságok álláspontja szerint az örmény kérdésre a büntető törvénykönyv 301. cikke alkalmazható, megerősítik, hogy büntetőeljárás jelentős kockázatával szembesül az a személy, aki a témáról „kedvezőtlen” véleményt fejt ki. Ezért a kérelmezőt fenyegető veszély valóságos volt. Ilyen körülmények között a Bíróság elismerte, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlásába beavatkozás történt (82. bek.).

A kérelmező azt állította, hogy a büntető törvénykönyv 301. cikke nem volt kellően egyértelmű, és a visszaélésekkel szemben nem nyújtott megfelelő védelmet (85. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a vonatkozó nemzeti jogszabályt kellő pontossággal kell megfogalmazni ahhoz, hogy lehetővé tegye a polgárok számára, hogy szabályozni tudják magatartásukat, illetve az adott körülmények között ésszerű mértékben előre láthassák egy adott cselekmény esetleges következményeit (87. bek.). Annak ellenére, hogy a „törökség” szó helyébe a „török nemzet” lépett, nem látható változás a fogalmak értelmezésében, így a szöveg módosítása nem járult hozzá a véleménynyilvánítás szabadsága szélesítéséhez (92. bek.). A Bíróság szerint noha a jogalkotó célja – az állami intézmények védelme és megőrzése a nyilvános becsmérléstől – bizonyos mértékig elfogadható, a 301. cikk megfogalmazása és értelmezése túlságosan széles és bizonytalan, és ezért folyamatos fenyegetést jelent a véleménynyilvánítás szabadságára. Más szóval, a rendelkezés megfogalmazása nem teszi lehetővé az egyének számára, hogy magatartásukat szabályozzák, vagy előre lássák cselekedeteik következményeit. Amint az a nyomozások és a büntetőeljárások számából is kitűnt, bármely vélemény vagy eszme, amit sértőnek,

sokkolónak vagy zavarónak találtak, könnyedén büntetőeljárás tárgya lehetett (93. bek.). A jogalkotó biztosítékai pedig nem nyújtanak megbízható garanciát, mivel a politikai akarat vagy a kormányzati politika bármely változása befolyásolhatja az igazságügyi minisztérium jogértelmezését, megnyitva az utat az önkényes büntetőeljárások számára (94. bek.). Ebből következően a 301. cikk nem felel meg a Bíróság ítélkezési gyakorlata által megkövetelt „minőségi” követelményeknek, mivel a törvény elfogadhatatlanul széles értelmezése az előreláthatóság hiányát okozhatja (95. bek.). A Bíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem volt „törvényben meghatározott” (96. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Grigoriades v. Greece (37. bek.); Lombardo and Others v. Malta (61. bek.).

Címkék: tudományos kutatás szabadsága; törvényben meghatározottság¹⁷

Alves da Silva v. Portugal

(Application no. 41665/07., 2009. október 20-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2004-ben egy portugál város farsangi fesztiválján egy furgonnal jelent meg, amely egy, a polgármester nevének kezdőbetűit viselő, kék zsákot cipelő bábut ábrázolt, ami a portugál kultúrában az illegálisan szerzett jövedelemre utaló szimbólum. A szatirikus üzenet arra utalt, hogy a polgármester jogellenesen járt el. A polgármester rágalalmazásért büntetőjogi panaszt nyújtott be a kérelmező ellen, akit a portugál bíróság pénzbírságra ítélt. A fellebbviteli bíróság azzal utasította el a kérelmező fellebbezését, hogy tettének semmi köze nem volt a véleménynyilvánítás szabadságához, annak célja csupán a polgármester becsületének megsértése volt.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező elítélése beavatkozás volt a véleménynyilvánítási szabadságába (25. bek.), amely törvényben meghatározott – portugál büntető törvénykönyv 180. § és 184. §-a –, és a jó hírnév vagy mások jogainak védelmét szolgálta. Kérdés, hogy a

¹⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-107206>

beavatkozás „szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban” (26. bek.). A Bíróság megjegyezte, hogy a kérelmező üzenete egyértelműen a karikatúra fogalmába esett annak szatirikus természetével. A szatíra is egyfajta művészi és társadalmi kifejezési forma, amelynek sajátossága a túlzás és a valóság torzítása, természetes célja, hogy provokáljon és megbotránkoztasson. Ennek megfelelően bármely beavatkozást egy művész – vagy bárki más – azon jogába, hogy így fejezhessen ki magát, különös gonddal kell megvizsgálni (27. bek.). Tekintettel a vitatott kijelentés jellegére és tartalmára, amit aligha kell szó szerint értelmezni, valamint annak körülményeire – karneváli ünnepség –, a polgármesternek mint politikusnak nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania a kritikával szemben, különösen ha ez szatíra formájában történik (28. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy az olyan magatartás büntetőjogi szankcionálása, amelyet a kérelmező is tanúsított, elrettentő hatással bírhat a fontos társadalmi kérdések szatirikus megvitatására. Az ilyen kifejezési formák is nagyon fontos szerepet játszanak a közérdekű kérdések szabad vitájában, amely nélkül nincs demokratikus társadalom (29. bek.). Ennélfogva, mérlegelve a társadalom érdekeit, a Bíróság szerint a kérelmező büntetőjogi elítélése szatirikus véleménynyilvánítása miatt, továbbá a portugál bíróságok által kiszabott büntetés aránytalan volt az elérni kívánt céllal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (30. bek.). Ezért a Bíróság egyhangúlag megállapította a 10. cikk sérelmét (31. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vereinigung Bildender Künstler v. Austria (33., 34. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága, polgármester; szatirikus véleménynyilvánítás, karikatúra¹⁸

Amarandei and Others v. Romania

(Application no. 1443/10., 2016. április 26 -i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők egy non-profit egyesület tagjai és támogatói voltak. 2004 márciusában a rendőrség razziát tartott az egyesület tagjainak lakásaiban, akiket a bukaresti fellebbviteli ügyészség számítógépes szoftverek felhasználásával történő pornográf képek előállításával és internetes terjesztésével gyanúsítottak meg, illetve azzal, hogy az egyesület tagjait prostitúció céljából külföldre küldték. A műveletet – amelyben a terroristaellenes osztag mintegy 130

¹⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95154>

tagja vett részt – filmre vették, amelynek részleteit a médiában is sugározták. A kérelmezők ezzel kapcsolatos panaszait a hazai hatóságok elutasították.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők többek között a 8. cikkre hivatkozva azt kifogásolták, hogy a rendőrségi akció során készült felvételeket a sajtóban is közzétették, amivel önkényesen és aránytalanul megsértették a magánélet és az otthon tiszteletben tartásához fűződő jogukat (204. bek.). A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy az otthonokban tartott házkutatások és lefoglalások beavatkozást jelentenek a magánélet és az otthon tiszteletben tartásához fűződő jogba (218. bek.). A bizalmas természetű igazságügyi információk sajtónak történő kiszivárogtatása indokolatlan beavatkozásnak minősülhet az egyén magánéletébe. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg olyan esetben is, ahol a hatóságok a kérelmező büntetőeljárás során készült fényképét tették közzé a sajtónak (220. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a házkutatást végzők a műveletről felvételeket készítettek. Ezeket a felvételeket később a sajtó rendelkezésére bocsátották, amelyek széles körben elterjedtek a médiában. A főbb hazai televíziós csatornák és újságok az eseményről beszámoló tudósításokat és cikkeket ezekkel a felvételekkel és fényképekkel illusztráltak (234. bek.). A sajtóban megjelent cikkekben és közvetítésekben a képek az épületekben tartózkodókat a padlón feküdve, megalázó testhelyzetekben mutatták. A Bíróság szerint nyilvánvaló, hogy a hatóságok – amelyek elérhetővé tették ezeket a felvételeket a sajtó számára – a minimális óvintézkedéseket sem tették meg az érintettek személyiségi jogainak védelme érdekében: a testük és az arcuk nem volt kitakarva, és a vitatott felvételek magánhelyiségekben készültek (235. bek.). A Bíróságot nem győzte meg az az érv, hogy a képek közzétételéhez közérdek fűződött, és úgy vélte, hogy más módszerek kevésbé tolakodtak volna be a kérelmezők magánszférájába. Az „átlagemberek” joggal számíthatnak a magánszférájuk nagyobb védelmére a nyilvánosság folyamatban lévő nyomozásokról történő tájékoztatása során (236. bek.). Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy a hazai hatóságok indokolatlanul avatkoztak be a kérelmezők magánélet védelméhez fűződő jogába (237. bek.). Ennélfogva a 8. cikket megsértették (238. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sciacca v. Italy (29-30. bek.); Cașuneanu v. Romania (Application no. 22018/10., 2013. április 16.).

Címkék: magánszféra védelme, képmáshoz való jog; büntetőeljárások¹⁹

Amihalachioaie v. Moldova

(Application no. 60115/00., 2004. április 20-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a moldovai ügyvédi kamara elnökeként 2000 februárjában egy telefonos interjút adott egy újságírónak, amely egy gazdasági lapban is megjelent. Az ügyvéd a moldovai alkotmánybíróság egyik döntését kritizálta, amely alkotmányellenesnek minősítette a kötelező ügyvédi kamarai tagságot előíró törvényt. A kérelmező ezt úgy értékelte, hogy az a jogi szakma totális anarchiájával fog járnival, és felmerül a kérdés, hogy az alkotmánybíróság vajon alkotmányos-e. Kifogásolta azt is, hogy figyelmen kívül hagyták az ügyvédi kamara által hivatkozott Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéleteit, és úgy vélte, hogy a bírák a Bíróságot valószínűleg nem tekintik autoritásnak. A kijelentések miatt az alkotmánybíróság a testület és a bírák méltóságának védelmét biztosító alkotmányos eljárásról szóló törvény 81. és 82. §-a alapján eljárást indított, aminek eredményeként a kérelmezőt igazgatási bíróság megfizetésére kötelezték.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy nem az alkotmánybíróságot vagy annak bírait kritizálta általánosságban, hanem csupán a döntéssel való egyet nem értését fejezte ki a jogi szakmai szervezetekről folyó széles körű vita részeként (22. bek.). A kormány szerint viszont az ügyvédnek pozíciójára és szakmai tapasztalatára való tekintettel tisztában kellett lennie azzal, hogy az alkotmánybíróság tekintélyét tiszteletben kell tartani. A kérelmező túllépte az elfogadható kritika határait azzal, hogy kijelentései mind a testületre, mind a bírákra nézve rágalmozók és sértőek voltak (23-24. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az ügyvédek különleges státusszal rendelkeznek, és központi helyet foglalnak el az igazságszolgáltatásban,

¹⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-162205>

mivel ők a közvetítők az állampolgárok, a nyilvánosság és a bíróságok között (27. bek.). Ugyanakkor a véleménynyilvánítás szabadsága az ügyvédek is megilleti, akik jogosultak kommentálni a nyilvánosság előtt az igazságszolgáltatást, feltéve, hogy a kritikájuk nem lép túl bizonyos határokat. Megfelelő egyensúlyt kell teremteni a nyilvánosság bírósági döntésekről szóló információkhoz való hozzáféréseinek joga, a megfelelő igazságszolgáltatás követelményei és a jogi szakma méltósága között (28. bek.). A beavatkozás legitim célt, az igazságszolgáltatás tekintélyének és pártatlanságának fenntartását szolgálta (34. bek.).

A kérelmező a megjegyzéseit egy közérdekű kérdésről szóló heves vita keretében tette, amely vitát az ügyvédek között az alkotmánybíróságnak a szakma jogállásáról szóló döntése váltott ki (35. bek.). Bár a kijelentések olyannak tekinthetők, amelyek az alkotmánybíróság iránti tisztelet hiányát mutatják, azokat nem lehet az alkotmánybíróság bíraira nézve súlyosnak vagy sértőnek minősíteni (36. bek.). Továbbá, mivel a sajtó számolt be a hozzászólásokról, amelyek közül néhánynak az elhangzását a kérelmező utóbb tagadta, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem lehet őt felelősnek tartani mindazért, ami az interjúban megjelent (37. bek.). Végül, bár a kiszabott bírság látszólag szerény összegű, mégis szimbolikus értéke volt, és jelezte az alkotmánybíróság szigorú büntetés kiszabására irányuló szándékát, mivel az közel volt a jogszabály alapján kiszabható maximumhoz (38. bek.). Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a korlátozásnak nem volt „nyomás társadalmi érdeke”, és a kérelmező nem ment túl a 10. cikk alapján elfogadható kritika határain (39. bek.). Az ítélethez két párhuzamos és egy különvéleményt fűztek.

Thomassen bírónő párhuzamos véleménye szerint az alkotmánybíróság a hatáskörét nem arra használta, hogy garantálja a tisztességes eljárást egy folyamatban lévő ügyben, hanem arra, hogy korlátozza a kérelmező demokratikus jogát, hogy nyilvánosan vitassa a bíróság ítéletének megalapozottságát. Az intézkedések nem a kérelmező ügyvédként való hozzáállását érintették az eljárásban, hanem mint felet, aki a saját ügyében hozott végső ítéletet kommentálta. Az ügyvédek függetlenségéről szóló nyilvános vita lehetővé tételéhez fűződő általános érdek jelen esetben nagyobb súllyal esik latba, mint a bírák azon érdeke, hogy védelemben részesüljenek a kérelmező által megfogalmazott kritikával szemben; egy olyan kritikával, amit nem lehetett a bírák ellen indított személyes támadásként értelmezni. Pavlovski bíró különvéleményében viszont úgy vélte, hogy a kérelmező vitatott kijelentései nem az alkotmánybíróság döntésének indokolását kritizálták, hanem rágalmozó vádakot fogalmaztak meg a bíróság bíráival, és magával a bírósággal szemben is. A kérelmező állításaival a hiányzó jogi érveit kívánta kompenzálni azzal, hogy megpróbálta lerombolni a legmagasabb bírói fórumba vetett közbizalmat, és lejáratni azáltal, hogy az alkotmánybírák

jogi tudatlanságára célozgat, akik nem tartják tiszteletben a strasbourgi Bíróság joggyakorlatát. A bíró szerint az Egyezmény célja aligha lehet az, hogy a 10. cikk ilyen személyeknek biztosítson védelmet.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Schöpfer v. Switzerland (33. bek.); Nikula v. Finland (52. bek.).

Címkék: ügyvédek véleménynyilvánítási szabadsága; igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, alkotmánybíróság; szankció arányossága²⁰

Andreas Wabl v. Austria

(Application no. 24773/94., 2000. március 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Andreas Wabl, egy korábbi parlamenti képviselő, aki „náci újságírással” vádolta meg a Neue Kronen-Zeitung – Steirerkrone nevű osztrák lapot. Az újság egy vezércikkben arról számolt be, hogy a képviselő egy tüntetésen megkarmolt egy rendőrt, aki később arra szólította fel Wabl, hogy végeztesen AIDS tesztet, mivel félelmében azóta nem meri megérinteni a feleségét és a gyermekeit. A cikk követelte, hogy a képviselőt vessék AIDS-teszt elvégzése alá. Wabl helyreigazítást kért a laptól, a szerkesztőség pedig nyilatkozatban kért bocsánatot. A képviselő a helyreigazítás megjelenésének napján egy sajtótájékoztatót tartott, ahol egy, a cikkel kapcsolatos újságírói kérdésre kijelentette: „Ez náci újságírás”. A kijelentés miatt az újság polgári pert indított a képviselő ellen az osztrák Ptk. (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) 1330. §-a alapján, kérve, hogy Wabl tiltsák el a kijelentés megismétlésétől, és kötelezzék helyreigazításra. Az osztrák Legfelső Bíróság (Oberster Gerichtshof) végül helyt adott a keresetnek, és a képviselőt eltiltotta a „náci újságírás” és más hasonló kifejezések megismétlésétől. A bíróság a vitatott kijelentést értékítéletnek vélte, ám úgy ítélte meg, hogy az nem tekinthető megengedhető politikai kritikának, és túllépte a szabad véleménynyilvánítás határát.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

²⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61716>

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak azokat az „információkat” és „eszméket” védi, amelyeket kedvezően fogadnak, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartanak, hanem azokat is, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak. A panaszolt határozatot az ügy egészének fényében kell megvizsgálni, beleértve a körülményeket, amelyben a kérelmező a kijelentéseit tette (39. bek.). A Bíróság elismerte, hogy az újságcikk, amely Wabl személyét a lakosság körében félelmet és ellenszenvet kiváltó AIDS-betegséggel hozta összefüggésbe, sértő volt. Kétséges, hogy a cikk hozzájárult-e egy közérdeklődésre számot tartó probléma vitájához, mert alig tartalmazott információt a tiltakozásról, amelyen a kérelmező részt vett. Bár a kérelmező egy politikus, a kérdéses cikk miatt valóban érthető alappal háborodott fel (42. bek.).

Ugyanakkor a Kronen-Zeitung „náci újságírással” való megvádolása bizonyosan nemcsak polemikus, de különösen sértő is. Ahogyan a Legfelső Bíróság is kimondta, a kérelmező felháborodása sem igazolhatta a náci munkamódszerekkel való vádolást. A Bíróság figyelembe vette, hogy megbélyegző jellegű valakit náci módszerekkel, illetve nemzetiszocialista eszmékhez kötődő tevékenységgel megvádolni. Ausztriában ugyanis büntetni rendelik a nemzetiszocialista eszmék terjesztését vagy dicséretét (40-41. bek.). A Bíróság azt is megjegyezte, hogy a kérelmező a kifejezést nem azonnali reakcióként használta, csupán néhány nappal később, amikor az újság helyreigazítást adott ki (42. bek.). Ezenkívül a kérelmező is élhetett feljelentéssel, illetve azokkal az eszközökkel, amelyekkel az újság is élt vele szemben (43. bek.). Végül a Bíróság megállapította, hogy a kérelmezőt a vitatott intézkedéssel csak a „náci újságírás” megismétlésétől, vagy más hasonló kijelentés tételétől tiltották el. Így megmaradt a joga arra, hogy az újság riportjáról más szavakkal adjon hangot véleményének (44. bek.). Mindezekre tekintettel a Bíróság kimondta, hogy a beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” a jó hírnév és mások jogainak védelmében, és az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg (45. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29., 31. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések²¹

Andrushko v. Russia

(Application no. 4260/04., 2010. október 14-i ítélet)

²¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58516>

Tényállás

A kérelmező a 2002-es regionális választásokon Omszk régióban indult jelöltként, és a választásokat közvetlenül megelőzően egy olyan nem általa szerkesztett szórólapot terjesztett, amely ellenfele erkölcsi természetét bírálta (pl. „szörnyű ember”, „vagyonát az egyszerű emberek bajaiból és könnyeiből szerezte”, „bármit elvállalt azaz átkozott”), valamint kétségbe vonta alkalmasságát a törvényhozói testületbe, és arra hívta fel a választókat, hogy ne szavazzanak rá. A sértett a polgári törvénykönyv 152. cikke alapján rágalmazás miatt polgári peres eljárást indított a kérelmező ellen, az orosz bíróságok pedig a kifogásolt szórólapok közzététele miatt nem vagyoni kártérítésre ítélték.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a szabad választások és a véleménynyilvánítás szabadsága együttesen alkotják valamennyi demokratikus rendszer alapját. Ezért a választásokat megelőző időszakban különösen fontos, hogy mindenfajta vélemény és információ szabadon áramolhasson. Ezt az elvet az országos és helyi választásokra egyaránt alkalmazni kell (41. bek.). Főszabályként minden választáshoz tartozó véleményt és információt – amiket a választási kampány során terjesztenek – közérdekű kérdésekről szóló vita részeként kell tekinteni. A 10. cikk (2) bekezdése kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására (45. bek.). A sértett pedig a választásokon indulva a politika színpadára lépett, ezért nagyobb fokú toleranciát kellett tanúsítania (46. bek.). Kétségtelen azonban, hogy egy vélemény kinyilvánítása vagy közzététele is lehet túlzott, különösen, ha annak egyedüli célja a sértegetés. Világos különbséget kell tenni tehát a bírálat és a sértés között. Szem előtt kell tartani ugyanakkor, hogy a politika területén történő kirohanások gyakran csapnak át a személyes szférába. A Bíróság szerint bár a szórólap kétségtelenül súlyos kritikát fogalmazott meg, annak kifejezései nem minősültek sértegetőnek vagy indokolatlan személyes támadásnak, mert a szerzők objektív magyarázatot adtak rá (48. bek.).

Az orosz bíróságok elemzésüket a sértett jó hírnevében okozott kár megvitatására korlátozták anélkül, hogy figyelembe vették volna a fent tárgyaltakat, vagy azt, hogy a felperes egy profi politikusként vett részt a választásokon (49. bek.). Ráadásul a rágalmazásra

vonatkozó orosz jog nem tett különbséget tényállítások és értékítéletek között, hanem egységesen „kijelentéseket” használt, és minden ilyen kijelentés támadható volt a polgári jogi eljárásokban. Függetlenül a „kijelentések” tényleges tartalmától, aki azokat terjesztette, annak bizonyítania kellett azok igazságát is. A hazai bíróságok semmilyen elemzést nem végeztek ezzel kapcsolatban (50. bek.), hanem úgy ítélték meg, hogy a kérelmező köteles bizonyítani a kijelentései igazságát, amely bizonyítási tehernek nyilvánvalóan nem lehetett eleget tenni (52. bek.). Ráadásul a sértett csak bizonyos kijelentések miatt perelt, és a kérelmező is csak a szórólap vitatott részeire korlátozta védekezését. A fellebbviteli bíróság azonban a szórólap teljes tartalmát megvizsgálta, és az egészet valótlannak találta. A bíróság jogerős ítélete olyan kijelentésekre is hivatkozott, amiket a felperes nem is említett keresetében. Ezek esetében a kérelmezőnek az eljárás során nem nyílt lehetősége annak bizonyítására, hogy igazak voltak-e, vagy elegendő ténybeli alapjuk volt-e (54. bek.). A Bíróság ebből arra következtetett, hogy a kérelmező eljárási jogait a 10. cikkel összeegyeztethetetlen mértékben korlátozták (56. bek.).

Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező által közzétett szórólap elegendő ténybeli alapon nyugodott, nem lépte túl a megengedett kritika határait. Az, hogy az eljárás polgári és nem büntetőjogi természetű volt, nem változtat azon a tényen, hogy az orosz bíróságok által alkalmazott mércék nem voltak összhangban a 10. cikk elveivel. Nem mérlegeltek a felperes jó hírnevének védelme és a kérelmező joga között, hogy közzétegye a közérdekű kérdésekről szóló információkat, valamint nem tettek különbséget értékítéletek és tényállítások között. Végül, a kérelmezőnek nem biztosítottak reális lehetőséget annak bizonyítására, hogy az általa közzétett állítások elegendő ténybeli alappal bírtak. Ezért túllépték a közérdekű viták korlátozásának terén biztosított szűk mérlegelési jogkört, és a beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt céllal (57. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lopes Gomes da Silva v. Portugal (34. bek.); Skalka v. Poland (34. bek.); Grinberg v. Russia (29. bek.); Kwiecien v. Poland (48., 52. bek.); Krasulya v. Russia (38. bek.); Filatenko v. Russia (40. bek.); Dyundin v. Russia (33. bek.).

Címkék: választási kampány; tényállítások és értékítéletek; valóság bizonyítása²²

Animal Defenders International v. United Kingdom (Application no. 48876/08., 2013. április 22-i ítélet)

²² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100954>

Tényállás

A kérelmező állatvédő civil szervezet 2005-ben „A haverom egy főemlős” címmel a főemlősök állatkertekben és cirkuszokban való tartása és kiállítása ellen indított kampányt. A kampány részeként egy 20 másodperces televíziós hirdetést kívántak közzétenni. A reklámban egy megláncolt lány volt látható egy állatketrecben ülve, majd a végén egy csimpánz ugyanabban a helyzetben. A reklámot benyújtották a hirdetéseket engedélyező testületnek, a Broadcast Advertising Clearance Centre-nek (BACC),²³ hogy vizsgálja meg a reklám tartalmát a vonatkozó jogszabályok és kódexek szempontjából. A BACC a reklám tartalmát politikai tartalmúnak minősítette, felhívva a figyelmet a szervezet célkitűzéseinek teljesen, illetve főként politikai természetű jellegére. Mivel a fizetett politikai hirdetések sugárzása a hagyományos elektronikus médiában a Communications Act 2003 értelmében tilos (Section 321 (2) bek.), a törvénynek megfelelően visszautasította a hirdetés közzétételének engedélyezését. A határozatot 2006 decemberében a High Court, majd 2008-ban a Lordok Háza (House of Lords) is helybenhagyta. A Lordok Háza ítélete többek között kimondta, hogy a politikai reklámok tilalmát az a cél indokolja, hogy megakadályozzák a nyilvános vita befolyásos érdekcsoportok általi torzítását, és a strasbourgi Bíróság ítélkezési gyakorlatának figyelembevételével úgy vélte, hogy a szabályozás nem összeegyeztethetetlen az Egyezmény 10. cikkével.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság 9:8 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a tilalom szükséges a választási kampány időszakán kívül, ám aránytalan annak kiterjesztése a közérdekű ügyekben eljáró társadalmi érdekképviselői szervezetekre. A túl tág definíció indokolatlanul korlátozza a kisebb csoportok részvételi lehetőségét a közérdeklődésre számot tartó kérdésekben (81. bek.). Értelmetlen továbbá az elektronikus médiához való hozzáférést korlátozni, míg más hasonlóan meggyőző és átható médium esetében engedni azt (82. bek.). Nem bizonyított az sem, hogy a tilalom hiánya a műsorsugárzás pártatlanságát veszélyeztetné (84-85. bek.). A kormány ezzel szemben azzal érvelt, hogy a tilalomra azért van szükség, hogy elkerüljék a közügyekben folyó viták

²³ 2007. december 31-ig a Broadcast Advertising Clearance Centre (BACC) felelt a televíziós reklámok előzetes vizsgálatáért és engedélyezéséért az elektronikus médiában.

torzulását azáltal, hogy pénzügyileg erős szervezetek a fizetett reklámokkal egyenlőtlen mértékű hozzáférést szereznek a legbefolyásosabb, leghatékonyabb és legköltségesebb médiumokhoz, illetve, hogy megvédjék a valódi pluralizmust. A fizetett politikai hirdetések szabályozatlan sugárzásával a demokratikus befolyásolás egy árucikké válna, amely aláásná a műsorszolgáltatás pártatlanságát és a demokratikus folyamatot (88. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy bár a nyilvános viták pluralizmusának veszélyeztetése, a választások és a demokratikus folyamat kérdése nyilvánvalóan élesebb kérdés választási időszakban, ez a veszély nemcsak ilyenkor áll fenn, mivel a demokratikus folyamatot, illetve a szabad és plurális nyilvános vita lehetőségét folyamatosan biztosítani kell. Az állam pozitív kötelezettsége a tényleges pluralizmus biztosítása érdekében az audiovizuális médiát illetően nem csak egy bizonyos időszakban áll fenn (111. bek.). A Bíróságnak ezért azt kellett eldöntenie, hogy a tilalom túlságosan korlátozta-e a közérdekű vitában való részvételi jogot. Mérlegelni kell egyrészt a kérelmező civil szervezet azon joga, hogy közérdekű információkat és eszméket terjeszthessen, másrészt a hatóságok azon törekvése között, hogy megvédjék a demokratikus vitát és folyamatot az erős pénzügyi csoportok torzításától, amelyek előnyös hozzáféréssel rendelkeznek a médiához. A Bíróság elismerte, hogy az ilyen csoportok jelentős előnnyel rendelkeznek a fizetett hirdetések területén is, ezáltal korlátozhatják a szabad és plurális vitát, amelynek továbbra is az állam a végső biztosítója (112. bek.). A Bíróság külön felhívta arra a figyelmet, hogy az Egyesült Királyságban a fizetett politikai hirdetések sugárzásának tilalma a műsorszolgáltatás szabályozásának szerves része volt 1950 óta. A jogalkotást megelőzően széleskörű konzultáció folyt, melynek során részletesen megvizsgálták a tilalom hatását és annak Egyezményvel való összhangját. A tilalmat tartalmazó Communications Act 2003-t többpárti támogatással, ellenszavazat nélkül fogadták el (114. bek.).

A kérelmező úgy érvelt, hogy a rádióra és a televízióra korlátozódó tilalom logikátlan, összehasonlítva ezen médiumok hatékonyságát az újabb médiumok hatékonyságával. A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a hagyományos elektronikus média megkülönböztetése annak különleges befolyásoló erején alapszik. Az elektronikus média még mindig közvetlen és erőteljes hatással rendelkezik, amely hatást erősíti a rádió és televízió folyamatos működése, a szórakoztatásban betöltött funkciója az otthon szférájában. Ezenkívül az internet és a közösségi média használatában rejlő lehetőségek nem jelentik azt, hogy az online eljuttatott információnak ugyanaz a hatása, mint a műsorszugárzás útján közvetített információnak. Az internet és a közösségi média utóbbi években bekövetkezett jelentős fejlődése ellenére nincs bizonyíték arra, hogy a hagyományos elektronikus média hatása oly

mértékben megváltozott volna, ami megkérdőjelezné a különleges intézkedések szükségességét (119. bek.).

A kérelmező azt is állította, hogy a reklámok televíziós és rádiós sugárzása ma már nem kerül többbe, mint a többi médiumban. A Bíróság szerint azonban a reklámok sugárzásának olyan előnye van, amivel a hirdetők és a műsorszolgáltatók is tudatában vannak, és a hirdetők továbbra is hatalmas összegeket hajlandóak fizetni ezért, ami messze meghaladja a legtöbb civil szervezet lehetőségeit (120. bek.). A kérelmező végül úgy vélte, hogy a kormány szűkíthette volna a tilalom hatályát, megengedve a hirdetést a társadalmi érdekképviselői szervezeteknek választási időszakon kívül. A Bíróság szerint – elfogadva a kormány érveit – a kevésbé szigorú tilalom a visszaélés kockázatával és az önkényesség veszélyével járna: egy ilyen lehetőséggel a gazdag szervezetek valószínűleg visszaélnének, ami veszélyeztethetné műsorszolgáltatás pártatlanságának elvét (122. bek.).

A Bíróság külön hangsúlyozta, hogy a részes államok között nincs európai konszenzus abban, hogyan szabályozzák a fizetett politikai hirdetéseket az elektronikus médiában, ami a jelentős történelmi, kulturális és politikai különbségekből, valamint az egyes államok eltérő demokrácia felfogásából ered. A konszenzus hiánya pedig szélesebb mérlegelési jogkört tesz lehetővé, mint ami a közügyekkel kapcsolatos véleménynyilvánítás korlátozásánál általában megengedett (123. bek.). A Bíróság leszögezte azt is, hogy az alternatív médiumokhoz való hozzáférés kulcsfontosságú a korlátozás arányosságának szempontjából. A tilalom csak a politikai reklámokra és csak a média egyik típusára, a legbefolyásosabb és legköltségesebb médiumra – televízió, rádió – vonatkozik. E tekintetben a többi médium továbbra is elérhető marad a kérelmező civil szervezet számára. Részt vehet politikai jellegű rádiós vagy televíziós közéleti műsorokban, illetve hirdetéseit közzéteheti a nem földi sugárzású médiumokban, ideértve a nyomtatott sajtót, az internetet és a közösségi médiát, valamint demonstrációkon, plakátokon és szórólapokon is terjesztheti üzeneteit. Még ha nem is nyert bizonyítást, hogy az internet és a közösségi média befolyásolóbb hatású, mint az elektronikus média, ezek az új médiumok is hatékony kommunikációs eszközök, amelyek jelentős segítséget nyújthatnak a kérelmező civil szervezetnek céljai eléréséhez (124. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a politikai hirdetések tilalmának igazolására felhozott indokok megfelelőek és elégségesek. A tilalom ezért nem tekinthető aránytalan beavatkozásnak a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába (125. bek.).

A különvéleményeket megfogalmazó bírák – köztük Sajó András – arra hívták fel a figyelmet, hogy az ügy szinte azonos a VgT Verein gegen Tierfabriken v. Svájc ügygel (1. bek.). A tilalom az Egyesült Királyságban minden olyan szervezet – bármilyen témájú –

hirdetéseire kiterjed, amelyek teljesen vagy főként politikai természetű célokat követnek, függetlenül a hirdető identitásától vagy funkciójától. A „politikai” definíció olyan széles körben meghatározott, hogy az bármilyen közéleti kérdést magában foglal. Ebben az értelemben a tilalom még szélesebb, mint amit a Bíróság a VgT-ügyben túlzottnak tekintett. A tilalmat a véleménynyilvánítás leginkább védett formájára (közérdekű beszéd), a demokratikus folyamat egyik legfontosabb szereplőjére (nem-kormányzati szervezet), valamint az egyik legbefolyásolóbb erejű médiumra (audiovizuális média) alkalmazták (2. bek.). A bírák szerint a politikai hirdetések általános tilalma egy helytelenül feltételezett pozitív állami kötelezettség az emberek információközlési és -szerzési jogának biztosítása érdekében. A tilalom maga hozza létre azt az állapotot, amit állítólag megpróbál elkerülni, nevezetesen a kis szervezetek ellehetetlenülését az eszmék sugárzásának versenyében (12. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.); Appleby and Others v. United Kingdom (48. bek.); Murphy v. Ireland (74. bek.); TV Vest AS and Rogaland Pensjonistparti v. Norway (60. bek.); Centro Europa 7 S.r.l. and Di Stefano v. Italy (132., 134. bek.).

Címkék: politikai reklám; választási kampány, esélyegyenlőség fenntartása; audiovizuális média; pluralizmus²⁴

Apostu v. Romania

(Application no. 22765/12., 2015. február 3-i ítélet)

Tényállás

2011-ben Kolozsvár korábbi polgármestere ellen korrupció, befolyással üzérkedés és okirat-hamisítás gyanúja miatt büntetőeljárás indult, és előzetes letartóztatásba helyezték. A bírósági tárgyalás előtt több újság információkat és dokumentumokat tett közzé a nyomozás irataiból. Az újságcikkek idézték a lehallgatott telefonbeszélgetések kivonatait, beleértve olyan emberek beszélgetéseit, akik nem vettek részt a büntetőeljárásban. A cikkek a kérelmező magánéleti aspektusaira is utaltak, amelyek nem függték össze az ellene folyó büntetőeljárással.

Az eljáró szerv

III. Szekció

²⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-119244>

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező többek között a 8. cikkre hivatkozva azt panaszolta, hogy a nyomozás irataiból – különösen a hatóságok által lehallgatott telefonbeszélgetéseket – részletek jelentek meg a médiában. Állítása szerint a sajtóban közzétett néhány beszélgetés szigorúan magántermészetű volt, és a közzétételük nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek” (103. bek.). A Bíróság mindenekelőtt rámutatott, hogy a panasz lényege nem az volt, hogy a sajtó részleteket tett közzé a nyomozás irataiból, hanem hogy a hatóságok lehetővé tették, hogy az információk kiszivárogiának a sajtónak. Ezért nem fogadta el a kormány hivatkozását, hogy a kérelmező az újságírókkal vagy a médiumokkal szemben is panaszt nyújthatott volna be (109. bek.). Továbbá, mivel az információk kiszivárogtatásáért felelős személyt nem azonosították, a kérelmezőnek nem lett volna reális esélye arra, hogy az általános kártérítési jog alapján benyújtott keresete sikerre vezessen. A kiszivárogtatás forrásának egyértelmű meghatározása hiányában túl nagy teher lett volna számára, hogy valamennyi hatósággal szemben pert indítson, amelyek kezében az iratok megfordultak (110. bek.).

A Bíróság azokban az esetekben, ahol bizalmas információt szivárogtattak ki a sajtónak, megállapította, hogy elsősorban az érintett állam feladata, hogy oly módon szervezze meg szolgáltatásait, és képezze ki alkalmazottait, hogy biztosítsa, bizalmas vagy titkos információk nem kerülnek nyilvánosságra (119. bek.). Emlékeztetett arra is, hogy a magánélet tiszteletben tartásához való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága elvben egyenlő jogok, és egyenlő védelemre jogosultak (120. bek.). Jelen esetben a nyomozás irataiból azelőtt kerültek nyilvánosságra részletek, hogy az eljárás bírósági szakaszba jutott, vagyis mielőtt az ügyész benyújtotta a vádiratot a bíróságnak (121. bek.). Kérdés, hogy az információk hatóságok általi kiszivárogtatása, és az újságokban való megjelenése megsértette-e a kérelmező magánélethez való jogát (122. bek.). A felvételek a kérelmező magánügyeiről adtak információkat, és ezáltal kedvezőtlen színben tüntették fel őt, azt a benyomást keltve, hogy ő követte el a bűncselekményeket. Sőt a közzétett telefonbeszélgetések egy része bizonyos mértékig szigorúan magántermészetű volt, és kevésbé vagy egyáltalán nem kapcsolódott a vádhoz (123. bek.). A Bíróság szerint ezért a nem nyilvános információk sajtónak történő kiszivárogtatása és közzététele beavatkozást jelentett a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogába (124. bek.).

Ami a kiszivárogtatás következményeit illeti, miután az információkat közzétették, a kérelmezőnek nem volt lehetősége azonnali lépéseket tenni a jó hírneve védelmére, mivel az

ügy érdeme nem állt bírósági vizsgálat alatt, és a telefonbeszélgetések hitelességét vagy pontosságát, illetve azok értelmezését nem lehetett vitatni (125. bek.). Így megállapítható, hogy a kérelmező a kiszivárogtatás miatt károkat szenvedett (126. bek.). Annak kapcsán, hogy a hatóságok válasza megfelelő volt-e, a Bíróság megjegyezte, hogy a kérdéses anyag közzététele nem szolgálta a büntetőeljárás előrevitelét. Az információ legkésőbb akkor elérhetővé vált volna, amikor az ügyész a vádiratot benyújtotta a bíróságnak. Továbbá, a sajtóban megjelent néhány beszélgetés magántermészetű volt, és a sajtóban való közzétételük nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek”. Ebből következően a kiszivárogtatás nem volt indokolt (128. bek.).

Meg kell továbbá jegyezni, hogy a nyilvánosságnak egy büntetőügy aktájából származó információkhoz való hozzáférése nem korlátlan még akkor sem, ha az ügyet benyújtották a bírósághoz. A hazai szabályok és előírások szerint a sajtó hozzáférése a telefonbeszélgetések lehallgatásának jóváhagyásával vagy engedélyezésével kapcsolatos iratokhoz és a felvételekhez korlátozott volt. Az információhoz való hozzáférés jogszerűen volt bírói kontroll alatt (130. bek.). Azonban ilyen lehetőség nem áll fenn, ha az információ kiszivárog a sajtónak (131. bek.). A Bíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy az alperes állam nem tett eleget a birtokában lévő információk biztonságos őrzésére vonatkozó kötelezettségének annak érdekében, hogy biztosítsa a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát, és nem nyújtott semmilyen jogorvoslati eszközt, miután megsértették a jogait (132. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Stoll v. Switzerland; (61., 143. bek.); Cășuneanu v. Romania (Application no. 22018/10., 2013. április 16.; 71., 82. bek.).

Címkék: magánszféra védelme; büntetőeljárások; nyomozati iratok nyilvánosságra hozatala²⁵

Appleby and Others v. United Kingdom (Application no. 44306/98., 2003. május 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők és egy környezetvédelmi csoport 1998 márciusában az észak-angliai Tyne és Wear megyében található Washingtonban kampányt indított a város központjában található egyetlen állami játszótér tervezett beépítése ellen. Aláírásokat kezdtek gyűjteni annak

²⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150781>

érdekében, hogy meggyőzzék a városi önkormányzatot arról, hogy utasítsák el a projektet. Ennek során a kérelmezők egy standot próbáltak meg felállítani a „Galéria” nevű bevásárlóközpontban, ám azt a tulajdonos megakadályozta, és a stand eltávolítására kötelezték őket. Ugyanakkor a pláza egyik üzletének vezetője engedélyt adott egy stand felállítására, illetve az aláírások gyűjtésére a boltban. Az engedélyt 1998 áprilisában sem adták meg, amikor a kérelmezők egy másik petíciójukhoz kívántak aláírásokat gyűjteni. A pláza igazgatója szerint az engedélyt azért utasították el, mert a tulajdonos szigorúan semleges álláspontot képviselt minden politikai és vallási kérdésben. A kérelmezők ugyanakkor azt állították, hogy más szervezetek folytathattak aláírásgyűjtéseket, és standokat is állíthattak.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának valódi, hatékony gyakorlása nemcsak az állam be nem avatkozási kötelezettségétől függ, de pozitív védelmi intézkedésekre is szükség lehet, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is (39. bek.). A kérelmezőket megakadályozták, hogy standot állítsanak fel, és szórólapokat osszanak egy magáncég tulajdonában álló bevásárlóközpontban. A Bíróság szerint a hatóságok nem viseltek semmilyen közvetlen felelősséget a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozásáért. Kérdés, hogy az alperes állam elmulasztotta-e bármely pozitív kötelezettségét, hogy megvédje a kérelmezők 10. cikkben foglalt jogainak gyakorlását mások – jelen esetben a pláza tulajdonosának – beavatkozásától (41. bek.). A Bíróság elismerte, hogy az ügy, amelyre a kérelmezők fel kívánták hívni a figyelmet, közérdekű téma volt, és hozzájárult a helyi önkormányzat hatásköreinek gyakorlásáról szóló vitához. Azonban a véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátlan, figyelembe kell venni a bevásárlóközpont tulajdonosának az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkében rögzített tulajdonhoz való jogát is (43. bek.).

A kérelmezők az Egyesült Államok jogeseteire hivatkozva azzal érveltek, hogy a bevásárlóközpontok egyre inkább a hagyományos városközpontok jellemzőivel bírnak, ahová az emberek nem csupán vásárolni mennek, hanem elidőzni, és részt venni a tevékenységek széles körében, a szórakozástól kezdve a közösségi, oktatási és jótékonyági eseményeken. Ezért a bevásárlóközpontokat egy „kvázi nyilvános” térnek kell tekinteni, ahol az egyének ésszerű módon kérhetik véleménynyilvánítási szabadságuk gyakorlását (44. bek.). A Bíróság

szerint azonban nem lehet azt mondani, hogy kialakulóban lenne egy olyan konszenzus, amely segíthetné a Bíróságot a 10. cikket érintő eset vizsgálatában (46. bek.). E rendelkezés – elismert fontosságára ellenére – nem ad szabadságot e jog bármely fórumon történő gyakorlására. Igaz, hogy a társadalmi, gazdasági és technológiai fejlődések megváltoztatták az emberek közötti kapcsolatteremtés módjait, ám a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy ez automatikusan szükségessé tenné a magáningatlanokba történő belépés jogának létrehozását, vagy akár a szükségszerűen állami tulajdonban lévő ingatlanokba, kormányzati hivatalokba és minisztériumokba. Ha azonban az ingatlanhoz való hozzáférés tilalma azzal a hatással jár, hogy meggátolja a véleménynyilvánítás szabadságának tényleges gyakorlását vagy lerombolja e jog lényegét, a Bíróság nem zárta ki, hogy az állam számára pozitív kötelezettség merülhet fel, hogy a tulajdonjogok szabályozása révén megvédje az Egyezmény jogainak élvezetét (47. bek.).

Jelen esetben azonban a kérelmezők nézeteik kommunikálását érintő korlátozása a bevásárlóközpont bejáratok területére és folyosóira korlátozódott. Ez nem akadályozta meg őket abban, hogy a plázában lévő egyes üzletektől engedélyeket szerezzenek be, vagy a területhez vezető közutakon terjesszék szórólapjaikat. Emellett a régi városközpontban is kampányolhattak, és alternatív eszközöket alkalmazhattak, például a helyi sajtóban, rádióban és televízióban is megjelenhettek. A kérelmezők nem vitatták, hogy ezek a módszerek elérhetőek voltak számukra. A Bíróság ezért úgy gondolta, hogy az elutasítás eredményeként ténylegesen nem gátolták meg őket nézeteik kommunikálásában. Az, hogy több aláírást szerezhettek volna, ha felállíthatják a standjukat a bevásárlóközpontban, pusztán spekuláció volt, amely nem elegendő annak alátámasztására, hogy a véleménynyilvánítási szabadságukat másképp nem tudták gyakorolni (48. bek.). A Bíróság ezért úgy találta, hogy az alperes állam nem mulasztotta el bármely pozitív kötelezettségét arra vonatkozólag, hogy megvédje a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságát (49. bek.). Az ítélethez egy részleges különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Fuentes Bobo v. Spain (38. bek.); Özgür Gündem v. Turkey (43. bek.).

Címkék: információs szabadság; közérdekű ügyek; nyilvános terek²⁶

Aquilina and Others v. Malta

(Application no. 28040/08., 2011. június 14-i ítélet)

²⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61080>

Tényállás

A kérelmezők egy bigámiáról szóló bírósági tárgyalásról számoltak be, amin a vádlott ügyvédje nem jelent meg. A riporter úgy hitte, hogy a bíró az ügyvédet vétkesnek találta bíróság megsértésében. A riporter megpróbálta igazolni feltevését, amit egy másik riporter – aki szintén jelen volt a tárgyalóteremben – is megerősített. Másnap a Times of Malta nevű napilap beszámolt arról, hogy az ügyvédet vétkesnek találták bíróság megsértésében, mivel nem jelent meg ügyfelének tárgyalásán. Az ügyvéd tiltakozott a cikk miatt. A második kérelmező ezután ellenőrizte a tárgyalás jegyzőkönyvét, amelyben nem szerepelt, hogy az ügyvédet vétkesnek találták, így az újság bocsánatkérést tett közzé. Az ügyvéd rágalalmazás miatt polgári jogi igényt nyújtott be, és kérelmezőket pénzbírságra ítélték. A hazai bíróságok szerint a tárgyalási jegyzőkönyvből egyértelműen kitűnt, hogy az ügyvédet nem találták vétkesnek bíróság megsértésében, a cikk nem számolt be tisztességesen az eljárásról, és a riporternek ellenőriznie kellett volna az információit. A kérelmezők ezt követően alkotmányjogi panaszt nyújtottak be, amit az Alkotmánybíróság elutasított. Az indokolás szerint egy professzionális újságíró feladata, hogy valós és ellenőrzött tényekről számoljon be jóhiszeműen, és kerülnie kell a nyilvánosság félretájékoztatását.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságára. Különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Hogy léteznek-e ilyen okok, az elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ, és attól, hogy a média mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében (44. bek.).

A Bíróság egyetértett a hazai bíróságokkal abban, hogy a cikk azt a benyomást kelthette az olvasóban, hogy az ügyvédet vétkesnek találták bíróság megsértésében (45. bek.). Hozzátette, hogy egy ügyvéd magatartása hivatásának gyakorlásakor – különösen a nyilvános bírósági eljárás során – közérdekű kérdés. E tekintetben fontos tényező, hogy a második kérelmezőnek volt-e eszköze a tények ellenőrzésére, és tiszteletben tartotta-e felelős tudósítás kötelezettségét (46. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy az ügyvédet valójában nem találták

vétkesnek. A kérelmező abból vonta le következtetését, amit látott és hallott a bírósági eljárás során. Nem volt ésszerűtlen feltételezni, hogy a bíró megállapította a bíróság megsértését, tekintettel arra, hogy a védő nem jelent meg, és erről nem tájékoztatta a bíróságot. Továbbá maga az ügyész is megerősítette azt eskü alatt tett vallomásában. Minden bizonyíték – a tárgyalás jegyzőkönyvét leszámítva – azt támasztotta alá, hogy az ügyvédet vétkesnek találták (47. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a bírósági eljárások jegyzőkönyvei rendszerint rövidek, amelyek nem rögzítenek minden történést részletesen, így a bírósági tudósítás szempontjából az nem tekinthető az igazság egyedüli forrásának. A bírósági tudósításokat a jegyzőkönyvben foglalt tények átvételére korlátozni, és kizárni, hogy egy riport azon alapuljon, amit egy újságíró hallott és látott – mások által alátámasztva –, a véleménynyilvánítás szabadságának és az információk szabad áramlásának elfogadhatatlan korlátozása lenne. Bár feltételezhető, hogy a bírósági eljárások hivatalos jegyzőkönyvei teljesek és pontosak, egy ilyen vélelem megdönthető más bizonyítékokkal. Ebből következően a jegyzőkönyv és a tanú közötti ellentmondás esetén – aki ebben az esetben nem volt személyesen érdekelt – egy bíróság nem mellőzheti eleve az eskü alatt tett tanúvallomást (48. bek.).

A Bíróságot meglepte, hogy kevés vagy semmilyen figyelmet nem kapott a rágalmazási eljárás során az ügyész vallomása, és nincs magyarázat arra, hogy a bíróság miért nem találta azt megbízhatónak vagy meggyőzőnek. Az, hogy a kérelmezőnek előírják a cikkben tett kijelentések igazságának bizonyítását, miközben figyelmen kívül hagyják az általa elajánlott bizonyítékokat, vagy azok elutasítását nem indokolják, nem áll összhangban a 10. cikk követelményeivel (49. bek.). A Bíróság szerint nincs ok kételkedni, hogy a második kérelmező – a legjobb újságírói gyakorlattal összhangban – megkísérelte ellenőrizni, hogy mi történt a tárgyalóteremben. Az adott körülmények között pedig nem várható el ésszerűen, hogy további lépéseket tegyen, mivel a hír „romlandó árucikk”, és közlésének még rövid ideig tartó késedelmé is megfoszthatja minden értékétől és érdekességétől. A kérelmezők pedig a cikk megjelenését követően bocsánatkérést is közzétettek. Mindezeket figyelembe véve a Bíróság megállapította, hogy a kérelmezők mindvégig jóhiszeműen jártak el, összhangban a felelős újságírás kötelezettségével (50. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a hazai bíróságok túllépték mérlegelési jogkörüket, és a beavatkozás nem tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban” (51. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Observer and Guardian v. United Kingdom (60. bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Bladet Tromsø and Stensaa v. Norway (66. bek.); Jerusalem v. Austria (45-46. bek.); Association Ekin v. France (56. bek.); Flux and Samson v. Moldova (25. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; bírósági eljárások tudósítása²⁷

Arlewin v. Sweden

(Application no. 22302/10., 2016. március 1-i ítélet)

Tényállás

2004 áprilisában a TV3 svéd televíziós csatorna egy élőben közvetített műsorában egy svéd állampolgárságú üzletembert szervezett bűnözéssel vádoltak meg a média és a reklámpiac területén. 2006 októberében a kérelmező rágalmazás miatt kártérítést követelve magánvádas eljárást kísérelt meg indítani. A televíziós műsort Svédországban készítették svéd nyelven, és svéd hirdetőik támogatták. 2008 májusában a stockholmi városi bíróság joghatóságának hiányát állapította meg. Álláspontja szerint a műsor a svéd törvények alapján nem Svédországból származott, azt ugyanis műholdon keresztül egy londoni székhelyű cégnek, a Viasat Broadcasting UK Ltd.-nek küldték – amely a műsor tartalmáért volt felelős – , és ezt követően egy újabb műholdon keresztül továbbították a svéd nézőknek. A fellebbviteli bíróság helybenhagyta a határozatot, hozzátéve, hogy a kérelmező nem bizonyította, hogy a műsor tartalmát Svédországban készítették, és az Egyesült Királyságban lehetősége van bírósághoz fordulni. A kérelmező fellebbezésében azzal érvelt, hogy a bíróságok álláspontja ellentétes volt a közösségi joggal, és kérte, hogy előzetes döntéshozatali eljárás keretében forduljanak az Európai Unió Bíróságához. A kérelmező szerint az ún. Brüsszel I. rendelet ott jogosított fel a szerződésen kívüli károk megtérítése iránti kereset megindítására, ahol a károkozásra ténylegesen sor került, az ő esetében Svédországban. 2009 szeptemberében a legfelsőbb bíróság elutasította a kérelmét azzal, hogy nem volt indokolt az Európai Bíróságnál előzetes döntéshozatal iránti kérelmet kezdeményezni.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező azt panaszolta, hogy a svéd bíróságok elutasították a rágalmazási keresete érdemi vizsgálatát, és ezáltal nem biztosítottak hatékony jogorvoslati lehetőséget, hogy megvédhesse a jó hírnevét (50. bek.). A Bíróság a kérelmet az Egyezmény 6. cikkének (1)

²⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105125>

bekezdése²⁸ alapján vizsgálta meg (52. bek.). A kérdés az, hogy Svédországnak kötelessége-e lehetőséget biztosítani a kérelmezőnek, hogy bárkit bíróság előtt vonjon polgári vagy büntetőjogi felelősségre a személyiségi jogai megsértése miatt, illetve az, hogy egy másik állam jogorvoslatot nyújthat, mentesíti-e ezen kötelezettség alól (59. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy az ügyben nem Svédországnak, hanem az Egyesült Királyságnak volt joghatósága, mivel a Viasat Broadcasting UK Ltd. társaság székhelye az Egyesült Királyságban volt. Ennek kapcsán az Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló 2010/13/EU irányelv „származási ország elvére” hivatkozott, amelynek értelmében elsősorban annak az országnak van joghatósága, ahol a médiaszolgáltató székhelye található, és ahol a szerkesztői döntéseket hozzák. A svéd joghatóságot így az uniós jog kötelező érvényű előírása zárta ki (61. bek.).

A Bíróság azonban az Európai Bíróság De Agostini és TV-Shop ügyben hozott ítéletére²⁹ hivatkozva úgy ítélte meg, hogy az irányelv nem szabályozza egy televíziós műsor sugárzása kapcsán felmerülő valamennyi joghatósági kérdést, azaz nem rendelkezik az ott nem szabályozott kérdésekre kiterjedő általános hatállyal. Az irányelv 28. cikke pedig abban az esetben, amikor egy személy hírnevét és becsületét valótlan tények állításával sértették meg egy televíziós programban, csak a válaszadás vagy azzal egyenértékű jogorvoslat jogáról beszél, és nem foglalkozik a rágalmazás miatt induló eljárásokkal vagy az azokhoz kapcsolódó kártérítési igényekkel (62. bek.). A Bíróságot így nem győzte meg a kormány érve, miszerint az irányelv határozza meg az ország joghatóságát akkor is, amikor az egyén rágalmazás miatt pert indít, és kártérítést követel egy újságírótól vagy egy médiaszolgáltatótól. Az uniós jog a joghatóságot sokkal inkább a 44/2001/EK rendelet, az ún. Brüsszel I. rendelet 2. és 5. cikke³⁰ szabályozta, amely alapján a kérelmező esetében mind az Egyesült Királyság, mind Svédország joghatósággal rendelkezett: a rágalmazó személy lakóhelye Svédországban volt, míg a Viasat Broadcasting UK Ltd. az Egyesült Királyságban volt bejegyezve (63. bek.).

²⁸ „6. cikk 1. Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában...”

²⁹ C-34/95., C-35/95., C-36/95., Konsumentombudsmannen (KO) v. De Agostini (Svenska) Förlag AB and TV-Shop i Sverige AB (1997) ECR I-3843.

³⁰ „2. cikk (1) E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető. (2) Arra a személyre, aki nem állampolgára annak a tagállamnak, ahol lakóhellyel rendelkezik, a tagállam állampolgáira irányadó joghatósági szabályokat kell alkalmazni.

5. cikk Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető: 3. jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igényrel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet;”

A Bíróság elismerte, hogy a televíziós műsorsugárzásban elkövetett sértésekért való felelősség fontos jellemzői a sajtó és a véleménynyilvánítás szabadságát védő svéd jogrendszernek, és általában szükségesnek tekinthetők egy demokratikus társadalomban (69. bek.). A hazai jog alapján a rágalmazásnak kitett egyén büntetőjogi panaszt nyújthatott be a felelős szerkesztő ellen. Jelen esetben azonban a hazai bíróságok a kérdéses műsorról megállapították, hogy az nem Svédországból származott, ezért arra a hazai jogszabályok nem alkalmazhatóak (70. bek.). A kérelmező így abba a helyzetbe került, hogy a svéd jog alapján senkit sem tudott rágalmazás miatt felelősségre vonni (71. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a televíziós műsorszám tartalma, készítése és sugárzása, valamint annak következményei nagyon erős kapcsolatban álltak Svédországgal. A műsort svédok készítették svéd televíziós társaságok számára, svéd hirdetők támogatásával, és svéd nyelven mutatták be kizárólag hazai közönségnek. A kérelmező jó hírnevét ért állítólagos sérelem is Svédországban következett be. Azt leszámítva, hogy az Egyesült Királyságon keresztül továbbítva sugározták, a műsor és annak sugárzása minden tekintetben svéd természetű volt (72. bek.).

Ilyen körülmények között a svéd államnak az Egyezmény 6. cikke alapján kötelessége volt biztosítani a kérelmezőnek a bírósághoz való hatékony hozzáférést. Azt, hogy a brit bíróságok előtt eljárás indítható rágalmazás miatt, nem lehet a kérelmező számára ésszerű és gyakorlati alternatívának mondani. Ennélfogva a hazai bíróságok nem kerülhetik el a 6. cikk szerinti felelősségüket az alternatívára való hivatkozással. A svéd bíróságok a kérelmező keresetének érdemi vizsgálat nélkül történő elutasításával a bírósághoz való hozzáférés jogának lényegét csorbították (73. bek.). Ennek megfelelően az Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdését (bírósághoz való hozzáférés) megsértették (74. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: audiovizuális média; határon átnyúló műsorok; rágalmazás; bírósághoz való hozzáférés³¹

Armellini and Others v. Austria (Application no. 14134/07., 2015. április 16-i ítélet)

Tényállás

³¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160998>

2005 februárjában a Neue Vorarlberger Tageszeitung nevű helyi lap egy „Bregenz játékosokat vesztegettek meg 60.000 €-ért” című cikket tette közzé egy labdarúgó fogadási botrányról. A cikk annak gyanújáról számolt be, hogy a fogadási maffia 60.000 euróért megvesztegette a Casino SC Bregenz klub három profi labdarúgóját, hogy három mérkőzés eredményét is manipulálják, elveszítve azokat. A cikk közzétételét követően a három játékos rágalmazás miatt magánvádas büntetőeljárást indított a cikket író két újságíró és a lap kiadója ellen. A kérelmezők azzal védekeztek, hogy csupán a gyanújuknak adtak hangot, de az állítás igaz volt, vagy legalábbis igaznak tűnt. A Feldkirchi Tartományi Bíróság elismerte, hogy a történethez közérdek fűződött, de az újságírók nem jártak el kellő szakmai gondossággal. Nem végeztek semmilyen kutatást, csak szabadúszó újságírókra hivatkoztak, és nem vizsgálták meg a forrásaik megbízhatóságát sem. Ráadásul az érintetteknek válaszadási lehetőséget sem adtak. Röviden nem bizonyították az állítások igazságát. Ennek eredményeképpen a bíróság a két újságírót három év próbaidőre felfüggesztett pénzbírságra, a kiadót pedig az okozott sérelmekért 20.000 euró kártérítés megfizetésére ítélte. A fellebbviteli bíróság a kártérítés összegét 12.000 euróra mérsékelte.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett a sajtó azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben (39. bek.). A Bíróság megismételte, hogy a 10. cikk nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tárgyalásakor sem. Miközben élvezik az Egyezmény által nyújtott védelmet, az újságíróknak a feladataik ellátása során be kell tartaniuk a felelős újságírás alapelveit, azaz, hogy jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtsanak, objektív módon tükrözve a nyilvános vitában résztvevők véleményét, valamint tartózkodjanak a szintiszta szenzációhajhásztól (41. bek.). Jelen eset tárgya a sajtónak a 10. cikk alapján fennálló azon joga, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot a közérdeklődésre számot tartó és aggodalmat keltő ügyekről, valamint az államnak a 8. cikk alapján fennálló pozitív kötelezettsége, hogy megvédje azoknak a személyeknek a jó hírnevét, akikhez az eljárás kapcsolódik. Annak vizsgálatakor, hogy a hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e az Egyezmény által garantált két érték védelme során, a Bíróságnak mérlegelnie kell az

információk közzétételéhez fűződő közérdeket és a személyek jó hírneve védelmének szükségességét. Az egyéni érdekek mérlegelése terén – amely ellentmondásosan nehéz dolog lehet – a részes államnak mérlegelési jogkört kell hagyni, hiszen a nemzeti hatóságok elméletben jobb helyzetben vannak a Bíróságnál annak értékelésére, hogy „nyomós társadalmi érdek” igazolhatja-e vagy sem valakinek az Egyezmény által garantált jogába történő beavatkozást (42. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a cikk tárgya – a sportjátékok manipulálása és elcsalása – közérdeklődésre számot tartó volt, és a közvéleménynek érdeke fűződik ahhoz, hogy tájékozottassák az ilyen eseményekről (44. bek.). A kérelmezők nem általánosságban vitattak meg egy aggodalmat keltő ügyet, hanem közvetlenül támadták a futballklub három focistáját, és azzal vádolták őket, hogy pénzt fogadtak el a labdarúgó-mérkőzések manipulálásáért cserébe. A tartományi bíróság gondosan megvizsgálta a cikk karakterét, és a megfogalmazás mellett figyelembe vette annak hátterét, elrendezését és a megjelenítését is. Különösen az a mód, ahogyan a szöveget nyomtatták, illetve ahogyan felkeltették az olvasók figyelmét a felhozott vádakra, valamint a fényképek használata és a vezető kérdések megalkotása azt a benyomást keltette, hogy a botrány tényként létezett, nem pedig egy gyanú kifejezése volt. E tekintetben a Bíróság megjegyezte, hogy a labdarúgó-mérkőzések manipulálásának vádja súlyosan károsíthatja a labdarúgók személyes és szakmai hírnevét, és jelentős pénzügyi következményekkel járhat számukra és az érintett klubokra nézve (45. bek.). Ezek a vádak rendkívül súlyosak voltak, és tekintettel azok konkrétságára, részletességére és az érintett személyek megnevezésére, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy azoknak szilárd tárgyi alappal kellett volna bírniuk (46. bek.).

A Bíróság szerint a tartományi bíróság kimerítően értékelte a kérelmezők által benyújtott bizonyítékokat, és arra a következtetésre jutott, hogy azok nem támasztották alá az állítások igazságát, így a kérelmezők nem támaszkodtak szilárd ténybeli alapokra. A hazai bíróságok nem fesztítették túl az újságírói gondosság követelményét azzal, hogy előírták az állítások valóságának bizonyítását (47. bek.). Végül a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezők információk közléséhez fűződő jogába való beavatkozás arányos volt. A megítélt kártérítés összege ésszerűnek tűnt, figyelembe véve a cikk hosszát és tartalmát, valamint a közzétett részleteket és fényképeket, amelyek súlyos beavatkozást jelentettek a felperesek személyes és szakmai hírnevébe (48. bek.). Összegezve, a Bíróság kimondta, hogy az alperes állam a mérlegelési jogkörén belül járt el a felperesek jó hírneve védelmének szükségességének értékelésekor az általuk indított rágalmozási eljárásban. A bíróságok által felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59. bek.); Pfeifer v. Austria (38. bek.); Egeland and Hanseid v. Norway (55. bek.); Axel Springer AG v. Germany (84. bek.); Novaya Gazeta and Borodyanskiy v. Russia (37. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, valóság bizonyítása; felelős és jóhiszemű újságírás³²

Ashby Donald and Others v. France

(Application no. 36769/08., 2013. január 10-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező divatfotósok felvételeket készítettek egy 2003-as párizsi divatbemutatóról, és a fényképeket a divatházak engedélye nélkül tették közzé egy másik divatcég internetes oldalán. A képek közzétételét követően a három divatfotóst a párizsi büntetőbíróság felmentette, ám 2007-ben a fellebbviteli bíróság megváltoztatta az ítéletet, és szerzői jogok megsértése miatt 3 ezer és 8 ezer euró közötti pénzbírságra megfizetésére ítélte őket, valamint összesen 225 ezer euró kártérítést ítelt meg a francia divattervezők és divatházak szövetségének (La Fédération française de la couture) és öt divatháznak. A kérelmezők felülvizsgálati kérelmükben az Egyezmény 10. cikkére, valamint a szerzői jogi törvényre, a szellemi tulajdonról szóló 1992. évi kódexre (Code de la Propriété Intellectuelle, Article 122-5 9°) hivatkoztak, amely lehetővé teszi a szerzői mű többszörözését, ábrázolását vagy a mű nyilvánossághoz közvetítését kizárólag hírközlési és tájékoztatási céllal nyomtatásban, az elektronikus médiában vagy az interneten, feltéve, hogy a szerző nevét egyértelműen jelzik. A kérelmezők szerint ez a kivétel a fényképek online terjesztésére, illetve egy olyan internetes honlapra is alkalmazható, amely divattal és a divattervezéssel foglalkozik. A Semmitőszék (Cour de Cassation) 2008 februárjában elutasította a felülvizsgálati kérelmet.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

³² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-153803>

A kérelmezők azzal érveltek, hogy a divatbemutatón készült fényképek „információnak” tekinthetők, és azok internetes terjesztése a véleménynyilvánítás szabadságába tartozik akkor is, ha az üzleti céllal történik (26. bek.). Ha az alkotók úgy döntenek, hogy a rendezvényre meghívják a sajtó képviselőit, munkájuk nyilvánosság számára történő bemutatása céljából, úgy nem kifogásolhatják, ha a nyilvánosságra hozatal meghaladja a várakozásukat, és az állam nem írhatja elő a sajtónak, hogy az tetszőleges kíváncsiaknak feleljen meg (28. bek.). A kormányzat ezzel szemben azzal érvelt, hogy a beavatkozás célja nem a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása, hanem jogorvoslat nyújtása volt, hiszen a képeket hasznosítás céljából tették közzé, az alkotók engedélye nélkül. Az alkotók jogai hasonlóak ahhoz a szerzőhöz, akinek munkája engedély nélkül jelenik meg (30. bek.). A divatbemutatóról készült fényképek nem járultak hozzá politikai vagy társadalmi vitához, vagy közéleti kérdések megoldásához (32. bek.). A beavatkozás, illetve az annak alapjául szolgáló törvény célja az, hogy megvédje a szellemi tulajdonhoz való jogot, illetve megvédje a szerzők jogait, szem előtt tartva munkáik hamisításának kockázatát (33. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk az interneten folyó kommunikációra is alkalmazandó, függetlenül attól, hogy milyen típusú üzenetet közvetít. A véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételét is magában foglalja, így a szóban forgó fényképek internetes közzététele is a véleményszabadság gyakorlásának számít. A kérelmezők szerzői jogok megsértése miatti elítélése ezért a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozásnak minősül, amelynek célja mások jogainak, a divatházak, divattervezők szerzői jogainak védelme (34., 36. bek.). A Bíróság kiemelte, hogy a részes államokat megillető mérlegelési jogkör terjedelme számos tényezőtől függ, beleértve a közlés típusát vagy a kérdéses információk fontosságát. Így az Egyezmény 10. cikk (2) bekezdése kevés teret enged a politikai beszéd korlátozására, míg szélesebb mozgástér van a kereskedelmi közlések szabályozására. A Bíróság azonban úgy vélte, hogy ebben az esetben széles mérlegelési jogkört kell adni a tagállami hatóságoknak, mivel a divatbemutatóról készült képek honlapon való közzététele nem egy közérdeklődésre számot tartó társadalmi kérdéshez kapcsolódott, hanem a „kereskedelmi beszéd” egyik fajtáját érintette. Kétségtelen, hogy a kérelmezők a fényképeket a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tették, de nem lehet azt mondani, hogy ezzel közérdekű vitában vettek volna részt (39. bek.). Jelen esetben két ellentétes, alapvető jog között kellett egyensúlyt teremteni: egyrészt az Egyezmény 10. cikke által védett véleménynyilvánítás szabadsága, másrészt az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkében rögzített tulajdonhoz való jog között, amely a szellemi tulajdonra is kiterjed (40. bek.). E két

tényező a nemzeti hatóságok számára különösen széles mérlegelési jogkört tesz lehetővé (41. bek.).

A Bíróság egyetértett a francia bíróságok azon megállapításával, hogy a kérelmezők a képek közzétételével, a szerzői jogi jogosultak engedélye nélküli bemutatásával megsértették mások szellemi tulajdonhoz való jogát (42. bek.). A szankciók természete és súlyossága – amit figyelembe kell venni a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás arányosságának értékelésekor – szintén nem olyan, ami aránytalanná tenné a beavatkozást. A kérelmezők nem szolgáltatott bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy ezek a szankciók „anyagilag megfojtották” volna őket, a károk kiszámítása tekintetében pedig a Bíróság utalt a tisztességes eljárás garanciájára, ami nem volt vitatott (43. bek.). Ilyen körülmények között – mivel különösen széles mérlegelési jogkör biztosított a hazai hatóságoknak – a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal (44. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Anheuser-Busch Inc. v. Portugal (Application no. 73049/01., 2007. január 11., 72. bek.); Axel Springer AG v. Germany (95. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (Application nos. 40660/08., 60641/08., 2012. február 7.; 103. bek.); Mouvement Raëlien Suisse v. Switzerland (61. bek.).

Címkék: sajtószabadság; képmáshoz való jog; szerzői jog³³

Aslan and Sezen v. Turkey

(Application no. 43217/04., 2014. június 17-i ítélet)

Aslan and Sezen v. Turkey (No. 2.)

(Application no. 15066/05., 2014. június 17-i ítélet)

Tényállás

A két kérelmező egy kéthavonta megjelenő Dema Nu nevű folyóirat tulajdonosa és főszerkesztője. Az újság 2003. február 1-jén megjelent cikkében beszámolt a török hadsereg és a PKK (Kurdisztáni Munkáspárt) illegális fegyveres szervezete közötti összecsapásokról Törökország délkeleti részén. Az Isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság elrendelte a kérdéses lapszám lefoglalását, az ügyész pedig a kérelmezők elítélését indítványozta, amiért egy illegális fegyveres szervezet nyilatkozatait tették közzé folyóiratukban. A kérelmezőket a

³³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-115845>

Nemzetbiztonsági Bíróság bűnösnek találta, és pénzbírságot szabott ki a terrorizmus megelőzéséről szóló 3713. sz. törvény 6. § (2) bekezdése alapján, amely büntetni rendelte a terrorista szervezetek nyilatkozatainak vagy szórólapjainak nyomtatását vagy terjesztését. Emellett elrendelte az újság egy napra történő ideiglenes bezárását. A Semmitőszék helybenhagyta az ítéletet.

A második esetben a folyóirat 2002. április 30-i számában megjelent cikkek közül az egyik a Kurdisztáni Szocialista Párt (PSK) nyilatkozatát tartalmazta, amely bírálta a kormány politikáját, beleértve május 1-je ünneplésének tilalmát, a növekvő munkanélküliséget és a kurd nyelv használatának tilalmát. A Nemzetbiztonsági Bíróság elrendelte az újság példányainak lefoglalását, az ügyész pedig a kérelmezők elítélését indítványozta, amiért egy illegális fegyveres szervezet nyilatkozatait tették közzé folyóiratukban, amely illegális és szeparatista szervezetek melletti propagandának minősültek. A Nemzetbiztonsági Bíróság a terrorizmus megelőzéséről szóló 3713. sz. törvény 6. § (2) bekezdése alapján megállapította a kérelmezők bűnösségét és pénzbírságra ítélte őket. A bíróság továbbá megtiltotta az újság megjelentetését egy héten keresztül. A Semmitőszék helybenhagyta az ítéletet.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindkét esetben elfogadta, hogy az újság elkobzása és a kérelmezők elítélése törvényben meghatározott volt, amely a közbiztonság védelmének és a bűnözés megelőzésének legitim célját szolgálta (16. bek.). A Bíróság különös figyelmet fordított a cikkekben használt szavakra és annak környezetére, amelyben közzétették azokat, külön kiemelve a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos problémákat. A szövegek egészében véve nem tartalmaztak erőszakra alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre történő felhívást, és nem minősült gyűlöletbeszédnek, amit szintén figyelembe kell venni. A hazai bíróságok nem vizsgálták meg a szövegeket, a kérelmezőket kizárólag azon az alapon ítélték el, hogy terrorista szervezetek nyilatkozatait jelentették meg (19. bek.). A Bíróság kimondta, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok nem tekinthetők elégségesnek a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás igazolására (20. bek.). A 10. cikket így mindkét esetben megsértették (21. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sürek v. Turkey (No. 4.) (Application no. 24762/94., 1999. július 8.; 58. bek.); Gözel and Özer v. Turkey (Application nos. 43453/04., 31098/05., 2010. július 6.; 23., 45., 64. bek.).

Címkék: sajtószabadság; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme, terrorizmus³⁴

Association Ekin v. France
(Application no. 39288/98., 2001. július 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egyesület 1987-ben a „Baszkföld háborúban” című, a baszk történelemmel, illetve a baszk-konfliktus társadalmi, kulturális és nyelvi jellegzetességeivel foglalkozó könyvet kívánt megjelentetni, amely külföldön is kiadásra került. A francia belügyminiszter az 1881. július 29-i Sajtótörvény 1939. május 6-i rendelettel módosított 14. cikke alapján egy rendeletben megtiltotta a könyv Franciaországban történő terjesztését és értékesítését. A belügyminiszter álláspontja szerint a kiadvány terjesztése széparatizmusra buzdított és igazolta az erőszak alkalmazását, ennek megfelelően „a közrendre veszélyt előidéző természetű” volt. A francia közigazgatási bíróság szerint a külföldi eredetű könyvben megjelent „a spanyol állami erőszak igazolja az ETA terrorszervezet arányos erőszakos válaszát” kijelentés veszélyt jelenthetett a közrendre, ezért a belügyminiszter rendelete jogosan tiltotta be a könyvet. Az Államtanács (Conseil d’État) hatályon kívül helyezte az ítéletet és a miniszteri rendeletet arra hivatkozva, hogy hiányzott a tilalom törvényi alapja, továbbá a könyv tartalma nem indokolta a sajtószabadságba való beavatkozást a közbiztonság és a közrend védelme érdekében sem. Az Államtanács ugyanakkor a Sajtótörvény 14. cikkét összhangban állónak találta az Egyezmény 10. cikkével.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának szerves része az írásos dokumentumok és könyvek megjelentetésének szabadsága (42. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk nem tiltja a közzététel előzetes korlátozását, de az előzetes korlátozásban rejlő veszélyek a Bíróság részéről a leggondosabb ellenőrzést kívánják meg. Különösen így

³⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144920>; <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144921>

van ez a sajtó érintettsége esetén, mivel a hír „múlandó árucikk”, amelynek nyilvánosságra hozatalának még rövid ideig tartó késleltetése is megfoszthatja minden értékétől és érdekességétől. Ez a veszély az aktuális témákról szóló folyóiratokon kívül más kiadványok esetében is fennáll (56. bek.). Ezeket az elveket a könyvek vagy írott szövegek kiadására is alkalmazni kell (57. bek.).

A Bíróság szerint a módosított törvény igen széles körű felhatalmazással ruházta fel a belügyminisztert. Az ilyen előzetes korlátozások nem feltétlenül összeegyeztethetetlenek az Egyezményvel. Ugyanakkor olyan jogi szabályozás szükséges, amely a visszaélések megakadályozása érdekében biztosítja mind a tilalmak körének szigorú ellenőrzését, mind a hatékony bírósági felülvizsgálatot (58. bek.). Ami a külföldi kiadványok szabályozásának hatályát illeti, a 14. cikk egy kivételt hozott létre azzal, hogy a belügyminiszter jogosult volt egy általános és teljes tilalmat kiszabni Franciaország egész területére bármely idegen nyelven készített vagy francia nyelvű, de külföldi eredetű dokumentum forgalomba hozatalára és értékesítésére. A Bíróság rámutatott, hogy a rendelkezés nem határozta meg a korlátozások feltételeit, így különösen nem határozta meg a „külföldi eredet” fogalmát, és nem jelölte meg azokat az okokat, amelyek alapján a külföldinek minősülő kiadványok betilthatók. Igaz, hogy ezeket a hiányosságokat részben kitöltötte a közigazgatási bíróság ítélkezési gyakorlata. Mindazonáltal a szabályok alkalmazása bizonyos esetekben meglepő eredménnyel járt, és néha már az önkényesség határát súrolta (60. bek.).

Bár a tilalommal szemben rendelkezésre állt bírósági felülvizsgálat, az utólagos volt, és nem volt automatikus, arra csak a kiadó kérelmére kerülhetett sor. Ráadásul a kérelmezőnek a jogerős bírósági határozat meghozatalára több mint 9 évet kellett várnia. Nyilvánvaló, hogy az eljárás hossza jelentősen aláásta a bírósági felülvizsgálat hatékonyságát. Továbbá, az alkalmazandó rendelkezés szerint a közigazgatási bíróságok csak akkor függeszthették fel a határozat végrehajtását, ha a kérelmező igazolni tudta, hogy a tilalom jöveteletlen kárral járna. Végül egy 1983-as rendelet azt is előírta, hogy ha a hatóságok megítélése szerint sürgős tilalomra van szükség, a kiadó nem jogosult szóbeli vagy írásbeli észrevételek tételére a tilalom elfogadását megelőzően. Összességében a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a bírói felülvizsgálat nem nyújtott elégséges garanciákat a visszaélésekkel szemben (61. bek.).

A szabályozás ellentétes az Egyezmény 10. cikkével, amely a benne foglalt jogokat „országhatárokról tekintet nélkül” biztosítja. A kormány azzal érvelt, hogy a külföldi eredetű kiadványokra vonatkozó szabályozást többek között az indokolta, hogy lehetetlen lenne a külföldi szerzők vagy a kiadók felelősségre vonása. Bár a II. világháború előtt, 1939-ben még igazolható lett volna a külföldi kiadványok feletti szigorú ellenőrzés, ma már elfogadhatatlan

az efféle kiadványok hátrányos megkülönböztetése. Ráadásul a kérelmező egyesület székhelye Franciaországban van. (62. bek.). A Bíróság a Conseil d'État-hoz hasonlóan úgy vélte, hogy a könyv tartalma nem indokol olyan súlyos beavatkozást a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába – különös tekintettel a közbiztonság és közrend kérdésére –, mint amelyet a belügyminiszter tilalma jelentett. Végül a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a tilalom nem felelt meg semmilyen „nyomós társadalmi érdeknek” (63. bek.), így arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem tekinthető „szükségnek egy demokratikus társadalomban” (64. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: előzetes korlátozás; közrend védelme³⁵

Autronic AG v. Switzerland

(Application no. 12726/87. Series A no. 178., 1990. május 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező parabola antennákkal foglalkozó gazdasági társaság, amely 1982-ben a svájci hatóságoktól engedélyt kért arra, hogy egy zürichi kiállításon nyilvánosan bemutathasson a G-Horizont szovjet távközlési műhold által továbbított kódolatlan televíziós adást. Abban az időben Svájcban ez volt az egyetlen fogható távközlési műhold. Az engedélyt arra hivatkozva utasították vissza, hogy a Nemzetközi Távközlési Egyezmény értelmében a szovjet hatóságok hozzájárulásának hiánya nem teszi lehetővé az adások vételét.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Bíróság

A döntés

A Bíróság 16:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező panasza szerint az, hogy a Svájci Posta és Távközlési Hatóság a televíziós programok szovjet távközlési műhold útján történő vételét a műsorszolgáltató állam hozzájárulásához kötötte, a 10. cikk megsértésének tekinthető (43. bek.). A kérelmező szerint a nemzetközi egyezmények nem kötik engedélyhez a műholdakról sugárzott kódolatlan adások magáncélú felhasználását (50. bek.). A Bíróság szerint sem a kérelmező jogállása –

³⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59603>

mint korlátozott felelősségű társaság –, sem az, hogy tevékenysége kereskedelmi célú, sem a véleménynyilvánítás szabadságának belső természete nem foszthatja meg a kérelmezőt a 10. cikk védelmétől. A 10. cikk „mindenkire” vonatkozik, akár természetes, akár jogi személy. Továbbá a 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmára alkalmazandó, hanem azok továbbításának vagy vételének eszközeire is, mivel azok bármely korlátozása beavatkozás az információk megismerésének és közlésének jogába. A Bíróság szerint a televíziós adások parabola antenna útján történő vétele a 10. cikk első két mondatában megállapított jog hatálya alá esik anélkül, hogy szükség lenne a jog gyakorlásának okát és célját megvizsgálni. Mivel a hatóságok döntései megakadályozták a kérelmezőt abban, hogy jogszerűen foghassa a G-Horizont adásait, azok a véleménynyilvánítás szabadságába történő „hatóság általi beavatkozásnak” minősültek (47. bek.).

A Bíróság úgy vélte, hogy a nemzeti rendelkezések nem jelezték pontosan, hogy milyen kritériumokat kell használniuk a hatóságoknak az engedély megadásakor, miközben a nemzetközi előírások jelentős mérlegelési jogkört hagytak a nemzeti hatóságok számára. De még ha a „törvényben meghatározott” feltétel teljesült is, arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem volt indokolt (57. bek.). A Bíróság elfogadta a beavatkozás kormány által hivatkozott két célkitűzését, a „zavargás megelőzését”, a rend fenntartását a távközlésben, valamint a bizalmas információk felfedésének megakadályozását (59. bek.). Rámutatott arra, hogy számos más műholdas televíziós műsorszolgáltatás jött létre. A jog területén nemzetközi szinten megszületett az Európa Tanács határokat átlépő televíziózásról szóló egyezménye. Emellett számos tagállam lehetővé tette a műholdas kódolatlan televíziós műsorszolgáltatások vételét anélkül, hogy szükségesnek tartanák azon ország hatóságainak a hozzájárulását, amelynek területéről a műholdas adást továbbítják (62. bek.). Ilyen körülmények között a kormánynak a távközlési műholdak sajátosságaira való hivatkozása nem igazolhatja a beavatkozást. A közvetítések természete – a televízió nézőknek szánt kódolatlan adások a Szovjetunióban – önmagában kizárja, hogy azokat nem nyilvános használatra szánták, ezért nem volt szükséges a műsor vételének megtiltása. A beavatkozás így nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (63. bek.). Az ítélethez egy párhuzamos és egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: audiovizuális média; műholdas adások vétele³⁶

³⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57630>

Axel Springer AG v. Germany
(Application no. 39954/08., 2012. február 7-i ítélet)

Tényállás

A német Bild című napilap 2004 szeptemberében két cikket jelentetett meg egy ismert német színésről, aki egy rendőrfelügyelőt alakított egy népszerű német sorozatban. A színészt a müncheni sörfesztiválon letartóztatták kokain birtoklásáért. Az újságírók kérdésére a helyszínen jelenlévő rendőrök megerősítették a személyazonosságát, majd az ügyészség sajtóreferense is elismerte a letartóztatás tényét. A napilap címlapon írt az esetről, amihez képeket is mellékelte. 2005 júliusában egy másik cikkben arról is beszámolt, hogy a színész beismerő vallomást tett a bíróság előtt, és pénzbüntetésre ítélték. A színész az első cikk megjelenését követően azonnal bírósághoz fordult. A hamburgi tartományi bíróság ideiglenes intézkedéssel megtiltotta az újságnak, hogy az esetről további cikkeket és képeket tegyen közzé. A tiltást a fellebbviteli bíróság is helybenhagyta. A bíróság szerint a színész magánéletének védelméhez fűződő joga megelőzi a tájékozódáshoz fűződő közérdeket, még ha a napilap által állított tények valóságtartama nem is volt vitatott. Az eset nem egy súlyos bűncselekménnyel volt kapcsolatos, a színész pedig különösebben nem volt ismert, így az olvasóközönségnek nem fűződött különös érdeke ahhoz, hogy tudomást szerezzen az eseményről. Az ítéletet a hamburgi fellebbviteli bíróság, majd a szövetségi bíróság is helybenhagyta. A kérelmező alkotmányjogi panaszát a Szövetségi Alkotmánybíróság 2008 márciusában elutasította.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság 12:5 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a jó hírnév védelméhez való jog a 8. cikk által védett magánélet tiszteletben tartásához való jog részét képezi. Ahhoz viszont, hogy a 8. cikk számításba jöjjön, a jó hírnév sérelmének el kell érnie egy bizonyos komoly szintet, és oly módon kell kárt okoznia, ami „sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jog személyes élvezetét” (83. bek.). Annak vizsgálatakor, hogy egy beavatkozás „szükséges-e egy demokratikus társadalomban” a jó hírnév vagy mások jogainak védelme érdekében, a Bíróságnak meg kell győződnie, hogy a hazai hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e

az Egyezmény által garantált két érték védelme során (84. bek.). Mivel a főszabály az, hogy a 8. és a 10. cikk által garantált jogok egyenlő elbánást érdemelnek, és egy beadvány kimenetele elvileg nem változhat attól függően, hogy azt benyújtotta-e már a jogsértő cikk kiadója az Egyezmény 10. cikke alapján, avagy a cikk által érintett személy a 8. cikk alapján, a mérlegelési jogkör elvileg mindkét esetben ugyanakkora (87. bek.). A Bíróság kifejtette, hogy amikor a véleménynyilvánítás szabadságát a magánélethez való joggal szemben kell mérlegelni, mely szempontokat kell figyelembe venni: a közlés mennyiben járul hozzá a közérdekű vitához; az érintett személy mennyire ismert, és mi a riport témája; az érintett személy korábbi magatartása; az információ megszerzésének módja és annak hitelessége; a közzététel tartalma, formája és következményei; a kiszabott szankció súlyossága (§ 89-95.).

A Bíróság megjegyezte, hogy a kérdéses cikkek a színész letartóztatását és elítélését érintették, ami egy nyilvános igazságszolgáltatási tény, és bizonyos fokban közérdekűnek lehet tekinteni. A nyilvánosságnak elvileg érdeke fűződik ahhoz, hogy tájékozódhasson a büntetőeljárásról, szigorúan tiszteletben tartva az ártatlanság vélelmét (96. bek.). Elvben a hazai bíróságok feladata mérlegelni azt, hogy az adott személy milyen széles körben ismert, különösen, ha leginkább hazai szinten híres. A fellebbviteli bíróság szerint mivel a színész hosszú időn keresztül játszotta a rendőrfelügyelő szerepét egy sorozatban, ezért ismert volt, és nagy népszerűségnek örvendett (98. bek.). A közönség elsősorban az általa megformált rendőrkapitány alakjával azonosította, akinek szerepe szerint a bűnüldözés és a bűnmegelőzés a feladata. A Bíróság szerint ezért a sértett olyan mértékben volt ismert, hogy közszereplőnek minősíthető, ez pedig megerősíti a közvélemény tájékozódáshoz fűződő érdekét a letartóztatásával és elítélésével kapcsolatban (99. bek.). A Bíróság egyetértett a német bíróságokkal abban, hogy a kérelmező társaság kizárólag azért tette közzé a cikkeket, mivel egy híres ember követett el egy bűncselekményt, és ha egy „hétköznapi” ember tette volna, valószínűleg soha nem számolt be volna róla. Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy a színészt nyilvánosan, a müncheni sörfesztiválon tartóztatták le (100. bek.). A színész korábban számos interjúban árult el részleteket a magánéletéről, és aktívan kereste a rivaldafényt, ezért a „jogos elvárása” a magánszférája hatékony védelmére és tiszteletére jelentősen csökkent (101. bek.).

Továbbá, a kérelmező értesüléseit hivatalosan is megerősítették. A letartóztatással kapcsolatos információk a rendőrségtől, illetve a müncheni ügyészség sajtóreferensétől származtak (104. bek.) Így az első cikkben közölt információknak elegendő ténybeli alapja volt, amelyek valóságtartalmát egyik fél sem vonta kétségbe (105. bek.). Semmi nem utalt arra, hogy a kérelmező ne vette volna figyelembe azt, hogy megfelelő egyensúlyt kell teremteni az információk közzétételéhez fűződő érdek és a színész magánélethez való joga

között. Mivel a kapott információt a nyomozó hatóságok megerősítették, a kérelmezőnek nem volt elég erős alapja azt hinni, hogy a színész anonimitását meg kell őrizni. Ráadásul a nyilvánosságra hozott információkat az ügyészség még aznap megerősítette más magazinoknak és televízió csatornáknak is. A második cikk megjelenésekor a sértett elítélésének ténye már ismert volt a nyilvánosság előtt. Így a kérelmező rosszhiszemősége nem állapítható meg (106-107. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a cikkek nem fedtek fel részleteket a színész magánéletéről, hanem főként a letartóztatásának körülményeivel és az ellene folyó eljárás kimenetelével foglalkoznak. A cikkek nem tartalmaztak becsmérő kifejezéseket vagy megalapozatlan állításokat, és a kormány nem igazolta, hogy a közzétételnek súlyos következményei lettek volna a színészre nézve (108. bek.). Ami a kiszabott szankciók súlyosságát illeti, bár azok enyhék, alkalmasak voltak arra, hogy dermesztő hatással legyenek a kérelmezőre (109. bek.). Összefoglalva, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása nem állt arányban az elérni kívánt törvényes céllal (110. bek.). Ennek megfelelően a 10. cikket megsértették (111. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Hachette Filipacchi Associés v. France (43. bek.); Pfeifer v. Austria (35. bek.); A. v. Norway (64. bek.); Hachette Filipacchi Associates („Ici Paris”) v. France (41., 53. bek.); MGN Limited v. United Kingdom (142. bek.); Mosley v. United Kingdom (111. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme³⁷

Axel Springer AG v. Germany (No. 2.) (Application no. 48311/10., 2014. július 10-i ítélet)

Tényállás

2005. december 9-én bejelentették, hogy Gerhard Schröder korábbi német szövetségi kancellár – aki nem sokkal korábban vesztette el az előrehozott parlamenti választásokat – lett egy német-orosz gázkonzorcium felügyelő bizottságának elnöke. A konzorcium célja – amelynek élén az orosz Gazprom állt – az Északi Áramlat nevű gázvezeték megépítése volt. A csővezeték megépítéséről szóló megállapodást 2005. április 11-én, míg a szerződést 2005. szeptember 8-án, 10 nappal az előrehozott választások előtt írták alá. 2005. december 12-én

³⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109034>

az egyik legnagyobb példányszámú napilap, a Bild egy első oldalas cikket tett közzé. A cikk a liberális FDP frakcióvezető-helyettesének azon gyanújáról és kétségéről számolt be, amely szerint Schröder azért mondott le minden politikai tisztségéről, mert egy jól jövedelmező állást ajánlottak fel neki a konzorciumban, és az előre hozott választásokról szóló döntésének is ez volt az egyetlen önző célja. A volt kancellár keresetet nyújtott be a hamburgi regionális bírósághoz a cikk további közzétételének megtiltása végett. A bíróság megtiltotta az újságnak a cikk vitatott részének újraközlését, amit a fellebbviteli bíróság is helybenhagyott. A német bíróságok úgy vélték, hogy bár a volt kancellárt nem gyanúsították bűncselekmény elkövetésével, a Bild komoly és sértő gyanút fogalmazott meg vele szemben. Bírálták az újságot az objektivitás és a kiegyensúlyozottság hiánya miatt, és amiatt, hogy a közzététel előtt nem szerezte be Schröder álláspontját. A fellebbviteli bíróság elismerte, hogy elegendő ténybeli alapja volt a kancellár magatartásával kapcsolatos gyanúnak. Ám az újság csak megemlítette a gyanút alátámasztó bizonyítékokat, és nem voltak olyan információk, amelyek enyhítették vagy ellensúlyozták volna azokat. A Bild alkotmányjogi panaszát elutasították.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy az újság cikkének témája egyértelműen egy jelentős közérdekű kérdést vetett fel (58. bek.). A cikk nem Schröder magánéletével volt kapcsolatos, hanem szövetségi kancellárként tanúsított magatartásával, valamint a gázkonzorcium élére történő ellentmondásos kinevezésével nem sokkal azután, hogy kancellári hivatali ideje megszűnt (60. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy az FDP frakcióvezető-helyettese által felvetett kérdések közelebb álltak egy értékítélet kifejezéséhez, mint egy bizonyítani szükséges tényállításhoz, amely kérdéseket nehéz lenne bizonyítani. E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a mások indokaira és lehetséges szándékaira vonatkozó feltételezés értékítélet, nem pedig bizonyítást igénylő tényállítás (63. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a vitatott kérdések egy közérdeklődésre számot tartó politikai ügy kapcsán merültek fel, és a volt kancellárt nem vádolták bűncselekmény elkövetésével. A frakcióvezető-helyettes által felvetett kérdéseket számos tényre lehetett alapozni, Schröder kinevezéséről pedig a sajtóban is széles körben beszámoltak, és a Bundestagban is vitatkoztak róla. Továbbá a cikk nemcsak a politikus kérdéseit elevenítette fel, hanem különböző politikai szereplők és pártok nyilatkozataival is kiegészítette. Ezzel kapcsolatban a Bíróság leszögezte, hogy sem a

Bíróság, sem a hazai bíróságok feladata, hogy a sajtót helyettesítve kiválasszák, hogy a tájékoztatás milyen módszerét kell alkalmazni egy adott esetben, illetve, hogy milyen információkat kell tartalmaznia vagy sem egy riportnak (65. bek.). A Bíróság ezért nem fogadta el a hazai bíróságok érvét, hogy a cikknek a volt kancellárt támogató elemeket is tartalmaznia kellett volna. Leszögezte, hogy az egykori kancellárnak – amely Németország egyik legmagasabb politikai funkciója – nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania, mint egy magánszemélynek (67. bek.).

A Bíróság hozzátette, bár a vitatott kijelentéseket a Bild újságban tették közzé, azokat politikusok és a Bundestag képviselői tették. Egy újságíró megbüntetése, amiért elősegíti egy másik személy által tett kijelentés terjesztését, súlyosan akadályozza a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához (68-69. bek.). A Bíróság leszögezte azt is, hogy egy újság nem kötelezhető arra, hogy a közzététel előtt szisztematikusan ellenőrizze egy politikus másik politikusról tett valamennyi kijelentésének igazságát, ha azokat nyilvános politikai vita keretében tette. Figyelembe véve a volt kancellárral kapcsolatos információk időszerűségét és a hírek múlandó jellegét, a Bíróság nem látott arra utaló jelet, hogy az újság csak akkor tehetne volna közzé az észrevételeket, miután további előzetes ellenőrzéseket végzett (70. bek.). Ami a kiszabott szankció súlyosságát illeti, bár a közzététel további megtiltása csupán polgári jogi tilalom, a Bíróság úgy vélte, hogy a tiltás dermesztő hatással lehetett a véleménynyilvánítás szabadságára (76. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező nem lépte át az újságírói szabadság határait. A német bíróságok nem indokolták meggyőzően a „nyomós társadalmi érdek” létét a volt kancellár jó hírneve védelme érdekében a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságával és ezen szabadság előmozdításához fűződő általános érdekekkel szemben, amikor közérdekű kérdéseket érint. A beavatkozás ezért nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (77. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Jersild v. Denmark (31., 35. bek.); Brasilier v. France (41., 43. bek.); A/S Dena and Ozolinš v. Latvia (Application no. 16657/03., 2007. július 12.; 81., 87. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság, újságírói szabadság; tényállítások és értékítéletek; hírsztelés; szankció arányossága³⁸

³⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-145361>

Aydin v. Germany
(Application no. 16637/07., 2011. január 27-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2001 júliusában aláírt egy a Kurd Munkáspártot (PKK) támogató kiáltványt, amely szervezetet Németországban 1993 óta az egyesülési törvény (Vereinsgesetz) alapján betiltottak. A deklaráció, amely a PKK vezetése által indított kampány része volt, a kurdok jogainak elismerésére, és a PKK tevékenységének tilalmának feloldására szólított fel. Kijelentette, hogy a kiáltványt aláíró személy a PKK tagja, elítéli a tiltást és a tagok elleni büntetőeljárást, továbbá nem ismeri el a tilalmat, amiért vállal minden felelősséget. A kérelmező aláírásgyűjtést szervezett, és a berlini államügyészségnek két, több száz aláírt kiáltványt tartalmazó mappát adott át. Ezen túlmenően pénzt adományozott a PKK ugyancsak betiltott alszervezeteinek. A kampány során összesen mintegy 100.000 deklarációt nyújtottak be a német hatóságoknak. 2003 júliusában a berlini tartományi bíróság (Landgericht) a kérelmezőt egyesülési tilalom megsértése miatt 1200 euró pénzbírságra ítélte, amely 150 napnyi elzárásra volt átváltoztatható. Az indokolás szerint bár a szabadság és az önrendelkezés kívánása a kurd népnek, valamint a PKK betiltásának megszüntetésére való felszólítás a véleménynyilvánítás szabadságába tartozik, a kérelmező a kiáltvány aláírásával, a kampányban való részvételével és az adományozással semmibe vette a tilalmat. A büntetőjogi szankcionálás nem a véleménynyilvánítás szabadsága ellen, hanem egy betiltott szervezet tevékenységének célzott támogatása ellen irányult. Az ítéletet a Szövetségi Bíróság (Bundesgerichtshof) is helybenhagyta, a Szövetségi Alkotmánybíróság pedig elutasította a kérelmező panaszát.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a kiáltvány aláírása miatti büntető elítélésével megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát (35. bek.). A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy a kérelmező elítélése nem azon a tényen alapult, hogy kifejezett egy bizonyos véleményt. A hazai bíróságok kifejezetten elismerték, hogy a kijelentései – szabadság és önrendelkezés kívánása a kurd népnek, felszólítás a PKK betiltásának megszüntetésére – a véleménynyilvánítás szabadságába tartoznak. Úgy vélték azonban, hogy a kiáltvány

aláírásával elkötelezte magát amellyel, hogy nem tartja tiszteletben a PKK tevékenységének tilalmát a jövőben (52. bek.). Ezért a Bíróságnak nem feladata vizsgálni, hogy a kérelmezőnek megengedett volt-e egy adott vélemény kifejezése – amit kétségtelenül megtehetett –, hanem hogy az elítélése, amiért egy illegális szervezetnek nyújtott támogatást, megsértette-e a véleménynyilvánítás szabadságát (53. bek.).

Annak kapcsán, hogy a beavatkozás „törvényben meghatározott” volt-e, a Bíróság megismételte, hogy számos törvényt elkerülhetetlenül úgy fogalmaznak meg, amelyek kisebb vagy nagyobb mértékben homályosak, és amelyek értelmezése és alkalmazása a gyakorlat kérdése (56. bek.). Az egyesülési jogról szóló törvény 20. § (1) bekezdése büntetőjogi felelősségét állapította meg annak, akinek a tevékenysége ellentétes egy egyesülés tilalmával. Ez meglehetősen tág értelemben volt megfogalmazva, azonban a Szövetségi Bíróság ítélkezési gyakorlata kellően pontos volt ahhoz, hogy a kérelmező előre láthassa, milyen következményekkel járhat cselekedete (57. bek.). Az elítélés legitim célja a közrend és a közbiztonság védelme volt (58. bek.).

A kérelmezőre kiszabott pénzbírság célja az volt, hogy biztosítsa, hogy a PKK tevékenységének tilalmát tiszteletben tartsák. A Bíróság szerint egy egyesület tevékenységét tiltó határozat nem lenne hatékony, ha a követők de facto szabadon folytathatnák a betiltott szervezet tevékenységét. A hazai bíróságok kifejezetten elismerték a kérelmező jogát arra, hogy az 1993-ban elrendelt tilalom feloldására hívjon fel. Nem volt vitatott, hogy a tiltás felülvizsgálata és megszüntetése a belügyminisztérium hatáskörébe tartozott. Ebből következően a kérelmező szabadon felszólíthatta az illetékes hatóságokat a tilalom feloldására a körülmények változására hivatkozva. Erre hatékonyan törekedhetett volna anélkül, hogy büntetőeljárást kockáztatna (60. bek.). A bíróságok alaposan megvizsgálták az aláírt kiáltvány tartalmát, figyelembe véve azt a tényt, hogy azt a PKK vezetői által indított nagyszabású kampány részeként tették, és azt, hogy a kérelmező adományt adott az egyik alszervezetnek, amely szintén be volt tiltva (61. bek.). Továbbá, a kiszabott szankció sem tűnt aránytalannak (62. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a hazai bíróságok kellően figyelembe vették a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát a büntetőeljárás során (63. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (49. bek.).

Címkék: közrend védelme; egyesülési jog; törvényben meghatározottság³⁹

³⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103120>

Aydin Tatlav v. Turkey
(Application no. 50692/99., 2006. május 2-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 1992-ben egy öt kötetes könyvet jelentetett meg az iszlámról „Az iszlám valósága” címen. Az első kötet („A Korán és a vallás”) bírálta az iszlámot, amiért a vallás „Allah akaratára” hivatkozva legitimálja a társadalmi igazságtalanságot. A könyv ötödik kiadása 1996-ban jelent meg, amely miatt az újságíró ellen a büntető törvénykönyv 175. cikk (3) bekezdése alapján eljárást indítottak olyan mű közzétételéért, amely egy vallás bemocskolására irányult. A kérelmezőt egy év szabadságvesztésre ítélték, amit később pénzbírságra enyhítettek.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a beavatkozás célja a közrend, valamint a közerkölcsök és mások jogainak védelme volt (21. bek.). Ezúttal is emlékeztetett arra, hogy a vallásos meggyőződéssel összefüggésben joggal feltételezhető, hogy el kell kerülni azokat a véleményeket, amelyek indokolatlanul bántóak és sértőek másokra nézve (23. bek.). A részes államok számára szélesebb mérlegelési jogkör áll rendelkezésre, ha a véleménynyilvánítás szabadságának szabályozása olyan ügyekkel kapcsolatos, amelyek sérthetik a személyes meggyőződés körébe tartozó erkölcsöt vagy a vallást (24. bek.). Az állam tehát joggal tartja szükségesnek, hogy intézkedéseket hozzon bizonyos magatartási formák elnyomására, beleértve az olyan információk és eszmék közlését, amelyek összeegyeztethetetlenek mások gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadságával (25. bek.).

Jelen esetben is két alapvető szabadság gyakorlásához fűződő ellentétes érdeket kellett mérlegelni: egyrészt a kérelmező jogát, hogy közölhesse a nyilvánossággal a vallási tanokkal kapcsolatos nézeteit, másrészt mások azon jogát, hogy tiszteletben tartsák a gondolat-, lelkiismereti- és vallásszabadságukat (26. bek.). A Bíróság szerint azok, akik vallási meggyőződésük szabad kinyilvánítása mellett döntenek – függetlenül attól, hogy egy vallási kisebbség vagy többség tagjaihoz tartoznak – ésszerűen nem várhatják el, hogy minden kritika

alól mentesüljenek. A vallásukat gyakorló személyeknek bizonyos mértékig tolerálniuk kell vallásuk mások általi elutasítását, valamint a hitükkel ellentétes tanok hirdetését is (27. bek.).

Ami a könyv tartalmát illeti, a Bíróság azon a véleményen volt, hogy a könyv egyes részei a vallás erős kritikáját tartalmazták társadalmi-politikai szempontból, de ezek a részek nem voltak sértő hangvételűek, és nem tartalmaztak bántó támadást a muszlimokkal vagy az iszlám vallás szent szimbólumaival szemben. Nem zárta ki viszont, hogy a könyv olvasásával a muszlimok minden bizonnyal sértőnek érezhetik a vallásukról szóló maró kommentárt (28. bek.). A Bíróság figyelembe vette azt a tényt is, hogy bár a könyv először 1992-ben jelent meg, nem indítottak eljárást egészen 1996-ig, amikor már az ötödik kiadást tették közzé. Az eljárást egy egyéni panaszt követően indították meg (29. bek.). Ami a kiszabott büntetést illeti, a Bíróság úgy vélte, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás, sőt a szabadságvesztés büntetés kockázata azzal a hatással járhat, hogy elriasztja a szerzőket és a szerkesztőket attól, hogy közléseik nem konformista véleményüket egy vallásról, és akadályozhatja a pluralizmus védelmét, amely elengedhetetlen egy demokratikus társadalom fejlődéséhez (30. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a török hatóságok beavatkozása nem felelt meg „nyomás társadalmi érdeknek” (31. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Otto-Preminger-Institut v. Austria (47., 49., 55. bek.); Wingrove v. United Kingdom (58. bek.); Murphy v. Ireland (67. bek.).

Címkék: sértő kifejezések; vallási érzékenység védelme; szankció arányossága⁴⁰

Azevedo v. Portugal

(Application no. 20620/04., 2008. március 27-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy helyi püspöki palota kertjeit bemutató könyv társszerzője volt, aki a könyv egyik fejezetében bírálta a kertekről írt korábbi munkákat, silánynak nevezve azokat. A korábbi művek egyik érintett szerzője rágalmozás miatt büntetőeljárást indított a szerző ellen, akit egy év felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték. A bíróság a könyvnek azt a részét találta sértőnek, amely a korábbi szerző képességeit vitatta. A fellebbviteli bíróság szerint a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága nem lehet fontosabb, mint a sértett becsületének

⁴⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75276>

és jó hírnevének védelme. A bíróság ugyanakkor a felfüggesztett szabadságvesztést pénzbüntetésre változtatta.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy a véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozó elveket a könyvekre vagy más írott anyagokra – mint például az időszaki sajtótermékekre – is alkalmazni kell, amennyiben közérdekű kérdéseket érintenek (27. bek.). A beavatkozás legitim célt, a sértett jó hírnevének és jogainak védelmét szolgálta (30. bek.). A Bíróság szerint a vita egy közérdekű kérdést érintett: a város egy fontos műemlékének történelmi és szimbolikus vizsgálatát (31. bek.). A sértett nem tekinthető magánszemélynek, mert azzal, hogy a könyvpiacra mindenki számára elérhető tudományos munkát publikált, elfogadta a kritika lehetőségét mind az olvasók, mind a tudományos közösség más tagjai részéről. A Bíróság ezen felül hangsúlyozta, hogy a kérelmező kétségkívül negatív jelentésű kritikái észrevételei főként a sértett műemlékekről szóló elemzésének minőségét vonta kétségbe. Ez pedig értékítéletnek minősül, amelynek igazságát nem lehet bizonyítani. Ráadásul a könyv egy nagyon specifikus közönséget célzott, így annak hatása is viszonylagos (32. bek.). Végül a Bíróság kimondta, hogy az ilyen típusú kritikákra alkalmazott büntetőjogi szankció jelentős mértékben korlátozza a kutatói szabadságot, amely elengedhetetlen a tudományos munka területén. A börtönbüntetés kiszabásának lehetősége a rágalmozás klasszikus esetében elkerülhetetlenül aránytalanul elrettentő hatással bír (33. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy az ítélet nem arányos az elérni kívánt céllal (34. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Chauvy and Others v. France (68. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (116. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; tudományos kutatás szabadsága; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága⁴¹

⁴¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85545>

B

Backes v. Luxembourg

(Application no. 24261/05., 2008. július 8-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy újságíróval közösen írta a *Révélation* című könyvet, amely 2001 márciusában jelent meg Luxemburgban, Franciaországban és Belgiumban. A könyv az ún. Clearstream-ügy feltárása kapcsán azt állította a luxemburgi ügyvédi kamara korábbi elnökéről, hogy gyaníthatóan kapcsolatokat épített ki a szervezett bűnözéssel az Egyesült Államokban. A vitatott kijelentés a könyv egyik lábjegyzetében szerepelt, amely egy „iraki pénzember” maffiakapcsolatait taglalta, és ennek kapcsán említette az ügyvéd szerepét. „N. S. ismert volt arról, hogy kapcsolatban állt a vatikáni maffia korábbi bankáraival, és az a gyanú merült fel vele szemben, hogy kapcsolatokat épített ki a szervezett bűnözéssel, különösen az Egyesült Államokban.” 2001 áprilisában az ügyvéd feljelentése nyomán a kérelmező ellen rágalmazásért és becsületsértésért büntetőeljárás indult. A luxemburgi bíróságok a szervezett bűnözéssel kapcsolatos kitételről megállapították, hogy az becsületsértő vélemény, és emiatt 1.500 euró pénzbüntetésre ítélték, valamint jelképes 1 euró sérelemdíj megfizetésére kötelezték. A kérelmező fellebbezését a fellebbviteli bíróság, majd a Semmitőszék is elutasította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás az ügyvéd jó hírnevének védelmét szolgálta (41. bek.). Ezúttal is hangsúlyozta, hogy különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. Egy kijelentés tényállításnak vagy értékítéletnek minősítése olyan kérdés, amelynek eldöntése elsősorban a nemzeti hatóságok, különösen a hazai bíróságok mérlegelési jogkörébe esik. Ugyanakkor, még ha egy kijelentés értékítéletnek is minősül, elegendő ténybeli alappal kell bírnia, ennek hiányában túlzott lehet. A Bíróság szerint ebben az esetben a vitatott kijelentést, kontextusában nézve, értékítéletként kellett olvasni (45. bek.). A kérelmező jelezte, hogy a kijelentése az „iraki pénzemberről” szóló jegyzetén alapult. A Bíróság azonban

úgy vélte, hogy ez a jegyzet – amelyet se nem kelteztek, se nem írtak alá – kétségeket vetett fel, tekintettel a kérelmező által szolgáltatott eltérő információkra. Ami a hazai bíróságoknak benyújtott többi dokumentumot – újságcikkek, könyvek és az olasz parlament vizsgálóbizottságának egy jelentése – illeti, a bíróságok arra a következtetésre jutottak, hogy azok nem szolgáltatnak tényleges alapot arra, hogy az ügyvédet a szervezett bűnözéssel fennálló kapcsolatokkal lehessen gyanúsítani. A hazai bíróságokhoz hasonlóan a Bíróság is úgy vélte, hogy a kérelmezőnek nem volt elegendő ténybeli alapja annak leírására, hogy az ügyvéddel szemben a fenti gyanú merült fel (46. bek.).

Igaz, hogy a kérelmező által tett kijelentések egy közérdekű kérdést érintettek, hiszen az ún. „árnyék finanszírozás” területével foglalkozott. Azonban még egy nagy közérdeklődésre számot tartó kérdésekről folyó vitában is kell, hogy legyen korlátja a véleménynyilvánítás szabadságának. A kérelmezőnek tekintettel kellett volna lennie – többek között – „a jó hírnév vagy mások jogainak védelmére”. A kérdés ezért az, hogy túllépte-e a megengedett kritika határait (47. bek.). A hazai bíróságok szerint a kérelmező az ügyvédet azzal gyanúsította, hogy kapcsolatokat alakított ki a szervezett bűnözéssel, amivel megsértette a becsületét. Mindezt homályosan és kétértelműen fogalmazta meg, azt sugallva, hogy maffia-bankárok egykori ügyvédjeként maga is illegális tevékenységekben vett részt (48. bek.). A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a kérelmezőnek a vitatott kijelentések terjesztéséhez fűződő érdeke nem múlta felül a sértett ügyvéd becsületének és jó hírnevének védelméhez fűződő vitathatatlan érdekét. A kérelmezőnek lehetősége volt arra, hogy hozzájáruljon a könyvben leírt probléma szabad megvitatásához a nyilvánosságban anélkül, hogy az ügyvédről a fentieket állította volna (49. bek.). Következésképpen úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok által hivatkozott indokok, miszerint a kérelmező csorbította a sértett jó hírnevét, „megfelelőek és elégségesek” voltak (50. bek.). Tekintettel a kiszabott büntetés szerény természetére és a vitatott kijelentések tartalmára, a Bíróság kimondta, hogy a kérelmezővel szemben meghozott intézkedések nem voltak aránytalanok az elérni kívánt törvényes céllal (51. bek.).

Sajó András különvéleménye szerint nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az ügy tárgya, egy hosszú, komoly oknyomozó újságírást eredményét jelentő könyv egyik rövid lábjegyzete. A könyvet így a sajtónak a 10. cikk alapján nyújtott magas szintű védelemben kell részesíteni. Az oknyomozó újságírást komoly fegyvert jelent a civil társadalom számára egy demokratikus társadalomban. Az állítások a luxemburgi ügyvédi kamara korábbi elnökére vonatkoztak, aki maga is fontos szerepet játszik az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom fenntartásában. Sajó arra is felhívta a figyelmet, hogy a Bíróság védelemben részesíti a jóhiszemű tényállításokat, márpedig nem merült fel olyan ok, amely cáfolta volna a

kérelmező jóhiszeműségét a vitatott kijelentések tekintetében. Rámutatott arra is, hogy a hazai bíróságok értékítéletnek minősítették a kifogásolt állítást, és erre hivatkozva állapították meg a jogsértést, miközben ezzel lehetetlenné tették a kérelmező számára, hogy bizonyítékokat terjesszen elő, habár azok – jórészt nyilvános forrásból – rendelkezésre álltak. Az a jog, hogy a szerző bizonyíthassa a jóhiszeműségét, elválaszthatatlan része a 10. cikk által védett véleménynyilvánítás szabadságának.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Nilsen and Johnsen v. Norway (47. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; valóság bizonyítása⁴²

Baka v. Hungary

(Application no. 20261/12., 2016. június 23-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Baka András az Európai Jogok Európai Bíróságának tagja (1991-2008) volt, akit az Országgyűlés 2009-ben 6 évre a Legfelsőbb Bíróság elnökének választott meg. Pozíciójánál fogva az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke is volt, akinek jogszabályi kötelezettsége, hogy kifejtse véleményét az igazságszolgáltatást érintő törvényjavaslatokról. A kérelmező 2011. februárjától novemberig a kormány több alkotmányos, a bíróságokat érintő reformját is kritizálta. Kifogásolta többek között a 2006-os őszi zavargásokkal kapcsolatos semmisségi törvényt, illetve a bírák kötelező nyugdíjkorhatárának 70-ről 62 évre történő csökkentését. Álláspontját szóvivője útján, nyílt levelekben, közleményekben, valamint parlamenti felszólalásában is kifejtette. 2011. november 19-én egy törvényjavaslatot nyújtottak be, amely az 1949-es alkotmányt módosítva kimondta, hogy az Alaptörvény értelmében a Legfelsőbb Bíróság helyébe lépő Kúria elnökét az Országgyűlésnek kell megválasztania 2011. december 31-ig. Egy nappal később egy másik törvényjavaslatot nyújtottak be az Alaptörvény átmeneti rendelkezéseiről, amely kimondta, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnökének megbízatása az Alaptörvény hatályba lépésével megszűnik. Ennek következtében a kérelmező mandátuma 2012. január 1-jével, három és fél évvel annak lejártá előtt megszűnt. Emellett a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény a Kúria elnökének megválasztására új kritériumot is meghatározott, amely szerint a

⁴² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87438>

Kúria elnökét a legalább 5 éves bírói szolgálati viszonnal rendelkező bírák közül lehet megválasztani, amely időtartamba a nemzetközi bíróságon eltöltött idő nem számít bele. A kérelmező az új követelményeknek nem felelt meg, ami a kizárta jelöltségét.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság 15:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság az ítélkezési gyakorlatában már elismerte a 10. cikk köztisztviselőkre, valamint a bírói kar tagjaira való alkalmazhatóságát. A fegyelmi eljárást, illetve a bírák kinevezését vagy eltávolítását érintő esetekben a Bíróságnak először azt kellett megvizsgálnia, hogy a kifogásolt intézkedés beavatkozásnak minősül-e a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásába, vagy pusztán az igazságszolgáltatásban történő köztisztviség viseléséhez való jogot érintette, amely jogot az Egyezmény nem biztosítja (140. bek.).

A kérelmező a Legfelsőbb Bíróság és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökeként szakmai minőségében fejezte ki véleményét és kritikáit az igazságszolgáltatást érintő reformok kapcsán, különösen a 2011. november 3-án tartott parlamenti felszólalásában (145. bek.). A Legfelsőbb Bíróság elnöki mandátumát megszüntető törvényjavaslatot röviddel a beszéd után nyújtották be, és feltűnően rövid időn belül el is fogadták (146. bek.). Tekintettel az események egészére, a Bíróság álláspontja szerint meggyőző bizonyíték volt a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlása és a megbízásának megszüntetése közötti ok-okozati összefüggésre (148. bek.). A Bíróságot nem győzte meg a kormány azon érvelése, hogy a legfelsőbb bírói szerv funkciói és annak elnökének feladatai olyan alapvető változásokon mentek keresztül, melyek a kérelmező mandátumának idő előtti megszüntetését tették szükségessé. Az a tény, hogy az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökének funkcióit különválasztották a Kúria elnökétől, elvben nem érinti a többi funkció betöltésére való alkalmasságát, a legfőbb bírói testület hatásköreinek változása pedig nem tűnt alapvetőnek (150. bek.). Következésképpen a Bíróság elfogadta, hogy a kérelmező mandátumának idő előtti megszüntetését azok a nézetek és kritikák váltották ki, amelyeket nyilvánosan, hivatali minőségében fejezett ki (151. bek.).

Ami a törvényes célt illeti, a kormány azzal érvelt, hogy a beavatkozás a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartását célozta (155. bek.). A Bíróság azonban úgy vélte, hogy egy részes állam nem hivatkozhat legitim módon az igazságszolgáltatás függetlenségére egy olyan intézkedés igazolása érdekében, mint egy bírósági elnök

mandátumának idő előtti megszüntetése, olyan indokok alapján, amelyeket nem törvény állapított meg, és amelyek nem kapcsolódtak szakmai hozzá nem értéshez vagy kötelességszegéshez. A Bíróság álláspontja szerint ez az intézkedés nem szolgálhatja az igazságszolgáltatás függetlenségének növelését, mivel az a kérelmező – az igazságszolgáltatás legmagasabb tisztségviselője – véleménynyilvánítási szabadsága korábbi gyakorlásának következménye volt. Ilyen körülmények között a kérelmező mandátumának idő előtti megszüntetése nem egyeztethető össze az igazságszolgáltatás függetlensége fenntartásának céljával (156. bek.), és a beavatkozás nem szolgált legitim célt (157. bek.).

A Bíróság megismételte, hogy bár a köztisztviselőktől – helyzetüknél fogva – elvárható a diszkréció kötelessége, mint egyének jogosultak a 10. cikk védelmére. Ezért a Bíróság feladata annak meghatározása, hogy megfelelő egyensúly jött-e létre az egyén véleménynyilvánítás szabadságához való joga és a demokratikus állam jogos érdeke között, hogy közszolgálat a 10. cikk (2) bekezdésében felsorolt célok érdekében járjon el (162. bek.). Tekintettel a bírói karnak az állami szervek között elfoglalt kiemelkedő helyzetére egy demokratikus társadalomban, a Bíróság szerint ezt a megközelítést kell alkalmazni egy bíró véleménynyilvánítási szabadsága korlátozásának esetére is a feladatainak teljesítésével kapcsolatban (163. bek.). Az igazságszolgáltatásban szolgálatot teljesítő köztisztviselőktől elvárható, hogy önmérsékletet tanúsítsanak a véleménynyilvánítási szabadságuk gyakorlásában minden olyan esetben, amikor a bíróságok tekintélye és pártatlansága valószínűleg megkérdőjelezhető (164. bek.). Mindazonáltal egy bíró véleménynyilvánítási szabadságába való bármilyen beavatkozás a Bíróság szigorú vizsgálatát igényli. Továbbá, az igazságszolgáltatási rendszer működését érintő kérdések olyan közérdekű kérdéseket, vitát képeznek, amelyek a 10. cikk magas fokú védelmét élvezik. Még ha a vitás kérdésnek politikai következményei is vannak, ez önmagában nem elegendő ahhoz, hogy megakadályozzanak egy bírót abban, hogy az ügyben kifejtse véleményét. A hatalmi ágak szétválasztásával kapcsolatos kérdések nagyon fontosak egy demokratikus társadalomban, amelyekről való tájékozódás a nyilvánosság jogos érdeke, és amelyek a politikai vita körébe tartoznak (165. bek.).

A kérelmező a Legfelsőbb Bíróság és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökeként szakmai minőségében fejezte ki véleményét a jogszabályi reformokról. Nemcsak joga, hanem az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökeként a kötelessége is volt kifejtienie véleményét az igazságszolgáltatást érintő reformokról. A Bíróság ezért különös fontosságot tulajdonított a kérelmező által betöltött tisztségnek, amelynek funkciói és kötelezettségei magukban foglalták, hogy kifejezze nézeteit az olyan jogszabályi reformokról, amelyek

várhatóan jelentős hatást gyakorolnak az igazságszolgáltatásra és annak függetlenségére (168. bek.). A kérelmező által nyilvánosan kifejtett nézetek és nyilatkozatok nem tartalmaztak a bíróságok más tagjaival szembeni támadásokat, és nem érintették a bíróságok folyamatban lévő eljárásokban tanúsított magatartását sem (170. bek.). A kérelmező az igazságszolgáltatást érintő alkotmányos és jogszabályi reformokról, a bírósági rendszer működéséről és reformjáról, a bírák függetlenségéről és elmozdíthatatlanságáról, valamint a nyugdíjkorhatár leszállításáról fejezte ki nézeteit és kritikáit. A Bíróság szerint a kérelmező nyilatkozatai nem léptek túl a szigorúan szakmai szempontú kritikán, és egyértelműen egy közérdekű ügyekről szóló vitát érintettek (171. bek.).

Ezenkívül, bár a kérelmező bíró maradt – és a Kúria Polgári Kollégiumának lett a tanácselnöke – őt a Legfelsőbb Bíróság elnöki tisztségéből három és fél évvel annak vége előtt távolították el. A Bíróság szerint ez a helyzet aligha egyeztethető össze a bírósági funkció természetével mint önálló hatalmi ággal, és a bírák elmozdíthatatlanságának elvével, amely kulcsfontosságú eleme a bírói függetlenség fenntartásának (172. bek.). Végül a megbízatás idő előtti megszüntetésének kétségtelenül „dermesztő hatása” van, és nemcsak a kérelmezőt, hanem más bírákat és bírósági elnököket is elriaszthat attól, hogy a jövőben részt vegyenek az igazságszolgáltatást érintő jogszabályi reformokról és a bíróságok függetlenségét érintő kérdésekről szóló nyilvános vitákban (173. bek.). Ami a 10. cikk eljárási szempontját illeti, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlását érintő korlátozásokat nem kísérték hatékony és megfelelő biztosítékok a visszaélésekkel szemben (174. bek.). Ennek megfelelően a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az alperes állam által felhozott indokok nem tekinthetők elegendőnek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (175. bek.). Az ítélethez két párhuzamos és két különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vogt v. Germany (53. bek.); Wille v. Liechtenstein (64., 67. bek.); Albayrak v. Turkey (Application no. 38406/97., 2008. január 31.; 41., 43. bek.); Guja v. Moldova (88. bek.); Kudeshkina v. Russia (79., 86., 99-100. bek.); Di Giovanni v. Italy (71. bek.); Morice v. France (128. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplői, bírák véleménynyilvánítási szabadsága; közérdekű kérdések⁴³

⁴³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163113>

Balsyte-Lideikiene v. Lithuania
(Application no. 72596/01., 2008. november 4-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy kiadó tulajdonosa volt, aki egy „Litván kalendárium 2000” néven különböző történelmi eseményeket – a saját és más szerzők szemszögéből – leíró naptárat jelentetett meg és forgalmazott. 2001 márciusában a hazai bíróságok kimondták, hogy megsértette a közigazgatási kihágási kódex 214/12. cikkét, mivel több szakértői vélemény szerint a naptár etnikai gyűlöletet népszerűsített. A naptár antiszemita, lengyel- és orosz-ellenes kifejezéseket tartalmazott, valamint olyan állításokat, hogy a litvánok más etnikai csoportokhoz képest felsőbbrendűek. A kérelmezőt közigazgatási figyelmeztetésben részesítették, a naptár eladatlan példányait pedig elkobozták.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező kifogásolta, hogy a naptár elkobzásával és további forgalmazásának megtiltásával megsértették a 10. cikket (67-68. bek.). A Bíróság egyetértett azzal, hogy a büntetés célja a Litvániában élő etnikai csoportok jó hírnevének és jogainak védelme (73. bek.). Figyelembe vette a litván kormány magyarázatát, miszerint Litvánia függetlenségének helyreállása óta a területi integritás és a nemzeti kisebbségek kérdései érzékeny témák voltak. A kiadvány több diplomáciai képviselőtől is negatív reakciókat kapott, továbbá a nemzetközi jog alapján Litvánia köteles volt megtiltani bármilyen nacionalista gyűlölet pártolását, és intézkedéseket tenni, hogy megvédje azokat a személyeket, akik etnikai identitásuk folytán ilyen fenyegetéseknek lehetnek kitéve (69., 78. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező a naptárban agresszív nacionalizmust és etnocentrizmust fejezett ki; a zsidókra többször úgy utalt, mint háborús bűnösök és a litvánokkal szembeni népiirtás elkövetői; hasonló nyelvezetet használt a lengyelek esetében is. A kijelentések tehát gyűlöletkeltőek voltak a lengyelekkel és a zsidókkal szemben, amelyek a Bíróság szerint alkalmasak voltak arra, hogy a litván hatóságok számára komoly aggodalomra adjanak okot (79. bek.).

A hazai bíróságok egyetértettek a szakértőkkel abban, hogy a nemzetek közötti kapcsolatok elfogult és egyoldalú ábrázolása akadályozta a civil társadalom megszilárdulását, és nacionalista gyűlöletet népszerűsített, illetve a kérelmező kijelentései a „szélsőséges

nacionalizmus ideológiájának” tudhatók be. Tekintettel a részes államokat ilyen esetekben megillető mérlegelési jogkörre, a Bíróság szerint a hazai hatóságok nem lépték túl a mérlegelési jogkörüket, amikor úgy ítélték meg, hogy „nyomós társadalmi érdek”, hogy a kérelmezővel szemben intézkedéseket tegyenek (80. bek.). A hazai bíróságok elismerték a kérelmező arra vonatkozó jogát, hogy kifejezhesse gondolatait, hangsúlyozva ugyanakkor, hogy a szabadságok és jogok mellett egy személynek kötelezettségei is vannak, többek között nem sértheti az Alkotmányt és a hazai jogot (82. bek.). Végezetül, bár az elközbást viszonylag komoly intézkedésnek lehet tekinteni, a kérelmezőre nem szabtak ki bírságot, csupán figyelmeztetésben részesítették – figyelembe véve, hogy ez volt az első szabálysértése –, ami a kiszabható legenyhébb közigazgatási büntetés (84. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező büntetése nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal, és a beavatkozás ésszerűen tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban” (85. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: gyűlöletbeszéd, etnikai uszítás; szankció arányossága⁴⁴

Barfod v. Denmark

(Application no. 11508/85., Series A no. 149., 1989. február 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy újságcikkben elfogultsággal vádolt meg két laikus bírót (ülnöket), akik egy grönlandi helyi adórendeletet jogszerűnek találtak. A két ülnök annak a helyi önkormányzatnak az alkalmazottja volt, amelyik a perben alperesként szerepelt. A kérelmező megkérdőjelezte, hogy a két bíró képes volt-e pártatlanul dönten a munkáltatójuk adóbevételeiről, rámutatva, hogy a dán alkotmány szerint nem is vehettek volna részt az eljárásban. A három tagú bíróság hivatásos bírása úgy vélte, hogy a cikk megjegyzései károsították a két ülnök jó hírnevét a nyilvánosság szemében, és általánosságban aláásta a jogrendszerbe vetett bizalmat, ezért rágalmazás miatt büntetőeljárást kezdeményezett. A kérelmezőt a grönlandi bíróság bűnösnek találta, és kimondta, hogy a cikkben olyan szavakat használt, amelyek alapján a két bíró joggal vélhette úgy, hogy becsületük sérelmet szenvedett. A kérelmezőt a fellebbviteli eljárás során is elmarasztalták, és pénzbüntetésre ítélték.

⁴⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89307>

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bizottság még úgy ítélte meg, hogy a cikk az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatos közérdekű témát dolgozott fel, és bár a cikk értelmezhető úgy, amely sértő a két ülnökre nézve, nagyobb érdek fűződik az igazságszolgáltatás működéséről szóló nyilvános vitához, mint a laikus bírák kritikával szembeni védelméhez. A kérelmező vádjait egy politikai vita részeként kell tekinteni, amelyben az elfogadható kritika határai tágabbak (31., 35. bek.).

A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, nem hagyható figyelmen kívül annak fontossága, hogy a közvéleményt büntetőjogi és más szankcióktól való félelemmel ne riasszák el attól, hogy hangot adjanak véleményüknek a közérdeklődésre számot tartó kérdésekről (29. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező cikke két elemből állt: az egyik a bíróság összetételét kritizálta, a másik egy állítás, amely szerint az ülnökök „tették a dolgukat”, azaz a helyi önkormányzat alkalmazottaiként, nem pedig független és pártatlan bíróként szavaztak. A kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozást csak a második elem váltotta ki (30-31. bek.). A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a beavatkozásnak nem az volt a célja, hogy korlátozzák a kérelmező azon jogát, hogy nyilvánosan kritizálja a bíróság összetételét (32. bek.). A bíróság összetételét anélkül is lehetett volna bírálni, hogy azzal egyidejűleg a két laikus bíró személyét támadta volna, ráadásul a kérelmező az állításait nem támasztotta alá bizonyítékokkal, holott neki kellett volna a vádjait tényekkel megalapoznia (33. bek.). A Bíróság szerint az államnak a két ülnök jó hírnevének védelméhez fűződő legitim érdeke nem állt ellentétben a kérelmező azon érdekével, hogy részt vehessen a bíróság pártatlanságának kérdéséről folytatott szabad nyilvános vitában (34. bek.). A sértettek bírói feladatot láttak el, és a kifogásolt kijelentés nem egy kritika, hanem sokkal inkább egy a laikus bírák személyét támadó becsületsértő vád, amely alkalmas volt arra, hogy lejárassa őket a közvélemény előtt, amit a kérelmező anélkül terjesztett elő, hogy azt bizonyítékokkal támasztotta volna alá. Emiatt az arányosság kérdésében a politikai kontextus nem tekinthető relevánsnak (35. bek.).

Az ítélethez fűzött különvélemény szerint a kérelmező kritikájában arra a tényre hívta fel a figyelmet, hogy a két ülnök kormányzati tisztviselő volt, vagyis állami alkalmazottak ültek egy bíróságban, amelynek függetlennek és pártatlannak kellene lennie (2. bek.). Bár a szó szoros értelemben véve nem voltak politikusok, az esetnek politikai felhangjai vannak, mivel

az az igazságszolgáltatási rendszer kritikáját foglalta magában. A különvéleményt megfogalmazó bíró álláspontja szerint nemcsak a politikusok kötelesek nagyobb fokú kritika elviselésére. A Bíróság bizonyosan nem úgy gondolja, hogy nyilvános politikai kritikát kizárólag politikusok felé lehetne megfogalmazni, illetve, hogy az állami intézmények vizsgálatát – amelyek alkalmazottai szigorúan véve nem politikusok, de részt vesznek a közéletben – ki kellene zárni a szabad és demokratikus vita területéről (3. bek.). A beavatkozás ezért szerinte nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban”, és úgy vélte, hogy a 10. cikket megsértették (Gölcüklü bíró).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák⁴⁵

Bargao and Domingos Correia v. Portugal

(Application nos. 53579/09., 53582/09., 2012. november 15-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők az egészségügyi minisztériumnak küldött panaszlevelükben azzal vádolták meg egy helyi egészségügyi központ adminisztratív asszisztensét, hogy a munkaidejében nem látta el a feladatait, és személyes haszonszerzés céljából kihasználta az ügyfelek sebezhetőségét. A levél egy részét a helyi újságban is közzétették. A levél nyomán a minisztérium fegyelmi eljárást indított annak kivizsgálására, hogy az illető betartotta-e a munkarendet vagy sem. A minisztérium végül intézkedés hiányában lezárta az ügyet. A kérelmezők ellen ezután a portugál büntető törvénykönyv 180. és 184. §-a alapján minősített rágalmozás miatt vádat emeltek, és miután nem tudták bizonyítani állításaik teljes igazságát, kártérítésre ítélték őket.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a beavatkozás törvényes célja a sértett hírnevének és jogainak védelme volt annak érdekében, hogy zavartalanul elláthassa adminisztratív

⁴⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57430>

asszisztensi feladatát az egészségügyi központban (31. bek.). Megismételte, hogy az elfogadható kritika határai a hatalmukat gyakorló köztisztviselők tekintetében bizonyos körülmények között tágabbak, mint a magánszemélyek esetében (34. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy bizonyos esetekben az állampolgároknak érdeke fűződik a közalkalmazottak – akár szerződés vagy jogszabály alapján fennálló jogviszonyuk van – feladatainak teljesítésével kapcsolatos bizalmas információk nyilvánosságra kerüléséhez vagy közzétételéhez, beleértve a titkosakat is. Ilyen körülmények között a munkavállalónak a közsférában tapasztalt jogellenes magatartás vagy a munkahelyen előforduló méltánytalanság miatti jelzésének bizonyos körülmények között védelmet kell élveznie. Ez különösen így van akkor, amikor az érintett munkavállaló azon személyek kis csoportjának része, akik tudatában vannak annak, mi történik a munkában, és ezáltal a legjobb helyzetben van ahhoz, hogy a köz érdekében fellépve figyelmeztesse a munkáltatót vagy a nagyközönséget. Ezek a megfontolások a közszolgáltatások felhasználóira is alkalmazhatók, amennyiben ismerik vagy használják a kérdéses szolgáltatást (35. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmezők által megfogalmazott vádak nem hozták sem nyilvánosságra, sem a rendőrség tudomására, hanem egyszerű levél formájában küldték el az egészségügyi minisztériumnak, amely az egészségügyi szolgáltatások felügyeletéért felel Portugáliában. A Bíróság megítélése szerint a minisztériumnak felvetett kérdések – nevezetesen az egészségügyi központ tevékenységének minősége és a közalkalmazottak feladataik ellátása során elkövetett törvénysértések – joggal tartottak közérdeklődésre számot. Továbbá, a kérelmezők annak a településnek a polgáraiként jártak el, ahol az egészségügyi központ székhelye volt. Ugyanakkor a sértett hivatali visszaéléssel való megvádolása a hazai jogban nemcsak fegyelmi vétségnek, hanem súlyos bűncselekménynek minősült (40. bek.). A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a kérelmezők állításainak elegendő ténybeli alapja volt, még ha nem is tudták azokat teljesen bizonyítani, és jóhiszeműen jártak el. Ezért nem lépték túl a közalkalmazottal szemben megengedett kritika határait. A nemzeti bíróságok indokai így nem voltak „megfelelőek és elégségesek”, és a rágalmozás miatti elítélés nem tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban” (43. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Janowski v. Poland (33. bek.); Busuioc v. Moldova (Application no. 61513/00., 2004. december 21.; 64. bek.); Guja v. Moldova (72. bek.); Heinisch v. Germany (63. bek.).

Címkék: köztisztviselők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek⁴⁶

⁴⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114466>

Barthold v. Germany

(Application no. 8734/79., Series A no. 90., 1985. március 25-i ítélet)

Tényállás

A Hamburger Abendblatt egy hamburgi állatorvossal készített reklámértékű interjút tett közzé. Ebben a kérelmező úgy vélte, hogy éjszaka is szükség van állatorvosi ellátásra Hamburgban, amit az ő klinikája nyújtani is tud. A bíróság az állatorvost a tisztességtelen versenyről szóló 1909. évi törvény [Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (UWG)] 1. cikke, valamint a hamburgi állatorvosokra vonatkozó szakmai etikai szabályok alapján eltiltotta a kijelentések sajtóban történő megismétlésétől.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint az eset egészének lényege egy „vélemény” kifejezése és „információ” közlése egy közérdekű témában. Nem lehet különválasztani azokat az elemeket, amelyeknek inkább reklámszerű hatásuk van. A korlátozott publikáció egy újságíró által írt cikk volt, és nem egy gazdasági reklám. A Bíróság ezért úgy vélte, hogy a 10. cikk alkalmazható függetlenül annak vizsgálatától, hogy egy ilyen reklám a 10. cikk hatálya alá tartozik-e vagy sem (42. bek.). A beavatkozás „törvényben meghatározott” volt, habár az 1909. évi törvény némileg pontatlanul használja a „tisztesség” szót, széles mérlegelési jogkört ruházva ezáltal a bíróságokra (47., 49. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás célja mások jogainak védelme volt, azaz hogy megakadályozza a kérelmezőt abban, hogy kereskedelmi előnyt szerezzen szakmai kollégáival szemben, és betartsa az állatorvosokra előírt magatartási szabályokat, hogy tartózkodjanak a reklámozástól (51. bek.). A Bíróság szerint a cikk a nyilvánosságot tájékoztatta az éjszakai állatorvosi ellátás helyzetéről, amikor megkérdezte a kérelmezőt (56. bek.). Nem volt vitatott, hogy a cikkben tárgyalt probléma valódi volt. A kérelmező úgy érezte, hogy állatorvosi ügyeletet kell szervezni, és ennek érdekében is kampányolt (57. bek.). Igaz, hogy fenntartotta magának a jogot, hogy kifejtse véleményét az éjszakai állatorvosi szolgáltatás problémájáról, amely azzal a hatással is járt, hogy nyilvánosságot teremtett saját klinikájának, ami alapot adhatott kollégái panaszára. A Bíróság azonban úgy vélte, hogy ez a hatás másodlagosnak bizonyult, tekintettel a cikk fő tartalmára

és a nagyközönségnek felvetett kérdés természetére. A Bíróság szerint a hazai bíróság végzése nem teremtett megfelelő egyensúlyt a két érdek között, amely elriaszthatja a szabadfoglalkozású személyeket, hogy részt vegyenek a közösség életét érintő témák nyilvános megvitatásában, ha a legkisebb valószínűsége is fennáll annak, hogy kijelentéseiknek bizonyos mértékű reklámhatást tulajdonítanak. Ez valószínűleg a sajtót is akadályozná az információt szállító és ellenőrző szerepének ellátásában (58. bek.). Következésképpen a beavatkozás nem áll arányban az elérni kívánt törvényes céllal, és nem „szükséges egy demokratikus társadalomban” (59. bek.). Az ítélethez egy külön- és egy párhuzamos véleményt csatoltak.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: kereskedelmi közlések⁴⁷

Başkaya and Okçuoğlu v. Turkey

(Application nos. 23536/94., 24408/94., 1999. július 8-i ítélet)

Tényállás

A két kérelmező török állampolgár volt, előbbi közgazdász professzor és újságíró, utóbbi egy kiadványt tulajdonosa. 1991 áprilisában a kiadó egy könyvet adott ki „Nyugatizálódás, modernizálódás, fejlődés – Egy paradigma összeomlása / Bevezetés a hivatalos ideológia kritikájába” címen, mely 219 oldalon tartalmazott esszéket a török társadalmi-gazdasági fejlődésről, egészen az 1920-as évektől kezdve, elemezve és kritizálva az állam „hivatalos ideológiáját”. 1991 augusztusában az Isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság (NBB) mellett működő ügyész a könyv egyes, kurd-kérdést tárgyaló részei miatt a nemzet oszthatatlan egysége elleni propaganda terjesztésével vádolta meg a szerzőt a terrorizmus elleni törvény (a terrorizmus megakadályozásáról szóló 1991. évi 3713. törvény) 8. cikkének (1) bekezdése, a kiadót pedig a (2) bekezdése alapján. A professzor azzal védekezett, hogy ez egy tudományos mű és foglalkozása révén kötelessége kutatásokat folytatni, majd azok eredményét publikálni. A kiadó pedig azzal védekezett, hogy nem lehet egy fejezetből kiragadott részek alapján megítélni egy könyvet, továbbá a hivatkozott jogszabály ellentétes a török alkotmánnyal és nemzetközi kötelezettségeivel. Létezik kurd probléma Törökországban, ezért annak kommentálása, illetve arról gondolatok kifejtése nem képezheti bűncselekmény tárgyát.

⁴⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57432>

Az elsőfokú bíróság 1992 októberében felmentette a vádlottakat azon az alapon, hogy tudományos műről van szó, így az nem minősülhet propagandának. Az ügyész fellebbezett, melyet arra alapított, hogy a mű vitatott részében az áll, hogy a török területek egyes részei Kurdisztánhoz tartoznak, melyeket a törökök annektáltak és kolonizáltak, így megáll a vád. A Semmítőszék 1993 februárjában visszautalta az ügyet az első fokra, amiért a bíróság eljárása során nem vette figyelembe az ügyész által fellebbezésében is kiemelt mondatot. Az elsőfokú bíróság 1993 augusztusában az elsőrendű vádlottat 2 év szabadságvesztésre és 50 millió líra pénzbüntetés megfizetésére, a másodrendű vádlottat 6 hónap szabadságvesztésre és ugyanakkora összegű pénzbüntetés megfizetésére kötelezte, majd mindkettőjük büntetését – a bírósági eljárás alatt tanúsított jó magaviselet miatt – mérsékelte is. A döntés ellen a vádlottak fellebbeztek, a Semmítőszék viszont 1993 decemberében elutasította azt.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 16:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bizottság szerint a véleménynyilvánítás szabadságába tartozik az érzékeny kérdésekről való nyílt vita, mint jelen esetben a török-kurd viszony. Az inkriminált könyv tudományos műnek minősül, mely az író saját véleményét fejezi ki a kurd helyzetről. A kérelmező a kurd kérdésről viszonylag visszafogott kifejezésekkel fejtette ki véleményét, és egyáltalán nem azonosult a kurd szeparatista harc részét képező erőszak alkalmazásával. A kérelmezők ellen felhozott vádak a cenzúra egy fajtájának tekinthetők, amelyek alkalmasak arra, hogy a jövőben elrettentsenek másokat a hasonló tevékenységtől. A bíróság nem alkalmas fórum tudományos kérdések megvitatására, ezért a 10. cikkben foglaltak sérelme megvalósult (57-58. bek.).

A Bíróság kiemelte a korlátozás szükségességével kapcsolatban, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozására, és az elfogadható kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében. Azt is kiemelte, hogy amennyiben az ilyen kijelentések egy egyén vagy egy hivatalos személy, illetve a lakosság egy meghatározott csoportja elleni erőszakra izgatnak, az állami szervek szélesebb mérlegelési jogkört élveznek annak vizsgálatakor, hogy szükséges-e a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás (62. bek.).

A könyvben kifejtett nézetek nem tekinthetők erőszakra izgatásnak, és azokkal kapcsolatban felelősség sem állapítható meg. A Bíróság szerint a mű vitatott részei szélsőséges formában megszővegezett állítások, érthetők úgy, mint olyan kifejezések, amelyek támogatják a kurd széparatizmust, ugyanakkor a szerző megerősítette azt is, hogy a kurd-kérdés egy összetett probléma, azaz érinti Irak, Irán, Szíria belpolitikáját, illetve a négy szomszédos állam kapcsolatát is. Az állítások egy tudományos mű részeként jelentek meg, amely történeti szemszögből vizsgálta Törökország fejlődését (64. bek.). A Bíróság számára úgy tűnt, hogy a nemzeti hatóságok jelen ügyben nem voltak tekintettel a tudományos véleménynyilvánítás szabadságára, illetve nem vették kellőképpen figyelembe a nyilvánosság azon jogát, hogy más szemszögből is tájékozódjon a délkelet-törökországi helyzetről, függetlenül attól, hogy az kellemetlen lehet számukra (65. bek.). A Bíróság megütközött a kiszabott büntetések súlyosságán, mely számításba veendő tényező a beavatkozás arányosságának értékelésekor. A vád és az ítéletek nem álltak arányban az elérni kívánt célokkal, ezért „nem volt szükséges a demokratikus társadalomban” (66-67. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (54., 58. bek.).

Címkék: tudományos kutatás szabadsága; kormány bírálhatósága; közrend védelme; szankció arányossága⁴⁸

Belpietro v. Italy

(Application no. 43612/10., 2013. szeptember 24-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező az Il Giornale nevű országos napilap szerkesztője volt, aki 2004-ben közzétette egy olasz szenátor cikkét. A cikkben a szenátor azon véleményének adott hangot, miszerint a palermói maffia elleni küzdelem nem hozott eredményt, bírálta az olasz igazságszolgáltatást, és azzal vádolta meg a palermói ügyészség néhány tagját, hogy politikai játszmákat folytattak a maffia elleni küzdelemben. Két ügyész úgy ítélte meg, hogy a cikk néhány állítása csorbítja a szakmai és személyes jó hírnevüket, ezért rágalmazásért büntetőjogi panaszt nyújtottak be a szenátor és a szerkesztő ellen. Ami a szerkesztő felelősségét illeti, az ügyészek a büntető törvénykönyv 57. cikkére hivatkoztak, amely szerint az újság szerkesztője felel az olyan rágalmozó kijelentések közzétételéért, amelyek nem

⁴⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58276>

rendelkeznek elegendő ténybeli alappal. A szenátor ellen – aki az olasz Alkotmány 68. cikkének (1) bekezdése alapján mentelmi jogot élvezett – egy másik eljárás indult, amely 2007-ben azzal a megállapítással ért véget, hogy a szenátor a szenátus tagjaként a nézeteit fejezte ki. A szenátus elfogadta, hogy a szenátor kijelentései a parlamenti funkcióinak gyakorlásához kapcsolódtak. A szerkesztőt azonban a milánói fellebbviteli bíróság 4 hónap felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte, és arra kötelezte, hogy kártérítésként fizessen meg 110.000 eurót jótékony célra.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére (47. bek.), és hangsúlyozta az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát. Különleges okok szükségesek ahhoz, hogy egy újság mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó ténybeli állítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét (52. bek.). Továbbá, bizonyos körülmények között az elfogadható kritika határai tágabbak lehetnek a hivatalos minőségben eljáró köztisztviselőkkel szemben, mint a magánszemélyek esetében (48. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a szenátor cikke egy közérdeklődésre számot tartó kérdést érintett, nevezetesen a palermói ügyészség és csendőrség sajátos kapcsolatát a maffia elleni harcban. A milánói fellebbviteli bíróság is elismerte, hogy a nyilvánosságnak érdeke fűződik ahhoz, hogy tájékozódhasson az állami szervek közötti lehetséges konfliktusokról (55. bek.). A Bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az ügyészek elleni egyes állítások nagyon súlyosak voltak anélkül, hogy elegendő objektív bizonyítékkal rendelkeztek volna (56. bek.). E tekintetben az eset a Perna v. Italy ügyre hasonlított, ahol a cikk szerzőjét ítélték el, míg a mostani eset az újság szerkesztőjének elítélését érintette, aki úgy tette közzé a cikket, hogy elmulasztotta a szükséges ellenőrzést annak megelőzése érdekében, hogy a sajtón keresztül kövessenek el bűncselekményeket (57. bek.). Az a tény, hogy a cikk szerzője egy szenátor volt, nem mentesíti a kérelmezőt azon kötelezettsége alól, hogy a rágalmazó kijelentések közlésének megakadályozása érdekében ellenőrizze, hogy mit tesz közzé. Ez a kötelezettség nem szűnik meg akkor sem, ha egy országgyűlési képviselő által írt cikkről van szó, máskülönben ez a sajtó abszolút szabadságát jelentené, hogy a parlamenti képviselők mandátumuk gyakorlása során tett bármilyen kijelentéseit közléstegye és terjessze, függetlenül

azok rágalmozó vagy sértő jellegétől. A Bíróság e tekintetben rámutatott arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a nép képviselői számára sem korlátlan, és nem igazolhatja az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés teljes megtagadását, ha a parlamenti képviselő által tett, rágalmozónak tartott kijelentések és a parlamenti tevékenysége között nincs egyértelmű kapcsolat. Tény, hogy a szenátort korábban már elítélték köztisztviselők rágalmozása miatt. A kérelmező ezért nem mentesült az ellenőrzési kötelezettsége alól (58. bek.). Ráadásul a lap kiemelt helyet szentelt a szenátor újságcikkének (59. bek.). A Bíróság ezért úgy vélte, hogy a kérelmező elítélése önmagában nem ellentétes a 10. cikkel (60. bek.).

Ugyanakkor a kiszabott szankciók természete és súlyossága olyan tényezők, amelyeket figyelembe kell venni a beavatkozás arányosságának értékelésekor. A Bíróság szerint a szabadságvesztés büntetésnek – akkor is, ha felfüggesztett – jelentős dermesztő hatása lehet, és az elítélés alapvetően azért történt, mert a kérelmező nem végezte el a megfelelő ellenőrzést a rágalmozó cikk közzététele előtt. Nem voltak olyan rendkívüli körülmények, amelyek egy ilyen súlyos szankciót indokolnának (61. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a kérelmezőre kiszabott szankciók aránytalanok voltak az elérni kívánt törvényes célokkal (62. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

De Haes and Gijssels v. Belgium (37. bek.); Janowski v. Poland (33. bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Ceylan v. Turkey (37. bek.); McVicar v. United Kingdom (84. bek.); Koprivica v. Montenegro (74. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; sajtószabadság; szankció arányossága, felfüggesztett szabadságvesztés⁴⁹

Bergens Tidende and Others v. Norway (Application no. 26132/95., 2000. május 2-i ítélet)

Tényállás

Egy norvég napilap, a Bergens Tidende egy riportsorozatot közölt egy plasztikai sebész sikertelen műtéteiről. A riportalanyok elégedetlenek voltak a plasztikai beavatkozások eredményeivel, és kifogásolták, hogy a sebész az utókezelések során nem megfelelően látta el a pácienseit. A plasztikai sebész rágalmozás miatt beperelte az újságot. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a lap lényegében pontosan számolt be a páciensek tapasztalatairól, és

⁴⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126450>

valóban hiányosságok merültek fel az utókezelések során. A Legfelső Bíróság szerint azonban a cikkek az átlagolvasóban nemcsak azt a véleményt alakították ki, hogy a sebész hibát követett el azokban az esetekben, amelyekben nem biztosította a páciensei számára a tőle elvárható kezelést és gondozást, hanem azt is, hogy a cikkekben ismertetett és fényképekkel alátámasztott sikertelen műtétek a sebész hiányos orvosi felkészültségéből adódtak, amit az újság nem tudott bizonyítani. A bíróság ezért kártérítést ítélt meg.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők szerint a Legfelső Bíróság kártérítésre kötelező ítélete indokolatlanul beavatkozott a véleménynyilvánítási szabadságukba (32. bek.). A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy a hazai mérlegelési jogkört korlátozza a demokratikus társadalom azon érdeke, hogy a sajtó gyakorolhassa a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét a közérdekű információk közlésében (49. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a kifogásolt cikkek témája az emberi egészség egy fontos területét érintette, és mint ilyen, a közérdeket érintő komoly kérdéseket vetett fel, illetve egy közérdeklődésre számot tartó témával foglalkozott (51. bek.). A Bíróságnak a leggondosabb vizsgálatot kell lefolytatnia, amikor – mint ebben az esetben – a hazai hatóságok által meghozott intézkedések alkalmasak arra, hogy elbátortalanítsák a sajtót a közérdeklődésre joggal számot tartó kérdésekkel kapcsolatos információk terjesztésétől (52. bek.). Az Egyezmény 10. cikke azonban nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tárgyalásakor sem. A 10. cikk (2) bekezdése értelmében e szabadság gyakorlása „kötelezettségekkel és felelősséggel” jár, amely a sajtóra is vonatkozik, és amely különös fontossággal bír, amikor magánszemélyek jó hírnevének megsértéséről és mások jogainak aláásásáról van szó (53. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a plasztikai sebészt joggal kritizáló cikkek jelentősen és hátrányosan érintették a szakmai hírnevét (54. bek.). Nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy az újság lényegében korrekt módon és pontosan rögzítette a páciensek beszámolóit. Igaz, hogy az orvos által kezelt nők szemléletes és erős kifejezéseket használtak, amiket kiemeltek az újságcikkek. Azonban a használt kifejezések a páciensek sikertelen plasztikai beavatkozások miatti elkeseredését tükrözték. Sőt, egyetlen cikk sem állította, hogy a nem kielégítő eredmények a sebész hanyagul elvégzett műtétjeinek tulajdoníthatók. A Bíróság

ezért – a cikkeket egészében olvasva – a kijelentéseket nem találta túlzottnak vagy félrevezetőnek (56. bek.). Nem fogadta el azt sem, hogy a riportok nem voltak kiegyensúlyozottak. Az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei jelentősen eltérhetnek a kérdéses médiumtól függően. Nem a Bíróság és nem a hazai bíróságok feladata, hogy a sajtót helyettesítve kiválasszák, hogy a tudósítás milyen technikáját kell alkalmaznia az újságírónak (57. bek.).

A Bíróság úgy találta továbbá, hogy az újság az orvosnak megadta a megfelelő védekezés lehetőségét, mivel meghívták, hogy kommentálja az interjúban tett állításokat (58. bek.). Elismerte, hogy a cikkek közzététele súlyos következményekkel járt a sebész szakmai praxisára, azonban a műtéteket követő utógondozással és utókezeléssel kapcsolatos jogos kritikák – amit a hazai bíróságok is kifejezetten elismertek – szükségszerűen károsították a szakmai hírnevét (59. bek.). A fentiek fényében a Bíróság nem találta úgy, hogy a sebész szakmai hírnevének védelméhez fűződő kétségtelen érdeke elegendő ahhoz, hogy ellensúlyozza a sajtó azon szabadságához fűződő közérdeket, hogy közölje a közérdeklődésre jogosan számot tartó kérdésekkel kapcsolatos információkat. Így a norvég állam által felhozott indokok, bár fontosak, nem elegendőek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban”. Nincs ésszerű arányossági kapcsolat a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása és az elérni kívánt törvényes cél között (60. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31., 35. bek.); Goodwin v. United Kingdom (39. bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (59., 65. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek⁵⁰

Biriuk v. Lithuania

(Application no. 23373/03., 2008. november 25-i ítélet)

Tényállás

2001 januárjában a legnagyobb litván napilap a címlapján egy cikket tett közzé arról, hogy Litvánia egy távoli részén, egy faluban AIDS-veszély miatt halálfélelemben éltek, mivel a kérelmező nő – a helyi kórház orvosai által is megerősítve – HIV-pozitív volt, akit kábítószeresek fertőztek meg, és „hírhedten kicsapongó” életet élt. A kérelmező

⁵⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58797>

magánszférájának megsértése miatt pert indított az újság ellen, kb. 14.500 eurónak megfelelő nem vagyoni kártérítést követelve. A vilnius-i harmadik kerületi bíróság szerint a magánéletéről szóló információkat a beleegyezése nélkül gyűjtötték össze és tették közzé, és az adatok nem feleltek meg semmilyen jogos közérdeknek. A bíróság szerint a közzététel megalázó volt a kérelmező számára, és jelentős nem vagyoni kárt okozott neki, ezért a törvényben előírt összeg háromszorosát, mintegy 8.700 eurónyi nem vagyoni kártérítést ítélt meg. A vilnusi regionális bíróság azonban a kártérítést a törvényi korlátnak megfelelően kb. 2.900 euróra csökkentette. Az indokolás szerint a kérelmező nem bizonyította, hogy az újság a róla szóló információkat szándékosan tette közzé.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező panasza szerint az állam nem biztosította a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát, mivel túlságosan alacsony nem vagyoni kártérítési összeget ítélt meg annak ellenére, hogy a hazai bíróságok elismerték, hogy az újság súlyosan megsértette az ő magánszféráját (22. bek.). A Bíróság mindenekelőtt kimondta, hogy az államnak a 8. cikk alapján fennálló pozitív kötelezettségei nem egyértelműek, ez egy olyan terület, ahol a tagállamok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek. Mindazonáltal a 8. cikket is úgy kell értelmezni, hogy az abban foglalt jogok ne elméleti vagy illuzórikus módon, hanem gyakorlati és hatékony módon érvényesüljenek (37. bek.). Megismételte, hogy a magánszféra védelmének egyensúlyban kell lennie a véleménynyilvánítás szabadságával. Alapvető különbséget kell tenni az olyan tényközlések között, amelyek – még ha vitathatóak is – hozzájárulhatnak a közérdeklődésre számot tartó vitához egy demokratikus társadalomban, és az egyén magánéletére tett ízléstelen állítások között (38. bek.). A Bíróság már korábban kimondta, hogy a személyes adatok, nem utolsósorban az orvosi adatok védelme alapvető fontosságú az egyén magán- és családi életéhez fűződő jogának élvezete szempontjából. E megfontolások különösen érvényesek egy személy HIV-fertőzöttségének bizalmaságára. Az ilyen adatok felfedése drámai hatással lehet a magán- és családi életére, valamint a társadalmi és munkaügyi helyzetére, szégyennek és a kiközösítés kockázatának kitéve őt (39. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező egészségi állapotáról szóló cikk közzététele, valamint a szexuális életére történő utalások tisztán magántermészetűek voltak. Figyelembe vette különösen, hogy a kérelmező nem városban, hanem egy faluban élt, ami növelte a

közzététel hatását azáltal, hogy betegsége ismertté vált a szomszédai és a családja körében, nyilvános megaláztatást okozva ezáltal. A nemzeti bíróságok is elismerték, hogy beavatkoztak a kérelmező magánélethez fűződő jogába (41. bek.). Kérdés, hogy indokolta-e közérdek az ilyen fajta információ közzétételét. A Bíróság nem látott ilyen jogos érdeket, és egyetértett a vilnius-i kerületi bírósággal, hogy a publikáció fő célja az újság eladásának növelése volt. A kérdéses cikk – amelynek közzétételének nyilvánvalóan az volt a célja, hogy kielégítse az olvasóközönség kíváncsiságát, és fellendítse az újság kereskedelmi érdekeit – nem tekinthető olyannak, ami bármilyen közérdekű vitához hozzájárult a társadalom számára (42. bek.).

A Bíróság ugyanakkor nem fogadta el azt az érvet, miszerint a helyi lakosság biztonság miatti aggodalmi jogosak voltak, ami indokolja a publikációt a kérelmező egészségi állapotáról és életmódjáról. A Bíróság szerint éppen az ellenkezője az igaz: az egészségügyi adatok bizalmosságának tiszteletben tartása rendkívül fontos, nem csak a beteg magánszférájának védelme, hanem az adott személy orvosokba és az egészségügyi ellátásba vetett bizalmának fenntartása végett is. Az ilyen védelem hiánya azokat, akiknek orvosi segítségre van szükségük, visszatarthatja attól, hogy megfelelő kezelést vegyenek igénybe. A Bíróság különös jelentőséget tulajdonított annak, hogy az újság szerint a betegségről szóló információkat a kórház orvosai is megerősítették. Különösen fontos, hogy a hazai jog megfelelő biztosítékokat nyújtson, hogy elejét vegyék az ilyen felfedéseknek és a személyes adatok további közzétételének (43. bek.).

A bíróságok ugyan nem vagyoni kártérítést ítélték meg, kérdés azonban, hogy az arányos volt-e az elszenvedett kárral, és az állam, amely korlátozta a média által fizetendő kártérítések összegét, eleget tett-e tevőleges kötelezettségének (44. bek.). A Bíróság tudomásul vette, hogy az Európa Tanács tagállamai a nem vagyoni kártérítés kérdéseit eltérően szabályozhatják, illetve az anyagi korlátok előírása önmagában nem összeegyeztethetetlen az állami pozitív kötelezettségével. Az ilyen korlátok azonban nem lehetnek olyanok, amelyek megfosztják az egyént a magánszférájától, és ezáltal kiüresítik a jog tényleges tartalmát (45. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a sajtóvétkék miatt kiszabott súlyos szankciók dermesztő hatással lehetnek az újságírói szabadság gyakorlására. Azonban a sajtószabadsággal való visszaélés felháborító esetében, mint a jelen kérelemben, a bírói mérlegelés szigorú korlátozásával a kár orvoslásában és az ilyen jellegű visszaélések megismétlésének elrettentésében, nem nyújtották a kérelmezőnek azt a védelmet, amit a 8. cikk alapján joggal elvárhatott (46. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra következtetésre jutott, hogy az állam nem biztosította a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát (47. bek.). Az ítélethez egy különvélemény fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Société Prisma Presse v. France (Application nos. 66910/01., 71612/01., 2003. július 1.);
Von Hannover v. Germany (63. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme; személyes adatok; kártérítés mértéke⁵¹

Björk Eidsdóttir v. Iceland

(Application no. 46443/09., 2012. július 10-i ítélet)

Tényállás

2007-ben az izlandi médiában vita alakult ki arról, hogy a sztriptízbárokra vonatkozó szabályokat szigorítani kell-e, vagy az ilyen bárokat be kell tiltani. 2007 augusztusában a Víkan nevű hetilap cikket közölt egy sztriptízbár munkakörülményeiről, amely a kérelmező újságíró által készített interjún alapult, amit egy sztriptíztáncos adott. Az illető azután vette fel a kapcsolatot a hetilappal, hogy az három interjút közölt olyan táncosokkal, akik a bárban végzett munkájukról kedvező képet adtak. A cikkben a bár volt alkalmazottja azt állította, hogy a bártulajdonos saját nyereségére prostitúciót szervezett a bárban, megfenyegette az ott dolgozó nőket, és gyakorlatilag házi őrizetben tartotta őket. A bár tulajdonosa jó hírnév megsértése miatt eljárást indított a kérelmező, a hetilap szerkesztője és a volt alkalmazott ellen. Az eljárás során a bártulajdonos és volt alkalmazottja között egyezség született. A kerületi bíróság kimondta, hogy a volt táncos több kijelentése ugyan sértette a jó hírnevet, az újságíró és a szerkesztő nem vonható ezek miatt felelősségre. A Legfelső Bíróság azonban helyt adott a bártulajdonosnak egyes állítások tekintetében, és a kérelmezőt sérelemdíj megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróságot nem győzte meg a kormány érve, hogy a bártulajdonos bemutatása a cikkben „nyilvánvalóan nem volt szükséges hozzájárulás az említett nyilvános vitához”. Hogy a közzététel közérdeklődésre számot tartó kérdést érint-e vagy sem, a publikáció tárgyát és kontextusát szélesebb körben kell vizsgálni. Az izlandi médiában már jóval a cikk közzététele

⁵¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89827>

előtt vita zajlott a sztriptízbárok szabályainak szigorításáról, illetve a bárok betiltásáról. Nem volt tehát kétséges, hogy a cikk egészében véve egy komoly közérdeklődésre számot tartó ügghöz kapcsolódott (67. bek.). A Bíróság e tekintetben leszögezte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága „kötelezettségekkel és felelősséggel” jár, amely a médiára is vonatkozik, még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tekintetében is. Sőt, ezek a „kötelezettségek és felelősség” különös fontossággal bírnak, amikor egy konkrét személy jó hírnevének és mások jogainak megsértéséről van szó. Ezért különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét (70. bek.).

A Bíróság egyetértett az izlandi Legfelső Bírósággal abban, hogy a kifogásolt állítások tényállítások és nem értékítéletek, amelyek büntetendő magatartást tulajdonítottak a bártulajdonosnak. Ezek a vádak olyan természetűek és súlyosságúak, amelyek alkalmasak voltak arra, hogy jelentős kárt okozzanak az ő becsületében és a jó hírnevében (72. bek.). A vitatott kijelentések ugyanakkor az interjúalanytól származtak. A Legfelső Bíróság megállapítása szerint a cikk – ha nem is szó szerint – pontosan adta vissza kijelentéseinek lényegét (73. bek.). Az izlandi jog a sértett rágalmazó vádakkal szembeni védekezéshez fűződő legitim érdekét a rágalmazási eljárás megindításának lehetőségével megóvta. A Bíróság rámutatott, hogy a bártulajdonos később visszavonta keresetét a volt alkalmazottjával szemben és megegyezett vele, így az újságíró lehetősége arra, hogy állításait alátámassza, jelentősen csökkent (74. bek.). A kérelmező ennek ellenére bizonyítékot szolgáltatott állításai alátámasztására, többek között az amerikai nagykövetség izlandi emberkereskedelemről szóló jelentését (75. bek.). A Legfelső Bíróság mégis elmulasztotta megfontolni ezeket az érveket. Ezért megkérdőjelezhető, hogy a kérelmezőnek valódi lehetőséget adtak-e arra, hogy mentesítse magát a felelősségre vonás alól azzal, hogy alátámasztja jóhiszemű eljárását, és bizonyítja a tényállítások igazságát (76. bek.). A Bíróság ezért nem fogadta el a kormány érvét, hogy a kérelmező nem győződött meg arról, hogy a volt alkalmazott vádjainak volt-e ténybeli alapja (78. bek.).

A kérelmezőt azért sem érheti kritika, mert nem tartott távolságot a volt alkalmazott állításaitól vagy mert azokat nem ellensúlyozta. A bártulajdonosnak felajánlotta a hozzászólás lehetőségét, és a cikk idézte is válaszát. A cikk kifejezetten utalt a hetilapban néhány héttel korábban közölt interjúkra is, amelyek a bár kedvező munkakörülményeiről számoltak be. Az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei pedig jelentősen eltérhetnek a kérdéses médiumtól függően. Bár a volt alkalmazott állításai alkalmasak voltak arra, hogy kárt

okozzanak a bártulajdonos jó hírnevében, a Bíróság nem látott okot arra, hogy felrója a kérelmezőnek, amiért nem határolta el magát a kijelentéseitől (79. bek.). E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a szerkesztett vagy nem szerkesztett interjúkon alapuló tudósítások alkotják a legfontosabb eszközök egyikét, amellyel a sajtó képes betölteni a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét. Egy újságíró megbüntetése amiatt, mert elősegíti a más személyek által, egy interjúban tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak rendkívül komoly érvek alapján lehet célként kitűzni. A Bíróság a jelen esetben nem volt meggyőződve ilyen erős indok meglétéről (80. bek.). A fentiekre tekintettel a kérelmező újságírónak nem lehet felróni, amiért nem vizsgálta meg a vitatott állítások igazságát, és a Bíróság meggyőződött arról, hogy jóhiszeműen, egy közérdekű ügyről beszámoló felelős újságírótól elvárható gondosságnak megfelelően járt el (81. bek.). Ennek megfelelően az alperes állam által felhozott érvek, bár megfelelőek, nem elégségesek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (83. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31., 34., 35. bek.); Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (66. bek.); McVicar v. United Kingdom (84. bek.); Pedersen and Baadsgaard v. Denmark (78. bek.); Standard Verlags GmbH v. Austria (53. bek.); Mamère v. France (23. bek.); Tønsbergs Blad AS and Haukom v. Norway (87. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés⁵²

Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (Application no. 21980/93., 1999. május 20-i ítélet)

Tényállás

1988 júliusában a Bladet Tromsø nevű norvég lap a Norvég Halászati Minisztérium megbízásából egy Lindberg nevű fókavadász-felügyelő által készített jelentés alapján cikkeket közölt a norvég fókavadászok tevékenységéről. A beszámoló szerint a Harmoni nevű fókavadász hajó legénységének tagjai kegyetlenül bántak a fókákkal, többször elevenen megnyúzták őket, és a halászati szabályokat is megsértették, mivel néhány fókavadász grönlandi fókákat is lemészárolt, amely faj éppen vadászati tilalom alatt állt. A minisztérium a jelentés közzétételét elhalasztotta a hivatalos dokumentumok nyilvánosságáról szóló 1970-es

⁵² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112091>

törvényre hivatkozva, amely szerint a törvénysértésre utaló állításokat tartalmazó jelentéseket tilos volt nyilvánosságra hozni. Az újság később a teljes jelentést közzétette, a legénység érintett tagjainak nevét viszont törölték a szövegből. Utóbb egy állami vizsgálóbizottság több szabálytalanságot is megállapított, ám a jelentésben foglalt állításokat nem találta igazoltnak. Ezek után a hajó legénysége rágalmazás miatt pert indított az újság ellen. A kerületi bíróság szerint az állítások rágalmazóak, jogellenesek voltak, és nem bizonyultak igaznak, ezért azokat „semmisnek és érvénytelennek” nyilvánította, és a lapot kártérítés megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nyakamara

A döntés

A Bíróság 13:4 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők szerint a kerületi bíróság határozata jogtalanul korlátozta a véleménynyilvánítási szabadságukat (49. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy bár a sajtó nem léphet túl bizonyos határokat – különös tekintettel a jó hírnév és mások jogainak védelmére, valamint a bizalmas információk felfedésének megakadályozására –, felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben oly módon, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével. Jelen esetben a hazai mérlegelési jogkört korlátozza a demokratikus társadalom azon érdeke, hogy a sajtó gyakorolhassa a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét a közérdekű információk közlésében (59. bek.).

A Bíróság szerint figyelembe kell venni az általános hátteret, amelyben a kérdéses kijelentéseket tették. Így a vitatott cikkek tartalmát nem lehet elszigetelten szemlélni attól a vitától, amely a főkavadászatról szólt abban az időben Norvégiában (62. bek.). A Bladet Tromsø cikkei sem önmagukban, hanem szélesebb összefüggésben kell vizsgálni. Az újság szinte napi rendszerességgel tette közzé a különböző nézőpontokat – többek között a Halászati Minisztérium és a főkavadászok álláspontját –, beleértve az újság saját kommentárjait, ezért az kiegyensúlyozott volt. A kifogásolt cikkek elsődleges célja nem az volt, hogy egyes személyeket a főkavadászat szabályainak megsértésével vagy az állatokkal való kegyetlenkedéssel vádoljon meg. A cikkek egy folyamatban lévő, helyi, országos és nemzetközi érdeklődésre számot tartó vita részét képezték (63. bek.). A Bíróságnak a leggondosabb vizsgálatot kell lefolytatnia, amikor – mint ebben az esetben – a hazai hatóságok által meghozott intézkedések vagy kiszabott szankciók alkalmasak arra, hogy

elbátortalanítsák a sajtót a közérdeklődésre joggal számot tartó ügyekről folytatott vitában való részvételtől (64. bek.). Az Egyezmény 10. cikke azonban nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tárgyalásakor sem. A 10. cikk (2) bekezdése értelmében a szabadság gyakorlása „kötelezettségekkel és felelősséggel” jár, amely a sajtóra is vonatkozik, és amely különös fontossággal bír, amikor magánszemélyek jó hírnevének megsértéséről és mások jogainak aláásásáról van szó. A 10. cikk védelme azzal a feltétellel terjed ki az újságírókra a közérdeklődésre számot tartó kérdések tárgyalásakor, ha jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtanak az újságírói etikai normáknak megfelelően (65. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a kérdéses kifejezések tényállítások voltak, amelyek nem az újságtól származtak, hanem a Lindberg-jelentést vették alapul, illetve közvetlenül abból idéztek, amit az újság nem ellenőrzött független kutatással. Ezért meg kell vizsgálni, volt-e olyan különleges ok, amely felmentette az újságot a tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettsége alól. Ez különösen függ a rágalmazás természetétől és mértékétől, valamint attól, hogy az újság mennyiben tekinthette a jelentést megbízhatónak (66. bek.). Az újság a legénység tagjai közül nem említette meg azok nevét, akiket az elítélendő cselekmények elkövetésével vádoltak. Így – bár a vádak viszonylag súlyosak voltak – a kifogásolt állítások lehetséges káros hatását a főkavadászok jó hírnevére vagy jogaira több tényező is jelentősen csökkentette. A kritika nem a legénység összes tagja vagy bármely meghatározott tagja elleni támadás volt (67. bek.). Ami a jelentés megbízhatóságát illeti, azt az ellenőr hivatalos minőségében készítette. A Bíróság leszögezte, amikor a sajtó jogos aggodalomra okot adó ügyek nyilvános vitájában vesz részt, általában jogában kell állnia, hogy hivatalos jelentések tartalmára támaszkodhasson anélkül, hogy további független kutatást kelljen végeznie. Ellenkező esetben aláásnák a sajtó létfontosságú „társadalom éber őre” szerepét (68. bek.). Nem az újság feladata, hogy ellenőrizze a jelentésben szereplő kritikus ténybeli állítások igazságát, mielőtt gyakorolná a véleménynyilvánítás szabadságát (70. bek.).

A Bíróság nagyobb jelentőséget tulajdonított a Halásznai Minisztérium hozzáállásának. Az újság tisztában volt a minisztérium döntésével, hogy nem hozza nyilvánosságra a jelentést, ám azt sem állították, hogy az információk közzétételével az újság megsértette volna a titoktartásra vonatkozó jogszabályokat. Az sem derült ki, hogy a közzétételt megelőzően a minisztérium kétségbe vonta a jelentésben foglaltak igazságát. A Bíróság szerint ezért a minisztérium magatartása alapján az újság ésszerűen tekintette a jelentésben szereplő

információkat megbízhatónak (71. bek.), és ésszerűen támaszkodott a hivatalos jelentésre anélkül, hogy további kutatásokat végzett volna. Nincs ok kételkedni abban, hogy az újság e tekintetben jóhiszeműen járt el (72. bek.). A Bíróság kimondta, hogy a legénység tagjainak a jó hírnevük védelméhez fűződő kétségtelen érdeke nem elegendő, hogy ellensúlyozzák a tájékozódás biztosításához fűződő létfontosságú közérdeket egy helyi, országos és nemzetközi szinten is érdeklődésre számot tartó ügy nyilvános vitájában. A norvég állam által felhozott indokok, bár fontosak, nem elegendőek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban”. Nincs ésszerű arányossági kapcsolat a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása és az elérni kívánt törvényes cél között (73. bek.).

Az ítélethez két különvélemény is megfogalmaztak. Az egyik különvéleményben a bírák – köztük Baka András – úgy vélték, hogy a Bíróság ítélete nem fordított kellő figyelmet a jó hírnév védelmére. A Bíróság első alkalommal szembesült azzal a kérdéssel, hogy egy történet közzététele kapcsán – amelyhez kétségkívül közérdek fűződik – hogyan egyeztethető össze az újságok szerepe a történet középpontjában álló magánszemélyek azonosítható csoportjának jó hírnevével. Véleményük szerint a közérdek sem eredményezheti az újságok saját etikai normájának vagy a rágalmazásra vonatkozó törvények alóli felmentését. Nem kétséges, hogy az eljárásban eljáró főkavadászok magánszemélyek voltak, ezért rájuk nem lehetne alkalmazni a közszereplőkre vonatkozó alacsonyabb felelősség szintet pusztán azért, mert akaratukon kívül egy közérdeklődésre számot tartó ügy résztvevőivé váltak. Úgy vélték továbbá, hogy az újság ésszerűen nem támaszkodhatott volna a jelentésre, mivel teljesen tisztában volt azzal, hogy a minisztérium elhalasztotta annak közzétételét. Az újságíróknak minden esetben kötelessége volna ellenőriznie a tényeket, mielőtt azokat közzétenné. Még egy hivatalos jelentés esetében is elvárható lenne egy újságtól annak ellenőrzése, hogy az általa közzétett szöveg megfelel-e a hivatalosan közzétett szövegnek. Az újság viszont semmit sem tett a történet ellenőrzésére, a jelentést úgy publikálta, hogy nem törődött azzal, hogy az állítások igazak vagy hamisak voltak-e, pusztán a jelentés „hivatalos” jellegére támaszkodott.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (62. bek.); Jersild v. Denmark (31., 35. bek.); Goodwin v. United Kingdom (39. bek.); De Haes and Gijssels v. Belgium (37. bek.); Fressoz and Roire v. France (45., 54. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság, közérdekű ügyek; híresztelés⁵³

⁵³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58369>

Blaja News Sp. z o. o. v. Poland
(Application no. 59545/10., 2013. november 26-i ítélet)

Tényállás

2007-ben egy cikk jelent meg egy magazinban, amely azt állította egy helyi ügyésről – akit „Anna” álnéven nevezett –, hogy részt vett a kábítószer-kereskedelemben, a volt férje bűnözői körökkel állt kapcsolatban, és az ügyész maga is jelen volt egy kábítószer ügylet helyszínén, hogy garantálja annak biztonságát. Azt is állította, hogy a bűnüldöző hatóságok tudtak a feltételezett kábítószer ügyletben való részvételéről, de nem emeltek ellene vádat. Arra is célozgatott, hogy ő maga is drogfüggő volt, és a kollégáinak drogot terjesztett. A sértett ügyész – arra hivatkozva, hogy személye könnyen azonosítható volt – a polgári törvénykönyv személyiségi jogokat védő 23. és 24. §-a alapján polgári jogi igényt nyújtott be az újsággal szemben. A magazint bocsánatkérés közzétételére, valamint 30 ezer zloty kártérítés megfizetésére kötelezték. A fellebbezést a legfelső bíróság elutasította.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett a sajtónak nyújtott biztosítékok fontosságára, és hangsúlyozta az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát (50-51. bek.), valamint a tényállítások és értékítéletek közti különbségtételt. Míg a tények fennállása igazolható, az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani. Minél komolyabb az állítás, annál szilárdabb ténybeli alapja kell, hogy legyen (52. bek.). A Bíróság már több alkalommal leszögezte, hogy az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatos kérdések közérdekű kérdéseket képeznek. Az ügyészek köztisztviselők, akiknek feladata, hogy hozzájáruljanak a megfelelő igazságszolgáltatáshoz, és ebből a szempontból a tágabb értelemben vett bírósági szervezet részét képezik. A Bíróság figyelembe vette a kérelmező érvét, miszerint az ügyész közfunkciójának természete indokolja a nyilvánosság szigorú ellenőrzését. Az ügyészek személyes integritása olyan téma, amely joggal tarthat számot a közvélemény érdeklődésére. Ugyanakkor meg kell őket védeni a sértő, gyalázkodó és rágalmozó támadásokkal szemben, amelyek érinthetik a feladataik ellátása során, és károsíthatják a belépük és az általuk betöltött tisztségbe vetett közbizalmat. Hogy milyen mértékű védelmet lehet szükségesnek tartani, az

eset körülményeitől függ. Bár a kérelmező társaság úgy ítélte meg, hogy kötelessége figyelmeztetni a nyilvánosságot egy fontos közérdekű kérdésről, az a tény, hogy a cikk egy ügyészt érintett, nem mentesíti azon kötelessége alól, hogy állításainak elegendő ténybeli alapot nyújtson (60. bek.).

Ami a cikk állításainak kategorizálását illeti, a lengyel bíróságok figyelembe vették, hogy az ügyletre vonatkozó kijelentések nem voltak ténybeli alap híján. Azonban úgy találták, hogy ugyanez nem mondható el arról a kijelentésről, amely szerint az ügyész tudatában volt, és részt vett az ügyletben, még kevésbé arról, hogy a volt férje „védelmében” járt el. Összességében véve a bíróságok úgy találták, hogy a kérelmező a felperes magatartására utaló kijelentéseket – a kábítószer-kereskedelemmel való kapcsolata, és az ügyletben való részvételére vonatkozó gyanúsítgatások – nem támasztotta alá bizonyítékokkal (61. bek.). Az elsőfokú bíróság utalt az újságírók gondosságát előíró kötelezettségre, és megállapította, hogy az újságírók nem jártak el elegendő gondossággal. Figyelembe vették azt is, hogy kutatásaik során nem tettek erőfeszítéseket arra, hogy kapcsolatba lépjenek az ügyésszel (62. bek.). A legfelső bíróság ugyancsak különbséget tett tényállítások és értékítéletek között, és gondos mérlegelést végzett az egyes érdekek között (64. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a bíróságok megközelítése összhangban van a 10. cikkel (65. bek.).

Ami a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás igazolására felhozott indokokat illeti, a bíróságok megállapították, hogy a vádak a felperes kábítószer-ügyletben való állítólagos részvételére vonatkoztak, és ennek vizsgálatára fókuszáltak (66. bek.). A Bíróság rámutatott, annak megállapítására, hogy a cikk milyen hatást gyakorolt az ügyész szakmai életére és jó hírnevére, az elsőfokú bíróság hét tanút is meghallgatott, és okirati bizonyítékokat is összegyűjtött annak felderítése céljából, hogy az újságírók milyen intézkedéseket tettek annak érdekében, hogy a közzététel előtt kapcsolatba lépjenek a felperessel (67. bek.). A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a hazai hatóságok által felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek” voltak (68. bek.). A kérelmező társaság nem érvelt azzal, hogy a bíróságok nem voltak hajlandók az ügy kimenetele szempontjából relevánsnak tartott bizonyítékokat összegyűjteni. A lengyel bíróságok a kérelmezőnek bőséges lehetőséget adtak, hogy bizonyítsa, állításainak elegendő ténybeli alapja volt (69. bek.).

Továbbá, a kérelmező társaságnak csak a polgári jogi felelősségét állapították meg, az ügyészi szervek nem indítottak büntetőeljárást (70. bek.). Csupán bocsánatkérés közzétételére kötelezték a saját újságjában, amiért rágalmozó természetű, pontatlan információkat tett közzé. A Bíróság megismételte, bizonyos körülmények között a becsületsértésért való

kivételes és különösen magas összegű kártérítés megítélése is kérdéseket vethet fel a 10. cikk alapján. Jelen esetben azonban a bíróságok, amikor döntést hoztak a fizetendő kártérítés összegéről, figyelembe vették a kérelmező pénzügyi helyzetét. Nem állították, hogy ekkora összeg bármilyen módon is veszélyeztetné a társaság gazdasági alapjait (71. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kifogásolt beavatkozásra úgy lehet tekinteni, mint amely „szükséges egy demokratikus társadalomban” (72. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

De Haes and Gijssels v. Belgium (47 bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Lesnik v. Slovakia (53-54. bek.); Pedersen and Baadsgaard v. Denmark (78. bek.); Kudeshkina v. Russia (86. bek.); Kania and Kittel v. Poland (Application no. 35105/04., 2011. június 21.; 36. bek.); Semik-Orzech v. Poland; Application no. 39900/06., 2011. november 15.; 63. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága, kártérítés mértéke⁵⁴

Bodrozic and Vujin v. Serbia

(Application no. 38435/05., 2009. június 23-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságírók 2004 áprilisában egy helyi magazinban erőteljesen bírálták az első kérelmező és egy másik újságíró rágalmozás miatti büntető elítéléseit. Az első kérelmező az ellene büntetőeljárást indító, jól ismert férfi ügyvédet egy „szőke nőhöz” hasonlította. A második kérelmező ugyanennek a számnak a szórakoztató rovatában az ügyvéd nevének anagrammájának kíséretében egy bugyiban látható szőke nő fényképét tette közzé. A kísérő szöveg nem említette kifejezetten, de tartalmazott bizonyos utalásokat rá. Az ügyvéd becsületsértés miatt büntetőeljárást indított. A nagyikindai városi bíróság az újságírókat bűnösnek találta és pénzbírságra ítélte.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

⁵⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-138567>

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága azokra az „információkra” és „eszmékre” is vonatkozik, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak (28. bek.). Az újságírói szabadság pedig magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (29. bek.). A Bíróság szerint habár a cikk szövege és a mellékelt kép kissé gúnyos volt, azt egészében olvasva nem lehetett úgy értelmezni, hogy az az ügyvéd indokolatlan személyes sértegetése, inkább a hazai bíróságoknak az újságírói véleménynyilvánítási szabadság büntetésének gyakorlatával kapcsolatos általános elégedetlenséget fejezte ki. Az első kérelmező ezzel egy fontos, közérdeklődésre számot tartó kérdést vetett fel, amely jelentősnek tekinthető a társadalom egésze számára, és ezért nyilvános vitára ad okot (32. bek.). A második kérelmező szövege teljes egészében humoros volt tartalmában, és inkább lehet érteni viccnek, mint egy direkt rosszindulatú kijelentésnek, amely az ügyvéd méltóságának megsértését célozza (33. bek.).

Annak kapcsán, hogy az ügyvédet közszereplőnek lehet-e tekinteni, a Bíróság megismételte, hogy egy magánszemély éppúgy kiteszi magát a nyilvánosság ellenőrzésének, ha belép a nyilvános vita arénájába. Jelen esetben a sértett ügyvéd egy fizetésektelenül vált gyár menedzsmentjét képviselte, és ezzel a város jól ismert alakjává vált. Tekintettel arra, hogy a cikkeket a helyi újságban tették közzé, a Bíróság elfogadta az ügyvéd közszereplőnek való besorolását. A sértett belépett a „nyilvános vita arénájába”, és ezért nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania az őt célzó kritika irányában (34. bek.). A hazai bíróságok először is azzal érveltek, hogy egy felnőtt férfi szőke nőhöz való hasonlítása támadás az illető integritása és méltósága ellen. Sőt, úgy vélték, hogy egy ilyen összehasonlítás objektíve sértő a társadalmon belül. A Bíróság azonban ezt az érvelést nevetségesnek és elfogadhatatlannak találta (35. bek.). Másodszor a bíróságok sértőnek értelmezték azt a tényt, hogy az ügyvédet a lap ugyanazon számának különböző részein említették. A Bíróság ezzel sem értett egyet. A kérelmezők szövegei nyilvánvalóan tartalmaztak egy bizonyos fokú gúnyt, de nem lehet olyan sértőnek tekinteni, hogy az súlyos büntetőjogi szankcionálást tegyen szükségessé (36. bek.). A fentiekre tekintettel úgy vélte, hogy a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása nem felelt meg „nyomós társadalmi érdekeknek” (38. bek.).

Végezetül a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a beavatkozás arányosságának értékelésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni. E tekintetben leszögezte, hogy a büntetőeljárás igénybevételét az újságírók állítólagos sértéseiért a nyilvános vita kérdéseinek felvetésekor – mint a jelen esetben – csak nagyon kivételesen, az egyén jogainak legsúlyosabb támadásával járó eseteiben lehet arányosnak tekinteni. Más különben elriasztja az újságírókat, hogy részt vegyenek a közösség életét érintő kérdések

nyilvános megvitatásában, és általánosabban, akadályozza a sajtó „társadalom éber őre” fontos szerepének betöltését (39. bek.). Jelen esetben tekintettel kell lenni arra a tényre, hogy a kérelmezőket nem csak büntetőjogilag elítélték, de a kiszabott pénzbírságról mindannyian tudhatták, hogy nem teljesítés esetén 60 napos elzárás lép a helyébe (40. bek.). Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás teljesen aránytalan volt. Következésképpen a 10. cikket megsértették (41. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Dalban v. Romania (49. bek.); Jerusalem v. Austria (38. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (111. bek.); Azevedo v. Portugal (33. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; sértő kifejezések; szankció arányossága⁵⁵

Bohlen v. Germany

(Application no. 53495/09., 2015. február 19-i ítélet)

Ernst August von Hannover v. Germany

(Application no. 53649/09., 2015. február 19-i ítélet)

Tényállás

Az első eset kérelmezője Dieter Bohlen híres zenész, aki 2003-ban egy könyvet adott ki, amelynek néhány részletét bírósági ítéletek távolították el. 2003 októberében a British American Tobacco dohánygyártó cég egy reklámkampányt indított, amely erre az eseményre utalt. A reklám egy olyan szöveget mutatott, amelyen a kérelmező keresztnévét részben fekete tintával húzták át, rá pedig egy Lucky Strike cigarettás dobozt helyeztek. Egy másik képen ugyanezen szöveg alatt két cigarettás doboz volt felállítva. A másik eset kérelmezője Ernst August von Hannover, Caroline monacói hercegnő férje. 1998-ban és 2000-ben két erőszakos veszekedésben vett részt – az egyik egy operatőrrel, a másik egy diszkó menedzserével történt –, amelyről a sajtóban is beszámoltak, és később el is ítélték miatta. 2000 márciusában a British American Tobacco ezeket az eseményeket is felhasználta a reklámkampányához, amely a kérelmező keresztnévére utalt, és egy összegyűrt cigarettás doboz képét mutatta. A kérelmezők beleegyezését a névhasználatához egyik esetben sem kérték.

A két kérelmező keresetére elrendelték a kérdéses reklámok terjesztésének tilalmát, amelynek a cigarettát gyártó társaság késedelem nélkül eleget is tett. A cég azonban nem volt hajlandó 100.000 eurót fizetni a kérelmezőknek, amit a keresztnévük használatának

⁵⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93157>

kompenzációjaként licencdíj gyanánt követeltek. A két kérelmező pert indított a hamburgi tartományi bíróságon, amely helyt adott a követeléseknek, és 100.000, illetve 60.000 euró összeget ítélt meg. Az indokolás szerint a magánszféra tiszteletben tartásának elsőbbséget kell élveznie a véleménynyilvánítás szabadsága felett. A reklámok tisztán kereskedelmi és profitorientált jellegűek voltak, amelyek csak jelentéktelen mértékben járultak hozzá a nyilvános vitához. A fellebbviteli bíróság helybenhagyta a tartományi bíróság megállapításait, de a Bohlennek megítélt összeget 35.000 euróra csökkentette, figyelembe véve azt a tényt, hogy a hirdetés nem volt sértő, és csupán a keresztnévét használta. 2008 júniusában azonban a Szövetségi Bíróság hatályon kívül helyezte az ítéleteket. A bíróság szerint a reklámok kereskedelmi természetük ellenére képesek voltak hozzájárulni a közvélemény formálásához, illetve közérdekű témákat érintettek humoros formában, amelyekről a sajtó is beszámolt. A reklámok nem használták ki a kérelmezők jó nevét, illetve nem tartalmaztak semmi olyat, ami lealacsonyító számukra.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A két kérelmező a 8. cikkre hivatkozva azt panaszolta, hogy a Szövetségi Bíróság ítéletei, amelyek elutasították a névleges licencdíj megítélését kártérítésként, amiért a reklámok jogosulatlanul használták a nevüket, megsértették a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogukat (31./30. bek.). A Bíróság megismételte, hogy a „magánélet” fogalma a személyes identitás olyan szempontjaira is kiterjed, mint például egy személy neve. A személyes információk esetében az egyén joggal számíthat arra, hogy azokat ne tegyék közzé vagy ne használják a beleegyezése nélkül. A Bíróság szerint egy személyről szóló információk terjesztése – megemlítve a teljes nevét – is beavatkozást jelenthet a magánélethez való jogába, illetve az is, ha a nevét a beleegyezése nélkül használják bizonyos esetekben, például reklámcélra (45./44. bek.). A kérelmezők azt panaszolták, hogy az állam nem védte meg őket a nevük beleegyezésük nélküli használatával szemben. Kérdés, hogy megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a kérelmezők magánélet tiszteletben tartásához fűződő joga és a társaság véleménynyilvánítási szabadsága között, amely a kereskedelmi területre is vonatkozik (46./45. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a részes államok mérlegelési jogköre a kereskedelmi ügyek terén különösen nagy (47./46. bek.). A Bíróság meghatározta azokat a kritériumokat is, amelyeket akkor kell figyelembe venni, amikor a véleménynyilvánítás

szabadságát kell összevetni a magánélethez való joggal: hozzájárulás a közérdekű vitához; az érintett személy mennyire ismert; a riport témája; az érintett személy korábbi magatartása; a közzététel tartalma, formája és következményei (49./48. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a reklám ebben a kontextusban szatíra, amely egyfajta művészi és társadalmi kifejezési forma, és legalább bizonyos mértékig egy közérdekű vitához járult hozzá (50./49. bek.). Ami a kérelmezők személyének ismertségét illeti, a Bíróság rámutatott, hogy kellően ismert személyekként, közszereplőként nem tarthatnak ugyanúgy igényt a magánéletük védelmére, mint a nyilvánosság előtt ismeretlen személyek (51./50. bek.). Továbbá, a reklámok tárgya olyan konkrét eseményekre – Bohlen könyvének kiadására és a bírósági eljárásra, illetve a civakodásokra, amelyekben August részt vett – korlátozódott, amelyeket a médiában már nyilvánosan megvitattak. A reklámok nem közöltek semmilyen részletet a magánéletükről (52./51. bek.). Ami a kérelmezők korábbi magatartását illeti, Bohlen a könyv kiadásával maga is kereste a nyilvánosságot, illetve August civakodásának jelentős visszhangja volt a médiában, ezért a „jogos elvárásuk” a magánszférájuk hatékony védelmére és tiszteletére csak korlátozott volt (53./52. bek.).

Ami a reklámok tartalmát, formáját és hatását illeti, a német bíróságok szerint nem tartalmaztak megalázó vagy negatív elemeket a kérelmezőkre nézve, nem volt lealacsonyító pusztán azért, mert egy cigaretta márkát népszerűsített, illetve a reklámok közvetett utalásai megnehezítették a kérdéses eseményekkel való kapcsolat létrehozását (54./53. bek.). A Bíróság ennek kapcsán kimondta, hogy egy személy, közszereplő nevének beleegyezése nélküli használata egy kereskedelmi termékkel kapcsolatban a 8. cikk alapján kérdéseket vet fel, különösen, ha a bemutatott termék széles társadalmi körben nem elfogadott, illetve komoly etikai vagy erkölcsi kérdéseket vet fel. A Bíróság azonban egyetértett a Szövetségi Bíróság megállapításaival, különösen tekintettel a reklámok szatirikus és humoros természetére (55./54. bek.). Ennek megfelelően úgy ítélte meg, hogy a Szövetségi Bíróság megfelelő egyensúlyt talált a véleménynyilvánítás szabadsága és a magánélethez fűződő jog között (59-60./58-59. bek.). Az ítéletekhez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Markt Intern Verlag GmbH and Klaus Beerman v. Germany (26. bek.); Hachette Filipacchi Associates („Ici Paris”) v. France (53-54. bek.); Flinkkilä and Others v. Finland (75. bek.); Saaristo and Others v. Finland (61. bek.); Axel Springer AG v. Germany (89-95., 101. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (108-113. bek.); Mouvement Raëlien Suisse v. Switzerland (61. bek.); Eon v. France (60. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 3.) (52. bek.).

Címkék: kereskedelmi közlések; közszereplők; magánszféra védelme, névhez való jog⁵⁶

Bowman v. United Kingdom

(Application no. 24839/94., Reports 1998-I, no. 63., 1998. február 19-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy abortusz-ellenes egyesület tagjaként az 1992-es brit parlamenti választásokat megelőző időszakban olyan röplapokat terjesztett a választók tájékoztatására, amely a három nagy párt – konzervatív, munkáspárti és liberális – név szerint megjelölt képviselőjelöltjeinek az abortusz kérdésében vallott nézeteit mutatta be. A kérelmező ellen a nép képviselőtéréről szóló 1983. évi törvény 75. § (1) és (5) bekezdése alapján vádat emeltek, amely szerint bűncselekmény, ha a választási kampány során a választásokat megelőző hatodik és negyedik hét között a törvényben fel nem hatalmazott személyek 5 fontnál többet költenek a választók valamely képviselőjelölt támogatását vagy megválasztásának elősegítését célzó tájékoztatására, reklámjára. A büntetőeljárás végül eljárásjogi indokok – a vádlott idézésére nem megfelelő időben került sor – miatt érdemi döntés nélkül szűnt meg.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 14:6 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt megjegyezte, hogy a kérelmező felmentésére csupán eljárásjogi okokból került sor. Az ügyészség a kérelmező cselekményét nyilvánvalóan törvénybe ütközőnek tekintette, hiszen büntetőeljárást indított ellene, ami egy nyomatékos jelzés volt arra – hacsak nem változtat magatartásán viselkedésén a közelgő választások alatt –, hogy elítélhetik és megbüntethetik (29. bek.), ami a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának sérelmét jelentheti (32. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a törvény előírása – amelynek célja a képviselőjelöltek közötti esélyegyenlőség fenntartása – nem általában az információk és vélemények terjesztését, hanem csak egy meghatározott időszakban kifejtett, „a képviselőjelölt támogatását vagy megválasztásának elősegítését” célzó információkhoz kapcsolódó költségeket korlátozta. Ez mellett nem kétséges, hogy a tilalom korlátozta a véleménynyilvánítás szabadságát, amely a kérelmezőt közvetlenül érintette (33. bek.).

⁵⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-152646>; <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-152254>

A kormány szerint a költség-korlát mások jogainak védelmét célozta három módon. Egyrészt elősegítette a jelöltek esélyegyenlőségét, megakadályozva, hogy gazdag harmadik személyek kampányoljanak egy jelölt mellett vagy ellen. Másrészt, a harmadik személyek által elkölthető összeg korlátozása hozzájárult ahhoz, hogy a jelöltek függetlenek maradjanak a befolyásos érdekcsoportoktól. Harmadrészt megakadályozta, hogy a politikai vita a választási időszakban azáltal torzuljon, hogy a hangsúly az általános érdeklődésre számot tartó ügyekről egyedi kérdések megvitatására helyeződjön (36. bek.). A kérelmező pedig más kommunikációs eszközökhöz is hozzáfért: saját újságot hozhatott létre, leveleket vagy újságcikkeket tehetett közzé a sajtóban, interjúkat adhatott a rádióban vagy a televízióban, vagy jelöltként maga is indulhatott a választásokon, avagy szórólapokat terjeszthetett a választók tájékoztatására anélkül, hogy támogatta vagy ellenezte volna bármelyik jelöltet (39. bek.).

A Bíróság az Egyezmény 10. cikkét az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. cikke⁵⁷ által védett szabad választásokhoz való jog fényében vizsgálva megállapította, hogy a szabad választások és a véleménynyilvánítás szabadsága, különösen a politikai vita szabadsága együttesen alkotják valamennyi demokratikus rendszer alapját. A két jog egymással összefügg, és egymást erősítik. A véleménynyilvánítás szabadsága az egyik szükséges feltétele annak, hogy az emberek szabadon kifejezhessék véleményüket a törvényhozói választásokon. Ezért különösen fontos a választásokat megelőző időszakban, hogy mindenfajta vélemény és információ szabadon áramolhasson (42. bek.). Mindazonáltal, bizonyos körülmények között e két jog konfliktusba kerülhet egymással, ami szükségessé tehet a választást megelőző időszakban vagy az alatt bizonyos korlátozásokat – amely általában nem fogadható el a véleménynyilvánítás szabadságában – annak érdekében, hogy biztosítsa „az emberek szabad véleményének kifejezését a törvényhozói választáson”. E két jog közötti egyensúly megteremtésében a részes államok mérlegelési szabadsággal rendelkeznek, mivel általában jobban ismerik saját választási rendszerüket (43. bek.).

A Bíróság úgy ítélte meg, hogy bár a kérelmező szabadon kampányolhatott – a választásokat megelőző hatodik és negyedik hét közötti időszakot leszámítva – bármely más időben, az nem szolgálta volna azt a célt, amit a szórólapok közzétételével szándékozott elérni abban a kritikus időszakban, amikor a választók a képviselők kiválasztására koncentrálnak (45. bek.). A Bíróság azt is elismerte, hogy a kérelmező elvileg más módszereket is

⁵⁷ „A Magas Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy ésszerű időközönként, titkos szavazással szabad választásokat tartanak olyan körülmények között, melyek a törvényhozó testület megválasztását illetően biztosítják a nép véleményének kifejezését.”

alkalmazhatott volna a választóknak szóló információk terjesztésére, de nem volt bizonyított, hogy a gyakorlatban hozzáférhetett volna más hatékony kommunikációs eszközhöz, ami biztosította volna például, hogy a röplapon található információk újságban jelenjenek meg, vagy a rádió, televízió közölje azokat (46. bek.). A Bíróság ezért azt a következtetést vonta le, hogy az 1983. évi törvény 75. §-a praktikus okokból – a jelöltek közötti esélyegyenlőség biztosítása céljából – olyan abszolút akadályt emelt, amely megakadályozta a kérelmezőt abban, hogy a választókat az abortuszt ellenző jelölt javára befolyásolni szándékozó információkat jelentessen meg. Ráadásul a sajtót semmi sem korlátozta abban, hogy szabadon támogassa, vagy megíúsítsa valamely jelölt megválasztását, sem pedig a politikai pártokat és támogatóikat abban, hogy országos vagy regionális szinten reklámozzanak, feltéve, hogy a reklám nem egy meghatározott választókerületben induló képviselőjelölt megválasztását támogatta vagy ellenezte (47. bek.).

Az ítélethez csatolt egyik részleges különvéleményben 3 bíró, köztük Baka András úgy vélte, hogy a törvényi korlátozás nem volt aránytalan, és nem sértették meg a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát (2., 8. bek.). Több más módszer is létezik nézetei kifejezésére: az egyedi érdekeket képviselő csoportok szórólapokat osztogathatnak a választók tájékoztatására, amíg azok nem segítik elő vagy ellenzik bármely jelölt megválasztását. A korlátozásra egy kiegyensúlyozott demokratikus választási rendszer részeként kell tekinteni (6. bek.). Nem értettek egyet azzal sem, hogy a törvényi tilalom olyan abszolút akadályt emelt, ami megakadályozta volna a kérelmezőt abban, hogy az abortuszt ellenző egyik képviselőjelölt javára információkat hozzon nyilvánosságra (8. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium (Application no. 9267/81., Series A no. 113., 1987. március 2.; 52., 54. bek.).

Címkék: választási kampány, esélyegyenlőség fenntartása, politikai vita szabadsága⁵⁸

Brambilla and Others v. Italy

(Application no. 22567/09., 2016. június 23-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők egy helyi online lap újságírói Lecco tartományban. A három újságíró 2002. augusztus 1-jén egy rádióberendezés használatával befogta a rendőrség és a csendőrség által

⁵⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58134>

használt frekvenciákat, és lehallgatták a merate-i csendőrség műveleti központjának egy beszélgetését, melynek során az járőrt küldött egy olyan helyszínre, ahol illegálisan fegyvereket tároltak. Két újságíró azonnal a helyszínre sietett, ám a csendőrség gyanút fogva megkereste a járművüket, és két rádióberendezést találtak. Az újságírók szerkesztőségében két másik rádiót is lefoglaltak, amelyek a csendőrség által használt frekvenciákra voltak hangolva. A három újságíró ellen büntetőeljárás indult. Végül 2007 májusában a milánói fellebbviteli bíróság felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte a kérelmezőket. Az indokolás szerint a kommunikáció bizalmas volt, és azok lehallgatása a büntető törvénykönyv értelmében büntetendő volt. A Semmitőszék 2008 októberében helybenhagyta az ítéletet, megállapítva, hogy a sajtószabadság joga nem kaphat elsőbbséget a bűnüldöző szervek közti kommunikáció illegális lehallgatásával kapcsolatos esetekben.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmezők szerint a járművük és a szerkesztőségük átkutatásával, a rádióberendezésük lefoglalásával, valamint az elítélésükkel aránytalanul beavatkoztak a véleménynyilvánítás, különösen az információhoz való hozzáférés szabadságába (32. bek.). A kormány többek között azzal érvelt, hogy a kérelmezőket nem egy eszme kifejezése vagy egy információ közzététele miatt ítélték el, hanem egy olyan kommunikáció illegális lehallgatásáért, amely nyilvánvaló okokból – tekintettel a közbiztonságra – bizalmas természetűek voltak (35. bek.). A Bíróság szerint a beavatkozás mások jogainak védelmét, valamint – különös tekintettel a rendőrségi erők lehallgatására – a nemzetbiztonság védelmét, illetve a zavargás és a bűnözés megelőzését szolgálta (50. bek.).

A Bíróság ezúttal is megismételte, hogy a felelős újságírás koncepciója mint szakmai tevékenység nem korlátozódik azon információk tartalmára, amelyeket újságírói eszközökkel gyűjtöttek össze és/vagy terjesztettek. E fogalom magában foglalja többek között az újságíró magatartásának jogszerűségét, köztük a nyilvános interakcióját a hatóságokkal, amikor újságírói funkcióit gyakorolja (53. bek.). Annak ellenére, hogy a média létfontosságú szerepet játszik egy demokratikus társadalomban, az újságírók elvben nem mentesülnek azon kötelezettségük alól, hogy tiszteletben tartsák az általános büntetőjogi rendelkezéseket azon az alapon, hogy a 10. cikk védelmet nyújt számukra. Más szavakkal, egy újságíró nem hivatkozhat a büntetőjogi felelősség alóli mentességre kizárólag azon az alapon, hogy eltérően

más véleménynyilvánítás szabadságát gyakorló egyéntől, a kérdéses bűncselekményt újságírói funkcióinak teljesítése során követte el (54. bek.). A Bíróság hozzátette, bárki – beleértve az újságírókat –, aki a véleménynyilvánítás szabadságát gyakorolja, „kötelezettségeket és felelősséget” vállal, amelynek terjedelme a helyzetétől és az általa használt technikai eszközöktől függ (55. bek.).

A Bíróság megjegyezte, hogy a jelen eset nem egy publikáció tilalmát érintette, hanem az újságírókkal szemben hozott intézkedéseket olyan cselekedeteik miatt, amelyek az olasz jog szerint a büntetőjogba ütköztek (57. bek.). Annak megítélésakor, hogy az intézkedésekre szükség volt-e, a Bíróságnak a rendvédelmi szervek megfelelő működéséhez fűződő közérdeket és az olvasók információkhoz való hozzáféréseinek érdekét kellett mérlegelni (58. bek.). Meg kell azonban jegyezni, hogy egy helyi újság azon érdeke, hogy tudomással bírjon a különböző tényekről, nem lehet ugyanolyan súlyú, mint a nyilvánosság azon érdeke, hogy hozzáférjen a közérdekű és történelmi kérdésekről szóló vagy nagy médiaérdeklődést kiváltó kérdésekkel kapcsolatos információkhoz (59. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy az újságírókat nem tiltották el a hírek nyilvánosságnak történő szállításától, mivel az elítélésük kizárólag a rádióberendezések birtoklásán és a bűnüldöző szervek közti kommunikáció lehallgatásán alapult, amely információk a belső jog alapján bizalmasnak minősültek (61. bek.). A Bíróság szerint kellően megalapozott volt a hazai bíróságok azon megállapítása, hogy a kommunikáció bizalmas volt, és ezért az újságírók tette bűncselekménynek minősült (62. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a felelős újságírás követelménye azt is magában foglalja, hogy ha egy újságíró magatartása ellentétes azon kötelezettségével, hogy tiszteletben tartsa az általános büntetőjogi rendelkezéseket, tudatában kell lennie annak kockázatával, hogy jogilag szankcionálhatják, beleértve a büntető természetűeket is (64. bek.).

Jelen esetben az érintett személyek – azzal a céllal, hogy információkat szerezzenek a helyi újságba történő közzététel végett – olyan magatartást tanúsítottak, amely a hazai jog és a Semmitőszék értelmezése szerint is a büntető törvénykönyvbe ütközött, amely általánosságban tiltotta bármely személy – nem neki címzett – beszélgetésének lehallgatását, beleértve a rendőri erőket is (65. bek.). A Bíróság szerint az alkalmazott szankciók – lefoglalás és felfüggesztett szabadságvesztés – nem tűntek aránytalannak, és a bíróságok megfelelő különbséget tettek a kérelmezők hazai jog betartására vonatkozó kötelezettségük és az újságírói tevékenységük célja között, amit nem korlátoztak más módon (63., 66-67. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Handyside v. United Kingdom (49. bek.); Monnat v. Switzerland (66. bek.); Stoll v. Switzerland; (102. bek.); Pentikäinen v. Finland (90-91., 110. bek.).

Címkék: sajtószabadság; újságírók tudósításhoz való joga; felelős és jóhiszemű újságírás; bűncselekmény elkövetése; szankció arányossága⁵⁹

Brasillier v. France
(Application no. 71343/01., 2006. április 11-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező az 1997-es parlamenti választásokon egy párizsi választókerület parlamenti képviselőjelöltje volt, az ellenfele pedig Párizs 5. kerületének a polgármestere. 1997. május 25-én, a választás első fordulójának napján a kérelmező azt állította, hogy a szavazólapjai nem voltak megtalálhatók a szavazóhelyiségekben, holott több mint 60 ezer példányban nyomtatták ki és továbbították azokat. Ugyanaznap a szavazólapjainak állítólagos ellopása miatt panaszt nyújtott be, ám az ügyész nem indított eljárást. 1997 júniusában és júliusában a kérelmező számos tüntetésen vett részt, és az egyik ilyen alkalommal szórólapokat osztogatott, amelyekben a választásokon győztes ellenfelét választási csalással vádolta meg, és arra szólított fel, hogy az eredményt meg kell semmisíteni. Ezen túlmenően a városházával szemben különböző feliratú transzparenszeket is kifüggesztett. A képviselő ismeretlen személy vagy személyek ellen feljelentést tett választott tisztségviselő nyilvános becsmérlése és rágalmozó állítások közzététele miatt. A kérelmező elismerte a felelősségét a szórólapokért és a transzparenszek szlogenjeiért, majd eljárás indult ellene. A kérelmezőt a párizsi büntetőbíróság felmentette, megállapítva, hogy a kifogásolt kijelentések a demonstráció céljának határain belül maradtak. A párizsi fellebbviteli bíróság azonban kimondta, hogy mivel a kérelmező állításaival bűncselekmény elkövetésével vádolta ellenfelét, amit nem bizonyított, felelőssé tette magát a károkozásért. A bíróság jelképesen egy frank polgári jogi kártérítés megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezőnek a transzparenszekon és a szórólapokon olvasható kijelentések valóságát kellett volna bizonyítania. A Bíróság ennek kapcsán megismételte, hogy különbséget kell

⁵⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-163915>

tenni tényállítások és értékítéletek között. A tények fennállása igazolható, míg az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani (35. bek.). Ellentétben a párizsi fellebbviteli bírósággal, a Bíróság úgy vélte, hogy a kifogásolt kijelentések közérdekű kérdéseket érintettek, amelyeket a transzparenszek és a szórólapok és általános hangneme alapján inkább értékítéleteknek kell tekinteni, semmint pusztán tényállításoknak (37. bek.). Kérdés, hogy elegendő ténybeli alappal bírtak-e. Tény, hogy a szavazólapok eltűntek, és a párizsi fellebbviteli bíróság szerint is a tényeket „egy nagyon heves vita” fényében kellett nézni, amely a polgármester más ellenfeleit is érintette, és a francia sajtóban is számos cikk tárgya volt. Sőt, a kérelmező ellenfelével szemben egy vizsgálóbíró eljárást indított az 1997-es választások eredményének csalárd manipulálása miatt. Bár az ártatlanság vétele miatt nem tekinthető bűnösnek, ténybeli alapja valóban létezett, mivel a megrágalmazott személy polgármesterként felelős volt a választás szervezéséért és megfelelő lebonyolításáért (38. bek.). Továbbá, bár a szavaknak önmagukban bizonyára negatív mellékjelentésük volt, amelyeket súlyosnak lehetett leírni, a kifogásolt transzparenszek és szórólapok egy választás lebonyolítását érintették, és a nyílt politikai vita alapvető fontosságú a demokrácia megfelelő működéséhez (39. bek.).

A Bíróság ezúttal is leszögezte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd és a közügyekben, a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására. A politikai vita szabadságának védelme alapvető egy demokratikus társadalomban. A Bíróság kiemelt fontosságot tulajdonított a véleménynyilvánítás szabadságának a politikai vita keretében, és úgy vélte, hogy a politikai beszéd nem korlátozható nyomós indokok nélkül. Jelen esetben a kifogásolt megjegyzések Párizs 5. kerületének polgármestere ellen irányultak, aki minden bizonnyal egy politikai és médiaszemélyiség volt (41. bek.). A kérelmező maga is jelölt volt a vitatott választáson. Az ellenzék egy tagjának véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás – aki a választóit képviseli, felhívja a figyelmet az aggodalmaikra, és védi az érdekeiket – a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről. Az a tény, hogy a hivatalos álláspontokkal ellentétes eszméknek és nézeteknek a „politikai arénában kell egymással szembeállniuk”, szükségszerűen magában foglalja annak lehetőségét, hogy megvitathassák egy választás jogszerűségét. A választási versengés keretében pedig az „elevenebb” vélemények jobban tolerálhatók, mint más körülmények között (42. bek.).

Ami a kérelmezőre kiszabott büntetést illeti, bár az egy frank névleges polgári jogi kártérítés a lehető legenyhébb ítélet volt, a Bíróság szerint ez önmagában nem elegendő a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás igazolásához. A véleménynyilvánítás szabadságának megsértése „dermesztő hatással” járhat e szabadság gyakorlására (43. bek.). Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy a kérelmezővel

szemben meghozott ítélet aránytalan beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságába. A 10. cikket így megsértették (44. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Castells v. Spain (42. bek.); Piermont v. France (76. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (61. bek.); Jerusalem v. Austria (42. bek.); Feldek v. Slovakia (83. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága, polgármester; választási kampány; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága⁶⁰

Braun v. Poland

(Application no. 30162/10., 2014. november 4-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező filmrendező és történész, aki 2007 áprilisában egy átvilágításról szóló rádiós vitában kijelentette, hogy egy jól ismert nyelvész professzor a kommunista időkben a titkos politikai rendőrség informátora volt. A professzor a polgári törvénykönyv 23. és 24. §-a alapján a személyiségi jogainak védelme érdekében keresetet nyújtott be. A regionális bíróság a kérelmezőt a professzor jó hírnevének megsértéséért pénzbírság megfizetésére, és bocsánatkérés közzétételére kötelezte. Az indokolás szerint a Nemzeti Emlékezet Intézet (Institute of National Remembrance – IPN) archívuma jelezte, hogy bár a professzort a titkosszolgálati nyilvántartásban „együtműködőként” volt feltüntetve, az aktáját már nem lehet fellelni. A bíróság így arra a következtetésre jutott, hogy a történész nem tudta bizonyítani, hogy a professzor szándékosan és titokban együtműködött a diktatúrával a lengyel átvilágítási törvénynek megfelelően. A kijelentést ezért valótlannak kell tekinteni. A kérelmező fellebbezését a legfelső bíróság is elutasította. A bíróság szerint amíg egy újságíró egy közérdekű kérdésről szóló tudósítása esetén nem köteles minden kijelentés valóságát bizonyítani, addig a történész nem tekinthető újságírónak, és a kijelentése is magántermészetű volt.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

⁶⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-73200>

A kérelmező szerint a lengyel bíróságok határozatai megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát, és azzal érvelt, hogy évek óta újságíróként is aktív volt, és gyakran vett részt Lengyelország történelmével kapcsolatos nyilvános vitákban (27., 33. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése értelmében e szabadság gyakorlása „kötelezettségekkel és felelősséggel” jár, amely különös fontossággal bír, amikor egy megnevezett egyén jó hírneve elleni támadásról és mások jogainak megsértéséről van szó. Nem kétséges, hogy a 10. cikk (2) bekezdése lehetővé teszi mások – azaz minden egyén – jó hírnevének védelmét; ám ilyen esetekben a védelmet össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével (39. bek.). Az újságírók jóhiszemű eljárásának elvét azokra is alkalmazni kell, akik nyilvános vitában vesznek részt (40. bek.).

A kérelmező komoly vádat fogalmazott meg a professzorral szemben, amely a hírneve elleni támadásnak minősült. Valakit a kommunista éra titkosszolgálati besúgójának nevezni negatív értékelést hordoz a múltbéli viselkedésére vonatkozóan, és az minden bizonnyal a jó hírnevét támadja. A Bíróság megismételte, hogy a jó hírnév védelméhez való jog a 8. cikk által védett magánélet tiszteletben tartásához való jog részét képezi. A hazai hatóságok szembesültek azzal a nehéz feladattal, hogy egyensúlyozzanak a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága és a professzor jó hírnév tiszteletben tartásához fűződő joga között (44. bek.). A lengyel legfelső bíróság különbséget tett az újságírókra alkalmazandó mércék és azok között, amelyeket a többi nyilvános vitában résztvevőkre kell alkalmazni. A bíróság szerint a kellő gondosság és a jóhiszeműség mércéjét csak az újságírókra lehet alkalmazni, akik egy különösen fontos társadalmi funkciót teljesítettek. Más személyeknek magasabb mércének kell megfelelniük, és kötelesek bizonyítani állításaik valóságát. Ez esetben a kellő gondosság kérdését csak a szankciók megállapításakor lehet figyelembe venni. A hazai bíróságok szerint a kérelmező az utóbbi kategóriába tartozott, és mivel nem tudta bizonyítani kijelentésének igazságát, arra a következtetésre jutottak, hogy megsértette a professzor személyiségi jogait (46. bek.).

A kérelmező ugyanakkor ragaszkodott ahhoz, hogy évek óta aktív volt újságíróként. A Bíróság szerint viszont a 10. cikk szempontjából nincs különösebb jelentősége annak, hogy a kérelmező a lengyel jog szerint újságírónak minősült-e vagy sem. Az Egyezmény a közérdeklődésre joggal számot tartó ügyekről szóló viták valamennyi résztvevőjének védelmet kínál (47. bek.). Azt a lengyel bíróságok is elismerték, hogy a kérelmező az átvilágítás témájának szakértője volt, akit meghívtak a kérdésről szóló rádióműsorba, ennek ellenére a kérelmező beavatkozását magántermészetűnek találták (48. bek.). A Bíróság azonban leszögezte, hogy a kérelmező egyértelműen egy fontos kérdés nyilvános vitájában

vett részt. Ezért nem fogadta el a lengyel bíróságok megközelítését, amely a kérelmezőnek előírta állításai valóságának bizonyítását, és hogy ezt magasabb mércék szerint volt köteles teljesíteni, mint ahogyan az az újságíróktól elvárható, pusztán azon az alapon, hogy a nemzeti jog alapján nem minősült újságírónak. A Bíróság szerint ezzel ténylegesen megfosztották a 10. cikk által nyújtott védelemtől (50. bek.). Az indokokat, amelyekre a hazai bíróságok támaszkodtak, nem lehet „megfelelőnek és elégségesnek” tekinteni az Egyezmény értelmében, amely következtetésen a viszonylag enyhe szankció sem változtat (51. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Chauvy and Others v. France (70. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (90. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; tényállítások és értéktételek⁶¹

Bremner v. Turkey

(Application no. 37428/06., 2015. október 13-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy ausztrál újság tudósítója, aki egy keresztény könyvesboltban is dolgozott önkéntesként. 1997 júniusában egy televíziós műsor dokumentumfilmjében szerepelt, amely az „idegen vallással házalók” titkos tevékenységét érintette. A riportban rejtett kamera használatával filmre vettek egy találkozót egy étteremben, amely a kérelmező újságíró és egy baráti társaság között zajlott le, akik állítólag a kereszténységről kívántak többet megtudni. A második találkozóra a kérelmező lakásán került sor, ahol a program műsorvezetője is megjelent, aki – azt állítva, hogy hallott a találkozóról – interjút kívánt készíteni vele arról, hogy miért támogatja titokban a keresztény hitet. Az újságíró válasza szerint a tevékenysége nem volt titkos, és a csoport meghívásának tett eleget. A dokumentumfilmet úgy sugározták, hogy az újságíró arcát nem takarták ki. Az adást követően a kérelmező kártérítést követelve beperelte a műsorvezetőt és a műsor gyártóit. A keresetet a kerületi bíróság azzal utasította el, hogy a nyilvánosság érdeke fűződött az esetről való tájékozódáshoz. Az ítéletet a Semmítőszék hatályon kívül helyezte, megjegyezve, hogy a vita a véleménynyilvánítás szabadsága és a személyiségi jogok közötti konfliktust érintette. Rámutatott, hogy a sajtószabadság nem korlátlan, és a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát kétszeresen is megsértették: először a rejtett kamerával történő forgatáskor, másodszor a dokumentumfilm

⁶¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147676>

olyan kifejezésekkel történő sugárzásával, mint a „vallásházaló” vagy „bigottság”. A kerületi bíróság azonban ismételten helybenhagyta az eredeti ítéletet, amit a Semmitőszék polgári jogi kollégiuma is jóváhagyott. A bírák szerint a kérdéses felvétel nem érintette a kérelmező magánéletének részleteit, hanem a közvélemény számára aktuális témáról szóló dokumentumfilm része volt.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a „magánélet” fogalma a személyes identitás olyan szempontjaira is kiterjed, mint például egy személy képmásához fűződő jogai. Egy fénykép közzététele beavatkozás a személyiségi jogokba, ugyanez vonatkozik a videofelvételekre is (62. bek.). Figyelembe kell venni azt is, hogy a közzétett riport vagy fotó az érintett személyt hogyan ábrázolja (70. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a riport a hittérítőket érintette, amely nyilvánvalóan közérdekű téma (72. bek.). A műsor kritikus volt, és olyan sértő kifejezéseket használt, mint a „vallásházaló” (73. bek.). A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a dokumentumfilm nem tartalmazott semmilyen öncélú személyes támadást, és nem minősült gyűlöletbeszédnek sem, mivel nem volt gyűlöletkeltő vagy erőszakra felhívó egyik vallási csoporttal szemben sem (75. bek.). Ami a tudósítás elkészítésének módszerét illeti, a Bíróság leszögezte, hogy egy olyan technikát, mint a rejtett kamera – amely túlságosan tovakodó és káros hatással lehet a magánéletre – főszabály szerint korlátozottan lehet csak használni. Mindazonáltal a Bíróság elismerte, hogy bizonyos esetekben annak használata szükséges lehet egy újságíró számára, amikor az információt nehéz lehet más módon megszerezni. Ám ezt az eszközt az újságíráshoz vonatkozó etikai alapelveknek és korlátozásoknak megfelelően kell használni (76. bek.).

Ami a véleménynyilvánítás szabadsága és a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jog közötti egyensúlyt illeti, a Bíróság megjegyezte, hogy a kérelmező nem lépett a nyilvánosság elé. Nem számolt azzal, hogy nyilvános kritika tárgya lehet, csupán azt gondolta, hogy egy kereszténység iránt érdeklődő csoporttal találkozik (78. bek.). A Bíróság nem fogadta el a török kormány érvét, miszerint a kérelmező maga is újságíró volt, ezért a véleménynyilvánítás szabadságának határai vele szemben tágabbak. Bár egy ausztrál újságnak dolgozott, teljesen ismeretlen volt a török nyilvánosság számára, és nem is újságírói minőségében járt el (79. bek.).

Ami a kérelmező képmása közvetítésének egy közérdekű ügy vitájához való hozzájárulását illeti, a Bíróság nem talált olyan közérdeket, amely igazolná az újságírók döntését, hogy a képét kitakarás nélkül közvetítsék. Tekintettel arra, hogy nem volt ismert, semmi sem utalt arra, hogy a kép sugárzásának külön információs értéke vagy haszna lett volna (80. bek.). Ilyen körülmények között a kérelmező képmásának elővigyázatosság nélküli terjesztése nem járult hozzá a társadalom számára közérdekű vitához (81. bek.). Ezenkívül a hazai bíróságok egyike sem értékelte, hogy a képmás kitakarás nélküli sugárzása milyen mértékben járult hozzá egy közérdekű vitához (83. bek.). Mindezekre tekintettel a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a török bíróságok nem teremtetek tisztességes egyensúlyt a versengő érdekek között. A mód, ahogyan az ügygel foglalkoztak, nem nyújtott megfelelő és hatékony védelmet a kérelmező képmáshoz fűződő jogának és ezáltal a magánszférájának (84. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Peck v. United Kingdom (80. bek.); Gourguenidze v. Georgia (60. bek.); De La Flor Cabrera v. Spain (Application no. 10764/09., 2014. május 27.; 30. bek.); Haldimann and Others v. Switzerland (65. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme, képmáshoz való jog, rejtett kamerás felvételek⁶²

Brosa v. Germany

(Application no. 5709/09., 2014. április 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2005-ben egy német kisvárosban, Amöneburgban a polgármester választások előtt szórólapot terjesztett, amelyben azt állította, hogy a városban számos aktív neonáci szervezet létezik, és arra szólította fel a választókat, hogy ne szavazzanak az egyik polgármester-jelöltre, F. G.-re, mert városi tanácsnokként „fedezéket” nyújtott egy különösen veszélyes, általa szélsőjobboldalinak vélt egyesületnek. A kérelmező a városi tanácsnoknak a helyi újságban megjelent cikkére is hivatkozott, amelyben tagadta, hogy az egyesület szélsőjobboldali beállítottságú lett volna. A kerületi bíróság egy polgári jogi végzésben eltiltotta a kérelmezőt a szórólapok terjesztésétől, amit a két hónappal később meghozott ítéletében is helybenhagyott. A bíróság szerint annak állítása, hogy valaki neonáci szervezetet támogat, az egyén becsületének és társadalmi megítélésének, ezáltal az általános személyiségi

⁶² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157756>

joga (Allgemeines Persönlichkeitsrecht) megsértésének minősül. A kérelmező nem támasztotta alá állításait elegendő bizonyítékkal, ezért nem hivatkozhat az Alaptörvény (Grundgesetz) 5. cikkelyében foglalt véleménynyilvánítás szabadságára (Meinungsfreiheit). A kérelmező fellebbezését a regionális bíróság elutasította. A bíróság kifejtette, hogy a szórólap két állítást tartalmazott: az egyik, hogy az egyesület egy különösen veszélyes neonáci szervezet; a másik, hogy F. G. tudatában volt ennek, mégis támogatta azt. A tényállítás főszabály szerint a véleménynyilvánítás szabadsága alá eshet, amennyiben annak célja a közvélemény formálása. A védelemhez azonban az szükséges, hogy az állítás kellően megalapozott legyen. A bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmező által felhozott indokok nem minősültek „meggyőző bizonyítéknak”.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az ilyen esetek körülményeinek vizsgálatakor a következő tényezőket veszi figyelembe: a kérelmező helyzete, a felperes helyzete a hazai eljárásban, a publikáció tárgya, a vitatott közlések besorolása a hazai bíróságok által (38. bek.). A Bíróság megítélése szerint a hazai eljárások felperese az önkormányzat tagjaként és a polgármester választáson induló jelöltként egy helyi politikus volt. Az elfogadható kritika határai pedig szélesebbek a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében. Egy politikus elkerülhetetlenül és tudatosan teszi ki alapos ellenőrzésnek minden megnyilvánulását, ezért nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania. Természetesen a jó hírnevének védelméhez joga van akkor is, ha nem magánszemélyként jár el, de a védelmet össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével (40-41. bek.).

Ami a kifogásolt közlések minősítését illeti, a Bíróság rámutatott, hogy míg a tényállítások léte igazolható, az értékítéletek valós volta nem bizonyítható. A tényállítás és az értékítélet közötti különbségtétel pedig végső soron a tényekkel való bizonyíthatóság fokában rejlik (43-44. bek.). A kijelentés első eleme – az egyesület egy különösen veszélyes neonáci szervezet – kapcsán a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a „neonáci” kifejezés használata eltérő értelmezést válthat ki az olvasóban annak tartalmát és jelentését illetően. Ezért a „neonáci” kifejezés nem tekinthető pusztán tényállításnak, mivel értékítéletet is magában hordoz, ami még inkább igaz a „különösen veszélyes” kitételre (45. bek.). Mindazonáltal, még ha egy állítás értékítéletnek minősül is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a közlésnek

létezik-e elegendő ténybeli alapja, hiszen még a ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott (46. bek.). A Bíróság rámutatott arra, hogy több dolog utalt az egyesület neonáci jellegére, így a kérelmező szórólapban kifejtett véleménye nem volt ténybeli alap híján. A német bíróságok azonban „meggyőző bizonyítékot”, ezáltal olyan pontosságot véltek szükségesnek, amelyet általában egy büntetőjogi vád megalapozottságának megállapításához írnak elő. A Bíróság leszögezte, amikor valaki a véleményét fejezi ki egy közérdekű ügyben, illetve egy személy politikai tevékenységét értékeli erkölcsi szempontból, az ilyen esetekre alkalmazandó mércék eltérnek attól, amelyek egy bűncselekmény büntetőjogi megállapításához szükségesek. A német bíróságok ezért a tények aránytalanul magas fokú bizonyítását írták elő (47-48. bek.). Ami pedig a közlés második elemét illeti, a Bíróság úgy vélte, hogy a „fedezett” kifejezés F. G.-nek a levelében kifejtett álláspontjára utalt, amely szintén kellő ténybeli alapnak minősült, így a kérelmező állításai nem haladták meg az elfogadható kritika határait (50-51. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy kérelmező véleménynyilvánítási szabadságával szemben nem volt szükség F. G. személyiségi jogainak védelmére, és a német bíróságok túllépték a rendelkezésükre álló mérlegelési jogkört, és a beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt céllal (53. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.); Jerusalem v. Austria (35., 42-43. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (30., 40., 43. bek.); Karman v. Russia (33., 40-42. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; választási kampány; tényállítások és értékítéletek, valóság bizonyítása⁶³

Brunet Lecomte and Lyon Mag v. France (Application no. 17265/05., 2010. május 6-i ítélet)

Tényállás

2001 októberében a Lyon Mag nevű, havonta megjelenő magazin egy cikksorozatot tett közzé a lyoni radikális iszlamista hálózatokról. A magazin címlapján egy fénykép is szerepelt egy személyről a következő felirattal: „Lyon egyik legbefolyásosabb muzulmán vezetője”. A cikk szerint 1995-ben testvérével együtt működtették a genfi iszlám központot, amely a francia hírszerzés szerint az európai iszlamisták egyik találkozási pontja lett, és elrendelték az

⁶³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-142422>

illető beutazási tilalmát Franciaországba. A sértett feljelentése nyomán a lyoni büntetőbíróóság megállapította, hogy a cikk rágalmozó, de a kérelmezőket jóhiszeműségre hivatkozva felmentette. A fellebbviteli bíróság hatályon kívül helyezte az ítéletet, és kimondta, hogy magánszeméllyel szemben elkövetett nyilvános rágalmozás bűncselekményét követték el, és a kérelmezőket kártérítés megfizetésére kötelezte. A bíróság a cikk tartalmát elemezve különösen aggályosnak találta a gyanúsítást, hogy a sértett vezető szerepet tölthet be a „frusztrált és érzékeny” fiatalok toborzásában, akik könnyedén befolyásolhatók „radikális szónoklatokkal”. A Semmitőszék elutasította a kérelmezők fellebbezését.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a kifogásolt cikkek – amit röviddel a World Trade Center elleni 2001. szeptember 11-i terrortámadások után tettek közzé – egy közérdekű vitához járultak hozzá abban az időben, ennek megfelelően a hatóságok mérlegelési jogköre a kérelmezők elleni szankciók „szükségességének” alátámasztására különösen korlátozott volt (41. bek.). Emlékeztetett az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságára, ám az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (42. bek.).

A Bíróság úgy vélte, hogy bár a hazai bíróságok elemezték a cikkek terminológiáját és célozgatásait, meg kell volna vizsgálni azok kontextusát is, tehát azt, hogy a cikksorozat a lyon-i iszlamista hálózat három hétig tartó vizsgálatából származik. A cikkek nem hivatkoztak szisztematikusan közvetlenül a sértettre, és kellő gondosságot is mutattak, így például különbséget tettek az iszlám és az iszlamizmus fogalma között, és az egyik interjúalany sajnálatát fejezte ki, amiért egyenlőséget tesznek a muszlimok és a terrorizmus közé (44. bek.). Bár a sértett a magazin címlapján lévő fényképével és a róla szóló cikkel kiemelt szerepet kapott az újságban, annak célja nem a sértett elleni személyes ellenségeskedés volt, így a kérelmezők nem lépték túl a bizonyos fokú túlzás vagy akár provokációnak az újságírói szabadságban elfogadható mértékét (45. bek.). Ráadásul a sértett abban az időben egy aktív szónok volt, különösen Lyonban. Ebből következően a professzori tevékenysége ugyan nem tette őt közszereplővé, ám újságírói kritikának tette ki magát azzal, hogy úgy döntött, megosztja saját gondolatait és meggyőződését, és számíthatott kijelentéseinek alapos vizsgálatára (46. bek.). A sértő megjegyzések nem voltak ténybeli alap híján, mert számos

dokumentum mutatott a sértett „toborzásra” irányuló kijelentéseinek veszélyességére (47. bek.). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezők érdeke a témával kapcsolatos információk közlésében és a közvélemény érdeke, hogy hozzáférjen azokhoz egy közérdekű témában, amely közvetlen hatással lehet Lyon egész körzetére, felülmúlta a sértett jó hírnevének védelméhez fűződő jogát. Ilyen körülmények a francia bíróságok által felhozott indokok nem voltak „megfelelőek és elégségesek” a beavatkozás igazolására (48. bek.). Végezetül a Bíróság megállapította, hogy a 2500 eurós kártérítés aránytalan volt (49. bek.). Mindezek alapján a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (50. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (59., 65. bek.); Jerusalem v. Austria (38. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (111. bek.); Mamère v. France (20. bek.); Leroy v. France (41. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; szankció arányossága⁶⁴

Bucur and Toma v. Romania

(Application no. 40238/02., 2013. január 8-i ítélet)

Tényállás

1996-ban az első kérelmező a Román Hírszerző Szolgálat (SRI) telefonlehallgatásokra szakosodott katonai egységében szolgálva figyelte meg és rögzítette a telefonos kommunikációt. Munkája során több törvénytelen ségét is tapasztalt a hírszerző szolgálat működésében: számos újságíró, politikus és üzletember telefonját hallgatták le rendszeresen, különösen a nagy médiavisszhangot kapott híreket követően. A kérelmező a szabálytalanságokat jelentette a felettesének, aki emiatt megrovásban részesítette őt, majd egy parlamenti képviselővel is felvette a kapcsolatot, aki a hírszerzést ellenőrző bizottság tagja volt, és aki egy sajtótájékoztató megtartását javasolta. A kérelmező ezután egy sajtótájékoztatón nyilvánosságra hozta több telefonbeszélgetés hangfelvételeit. A kérelmezőt emiatt 1998-ban a nemzetbiztonsági törvény megsértéséért, bizalmas információk nyilvánosságra hozatala miatt két év felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték.

Az eljáró szerv

III. Szekció

⁶⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98486>

A döntés

A Bíróság az első kérelmező vonatkozásában egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint bár a kérelmező tájékoztathatta feletteseit az aggályairól, valószínűtlen, hogy bármilyen belső panasz vizsgálathoz és a jogellenes magatartás megszüntetéséhez vezetett volna. Nem találta meggyőzőnek azt sem, hogy a szakbizottságnak tett formális panasz hatékony eszköz lett volna a szabálytalanságok kezelésére (97-98. bek.). Ezért az információk nyilvánosságra hozatala indokolt volt (100. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a közzétett információk tagadhatatlanul közérdekűek voltak. A telefonos kommunikáció lehallgatása különösen fontos kérdés egy olyan társadalomban, amely a kommunista rezsim alatt megtapasztalta a titkosszolgálatok szoros politikai megfigyelését (101. bek.). Az információk magas rangú hivatalnokok által elkövetett visszaélésekhez kapcsolódtak. Nem kétséges, hogy ezek nagyon fontos kérdést érintettek egy demokratikus társadalomban, amelyről a közvéleménynek jogos érdeke, hogy informálódhasson (103. bek.). A hazai bíróságok azonban ezt nem vették figyelembe (104. bek.).

Ami a nyilvánosságra hozott információk pontosságát illeti, a Bíróság az ún. közérdekű bejelentőkre („whistle-blower”) vonatkozó alapelvekre⁶⁵ is hivatkozott, amelyek szerint a közérdekű bejelentők eljárását jóhiszeműnek kell tekinteni, amennyiben ésszerűen feltételezhető, hogy a nyilvánosságra hozott információk igazak, akkor is, ha később annak ellenkezője derült ki, illetve ha nem törekedett semmilyen törvénytelen vagy etikátlan cél elérésére. Sőt, a vonatkozó jogszabályoknak biztosítaniuk kell, hogy a jóhiszemű bejelentők megbízható védelmet kapjanak bármely megtorló intézkedéssel szemben (107. bek.). Jelen esetben számos bizonyíték támasztotta alá a kérelmező állításait. A lehallgatandó célszemélyek listáját gyakran ceruzával töltötték ki, több esetben hiányzott az ügyészi felhatalmazás és a lehallgatás indoka, és semmilyen jel nem utalt a telefonhívások lehallgatását igazoló nemzetbiztonság veszélyeztetésére (108. bek.). Ám a bíróságok nem voltak hajlandók érdemben vizsgálni az SRI által kiadott lehallgatási engedélyeket. A kérelmező védekezése két érven alapult: egyrészt a szükséges engedélyeket nem szerezték be, másrészt nem volt semmilyen bizonyíték a nemzetbiztonság veszélyeztetettségére, ami esetleg indokolhatná a számos politikus és újságíró telefonbeszélgetéseinek lehallgatását (111. bek.).

⁶⁵ Resolution 1729 (2010) Protection of „whistle-blowers”.

Mi több, a kormány nem indokolta azt, hogy a nyilvánosságra hozott információkat miért minősítették „szigorúan titkosnak” (112. bek.).

Meg kell azt is vizsgálni, hogy az állítólag elkövetett törvénytelenések nyilvánosságra hozatala „jelentős kárt” okozhatott-e a hírszerzés érdekeiben (114. bek.). A Bíróság elismerte az állami hírszerző szolgálatok jogszerűségébe vetett közbizalomhoz fűződő érdeket. Ugyanakkor leszögezte, hogy az SRI illegális tevékenységéről szóló információk nyilvánosságra hozatalához fűződő általános érdek olyan fontosságú egy demokratikus társadalomban, amely felülmúlja egy ilyen intézmény iránti közbizalom fenntartásának érdekét. E tekintetben fontos, hogy a polgárokat ne riasszák el a véleménynyilvánítástól (115. bek.). A Bíróság figyelembe vette azt is, hogy az információkat jóhiszeműen hozták nyilvánosságra. Nincs ok feltételezni, hogy a kérelmezőt nem annak igénye vezérelte, hogy egy állami intézmény tartsa be a román törvényeket és az Alkotmányt. Ezt az is alátámasztja, hogy először nem a sajtóhoz, hanem a hírszerzés felügyeletéért felelős parlamenti bizottság egyik tagjához fordult (117-118. bek.).

Végezetül a Bíróság rámutatott, hogy a kérelmezőt két év börtönbüntetésre ítélték. Ez nemcsak a karrierjére volt negatív hatással, de súlyosan dermesztő hatással lehetett a tisztségviselőkre és más alkalmazottakra is, és elriaszthatta őket a szabálytalan magatartások jelentésétől (119. bek.). Tekintettel a véleménynyilvánítás szabadságának fontosságára a közérdeklődésre számot tartó ügyekben, illetve a tisztségviselők és más alkalmazottak azon jogára, hogy jelenthessék a jogellenes magatartást és méltánytalanságot a munkahelyükön, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az első kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába és különösen az információ közléséhez fűződő jogába való beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (120. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Barfod v. Denmark (29. bek.); Hadjianastassiou v. Greece (45. bek.); Stoll v. Switzerland; (130. bek.); Wojtas-Kaleta v. Poland (49. bek.); Heinisch v. Germany (80., 86., 93. bek.).

Címkék: nemzetbiztonság védelme; közérdekű ügyek; közérdekű bejelentők; szankció arányossága⁶⁶

Budaházy v. Hungary (Application no. 15854/13., 2014. szeptember 30-i döntés)

⁶⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115844>

Tényállás

A kérelmező Budaházy Györgyöt, egy meglehetősen jól ismert politikai aktivistát 2011-ben terrorizmus vádjával, terrorizmusra való felbujtással, lőfegyverrel való visszaélés, valamint súlyos testi sértés okozásának vádjával előzetes letartóztatásba helyezték. Ezt követően házi őrizetbe helyezték. 2012. július 17-én a kérelmező kérelmet nyújtott be házi őrizetének ideiglenes feloldására, hogy részt vehessen a 2012. augusztus 16. és 20. között zajló Magyarok Világkongresszusán. A Fővárosi Törvényszék részben helyt adott kérelmének: az ideiglenes feloldást 2012. augusztus 20-ára engedélyezte. A döntést a Fővárosi Ítéltábla is helybenhagyta, miszerint a kérelmező több napra való elengedése nem egyeztethető össze a házi őrizet okaival és céljaival. Egy másik kérelmét, hogy részt vehessen a 2012. október 23-i nemzeti ünnep rendezvényein, elutasították. 2013-ban a Fővárosi Ítéltábla úgy döntött, hogy a fellebbezését nem vizsgálja meg érdemben, mivel azt a kérdéses események után nyújtották be és idejélműlttá vált.

Az eljáró szerv

II. Szekció, mint Bizottság

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint az a tény, hogy csak egy napig vehetett részt a Világkongresszuson, és nem engedték el a házi őrizetből, hogy megünnepelhesse a nemzeti ünnepet, indokolatlan beavatkozást jelentett az Egyezmény 10. és 11. cikkében foglalt jogaiba. A Bíróság úgy ítélte meg – feltételezve, hogy a szóban forgó intézkedések beavatkozásnak minősülnek a kérelmező jogaiba –, hogy az elérni kívánt törvényes cél a zavargás és a bűnözés megelőzése volt. A beavatkozás jogszerűsége nem volt kérdéses. Arra vonatkozóan, hogy az szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban, a Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező ellen különböző súlyos bűncselekmények miatt folyt eljárás. A házi őrizet célja a kérelmező szökésének és/vagy a bűnismétlés megakadályozása volt. A Bíróság úgy vélte, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem lehet úgy értelmezni, hogy a kérelmező megkerülje azokat a kényszerítő intézkedéseket, amelyek indokoltságát eredménytelenül támadta. A kérelmező házi őrizetének hatóságok általi teljes érvényre juttatása nem tekinthető aránytalan intézkedésnek, különös tekintettel arra a tényre, hogy engedélyezték számára a világkongresszuson való részvételét, ha csak egy napra is. Mindezek alapján a Bíróság a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdése alapján elutasította.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: közrend védelme; bűnözés megelőzése⁶⁷

Bugan v. Romania

(Application no. 13824/06., 2013. február 12-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró egy hetilap szerkesztőségi igazgatója volt, aki 2005 februárjában és márciusában 4 cikket írt egy városi kórház igazgatójáról, amelyek panaszolták annak vezetési stílusát. A cikkek szerint a kórház igazgatója megfélemlítette a kórház orvosait, bezáratta a kórház intenzív osztályát, és a szociáldemokrata párttal fennálló kapcsolatát is bírálták. A kérelmező az igazgatót politikailag kedvelt vezetőként jellemezte, „akit ugyanabból a tésztából keltettek, mint doktor Mengelét”, illetve egy „arrogáns, magabiztos személy, aki halkan, önelégült vigyorral beszél”. A kórház igazgatója a kérelmezővel szemben rágalmazás miatt büntetőjogi panaszt és polgári jogi keresetet nyújtott be. A helyi bíróság szerint a kijelentések a felperes erkölcsi és szakmai helyzetét érintő értékítéletek voltak, ezért a kérelmezőt felmentette. A megyei bíróság azonban kártérítés megfizetésére, valamint a perköltségek viselésére kötelezte az újságírót. Az indokolás szerint az általa használt kifejezések megsértették az áldozat becsületét és jó hírnevét, aki közszereplőként a cikkek következtében kárt szenvedett. Bár a kérelmező büntetőjogilag nem felelős azért, amit írt, a mód, ahogyan a kifejezéseket leírta és alkalmazta, a sértettel szembeni undor érzését keltette.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy a sértett egy állami kórház igazgatójaként és egy párt tagjaként közszereplő volt, és a cikkek kizárólag a nyilvános életére utaltak, nem pedig a magánügyeire (19. bek.). A kormány szerint a kérelmező egy olyan kampányba kezdett, amelynek célja az áldozat befekettítése volt. Olyan kifejezéseket használt, amelyek túllépték a megengedett túlzás határait, és személyes sértésnek minősültek, amelyek a közérdek számára

⁶⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147694>

nem relevánsak (20. bek.). A Bíróság utalt az ítélkezési gyakorlatára, amelyben védelmet nyújt azoknak az újságíróknak, akik közérdeklődésre számot tartó ügyekkel foglalkoznak, illetve az elfogadható kritika hatáira, amelyek tágabbak egy köztisztviselővel vagy egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (22. bek.). Hangsúlyozta azt is, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága azokra az „információkra” vagy „eszmékre” is alkalmazható, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak (23. bek.).

A Bíróság egyetértett a hazai bíróságok azon megállapításaival, miszerint a kérelmező egy közérdekű ügyről számolt be, és jóhiszeműen járt el. A sértett egy városi kórház igazgatója volt, és egy helyi közszereplő. Az intézmény vezetőjeként végzett tevékenysége befolyásolta a helyi lakosság egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférését. Ezért elfogadható, hogy a közéletben végzett tevékenysége és viselkedése alaposabb ellenőrzésnek volt kitéve. Igaz, hogy a kérelmező néhány megjegyzése a sértett magánéletére is utalt, ám az általános megfogalmazás az újságírói szabadság elfogadható határai között maradt (26. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy a hazai bíróság szerint a sértettnek a kérelmező által használt szavak következtében – egy bizonyos mértékig – sérelme merült fel. Azonban nem adott megfelelő indokolást a kérelmező polgári jogi felelősségének megállapítására, amint azt az általános kártérítési jog előírta. Sőt, semmilyen új bizonyítékot nem terjesztettek elő a megyei bíróság előtt a polgári jogi felelősség tekintetében, és a felek sem tettek új nyilatkozatot. A Bíróság megismételte, hogy a hazai bíróságok csak indokolt döntések meghozatalával tesznek eleget a megfelelő igazságszolgáltatás követelményeinek. Úgy tűnik tehát, hogy a megyei bíróság a döntéséhez nem hozott fel megfelelő és elégséges indokokat (27. bek.). Figyelembe véve a fenti következtetést, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem szükséges megvizsgálni a kérelmezővel szemben megítélt kártérítés és az eljárási költségek súlyosságát (28. bek.). Mindezek elegendőek voltak annak megállapításához, hogy a hazai bíróságok nem nyújtottak megfelelő és elégséges indokokat a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozásra, ezért az aránytalan volt (29. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.); Busuioc v. Moldova (Application no. 61513/00., 2004. december 21.; 96. bek.); Ieremeiov v. Romania (No. 1.) (Application no. 75300/01., 2009. november 24.; 38. bek.).

Címkék: sajtószabadság; köztisztviselők bírálhatósága; közérdekű ügyek; sértő kifejezések⁶⁸

⁶⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-116372>

C, Cs

Casado Coca v. Spain

(Application no. 15450/89. Series A no. 285-A., 1994. február 24-i ítélet)

Tényállás

Egy ügyvéd annak ellenére reklámozta praxisát, hogy a spanyol ügyvédi kamara statútumának 31. cikke tiltotta a reklámozást. A kérelmezőt a hirdetési tilalom megsértése miatt a barcelonai ügyvédi kamara fegyelmi büntetésként írásbeli figyelmeztetésben részesítette, amit a spanyol bíróságok is jóváhagytak.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 7:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kormány vitatta a 10. cikk alkalmazhatóságát arra hivatkozva, hogy a kérelmező közleményei semmilyen módon nem képeztek kereskedelmi információt. Azok pusztán reklámnak minősültek, azzal az egyedüli céllal, hogy több ügyfelet szerezzen (33. bek.). A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy a 10. cikk a véleménynyilvánítás szabadságát mindenki számára garantálja. Nem tesz különbséget aszerint, hogy a közlés célja a haszonszerzés-e vagy sem. A 10. cikk nem kizárólag bizonyos típusú információkra és eszmékre vagy kifejezési formákra alkalmazandó, az a kereskedelmi természetű információkat is magában foglalja (35. bek.). A kifogásolt közlemények csupán a kérelmező nevét, foglalkozását, címét és telefonszámát tartalmazták, amelyeket egyértelműen a reklám céljával tettek közzé, de a jogi segítséget igénylő személyeknek is információkat nyújtott, megkönnyítve az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésüket (36. bek.). Ezért a 10. cikk alkalmazandó (37. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy az ügyvédek reklámtilalmának fő célja mások jogainak, különösen a nyilvánosság és az ügyvédi kamara tagjainak védelme. A kormány arra is rámutatott, hogy a reklámozás összeegyeztethetetlen a szakma méltóságával, az ügyvédi kamara tagjainak tiszteletével és a nyilvánosság érdekeivel (44. bek.). A Bíróság nem látott okot kételkedni ebben. Hangsúlyozta, hogy figyelembe kell venni az ügyvédi hivatás különleges természetét, és azt, hogy mivel különleges jogokat és privilégiumokat élveznek a

bíróági eljárásokban, a bíróság előtt használt érveket tekintve, a magatartásuk korlátozásoknak van alávetve. A reklámkorlátokat hagyományosan ezekkel a különleges funkciókkal igazolják. Semmi nem utalt arra, hogy az ügyvédi kamara szándéka nem felelt meg a jogilag elismert céloknak (46. bek.). A Bíróság hozzátette, hogy a részes államok bizonyos mérlegelési jogkörrel rendelkeznek, amely a reklámokra is vonatkozik (50. bek.). A reklám a polgárok számára egy eszköz a számukra kínált áruk és szolgáltatások jellemzőinek megismerésére. Ez azonban korlátozható, különösen a tisztességtelen verseny és a valótlan vagy megtévesztő reklámok megakadályozása érdekében. Bizonyos esetekben még az objektív, igaz reklámok közzététele is korlátozható mások jogainak tiszteletben tartása érdekében, vagy egyes üzleti tevékenységek és szakmák különleges körülményei miatt. Az ilyen korlátozásokat azonban a Bíróságnak szigorúan kell vizsgálnia (51. bek.).

Jelen esetben a tilalom nem volt abszolút (52. bek.). Az ügyvédi kamara tagjai magatartásának korlátozása azon alapult, hogy az ügyvédek különleges státusszal rendelkeznek, és központi helyet foglalnak el az igazságszolgáltatásban, mivel ők a közvetítők a nyilvánosság és a bíróságok között. Egy ilyen pozíció megmagyarázza az ügyvédek magatartására vonatkozó szokásos korlátokat, illetve a kamara ellenőrzését és felügyeletét. Mindazonáltal a hivatásra vonatkozó szabályok – különösen a reklámozás területén – az egyes országok kulturális hagyományaitól függően változhatnak. Sőt, a legtöbb Egyezményben részes államban – beleértve Spanyolországot – egy ideig enyhítették ezeket a szabályokat. A vonatkozó nemzetközi dokumentumok, miközben helybenhagyják a reklámok tiltásának általános elvét, lehetővé teszik, hogy az ügyvédek kifejezhessék nézeteiket a médiának, és részt vehessenek a nyilvános vitákban (54. bek.). Az ügyvédi kamarák és az országok bíróságai jobb helyzetben vannak annak meghatározására, hogy egy adott időpontban megfelelő egyensúly jöjjön létre a különböző érdekek, a megfelelő igazságszolgáltatás követelményei, a szakma méltósága és aközött, hogy mindenkinek joga legyen megkapni a jogi segítségről szóló információkat, valamint hogy biztosítva legyen az ügyvédek számára a praxisuk reklámozásának lehetősége (55. bek.). A Bíróság szerint a kérdéses időben a (1982-1983) a büntetés nem volt aránytalan az elérni kívánt céllal, a 10. cikket így nem sértették meg (56-57. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Markt Intern Verlag GmbH and Klaus Beerman v. Germany (26. bek.); Autronic AG v. Switzerland (47. bek.).

Címkék: kereskedelmi közlések, ügyvédi reklám⁶⁹

Castells v. Spain

(Application no. 11798/85., Series A no. 236-B., 1992. április 23-i ítélet)

Tényállás

1979-ben a spanyol szenátus egy baszk származású tagja egy hetilapban „Felháborító büntetlenség” címmel cikket tett közzé, amelyben azzal vádolta a spanyol kormányt, hogy nem vizsgálta ki néhány baszk állampolgár meggyilkolását. A cikk részletesen felsorolta a Baszkföldön szélsőségesek által elkövetett gyilkosságokat és merényleteket, kiemelve, hogy a bűncselekmények elkövetői büntetlenek maradtak. A kérelmező szerint a kormány ezt eltűrte, sőt cinkosságot vállalt azokkal. Arra is utalt, hogy a terrrorszervezetek nem önállóan léteztek, hanem az államapparátus részét képezték, a cselekmények mögött pedig a kormány, illetve a kormánypárt és azok személyi állománya állhatott. A cikk megjelenését követően a bűnüldöző hatóságok büntetőeljárást indítottak a kérelmező ellen a kormány megsértésének büntette miatt.⁷⁰ A kérelmező mentelmi jogát felfüggesztették, az ügyben eljáró spanyol Legfelső Bíróság pedig 1 év börtönbüntetésre ítélte, valamint erre az időszakra köztisztviségek viselésétől is eltiltotta. A kérelmező az eljárás során azzal érvelt, hogy a cikkben szereplő információk köztudomású tények, és felajánlotta az állítások valóságának bizonyítását, ám azt a bíróság elutasította.⁷¹ A bíróság szerint a cikkben használt kifejezések kellően erősek voltak ahhoz, hogy a kormány jó hírnevében kárt okozzanak, és felfedje a sértő szándékot. Bár a cikk politikai, kritikai célú volt, az nem szüntette meg a rágalmozó szándékot, és meghaladta a bírálat megengedett határait. A kérelmezőnek lehetősége lett volna a szenátusban is megfogalmazni kritikáját a kormánnyal szemben. A kérelmező az Alkotmánybírósághoz fellebbezést (ún. amparo) nyújtott be, ám azt elutasították.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

⁶⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57866>

⁷⁰ A spanyol Btk. szerint: „161. cikk. 6 év 1 naptól 12 évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendő: 1. Aki súlyosan sérti, hamisan vádolja vagy fenyegeti a kormányt [...]. 162. cikk. Amikor a sértés vagy a fenyegetés az előző cikkben foglaltakhoz képest kisebb súlyú, a bűncselekmény 6 hónap 1 naptól 6 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

⁷¹ A spanyol Btk. csak akkor engedte meg a rágalmozó tényállítások valóságának bizonyítását, ha az állítás közhivatalnok hivatali kötelezettségeinek elmulasztására vonatkozott (461. cikk). A Legfelső Bíróság szerint itt nem közhivatalnokokat, vagy a kormány tagjait, hanem a kormány egészét rágalmozó kijelentésekről volt szó, amelyek esetében a valóság bizonyítása nem megengedett.

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a büntetőeljárással és a kormány megsértése miatt történő elítélésével megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát, különösen azért, mert nem engedték a cikkben foglalt állítások igazságának bizonyítását (33. bek.). A kormány szerint a kérelmező a demokratikus kormányt azért támadta, hogy azt destabilizálja, amire Spanyolország egy nagyon érzékeny, kritikus időszakában – röviddel az Alkotmány elfogadása után – került sor, amikor különböző politikai csoportok egyidejűleg folyamodtak erőszakhoz (41. bek.).

A Bíróság kiemelte, hogy bár a véleménynyilvánítás szabadsága mindenki számára fontos, ez különösen igaz a nép választott képviselőjére, aki a választóit képviseli, felhívja a figyelmet az aggodalmaikra, és védi az érdekeiket. Ezért egy ellenzéki országgyűlési képviselő véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről (42. bek.). Az, hogy a kérelmező a véleményét nem a szenátusban, hanem egy folyóiratban fejtette ki, nem jelenti azt, hogy elvesztette volna a jogát a kormány bírálataira. E tekintetben nem lehet elfelejteni a sajtó demokratikus jogállamban játszott kiemelkedő szerepét. A sajtószabadság a nyilvánosság egyik legjobb eszközét nyújtja a politikai vezetők nézeteinek és felfogásának feltárására, és az azzal kapcsolatos véleményalkotásra. Ez a politikusoknak is lehetőséget ad, hogy kifejezzék és kommentálják a közvélemény aggodalmait, így mindenki számára lehetővé válik a szabad politikai vitában való részvétel, ami egy demokratikus társadalom központi elemét képezi (43. bek.).

A Bíróság elismerte ugyan, hogy a politikai vita szabadsága nem abszolút, ám hozzátette, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében. Egy demokratikus társadalomban a kormány cselekedeteit vagy mulasztásait nem csupán a törvényalkotó vagy az igazságszolgáltatás, de a sajtó és a közvélemény szigorú vizsgálatának is alá kell vetni. Továbbá a kormánynak – tekintettel hatalmi pozíciójára – önmérsékletet kell tanúsítania a büntetőeljárások megindításakor, különösen akkor, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy válaszoljon ellenfelei vagy a média jogtalan támadásaival és kritikáival szemben. Természetesen az illetékes állami hatóságoknak lehetőségük van arra, hogy akár büntetőjogi intézkedéseket fogadjanak el a közrend védelme érdekében, hogy megfelelően és túlkapások nélkül válaszoljanak a megalapozatlan vagy rosszhiszemű rágalmozó vádaskodásokkal szemben (46. bek.). A Bíróság döntő jelentőséget tulajdonított annak is, hogy a kérelmezőnek nem tették lehetővé a valóság bizonyítását, és a jóhiszeműségre való hivatkozást. Valójában számos állítással kapcsolatban megállapítható volt a bizonyítás létjogosultsága, ahogyan a kérelmező

jóhiszeműsége igazolásának is. Ezért egy ilyen beavatkozás nem volt szükséges egy demokratikus társadalomban (48. bek), és a spanyol kormány megsértette a 10. cikket (50. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (65. bek.); Lingens v. Austria (42. bek.); Observer and Guardian v. United Kingdom (59. bek.).

Címkék: politikai szereplők, kormány bírálata; képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; tényállítások és értékítéletek, valóság bizonyítása⁷²

Cengiz and Others v. Turkey

(Application nos. 48226/10., 14027/11., 2015. december 1-i ítélet)

Tényállás

2008. május 5-én az ankarai elsőfokú büntetőbíróóság az internetes közzétételek szabályozásáról és az internetes bűncselekmények elleni küzdelemről szóló 2007. május 4-i 5651. számú törvény 8. cikke alapján elrendelte a YouTube videómegosztó internetes honlaphoz való hozzáférés blokkolását. Az indokolás szerint az oldal 10 olyan videót tartalmazott, amelyek sértették Mustafa Kemal Atatürk, a Török Köztársaság alapítójának emlékét. 2010 májusában jogot oktató egyetemi tanárok mint felhasználók a határozat hatályon kívül helyezését és a blokkolás feloldását kérték. Állításuk szerint az intézkedés hatással volt a tudományos szakmai tevékenységükre, továbbá közérdek fűződött az olyan információkat megosztó oldalhoz való hozzáféréshez mint a YouTube. Az ankarai elsőfokú büntetőbíróóság elutasította a kérelmet azzal az indokkal, hogy a blokkolást a törvényekkel összhangban rendelték el, és a kérelmezők nem voltak olyan helyzetben, hogy a döntést vitathassák. A szóban forgó videók Törökországból már nem voltak elérhetőek, de nem törölték a YouTube adatbázisából, így azokhoz a felhasználók világszerte továbbra is hozzáférhettek. Ezt követően 2010. június 17-én az elsőfokú bíróság újabb blokkoló határozatot hozott. A kérelmezők ez esetben is sikertelenül kérték a döntés hatályon kívül helyezését. Összességében a YouTube honlapját 2008. május 5-től egészen 2010. október 30-ig blokkolták Törökországban, amikor is az ügyészség kérelmére a korlátozást feloldották.

Az eljáró szerv

II. Szekció

⁷² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57772>

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők panasza szerint a YouTube-hoz való hozzáférés blokkolásával megsértették az információk és eszmék megismerésének és közlésének szabadságához fűződő jogukat (29. bek.), mivel e joguk gyakorlásának egy fontos eszközétől fosztották meg őket (54. bek.). A Bíróság először azt vizsgálta meg, hogy a kérelmezők az Egyezmény értelmében áldozatnak tekinthetők-e. Az, hogy valaki egy internetes oldalhoz való hozzáférés blokkolásának áldozatának tekinthető-e, különösen a weboldal használatának módjától, és az intézkedés várható következményeitől függ. Figyelembe kell venni azt is, hogy az internet mára az egyik legfontosabb eszközzé vált, amellyel az egyének gyakorolhatják az információk és eszmék megismerésének és közlésének szabadságához fűződő jogukat azáltal, hogy az internet alapvető eszközöket biztosít a politikai és közérdekű kérdéseket érintő tevékenységekben és vitákban való részvételhez (49. bek.). Jelen esetben a kérelmezők a videómegosztót aktív felhasználókként professzionális célokra használták, különösen a tudományos munkájukhoz használt videók hozzáférésére, letöltésére vagy megosztására (50. bek.). A vitatott intézkedés lehetetlenné tette a hozzáférést bizonyos információkhoz, amelyeket más eszközökkel nem lehetett elérni. A honlap ezért a kommunikáció egy fontos forrása volt (51. bek.).

Ami az internetes honlapok fontosságát illeti a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában, a Bíróság megismételte, hogy az internet fontos szerepet játszik a nyilvánosság hírekhez való hozzáféréseinek javításában, és általában az információk terjesztésének megkönnyítésében. Az, hogy az egyének kifejezhetik magukat az interneten, példátlan eszköz a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlására. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a YouTube egy videómegosztó oldal, ahol a felhasználók videókat tölthetnek fel, nézhetnek és oszthatnak meg, és ez kétségtől fontos módját képezi az információk megismeréséhez és közléséhez fűződő szabadság gyakorlásának. A YouTube sokszor olyan politikai információkat is nyilvánosságra hoz, amelyeket a hagyományos média figyelmen kívül hagy, lehetővé téve az ún. állampolgári újságírás (citizen journalism) megjelenését (52. bek.). A fentiek fényében a Bíróság elismerte, hogy a kérelmezők joggal állíthatták, hogy a YouTube blokkolásának elrendelése hatással volt az információs szabadsághoz fűződő jogukra, noha a döntés közvetlenül nem érintette őket (55. bek.).

A Bíróság ezen a ponton emlékeztetett az Ahmet Yildirim v. Turkey ügyben hozott ítéletére, amelyben már megállapította, hogy a törvény nem teszi lehetővé egy egész internetes oldal hozzáféréseinek megakadályozását annak egyik tartalma miatt (61. bek.). E

tekintetben a Bíróság kimondta, hogy az ilyen előzetes korlátozások nem feltétlenül összeegyeztethetetlenek az Egyezményvel. Ugyanakkor olyan jogi keretekre van szükség, amely biztosítja mind a tilalmak körének szigorú ellenőrzését, mind a hatékony bírósági felülvizsgálatot a visszaélésekkel szemben. Egy ilyen intézkedés bírósági felülvizsgálata elképzelhetetlen az információszabadság megelőző korlátozására vonatkozó pontos és speciális szabályok létrehozása nélkül (62. bek.). A hatóságoknak figyelembe kellett volna venniük többek között azt is, hogy egy ilyen intézkedés, amely óriási mennyiségű információt tett hozzáférhetetlenné, lényegesen korlátozta az internet-felhasználók jogait (64. bek.). A Bíróság ennek megfelelően arra a következtetésre jutott, hogy a rendelkezés nem felelt meg az Egyezmény által előírt jogszerűség feltételének, és nem biztosította a kérelmezők számára a védelemnek azt a fokát, amelyre egy demokratikus társadalomban a jogállamiság alapján jogosultak voltak. Úgy tűnik, hogy a kérdéses rendelkezés közvetlen ellentmondásban van a 10. cikk szövegével, amely a benne foglalt jogokat „országhatárokon tekintet nélkül” biztosítja (65. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Times Newspapers Ltd v. United Kingdom (Nos. 1 and 2) (27. bek.); Ahmet Yildirim v. Turkey (50., 54., 64., 66. bek.).

Címkék: internet, internetes oldalak blokkolása; törvényben meghatározottság⁷³

Centro Europa 7 S.r.l. and Di Stefano v. Italy (Application no. 38433/09., 2012. június 7-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező társaság 1999. július 28-án az olasz hatóságoktól engedélyt kapott országos földi sugárzású televíziós műsorszolgáltatásra, amely lehetővé tette számára egy analóg televíziós hálózat kiépítését és működtetését. Az engedély értelmében három, 80%-os országos lefedettséget biztosító analóg földfelszíni televíziós frekvencia használatára vált jogosulttá. Az engedély azt is kikötötte, hogy a frekvenciák kiosztására az egy évvel korábban elfogadott nemzeti frekvencia-elosztási terv hatályba lépésével kerülhet sor, és 24 hónapot adott a kérelmezőnek, hogy berendezéseit fejlessze és összhangba hozza az ún. kiigazítási program követelményeivel. A frekvencia-elosztási tervet azonban nem hajtották végre, így a frekvenciák kiosztására nem került sor. A kérelmező még 1999-ben a minisztériumhoz fordult

⁷³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158948>

annak érdekében, hogy biztosítsa számára az elnyert frekvenciákat, majd több alkalommal is a közigazgatási bírósághoz fordult. Az ügy végül az Államtanács (Consiglio di Stato) elé került, amely 2008 májusi ítéletében a minisztérium döntéshozatalát, valamint a frekvencia-elosztási terv végrehajtását sürgette. A tervet azonban 2008 decemberéig nem hajtották végre. Eközben országos szinten több átmeneti rendszert alkalmaztak, megengedve a már létező csatornáknak, hogy a digitális átállásig kiterjesszék frekvencia-használatukat. Ennek következtében a kérelmező társaság – noha rendelkezett engedéllyel – nem tudott műsorokat közvetíteni. A kérelmező számára végül 2009. június 30-i hatállyal osztottak ki egy csatornát.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság 16:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező társaság szerint megsértették a véleménynyilvánítási szabadságát, és különösen az információk és eszmék közlésének szabadságához fűződő jogát. A csaknem 10 éves időszak során a kormány nem osztott ki számára semmilyen frekvenciát analóg földi sugárzású televíziós műsorszolgáltatás céljából. A törvény alkalmazásának és az Alkotmánybíróság ítéletei végrehajtásának elmulasztása, valamint az olasz televíziós piacon fennálló duopólium sértette az Egyezmény 10. cikkét (110. bek.).

A Bíróság először is megismételte az audiovizuális média pluralizmusára megállapított általános elveit. Egy demokratikus társadalomban az audiovizuális szektor valódi pluralizmusának biztosításához nem elegendő a több csatorna léte, vagy annak elméleti lehetősége, hogy a potenciális gazdasági szereplők hozzáférhetnek az audiovizuális piachoz. Az is szükséges, hogy lehetővé tegyék a piachoz való tényleges hozzáférést, így biztosítva a műsorok tartalmának általános sokszínűségét, tükrözve – amennyire csak lehetséges – a társadalomban tapasztalható különböző véleményeket (130. bek.). Mivel az audiovizuális média az üzeneteket hangokon és képeken keresztül képes közvetíteni, az ilyen médiának sokkal közvetlenebb és erősebb hatása van, mint a nyomtatottnak (132. bek.). A Bíróság hozzátette, egy olyan érzékeny szektorban, mint az audiovizuális ágazatban, az államnak pozitív kötelezettsége, hogy megfelelő jogalkotási és igazgatási kereteket vezessen be a tényleges pluralizmus biztosítása érdekében. Ez különösen akkor kívánatos, ha a hazai audiovizuális rendszert duopólium jellemzi, mint a jelen esetben (134. bek.). Leszögezte, hogy a műsorsugárzási engedély megadásának megtagadása a 10. cikk által garantált jogok

gyakorlásába történő beavatkozásnak minősül. Csekély jelentősége van annak, hogy az engedélyt egyéni kérelem vagy pályázati felhívás útján tagadják meg (136. bek.).

Jelen esetben a frekvenciák kiosztásának elmulasztása megfosztotta az engedélyt minden gyakorlati céljától, mivel az engedélyezett tevékenységet közel 10 évig gyakorlatilag lehetetlen volt végezni. Ez jelentős akadályt és beavatkozást képezett a kérelmező információk és eszmék közléséhez való jogának gyakorlásába (138. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (1) bekezdésének harmadik mondata feljogosítja az államokat, hogy egy engedélyezési rendszeren keresztül a műsorszolgáltatás „szervezésének módját” szabályozzák a területükön, különösen annak műszaki szempontjait. Az ilyen szabályozásnak azonban „törvényen” kell alapulnia (139. bek.).

A 10. cikk (2) bekezdésében a „törvényben meghatározott” kifejezésből eredő egyik követelmény az előreláthatóság. Egy norma csak akkor tekinthető „törvénynek”, ha kellő pontossággal van megfogalmazva ahhoz, hogy lehetővé tegye a polgárok számára, hogy szabályozni tudják magatartásukat (141. bek.). A Bíróságnak azt kellett megvizsgálnia, hogy az olasz jogszabály kellő pontossággal határozta-e meg azokat a feltételeket és az eljárást, amelyek alapján a kérelmező társaság számára a frekvenciákat ki lehetett volna osztani az engedéllyel összhangban. Ez különösen fontos egy olyan esetben, amelyben a releváns jogszabályok érintik a hozzáférés feltételeit az audiovizuális piacon (144. bek.).

A Bíróság megállapítása szerint a kérelmező ésszerűen elvárhatta, hogy a hatóságok 24 hónapon belül fogadják el a földi sugárzású műsorszolgáltatási tevékenységének szabályozásához szükséges eszközöket. A kérelmező társaságnak – feltéve, hogy berendezéseit az előírásoknak megfelelően fejleszti – jogosultnak kellett volna lennie televíziós műsorok közvetítésére (145. bek.). A frekvencia-elosztási tervet azonban 2008 decemberéig nem hajtották végre, a kérelmező számára pedig csak 2009. június 30-i hatállyal osztottak ki egy csatornát, hogy műsorait sugározni tudja. Időközben számos csatorna használt továbbra is ideiglenes alapon olyan frekvenciákat, amelyeket a terv szerint az új társaságoknak kellett volna kiosztani. Az Államtanács megállapította, hogy a helyzet alapvetően jogszabályi tényezőknek volt köszönhető (146. bek.). Az egymást követő jogszabályok ismételten engedélyezték a már meglévő csatornák számára, hogy a digitális átállásig továbbra is közvetítsenek a földi sugárzású frekvenciákon (148-150. bek.). A Bíróság szerint mindez azzal a hatással járt, hogy blokkolták a frekvenciákat és megakadályozták a kvótán felüli csatornákon kívüli gazdasági szereplőket abban, hogy részt vegyenek a digitális televíziózás korai szakaszában. A jogszabályok elhalasztották az átmeneti rendszer véghatáridejének meghatározását, és olyan eseményektől tették függővé, amelyeket nem

lehetett előre látni (151. bek.). A Bíróság ezért úgy vélte, hogy a kérdéses jogszabályok megfogalmazása homályos volt, és nem határozta meg kellő pontossággal és egyértelműséggel az átmeneti rendszer hatályát és időtartamát (152. bek.). A Bíróság szerint a hazai jogszabályi keret nem tette lehetővé a kérelmező társaság számára, hogy elegendő bizonyossággal kiszámítsa azt a pontot, amikor számára frekvenciákat fognak kiosztani, és elkezdheti tevékenységét. Következésképpen a szóban forgó jogszabályok nem feleltek meg a Bíróság ítélkezési gyakorlatában kialakított előreláthatósági követelményeknek (154. bek.).

A Bíróság azt is megállapította, hogy a hatóságok nem tartották be az engedélyben szereplő határidőket, meghiúsítva ezzel a kérelmező társaság elvárásait. A kormány nem bizonyította, hogy a társaság tényleges eszközökkel rendelkezett volna ahhoz, hogy a hatóságokat a törvény és az Alkotmánybíróság ítéleteinek betartására kényszerítse. Ezért nem kapott megfelelő garanciákat az önkényességgel szemben (155. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a kérelmező társaságra – amely több mint 10 évig nem tudott működni a televíziós műsorszolgáltatási szektorban annak ellenére, hogy az engedélyt egy nyilvános pályázati eljárás keretében kapta – alkalmazott jogszabályi keretek nem feleltek meg az előreláthatóság követelményének. Ez a hiányosság többek között a verseny csökkenéséhez vezetett az audiovizuális ágazatban. Az állam ezzel nem tartotta be pozitív kötelezettségét, hogy megfelelő jogalkotási és igazgatási kereteket vezessen be a tényleges média pluralizmus biztosítása érdekében (156. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.); Rekvényi v. Hungary (34. bek.); Demuth v. Switzerland (30. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (79. bek.); Glas Nadezhda EOOD and Elenkov v. Bulgaria (42. bek.); Meltex Ltd and Mesrop Movsesyan v. Armenia (74. bek.).

Címkék: audiovizuális média; engedélyezési rendszer; pluralizmus⁷⁴

Ceylan v. Turkey

(Application no. 23556/94., 1999. július 8-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők a kőolajiparban dolgozók szakszervezetének volt az elnöke, akit azzal vádoltak, hogy „gyűlöletre és ellenségeskedésre uszítást” követett el, mert a „Demokrasi” elnevezésű újságban „Kurdok, proletárok, demokraták” címmel megírt cikkében azokat az

⁷⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-111399>

embereket vádolta, akik nem szavaztak a Nép Demokratikus Pártra, amely a kérelmező szerint a leginkább képes lett volna megvédeni a „társadalmi veszteseket”, azaz a kurdokat és a munkásokat. A kérelmező szerint az ország délkeleti részén lévő háború oka az a nehéz helyzet, amelyben az ott élő emberek találták magukat. Az isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság a kérelmezőt 20 hónapos börtönbüntetésre ítélte, és az újság működésének tíznapos szüneteltetését is elrendelte. A kérelmező emellett elvesztette szakszervezeti állását és politikai jogait is.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 16:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a kérdéses cikk a politikai beszéd egy formáját öltötte, amelynek stílusa éles és a török hatóságok intézkedéseinek kritizálása során az „állami terrorizmus” és a „népirtás” szavakat használta (33. bek.). A Bíróság ezúttal kiemelte is kiemelte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozására. Továbbá a kormánynak hatalmi pozíciójánál fogva önmérsékletet kell tanúsítania a büntetőeljárások igénybevételénél, különösen, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy válaszoljon az igaztalan támadásokra és az ellenfelek kritikájára (34. bek.).

A Bíróság rámutatott arra, hogy a kérelmező mint szakszervezeti vezető, a török politikai élet egyik szereplőjeként nyilvánult meg, és a szóban forgó cikk – annak ellenére, hogy erős hangvételű – nem bátorított erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre (36. bek.). A kérelmezővel szemben súlyos büntetést szabtak ki, és az elítélés eredményeként elvesztette a szakszervezeti elnöki tisztségét is, valamint számos polgári és politikai jogát. A beavatkozás arányosságának értékelésekor pedig a kiszabott büntetés természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni (37. bek.). Ezért a kérelmező elítélése aránytalan volt a kitűzött célokkal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (38. bek.).

Az ítélethez két párhuzamos és egy különvéleményt fűztek. Palm, Tulkens, Fischbach, Casadevall és Greve bíró közös párhuzamos vélemény szerint a Bíróság ítélkezési gyakorlata a politikai beszédek megítélésekor az elhangzott beszéd egyes körülményeit, és nem a szavak pontos nyelvi jelentését vizsgálja; vagyis azt, hogy fennállt-e valós veszélye annak, hogy az önmagukban uszító szavak, kifejezések ténylegesen erőszakhoz vezessenek. A Bíróság

gyakorlata szerint ugyanis egy demokratikus társadalomban még az önmagukban uszító szavak vagy kifejezések is védelmet élvezhetnek az Egyezmény 10. cikke alapján.

Bonello bíró párhuzamos véleménye szerint a korábbi esetekben, amikor az erőszakra uszítás megítélése volt a kérdés, a Bíróság azt vizsgálta, hogy a közzétett írások az erőszak alkalmazására indítottak-e, mert ha igen, akkor az írás közzétevőinek elítélése igazolható, és egy demokratikus társadalomban szükségesnek ítéltető. Ez a mérce azonban nem elegendő. A véleménynyilvánítási szabadság biztosítása nem teszi lehetővé, hogy egy állam tilalmazza az erőszak alkalmazásának támogatását, kivéve, ha ez a magatartás törvénytelen ségre, vagy valószínű, hogy ilyen cselekedet elkövetésére uszított. A nemzeti hatóságok cselekedetének jogszerűsége csak akkor igazolható, ha az uszítás „nyilvánvaló és közvetlen veszélyt” idézett elő. Annak érdekében, hogy az effajta veszély fennállását meg lehessen állapítani, azt kell bizonyítani, hogy a cselekmény azonnali veszéllyel fenyeget, vagy a múltbéli cselekmény okot szolgáltatott azt valószínűsíteni, hogy az erőszak azonnali és súlyos hatást válthat ki. A tiszta és folyamatos beszéd nem idéz elő veszélyt, kivéve, ha az annyira fenyegető, hogy valóssággá válik, mielőtt meg lehetne vitatni. Ha van rá idő, hogy a problémát beszéddel megvilágítsuk, és így a veszélyt elhárítsuk, a megoldás sokkal inkább ez lehet, mint a feleslegesen kikényszerített csend.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (41-42. bek.); Incal v. Turkey (54., 58. bek.).

Címkék: kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme; szankció arányossága⁷⁵

Chalabi v. France

(Application no. 35916/04., 2008. szeptember 18-i ítélet)

Tényállás

2001-ben a Lyan Mag nevű magazin egy interjút közölt a kérelmezővel, a Lyoni Nagy Mecset korábbi igazgatósági tagjával, aki bírálta a mecset imámját és annak távozásának körülményeit. Az imám becsületsértés miatt pert indított, a lyoni fellebbviteli bíróság pedig a kérelmezőt és az újság kiadóját az 1881. július 29-i Sajtótörvény 29. és 32. cikke alapján magánszemély nyilvános becsmérlése miatt kártérítés megfizetésére kötelezte. A kérelmező sikertelenül fellebbezett.

⁷⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58270>

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a vita középpontjában – amit tovább erősített az imám távoztása – a mecset irányítása és finanszírozása állt, amiről a sajtó is széles körben beszámolt. Egy istentisztelet célját szolgáló hely finanszírozása és irányítása elvileg az adott vallási közösséget, tágabb értelemben a közösség egészét is érintő közérdekű ügy. Ezért a hatóságok mérlegelési jogköre a kifogásolt intézkedés „szükségyszerűségének” alátámasztására különösen korlátozott volt (41. bek.). A Bíróság arra is rámutatott, hogy a kifogásolt megjegyzések a lyoni muszlim közösség és a széles nyilvánosság előtt is ismert személyiséget érintettek. A sértett a mecset vezetőjeként közszereplőként képviselte a muzulmán közösséget Lyon térségében, amivel önként kitette magát a tevékenységével összefüggő nyilvános kritikának (42. bek.). Ráadásul az imám ellen eljárás folyt hűtlen kezelés és csalás miatt, ezért a Bíróság szerint – az ártatlanság vélelmének érintése nélkül – a cikkben megfogalmazott kijelentés kellő ténybeli alappal rendelkezett (44. bek.). A kérelmező kijelentései nem valósítottak meg személyes támadást, nem használt semmilyen „nyilvánvalóan sértő” kifejezést, az általa használt nyelvezet nem tekinthető túlzottnak, különös tekintettel a sértett feladatának közösségi dimenziójára (45-46. bek.). Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás aránytalan volt, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (47. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Brasilier v. France (38. bek.); Mamère v. France (20. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; sértő kifejezések⁷⁶

Chauvy and Others v. France

(Application no. 64915/01., 2004. június 29-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 1997-ben megjelentette az „Aubrac – Lyon 1943” című könyvét, amely a II. világháború francia ellenállási mozgalmáról szólt. A könyv szerint 1943. június 21-én Klaus

⁷⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88401>

Barbie, a helyi Gestapo vezetője Lyon külvárosában letartóztatta az ellenállás legfontosabb irányítóit, amikor azok titkos összejövetelen találkoztak. Az egyik letartóztatottnak 1943 őszén sikerült megszöknie a fogságból. A szerző kutatásai alapján arra következtetett, hogy az illető a feleségével együtt valójában az ellenállás áruói voltak, és a szökése sem volt véletlen. Az Aubrac család rágalmozási pert indított a kérelmezők ellen, az elsőfokú bíróság (Tribunal de grande instance) pedig kártérítést ítélt meg, valamint elrendelte a bírói határozat elhelyezését a könyv példányaiban. A bíróság szerint a szerző túlzott fontosságot tulajdonított Barbie emlékiratainak, miközben figyelmen kívül hagyta az eseményben résztvevők beszámolóit, ezért nem járt el jóhiszeműen. A párizsi fellebbviteli bíróság szerint pedig a könyv egésze arra célozgatott, hogy az érintettek áruló magatartást tanúsítottak a II. világháború során, megkérdőjelezve az ellenállásban betöltött szerepüket, utalva arra, hogy az általuk elmondottak valótlan tényeken alapultak.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság a kérelmezőknek is tisztában kellett lenniük a rájuk irányadó jogszabályokkal és jogalkalmazással. Tekintettel a könyv természetére, tudatában lehettek azzal a kockázattal, ami azzal járt, hogy a szerző megkérdőjelezte a korábban vitathatatlan történelmi tényeket, így azzal is, milyen kockázatokkal járhat a könyv megjelentetése, illetve, hogy a történelmi bizonyítékokból levont következtetések a rágalmozás bűncselekményét valósíthatják meg azokkal szemben, akiknek a becsületét vagy hírnevét a könyv csorbítja (48. bek.). A beavatkozás így törvényben meghatározott volt (49. bek.). A vitatott határozatok célja kétségtől a megvádolt család jó hírnevének védelme volt (52. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk nem tiltja a forgalomba hozatal előzetes korlátozását vagy a terjesztés tilalmát, de az előzetes korlátozásban rejlő veszélyek a Bíróság részéről a leggondosabb ellenőrzést kívánják meg (66. bek.). A Bíróság már számos alkalommal hangsúlyozta a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepét, és azt, hogy a hazai mérlegelési jogkört korlátozza a demokratikus társadalom azon érdeke, hogy lehetővé tegyék a sajtó számára, hogy gyakorolhassa a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét (67. bek.). Ezeket az elveket a könyvekre vagy más írott anyagokra – mint például folyóiratokra – is alkalmazni kell, amelyeket már közzétettek, vagy közzé fognak tenni, amennyiben közérdekű kérdéseket érintenek (68. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a

véleménynyilvánítás szabadságának szerves része a történelmi igazság keresése, és a Bíróságnak nem feladata, hogy mögöttes történelmi kérdésekről döntsön, amelyek folyamatos vita tárgyát képezik a történészek között, véleményt formálva a megtörtént eseményekről és azok értelmezéséről. Az ún. Barbie- emlékiratok kérdése nem tartozik az egyértelműen megállapított történelmi tények kategóriájába – mint például a holokauszt –, amelynek tagadása vagy felülvizsgálata nem tartozik a 10. cikk védelme alá. Ugyanakkor több mint fél évszázaddal az események után fennáll a veszélye annak, hogy a könyv által felvetett kérdések súlyosan csorbítják az érintettek becsületét és a jó hírnevét (69. bek.).

A Bíróság szerint a hazai bíróságok a könyv részletes és nagyon alapos vizsgálatát folytatták le, különösen ahogyan a tényeket és az érveket bemutatták a kérelmezők bűnösségének alátámasztására (76. bek.). Az ítéletek megfelelő és elégséges indokokon alapultak, és a Bíróság nem látott okot arra, hogy eltérjen a hazai bíróságok megállapításaitól, vagy hogy úgy vélje, túlságosan szűken értelmezték a véleménynyilvánítás szabadságát és túl távan a jó hírnév vagy mások jogai védelmének célját (77. bek.). Ami a kiszabott büntetés arányosságát illeti, nem rendelték el a könyv bezúzását vagy tiltották meg annak közzétételét. Az pedig, hogy a bírói határozat egy-egy példányát csatolni kellett a könyv egyes példányaihoz, nem tűnik ésszerűtlennek vagy a véleménynyilvánítás szabadsága indokolatlan korlátozásának (78. bek.). A Bíróság hozzátette, a szerzők publikációinak kiadásával a kiadók éppúgy részt vesznek a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában, amelynek következménye, hogy alá vannak vetve azoknak a „kötelezettségeknek és felelősségnek”, amely a szerzőkre is vonatkozik, amikor a nyilvánosság felé terjesztik véleményüket. Így az a tény, hogy a kérelmezők felelősségét egyetemlegesen állapították meg, önmagában nem összeegyeztethetetlen a 10. cikk követelményeivel (79. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a beavatkozás nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal (80. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Zana v. Turkey (51. bek.); Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (59. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (63. bek.); C.S.Y. v. Turkey (Application no. 27214/95., 2003. március 4.; 42. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; történelmi kérdések megvitatása; szankció arányossága⁷⁷

Cholakov v. Bulgaria

(Application no. 20147/06., 2013. október 1-i ítélet)

⁷⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61861>

Tényállás

A kérelmező 2007 októberében Vratsa városában rendőrökkel került konfliktusba, és figyelmeztetésben részesítették, hogy tartózkodjon „az illetlen és nem megfelelő magatartás tanúsításától, attól hogy a hatóságok képviselői felé illetlen szavakat címezzen, valamint a közrend megsértésétől”. A kérelmező egy héttel később a város központjában az utcán tiltakozott a helyi korrupció ellen. Ennek során egy fémoszlophoz láncolta magát – miközben az egyik polgármester-jelölt mellett kampányolt –, és hangosbeszélőn keresztül olyan jelszavakat kiabált, miszerint a városban jelenleg hatalmon lévő tisztviselők – beleértve az ügyészséget és a rendőrséget – „mindegyike bűnöző”, „az ügyész és a polgármester egy maffiózó”, „politikai prostituáltak”. A kérelmezőt letartóztatták, és kisebb garázdaságért 10 nap elzárásra ítélték. A kerületi bíróság szerint a kijelentések sértő hozzáállást tanúsítottak az állami szervek felé, és különösen súlyosnak találta, hogy a kérelmező az illetlen kijelentéseket egy nyilvános helyen, sok ember előtt tette.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány többek között azzal érvelt, hogy a kérelmező kijelentései túllépték azt, ami egy erkölcsös magatartás szempontjából elfogadható, és az intézkedéseket nem a hatóságok felé irányuló negatív hozzáállására válaszul hozták, hanem az „ízléstelen és cenzúrázatlan nyelvhasználat” miatt. A kérelmező már használt hasonlóan „illetlen” nyelvezetet a médiában és az interneten. Emellett csupán kisebb garázdaság szabálysértése miatt és nem a büntető törvénykönyv alapján ítélték el (22. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága azokra az „információkra” és „eszmékre” is vonatkozik, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak (28. bek.). Az elfogadható kritika határai tágabbak a köztisztviselőkkel szemben, mint egy magánszemély esetében. Egy köztisztviselőnek is joga van a jó hírneve védelmére, de a védelem követelményeit össze kell vetni a politikai és társadalmi kérdések nyílt megvitatásának érdekével (29. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező kijelentéseivel megpróbált hozzájárulni a város irányításának módjáról szóló nyilvános vitához a helyi választások nyomán. Az ilyen kijelentések közérdeklődésre számot tartó kérdésekkel kapcsolatosak, és ezért „politikai véleménynyilvánításnak” minősülnek, amely a 10. cikk alapján magas szintű védelmet

igényel. Ily módon a hatóságok különösen „megfelelő és elégséges” indokokat kötelesek felhozni annak igazolására, hogy a kérelmező jogaiba történő beavatkozás arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal (31. bek.). A Bíróság azonban nem volt meggyőződve arról, hogy léteztek ilyen indokok. A kerületi bíróság automatikusan úgy ítélte meg, azzal, hogy a kérelmező az illetlen kijelentéseket egy nyilvános helyen, sok ember előtt tette, elkövette a kisebb garázdaság szabálysértését. Nem mérlegelte a magatartás súlyosságát a véleménynyilvánítás szabadságával. Nem vette figyelembe azt a tényt, hogy a kifogásolt kijelentések fő célja az volt, hogy hozzájáruljanak egy közérdekű vitához, sem azt, hogy a kérelmező kritikája állami szerveket és tisztségviselőket célzott. A Bíróság már számos alkalommal hangsúlyozta, hogy meg kell győződnie arról, hogy a tagállami hatóságok által alkalmazott mércék összhangban állnak-e a 10. cikkben foglalt elvekkkel, és jelen esetben nem ez volt a helyzet (32. bek.).

A Bíróság megjegyezte, annak ellenére, hogy a kérelmező kijelentései bizonyos mértékig provokatívak voltak, nem voltak különösebben botrányosak, megdöbbentők vagy rágalmozók. A kérelmező viselkedése – miután odaláncolta magát egy póznához, és egy megafont használt – sem tűnt zavarónak vagy sokkolónak, és egyértelmű volt, hogy az egy politikai állásfoglalás volt. Mindenesetre, még ha néhány szemtanú járókelő felháborodásának is adott hangot, a 10. cikk nem csak a kedvezően fogadott, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartott kijelentéseket védi (34. bek.). Ezért a 10 nap elzárásra való ítélet már önmagában aránytalan volt az adott körülmények között, amelynek kiszabására elegendő indok vagy jelentős elemzés nélkül került sor (35. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (36. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (88. bek.); Uj v. Hungary (24-25. bek.); Mouvement Raëlien Suisse v. Switzerland (48. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; expresszív magatartás; közrend védelme; sértő kifejezések; szankció arányossága⁷⁸

Colaço Mestre and SIC – Sociedade Independente De Comunicação, S. A. v. Portugal (Application nos. 11182/03., 11319/03., 2007. április 26-i ítélet)

⁷⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126559>

Tényállás

A kérelmező portugál újságíró 1996-ban egy televíziós műsorban interjút készített az UEFA akkori főtitkárával a portugál futballbírók állítólagos megvesztegetése kapcsán. Az újságíró az interjúban a Portugál Hivatásos Labdarúgó Liga és az F.C. Porto futballcsapatának elnökét a „játékvezetők főnökének” nevezte. Emiatt a sértett büntetőeljárást kezdeményezett a műsor készítői ellen nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmazás miatt. A büntető bíróság az újságírót vagylagosan pénzbüntetésre, illetve 86 nap börtönbüntetésre, a televíziós csatornát pedig az újságíróval egyetemlegesen kártérítés megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű kérdésben (23. bek.). A kérelmezőket azért ítélték el, mert az újságíró a sértettől egy televíziós interjúban becsületsértő kijelentéseket tett (25. bek.), a korlátozás így legitim célt, a jó hírnév és mások jogainak védelmét szolgálta (26. bek.). A Bíróság megállapította, hogy bár a kérdéses vita nem feltétlenül politikai, az kétségtelenül közérdekű volt. A labdarúgással kapcsolatos korrupciós ügyek akkoriban rendszeresen a mainstream sajtó címlapján szerepeltek, és maga az eljárás is jelentős médiavisszhangot keltett (27. bek.). A Bíróság megismételte, hogy alapvető különbséget kell tenni az olyan tényközlések között, amelyek – még ha vitathatóak is – hozzájárulhatnak a politikai szereplők funkcióik ellátásával kapcsolatos vitához egy demokratikus társadalomban, és az egyén magánéletének részleteiről szóló tudósítások között, aki nem tölt be ilyen funkciót. Igaz, hogy a sértett nem volt politikus, ám egy jól ismert közéleti személyiség volt, aki abban az időben fontos szerepet töltött be a hazai közéletben egy nagy labdarúgó klub és a labdarúgó szövetség elnökeként. A kérdéses interjú semmilyen módon nem kapcsolódott a sértett magánéletéhez, hanem kizárólag a labdarúgó klub és a liga elnökeként végzett közéleti szerepvállalásához, így az egy közérdekű kérdéssel függött össze (28. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező újságíró az interjú készítése során nem lépte túl az újságírói etika határait, beleértve a „játékvezetők főnöke” közlést (29. bek.). Az interjú elkészítése miatt – figyelembe véve a futballbírók megvesztegetéseire vonatkozó viták hevesységét – az újságíró nem marasztalható el. Az interjút egy olyan műsorban közvetítették, amely

kifejezetten a portugál labdarúgással foglalkozott, és amelynek nézőit feltehetően érdekli a téma, és ismerik is azt. Továbbá a kérelmező az interjút nem az anyanyelvén készítette, ami hatással lehetett a vitatott kérdések megfogalmazására, ám ez utóbbi kérdéssel a hazai bíróságok egyáltalán nem foglalkoztak (30. bek.). A Bíróság ennek kapcsán emlékeztetett, hogy az interjúkból – függetlenül attól, hogy szerkesztett vagy sem – összeállított hírműsorok alkotják a legfontosabb eszközök egyikét, amellyel a sajtó képes betölteni „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét. Egy újságíró büntető bírsággal való szankcionálása a kérdései megfogalmazásának módjáért súlyosan hátráltatná a sajtó közérdekű kérdések megvitatásához történő hozzájárulását. Nem az számít, hogy a kérelmezőt csekély mértékű büntetésre ítélték, hanem hogy egyáltalán elítélték (31. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok nem „megfelelőek és elégségesek”, ezért a korlátozás nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek” (32. bek.). A kérelmező elítélése aránytalan volt az elérni kívánt törvényes céllal, tekintettel a demokratikus társadalomnak a sajtószabadság biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére (33. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (34-35. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (36. bek.); Von Hannover v. Germany (63. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás⁷⁹

Colombani and Others v. France

(Application no. 51279/99., 2002. június 25-i ítélet)

Tényállás

1995-ben a Le Monde napilap főszerkesztője egy cikket tett közzé, amely részletesen beszámolt egy, a marokkói kábítószer-termelésről és -kereskedelemlről szóló jelentésről. A jelentést egy kábítószeresek terjedését vizsgáló szervezet készítette az Európai Bizottság megbízásából, miután Marokkó felvételét kérte az Európai Unió tagjai közé. A „Marokkó a világ első hasis exportőre – Titkos jelentés vet gyanút II. Hasszán király környezetére” című cikk a jelentésre hivatkozva kritizálta a marokkói hatóságok fellépését a kábítószer kereskedelemmel szemben, mert nem tettek semmit annak megakadályozása érdekében. Azt állította, hogy a hatóságok és a marokkói király a színpalak mögött valójában nem akadályozzák a csempészetet, sőt támogatják azt. A cikk miatt a marokkói király hivatalos

⁷⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80306>

kérést nyújtott be a francia külügyminisztériumhoz, hogy indítsanak büntetőeljárást a Le Monde ellen. A kérelmezőket az 1881. július 29-i Sajtótörvény 36. cikke alapján külföldi államfő becsmérlése miatt⁸⁰ vád alá helyezték. A párizsi büntetőbíróság felmentette a kérelmezőket, megállapítva jóhiszeműségüket, a párizsi fellebbviteli bíróság ellenben pénzbüntetésre és kártérítésre ítélte őket. Az indokolás szerint a közlés rossz szándékkal hívta fel a közvélemény figyelmét a király személyére és környezetére, magatartásuk bemutatása „nem volt mentes az ellenséges indulatoktól”, az „rossz szándékkal volt fertőzött”. A bíróság megállapította az újságíró jóhiszeműségének hiányát is, mert nem próbálta ellenőrizni a jelentés pontosságát, ehelyett egy súlyos vádak tartalmazó, sértő elméletet terjesztett, kétségbe sem vonva a forrás megbízhatóságát. A kérelmezők semmisségi kérelmet nyújtottak be a Semmítőszékhez, amely azt elutasította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a sajtó alapvető szerepet játszik egy demokratikus társadalomban. Bár nem léphet túl bizonyos határokat – különös tekintettel a jó hírnév és mások jogainak védelmére, valamint a bizalmas információk felfedésének megakadályozására –, felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben. Nemcsak a sajtó feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ellenkező esetben ugyanis a sajtó nem lenne képes betölteni a „társadalom éber őre” alapvető szerepét (55. bek.). Hozzátette, első körben a tagállami hatóságok értékelhetik, hogy a véleménynyilvánítás korlátozásának fennáll-e „nyomós társadalmi érdeke”, és a vizsgálat során rendelkeznek bizonyos mérlegelési szabadsággal. A sajtót érintő ügyekben azonban ez a mérlegelési jogkör kisebb, a demokratikus társadalomnak a szabad sajtó biztosításához és fenntartásához fűződő érdeke miatt (57. bek.). Továbbá az elfogadható kritika határai tágabbak egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében. Természetesen egy politikusnak is joga van a jó hírnév védelmére, akkor is, ha nem magánszemélyként jár el, de

⁸⁰ A 36. cikk egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel vagy mindkettővel rendelte büntetni, aki nyilvánosan megsértett külföldi államfőt, kormányfőt vagy egy külföldi kormány külügyminiszterét. A külföldi államfők becsmérlését bármely sértő vagy becsmérő kifejezéssel el lehetett követni, amely az államfők becsületével, méltóságával, magánéletével vagy funkciójának gyakorlásával volt kapcsolatos. A tényállást végül egy 2004. május 9-ei törvénnyel hatályon kívül helyezték.

a védelmet össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével, miután a véleménynyilvánítás szabadsága alóli kivételeket szűken kell értelmezni (56. bek.).

A kérelmezők elítélése kétségkívül beavatkozást jelentett véleménynyilvánítási szabadságuk gyakorlásába, amely a jó hírnév és mások jogainak védelmét, azaz a marokkói király védelmét szolgálta (60., 62. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a közvéleménynek jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy tájékoztassák a marokkói kábítószer-termelés és -kereskedelem problémájáról (64. bek.). A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában rejlő „kötelezettségek és felelősség” révén a 10. cikk védelme azzal a feltétellel terjed ki az újságírókra a közérdeklődésre számot tartó kérdések tárgyalásakor, ha jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtanak az újságírói etikai normáknak megfelelően. Másrészt, amikor a sajtó jogos aggodalmakat felvető ügyek nyilvános vitájában vesz részt, kell hogy joga legyen ahhoz, hogy hivatalos jelentések tartalmára támaszkodhasson anélkül, hogy további önálló kutatást kelljen végeznie. Ellenkező esetben aláásnák a sajtó létfontosságú „társadalom éber őre” szerepét. A Bíróság szerint a jelentésben szereplő információkat nem vitatták, és az állításokat joggal tekinthették hitelesnek. A Le Monde alappal támaszkodott a jelentésre anélkül, hogy ellenőrizte volna a benne foglalt információk pontosságát. Nincs ok kételkedni abban sem, hogy a kérelmező jóhiszeműen járt el (65. bek.).

A kérelmezőket azért ítélték le, mert a cikk megsértette a marokkói király jó hírnevét és jogait. Ám a külföldi államfő becsmérlése – ellentétben a rágalmazás tényállásával – nem tette lehetővé a kérelmezők védekezését, azaz az állítások igazságának bizonyítását, és nem mentesülhettek a büntetőjogi felelősség alól. A valóság bizonyításának tilalma túllépett azon a mértéken, amely más személyek jó hírneve és jogainak védelméhez szükséges, még akkor is, ha ez a személy egy állam- vagy kormányfő volt (66. bek.). A Bíróság külön rámutatott, hogy a párizsi büntető törvényszék (Tribunal de grande instance) 2001. április 25-i ítélete óta a hazai bíróságok a 1881. július 29-i törvény 36. cikkét úgy kezdték értelmezni, ami sérti a véleménynyilvánítás szabadságát. A bíróságok elfogadták, hogy a 36. cikk alkalmazása nem szükséges egy demokratikus társadalomban, mivel a rágalmazás bűncselekménye – amely arányos az elérni kívánt céllal – kellő védelmet nyújt az államfők és a hétköznapi állampolgárok számára az olyan megjegyzésekkel szemben, amelyek kárt okoznak becsületükben vagy jó hírnevükben (67. bek.).

A tényállás ráadásul az államfőket különleges jogállással ruházta fel, megvédve őket a kritikától pusztán funkciójuk vagy státuszuk alapján, függetlenül attól, hogy a kritika igazolható volt-e. Ez a kiváltság nem egyeztethető össze a modern gyakorlattal és politikai

felfogással. Bármilyen érdek is fűződik az egyes államok bizalmon alapuló baráti kapcsolatainak fenntartásához más államok vezetőivel, az ilyen kiváltság több, mint ami a cél eléréséhez szükséges (68. bek.). Ennélfogva a külföldi államfő becsmérlésének bűncselekménye úgy gátolta a véleménynyilvánítás szabadságát, hogy az nem felelt meg a korlátozást igazoló „nyomós társadalmi érdeknek” (69. bek.). A francia állam által felhozott indokok így nem voltak elegendőek annak igazolására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban”. A Bíróság szerint nincs ésszerű arányossági kapcsolat a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása és az elérni kívánt törvényes cél között (70. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (58-59. bek.); Thorgeir Thorgeirson v. Iceland (63. bek.); Goodwin v. United Kingdom (40. bek.); De Haes and Gijssels v. Belgium (37., 47. bek.); Worm v. Austria (47. bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (62. bek.).

Címkék: politikai szereplők, államfők bírálata; sajtószabadság, újságírói szabadság; felelős és jóhiszemű újságírás⁸¹

Constantinescu v. Romania

(Application no. 28871/95., 2000. június 27-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy pedagógus szakszervezet elnöke volt, aki csalónak, sikkasztónak („delapidatori” – orgazda) nevezett három tanárt, korábbi szakszervezeti tisztségviselőt, akiket az állítólagos jogsértések miatt váltottak le, és az új elnökség megválasztását követően megtagadták a szakszervezetet megillető pénzek visszaadását. A szakszervezet feljelentést tett a három személlyel szemben, az eljárást azonban megszüntették. A bukaresti megyei bíróság az akkori büntető törvénykönyv 206. cikke⁸² alapján rágalmazás miatt elítélte a kérelmezőt tekintettel arra, hogy a nyilatkozat megtételekor már tudnia kellett arról, hogy az ügyészség megszüntette az eljárást a három személlyel szemben.

Az eljáró szerv

I. Szekció

⁸¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60532>

⁸² „206. cikk: Aki olyan kijelentést vagy állítást tesz nyilvánosan egy meghatározott személyről, amely, ha igaz, az illető büntetőjogi, közigazgatási vagy fegyelmi felelősségre vonását eredményezné, vagy nyilvános szégyennek teszi ki, három hónaptól egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.”

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy a bukaresti megyei bíróság nem engedte, hogy bizonyítsa állításainak valóságát (63. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező rágalmozás miatti elítélése „hatóságok általi beavatkozást” jelentett a véleménynyilvánítási szabadságába (66. bek.). A kérelmező kijelentései két részből álltak össze: az egyik a rendőrség és az ügyészség kritikája, melyeket a kérelmező azért bírált, mert nem akarták befejezni a három tanár ellen indult nyomozást; a másik a kérelmező állítása, hogy utóbbiak „orgazdák” voltak (70. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának megsértése csak a második részből fakadhat. A bukaresti megyei bíróság az ítéletét a kérelmezőnek a három pedagógusra alkalmazott, és rágalmozónak ítélt kifejezésére alapozta, és nem arra a tényre, hogy kifejezte a bíróságok működésének kritikáját, ahogyan a szakszervezeti konfliktust kezelték (71. bek.).

A Bíróság hozzátette, még ha a kontextus – amelyben a kérelmező a megjegyzéseit tette – egy a szakszervezetek függetlenségéről és a bíróságok működéséről szóló, tehát közérdekű vita is volt, a véleménynyilvánítás szabadságának vannak korlátai. Annak ellenére, hogy a kérelmezőnek egy szakszervezet képviselőjeként fontos szerepe van, meghatározott határokon belül kell reagálnia, tiszteletben tartva mások jó hírnevét, ideértve az ártatlanság védelmét. Ezért meg kell állapítani, hogy túllépte-e a megengedhető kritika határait (72. bek.). A Bíróság véleménye szerint a „delapidatori” kifejezés, amely az orgazdaság bűncselekménye miatt elítélt személyekre utalt, egyfajta sértés volt a három pedagógussal szemben, tekintettel arra, hogy a bíróság nem ítélte el őket (73. bek.). A Bíróság leszögezte, a kérelmező anélkül is tökéletesen kifejezhette volna kritikáját – hozzájárulva ezáltal a szakszervezeti ügyek szabad, nyilvános vitájához –, hogy a vitatott kifejezést használta volna (74. bek.).

Ennélfogva az államnak a három tanár jó hírvének védelméhez fűződő törvényes érdeke nem ütközik a kérelmező azon érdekével, hogy részt vegyen a fent említett vitában (75. bek.). A Bíróság meggyőződött arról, hogy a nemzeti hatóságok által hivatkozott indokok „megfelelőek és elégségesek” voltak. A kiszabott pénzbüntetés, valamint az egyes pedagógusok számára megítélt nem vagyoni kártérítés nem volt aránytalan (76-77. bek.). A bukaresti megyei bíróság nem lépte túl a nemzeti hatóságok számára biztosított mérlegelési jogkört, és nem állapítható meg az Egyezmény 10. cikkének megsértése (78. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: közérdekű ügyek; sértő kifejezések, szakszervezetek⁸³

Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France
(Application no. 40454/07., 2015. november 10-i ítélet)

Tényállás

2005. május 5-én a Paris Match heti magazinban egy interjú jelent meg egy asszonnyal, aki azt állította, hogy fiúgyermekének II. Albert Monaco uralkodó hercege az apja. A cikket több fénykép kísérte, amelyek a herceget karjában a gyermekével mutatták. Két héttel később Albert herceg arra hivatkozva, hogy megsértették a magánélethez és a képmása védelméhez fűződő jogait, a francia polgári törvénykönyv 9. és 1382. cikke alapján keresetet indított a kérelmezők ellen kártérítést, valamint az ítéletnek a magazin címlapján történő közzétételét követelve. 2005 júniusában a nanterre-i törvényszék (Tribunal de grande instance) a kiadót 50.000 euró nem vagyoni kártérítés megfizetésére, valamint az ítélet címlapon történő közzétételére kötelezte. A bíróság szerint a teljes cikk és az azt kísérő fényképek a herceg szerelmi és családi életének legintimebb szférájába tartoztak, és nem érintettek semmilyen közérdekű vitát. A kérelmezők fellebbeztek. Mindeközben 2005. július 6-án Albert herceg egy sajtóközleményben nyilvánosan elismerte, hogy ő a gyermek apja.

2005 novemberében a versailles-i fellebbviteli bíróság megállapította, hogy a Paris Match publikációja visszafordíthatatlan károkat okozott a hercegnek, tekintettel az apasága tényére, amely egészen a vitatott cikk közzétételéig titokban maradt, és hirtelen, akarata ellenére vált nyilvánossá. 2007 februárjában a Semmitőszék kimondta, hogy minden embernek, függetlenül a beosztásától, születésétől, szerencsájától, a jelenlegi vagy a jövőbeli funkciójától, joga van a magánélete tiszteletben tartásához.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a magánélethez való jog fogalma magában foglalja a magánélet kíváncsi szemektől való távoltartásának jogát. Létezik egy személy másokkal történő interakciójának egy olyan zónája, akár nyilvános kontextusban, amely a magánélet

⁸³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58737>

hatálya alá tartozik (83. bek.). Egy fénykép közzététele sértheti az egyén magánéletét akkor is, ha ez a személy egy közszereplő. A Bíróság már számos alkalommal hangsúlyozta, hogy a fényképek nagyon személyes, vagy akár intim információkat is tartalmazhatnak az egyénről vagy a családjáról, elismerve ezzel minden ember képmása védelméhez fűződő jogát (85. bek.). A Bíróság különösen hangsúlyozta az érintett személy beleegyezésének fontosságát, valamint külön kiemelte a magánéletbe történő behatolás súlyosságát, és a fénykép közzétételenek következményeit az érintett személy számára (86-87. bek.). Végül, bár a közszereplők magánéletéről szóló hírek közzététele általában a szórakoztatást szolgálják inkább, ezek is a 10. cikk védelmét élvezik. Ám a védelmet felülmúlhatják a 8. cikk követelményei, amennyiben az információ magán- és intim jellegű, és a terjesztéséhez nem fűződik közérdek (89. bek.).

A Bíróság szerint alapvető fontosságú annak eldöntése, hogy az interjú tartalma, amely nyilvánosságra hozta a herceg apaságát, olyan információt képez-e, amely „hozzájárul egy közérdekű ügyről szóló vitához” (96. bek.). Leszögezte, hogy egy személy romantikus kapcsolatai elvben szigorúan magánügynek számítanak. Ebből az következően egy pár szexuális életét vagy intim kapcsolatait érintő részleteket csak kivételes körülmények között megengedett a nyilvánosság tudomására hozni előzetes hozzájárulás nélkül (99. bek.). Az olyan cikkek, amelyek egyedüli célja, hogy kielégítsék az olvasóközönség kíváncsiságát egy személy magánéletének részleteivel kapcsolatban – függetlenül attól, hogy ismert személy-e – , nem tekinthető olyannak, amely bármilyen közérdekű vitához hozzájárul a társadalom számára (100. bek.).

A Bíróság szerint tekintettel a Monacói Hercegség sajátosságaira, tagadhatatlan közérdekű értéke volt – legalábbis a hercegség alattvalói számára – annak, hogy Albert hercegnek – aki akkoriban egyedülállóként és gyermektelenként volt ismert – van egy fia. Ennek dinasztikus és pénzügyi következményei is lehettek: házasság révén a legitimáció kérdése is felmerülhetett volna, még ha ez valószínűtlen is volt (108. bek.). A vitatott információ politikai felhangoktól sem volt mentes, és felkelthette a nyilvánosság érdeklődését a hercegségben hatályban lévő örökösödési szabályok miatt, amelyek meggátolták a házasságon kívül született gyermek trónöröklési igényét. A herceg hozzáállása szintén aggodalomra adhat okot a nyilvánosság számára (111. bek.). Bizonyos, az uralkodó család tagjait érintő események – miközben a magánéletük része – a kortárs történelem része is (112. bek.). Következésképpen a Bíróság úgy ítélte meg, hogy bár a cikk számos olyan részletet tartalmazott, amelyek kizárólag a herceg életének privát vagy intim részleteit érintették, egy közérdekű ügyről szóló vitához is hozzá kívánt járulni (113. bek.). A Bíróság hozzátette, a

sajtó közérdekű vitához való hozzájárulása nem korlátozódhat csupán az aktuális eseményekre vagy a már meglévő vitákra. A sajtónak az olyan információk feltárásában és a közvélemény figyelmének felhívásában is szerepe van, amelyek képesek ilyen közérdekű vitát kiváltani a társadalmon belül (114. bek.).

Ami az érintett személy ismertségét és a tudósítás tárgyát illeti, a Bíróság már számos alkalommal elismerte a nyilvánosság tájékozódáshoz való jogát a közszereplők magánéletének bizonyos aspektusairól (117. bek.). Különbséget kell tenni a magánszemélyek és a nyilvánosságban tevékenykedő személyek, mint a politikai vagy a közszereplők között (118. bek.). Így attól függően, hogy hivatalos funkciókkal van-e felruházva vagy sem, az egyénnek többé-kevésbé korlátozott az intimitáshoz való joga. E tekintetben a közszerepléshez való jog fenntartja a magánélet bizalmasságát, amely elvben szélesebb, ha nem tölt be semmilyen hivatalos funkciót – még ha egy uralkodó család tagja is –, és szűkebb, ha ilyen funkciót tölt be (119. bek.). A közfunkció gyakorlása vagy egy politikai tisztségre való törekvés szükségszerűen felkelti a polgárok figyelmét, olyan területen is, amely a magánélet körébe tartozik. Ennélfogva a közszereplők egyes magáncselekedetei nem tekinthetők a magánélet körébe tartozónak, tekintettel azok lehetséges hatásaira, figyelembe véve a politikai vagy társadalmi életben betöltött szerepüket (120. bek.). Mindazonáltal bizonyos körülmények között, még ha a személy ismert is a nagyközönség számára, „jogos elvárásként” hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére. Így az a tény, hogy egy egyén a közszereplő kategóriájába tartozik, semmilyen módon – még a hivatalos funkciókat gyakorló személyek esetében sem – nem hatalmazza fel a médiát a szakmai és etikai elvek megsértésére (122. bek.). A Bíróság szerint Albert herceg tagadhatatlanul prominens közszereplő volt. A hazai bíróságok ezért kötelesek lettek volna figyelembe venni a herceg kiemelt helyzetét, és a személyével járó nyilvános funkciókat, amelyek befolyásolhatják a magánéletének nyújtható védelmet (124. bek.).

Ami a publikáció tárgyát illeti, a cikk érintette ugyan a herceg magánéletét, ám az abban szereplő információk lényegi elemei túlmentek a magánszféra körén, miután a hercegi funkció Monaco államfőjeként örökletes jellegű (126. bek.). A Bíróság megjegyezte, hogy az újságíróknak a hivatásuk gyakorlása során naponta kell döntéseket hozniuk, melynek során meghatározzák a nyilvánosság információhoz való joga és mások magánélethez való joga közötti választóvonalat. Így elsődleges felelősségük az egyének – beleértve a közszereplőket – védelme a magánszférájukba történő behatolástól (138. bek.). Amikor az információk mások magánéletét érintik, az újságíróknak figyelembe kell venniük – amennyire csak lehetséges – az információk és a képek várható hatását a közzétételüket megelőzően.

Különösen bizonyos családi és magánélettel kapcsolatos események élvezik a 8. cikk kiemelt védelmét (140. bek.). A bíróságoknak meg kellett volna kísérelniük meghatározni, hogy a vitatott cikk mely részei tartoznak a szigorú értelemben vett magánéletbe, melyek tarthattak joggal közérdeklődésre számot. Ezt azonban nem tették meg (125., 143. bek.).

A szankció súlyossága kapcsán a Bíróság úgy vélekedett, függetlenül attól, hogy a kiszabott szankció jelentéktelen volt-e vagy sem, ami számít, az az ítélet meghozatalának ténye, ideértve a kizárólag polgári jogi természetű döntéseket is (151. bek.). Az 50.000 eurós kártérítésre kötelezés és az ítélet közzététele nem tekinthető jelentéktelennek (152. bek.). A hazai bíróságok nem vették kellően figyelembe a Bíróság ítélkezési gyakorlata által megállapított, a magánélet tiszteletben tartásához való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága közötti mérlegelésre vonatkozó elveket és kritériumokat. Mindezekre figyelemmel a Bíróság megállapította, hogy a kormány által a herceg magánélete és a képmáshoz fűződő joga védelmében felhozott érvek nem tekinthetők elégségesnek a beavatkozás igazolásához (153. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (59., 65. bek.); Karhuvaara and Iltalehti v. Finland (45. bek.); Gourguenidze v. Georgia (41., 59. bek.); MGN Limited v. United Kingdom (143. bek.); Mosley v. United Kingdom (131. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (95., 103. bek.); Alkaya v. Turkey (35. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme, képmáshoz való jog⁸⁴

Cox v. Turkey

(Application no. 2933/03., 2010. május 20-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező amerikai állampolgárt egyetemi tanárként többször is kiutasították Törökországból: 1986-ban a kurd és az örmény kérdéssel kapcsolatban tett kijelentéseket a hallgatói előtt, 1989-ben a Krisztus utolsó megkísértése című film ellen terjesztett röplapokat. Utoljára 1996-ban utasították ki, amikor a tilalmat az útlevelébe is bejegyezték, így azóta nem tudott beutazni az országba. A kérelmező a török hatóságok előtt pert indított a belügyminisztérium ellen a tilalom feloldása iránt. A minisztérium arra hivatkozott, hogy a kérelmező a nemzetbiztonság ellenében szeparatista tevékenységet végzett azzal, hogy olyan

⁸⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158861>

kijelentéseket tett, miszerint a törökök asszimilálják a kurdokat és az örményeket, illetve az országból kiűldözik az örményeket és népiertást követnek el. A kérelmező azzal védekezett, hogy az ellene felhozott vádak nem nyertek bizonyítást, és soha nem került még bíróság elé véleményének kifejezése miatt. A közigazgatási bíróság megállapította, hogy a minisztérium döntése megfelelt az alkalmazandó jogszabályoknak. A kérelmező fellebbezését elutasították.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező arra hivatkozott, hogy a kurd és az örmény kérdésről egy egyetemen nyilvánított véleményt, ahol a véleménynyilvánítás szabadságának korlátlannak kell lennie, és nem lehet használni semmilyen szankció igazolására, így az ő Törökországba való beutazásának tilalmára sem (22. bek.). A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy az Egyezmény ugyan nem garantálja egy külföldi jogát a beutazáshoz és a tartózkodáshoz egy országban, a bevándorlás és a beutazás ellenőrzését az Egyezménnyel összhangban kell gyakorolni (27., 29. bek.). A kérelmező beutazási tilalma érinti a véleménynyilvánítás szabadságát, mert a 10. cikk a jogokat „országhatárokon tekintet nélkül” biztosítja, és nem lehet különbséget tenni az állampolgárok és a külföldiek véleménynyilvánítási szabadságának védelme között. A kérelmező a belépésének kizárása miatt már nem volt képes az információk és eszmék közlésére Törökországban, ezért beavatkozás történt a 10. cikk által biztosított jogaiba (31. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás törvényes célja a nemzetbiztonság, a területi integritás, a közbiztonság és a zavargás megelőzése volt (34-35. bek.).

A Bíróság rámutatott, nem volt semmilyen utalás arra, hogy a kérelmező a kurd és örmény kérdésben kifejtett ellentmondásos véleményének hangoztatásával bármilyen bűncselekményt elkövetett volna, és büntetőeljárást sem indítottak ellene (41. bek.). A kérelmező által kifejtett vélemények olyan témákhoz kapcsolódtak, amelyek továbbra is heves viták tárgya nem csak Törökországon belül, de nemzetközi szinten is. A Bíróság tudatában van annak, hogy az egyik oldal által, e kérdésekben kifejtett vélemények sértőek lehetnek a másik oldalon, ám egy demokratikus társadalom megköveteli a nyitottságot és a toleranciát az ellentmondásos véleményekkel szemben (42. bek.). A hazai bíróságok határozatainak indokolásából nem derül ki, hogy a kérelmező nézeteit hogyan és pontosan miért tekintették ártalmasnak Törökország nemzetbiztonságára nézve (43. bek.). A Bíróság szerint ezért a hazai bíróságok

által felhozott okok nem tekinthetők megfelelő és elégséges indoknak a kérelmező kiutasításának, a véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozásnak. Tekintettel arra, hogy nem bizonyították, hogy a kérelmező olyan tevékenységet folytatott, amely egyértelműen káros lehet az államra nézve, a Bíróság úgy vélte, hogy az ismételt beutazási tilalomnak az volt a célja, hogy elnyomják a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlását és elfojtsák a gondolatok terjedését (44. bek.). A beavatkozás ezért nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (45. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: nemzetbiztonság védelme; közrend védelme⁸⁵

Cumhuriyet Vakfi and Others v. Turkey (Application no. 28255/07., 2013. október 8-i ítélet)

Tényállás

2007 áprilisában a török elnökválasztások felé közeledve a Cumhuriyet („Köztársaság”) nevű országos napilap egy politikai hirdetést tett közzé az első oldalon, amely az akkor köztársasági elnökjelölt Abdullah Gül szavait idézte, amit még 1995-ben a The Guardian lapnak adott interjújában mondott. Az interjú a cikk címének alapjául szolgált: „A török iszlamisták célja a hatalom.” A lap a következőket idézte: „Ez a Török Köztársaság vége - mindenképp meg akarjuk változtatni a világi rendszert.” Az idézetet a „Vigyázz a köztársaságodra” szlogen követte. A cikk miatt Abdullah Gül rágalmazásért eljárást indított, valamint kérte, hogy az újságot végzéssel tiltsák el az idézet ismétlésétől. 2007 májusában az ankarai polgári elsőfokú bíróság ideiglenes intézkedéssel megtiltotta a politikusnak tulajdonított idézet újbóli, valamint a folyamatban lévő rágalmazási eljárással kapcsolatos „bármilyen hír” közzétételét. A végzést 2008 márciusában oldották fel, miután Gül – akit időközben köztársasági elnökké választottak – visszavonta keresetét.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

⁸⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98752>

A Bíróság úgy vélte, hogy bár az ügy érdemében nem született végső döntés, az ideiglenes intézkedést elrendelő végzés, amely több mint 10 hónapig maradt hatályban önmagában beavatkozásnak minősült a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába, figyelembe véve a politikai körülményeket, amelyek között alkalmazták (46. bek.). A jelen eset tárgya egy ideiglenes intézkedés, amely azonnali segítséget nyújtott a felperes személyiségi jogainak a kérelmezők támadásával szemben. E végzések természetüknél fogva átmenetiek, amelyek pusztán célja, hogy ideiglenes védelmet nyújtsanak az érintett félnek a kereset érdemi elbírálásának ideje alatt olyan esetekben, amikor az intézkedés elhalasztása a jogerős érdemi határozat meghozataláig helyrehozhatatlan kár bekövetkezésének kockázatával járna (60. bek.). Bár a 10. cikk nem tiltja az ideiglenes intézkedést, még ha az a közzététel előzetes korlátozásával jár is, az ebben rejlő veszélyek a Bíróság részéről a leggondosabb ellenőrzést kívánják meg, beleértve annak tüzetes vizsgálatát, hogy az eljárási garanciák meggátolják-e a véleménynyilvánítás szabadsága feletti visszaéléseket (61. bek.).

A Bíróság szerint a végzés hatálya tisztázatlan volt: általános és meghatározatlan fogalmakat használt, nem volt egyértelmű, hogy milyen tartalmat lehet és nem lehet közzétenni. A tilalom hipotetikusán az elnökjelölt bármely olyan politikai véleményére kiterjedhetett, amit a szekularitás elvével vagy annak alkalmazásával kapcsolatban tett. A Bíróság szerint ez a kétértelműség ellentmondott a jogbiztonság elvének, és visszaélést tett lehetővé (62. bek.). Ez a bizonytalanság dermesztő hatással lehetett az ilyen ügyek tudósításaira egy intenzív politikai vita időszakában az elnökválasztás tekintetében, nemcsak a kérelmezőket, hanem a török média egészét befolyásolva (63. bek.). Ami a végzés időtartamát illeti, konkrét határidő vagy bármilyen időszakos felülvizsgálat hiánya miatt az intézkedés több mint 10 hónapig maradt hatályban, beleértve az elnökválasztás két fordulóját. Mindezek miatt az intézkedés akadályozta az újság részvételét a politikus jelölését és választását övező vitában, amely egy kritikus időszak a török politika történetében. Mint ilyen megakadályozta a nyilvánosságot – amely nagymértékben a sajtó megismerésére támaszkodik – a politikai vezetők nézeteivel és felfogásával kapcsolatos véleményalkotásban (64. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy a tiltott témájú tartalmak közzétételének az ideiglenes intézkedés feloldását követően – amikor Gült már megválasztották köztársasági elnöknek – már nem lett volna ugyanolyan értéke és hatása, mivel a hír „múlandó árucikk”, amelynek nyilvánosságra hozatalának meghatározatlan ideig tartó késleltetése megfoszthatja minden értékétől és érdekességétől (65. bek.). Ennélfogva a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozását indokolatlanul súlyossá tette a késedelmes eljárás, valamint a végzés időbeli korlátjának hiánya. A Bíróság nem szigorú határidőket, hanem olyan

szabályokat és garanciákat tartott szükségesnek, amely biztosítja, hogy az ideiglenes intézkedés nem terjed egy ésszerű időn túl (66. bek.).

A hazai bíróságok semmivel nem indokolták a döntésüket (67. bek.). A 10. cikk megköveteli a hazai bíróságoktól, hogy a beavatkozás számára „megfelelő és elégséges” indokokat nyújtsanak. Ez teszi lehetővé az egyének számára, hogy megismerjék és vitassák a bíróság döntése mögött húzódó okokat, és ezáltal fontos eljárási biztosítékot nyújt a 10. cikk alapján védett jogokba történő önkényes beavatkozásokkal szemben. Az ankarai bíróság megfosztotta a kérelmezőket ezen eljárási védelemtől, és a Bíróságot is meggátolta annak vizsgálatában, hogy a hazai bíróságok kellően megfelelően egyensúlyoztak-e a felek kockán forgó érdekei között (68. bek.). Ráadásul a kérelmezők először csak a végzés meghozatalát követő több mint egy hónap elteltével, az első tárgyaláson adhatták elő ellenérveiket. Figyelembe véve a hírek múlandó természetét és a politikai környezetet, ez olyan eljárási hiányosság, amely aránytalanul aláásta a véleménynyilvánítási szabadságukat (73. bek.). A kérelmezőknek sokkal hamarabb kellett volna lehetővé tenni, hogy a végzést vitathassák (74. bek.). Tekintettel az eljárási hiányosságokra a végzés rendelkezéseinek megsértése esetén kiszabható büntetés súlyosságára – egytől hat hónapig terjedő szabadságvesztés –, a beavatkozás nem volt arányos az elérni kívánt törvényes célokkal és „szükséges egy demokratikus társadalomban” (75. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Observer and Guardian v. United Kingdom (60. bek.); Éditions Plon v. France (42. bek.); Lombardi Vallauri v. Italy (46. bek.); RTBF v. Belgium (94. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; közzététel ideiglenes tiltása⁸⁶

Cumpana and Mazare v. Romania

(Application no. 33348/96., 2004. december 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők 1994-ben egy napilapban egy cikket publikáltak, amely megkérdőjelezte a konstancai városi tanács és egy magáncég között – tilosban parkoló autók elszállítására – létrejött szerződés törvényességét, és kenőpénz elfogadásával vádolta meg a város korábbi alpolgármesterét és a városi tanács jogi szakértőjét. A cikk egy rajzot is tartalmazott, amely a

⁸⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126797>

jogi szakértőt ábrázolta, amint az alpolgármester karját fogja, kezében egy bankjegyekkel teli táskával. A jogi szakértő az újságírókkal szemben a román büntető törvénykönyv 205-206. §-ai alapján becsületsértés és rágalmozás miatt eljárást indított arra hivatkozva, hogy a rajz azt a képzetet kelthette az olvasókban, hogy intim kapcsolatban állt a korábbi alpolgármesterrel. A román bíróság az újságírókat 7 hónap börtönbüntetésre, közügyektől eltiltásra, és 1 évre újságírói foglalkozástól való eltiltásra ítélte, továbbá nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte őket. Az újságírók fellebbezését elutasították, ugyanakkor elnöki kegyelemben részesültek, mentesülve a börtönbüntetés letöltésétől.

Az eljáró szerv

Bíróság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a cikk főleg bizonyos helyi választott képviselőknek és köztisztviselőknek a közpénzek kezeléséről tartalmazott információkat, különösen a szerződés aláírásával állítólagosan elkövetett szabálytalanságokról (94. bek.). Ez vitathatatlanul közérdeklődésre számot tartó kérdés a helyi közösség számára, amelyre a kérelmezők jogosultak a sajtón keresztül felhívni a közvélemény figyelmét (95. bek.). Az oknyomozó újságírók feladata, hogy pontosan tájékoztassák és figyelmeztessék a közvéleményt az ilyen nemkívánatos társadalmi jelenségekről, amint a megfelelő információ a birtokukba kerül (96. bek.). A Bíróság szerint a cikk egésze – beleértve a sértő rajzot – a sértett magatartására vonatkozó tényállításokat tartalmazott, amelyek szerint bűnrészes volt a jogellenes szerződés aláírásában, és kenőpénzt fogadott el. Az állítások azt sugallták az olvasóknak, hogy tisztességtelen és önző módon viselkedett, és azt hitték, hogy a „csalás” és a vesztegetés, amellyel őt és a korábbi polgármestert vádolták, megtörténtek és vitathatatlan tények (100. bek.). Bár a sajtó feladata, hogy figyelmeztesse és tájékoztassa a közvéleményt a helyi választott képviselők és a köztisztviselők feltételezett hűtlen kezeléseiről, az a tény, hogy meghatározott személyeket közvetlenül vádoltak nevük és betöltött pozíciójuk említésével, a kérelmezőket arra kötelezte, hogy állításaiknak megfelelő ténybeli alapot nyújtsanak (101. bek.). A Bíróság figyelembe vette a kérelmezők magatartását is az ellenük folyt büntetőeljárás során, akik állításaikat nem támasztották alá bizonyítékkal vagy megfelelő ténybeli alappal (104. bek.). Ezért úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak, és szükségesnek vélte a kérelmezők véleménynyilvánítási

szabadságának korlátozását. Kérdés, hogy a beavatkozás arányos volt-e az elérni kívánt céllal, figyelembe véve a kiszabott szankciókat (109-110. bek.).

A kiszabott szankciók természete és súlyossága olyan tényezők, amelyeket figyelembe kell venni a beavatkozás arányosságának vizsgálata során. A Bíróságnak a legnagyobb óvatossággal kell eljárnia, ha a nemzeti hatóságok által megtett intézkedések vagy kiszabott szankciók eltántoríthatják a sajtót a közérdeklődésre joggal számot tartó kérdések megvitatásában való részvételtől (111. bek.). Bár a részes államoknak lehetőségük van szabályozni a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlását – így megfelelő jogi védelemmel biztosítani az egyének jó hírnevét –, ezt nem szabad oly módon, ami indokolatlanul elriasztja a médiát attól, hogy figyelmeztesse a közvéleményt a közhatalom nyilvánvaló vagy feltételezett visszaéléseiről. Az oknyomozó újságírókat gátolja a közérdeklődésre számot tartó ügyekről való tudósításukat, ha fennáll a veszélye, hogy magánszemélyek hírnevének indokolatlan támadásáért szankcióként börtönbüntetésre ítélik, vagy eltiltják foglalkozásuk gyakorlásától (113. bek.). Az ilyen szankcióktól való félelem dermesztő hatása az újságírói szabadság gyakorlására nyilvánvaló. Ez a hatás, amely a társadalom egészére nézve káros, szintén olyan tényező, amelyet figyelembe kell venni a kiszabott szankciók arányosságának megítélésekor (114. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy a börtönbüntetés kiszabása egy sajtóbűncselekményért az újságírók véleménynyilvánítási szabadságával csak kivételes körülmények között egyeztethető össze, különösen, ha más alapvető jogok súlyosan károsodtak, például gyűlöletbeszéd vagy erőszakra uszítás esetében (115. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy az ügy körülményei – egy személy rágalmozásának klasszikus esete egy közérdeklődésre számot tartó ügy vitájának kontextusában – egyáltalán nem indokolták a börtönbüntetés kiszabását. Egy ilyen szankciónak természeténél fogva elkerülhetetlenül dermesztő hatása van (116. bek.). Ami az újságírói foglalkozástól való eltiltást illeti, a Bíróság rámutatott, hogy az újságírói tevékenység előzetes korlátozása a Bíróság leggondosabb ellenőrzését teszi szükségessé, és csak kivételes esetekben igazolható. A különösen súlyos szankció pedig jelentős gyakorlati következményekkel járt a kérelmezőkre (118. bek.). A Bíróság szerint a kérelmezők eltiltása attól, hogy újságíróként dolgozhassanak – mint általános hatályú megelőző intézkedés – megsértette azt az elvet, hogy a sajtónak képesnek kell lennie arra, hogy betölthesse a „társadalom éber őre szerepét” (119. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a kiszabott büntetőjogi szankció és a kísérő tilalmak természetükben és súlyosságukban nyilvánvalóan aránytalanok voltak az elérni kívánt törvényes céllal (120. bek.). A hazai

bíróságok túllépték azt a mértéket, ami a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásához „szükséges” lett volna (121. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.); Sürek and Özdemir v. Turkey (63. bek.); Colombani and Others v. France (65. bek.); Lesnik v. Slovakia (57. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága, foglalkozástól eltiltás⁸⁷

Csánics v. Hungary

(Application no. 12188/06., 2009. január 20-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező az Értékszállítási és Őrzésvédelmi Dolgozók Szakszervezetének elnöke és egy biztonsági cég alkalmazottja volt, amely jogellenesen felmondott neki. 2002 júniusában a szakszervezet aktívvá vált egy másik cégnél is, amely társaságot később meg akarta venni az a cég, ahonnan a kérelmezőt korábban kirúgták. A szakszervezet demonstrációt szervezett a Parlament épületéhez. 2002. december 14-én a Színes Mai Lap interjút készített a kérelmezővel, aki a céget az alkotmányos és munkajogok lábbal tiprásával, embertelen vezetéssel vádolta meg, és felemlegette a cég vezetőjének korábbi kijelentéseit is (a kérelmező „a szárnyai alá vette a cégnél dolgozó bűnözőket”). A cég vezetője ezért a jó hírnév megsértése miatt pert indított. A városi bíróság kimondta, hogy a kérelmező a kifogásolt nyilatkozatokkal megsértette a felperes jó hírnevét, és arra kötelezte, hogy tegyen közzé bocsánatkérést. A bíróság az állításokat tényállításnak és nem értékítéletnek minősítette. A kérelmező nem kapott lehetőséget állításainak igazolására sem, mivel a bíróság úgy vélte, hogy a bizonyítás sem tenné jogossá a túlzott és sértő kijelentéseit. A másodfokon eljáró Pest Megyei Bíróság elutasította a kérelmező fellebbezését. Az indokolás szerint a kérdéses állítások valós ténybeli állításokon alapuló értékítéletek voltak, amelyek azonban jogellenes módon, „indokolatlanul bántó, sértő, és durva módon” hangzottak el. A kérelmező felülvizsgálati kérelmét a Legfelsőbb Bíróság 2005. szeptember 8-án elutasította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

⁸⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67816>

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány szerint a korlátozás mások jogainak, nevezetesen a sértett jó hírnevének védelmét szolgálta (28. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy a kérelmező kijelentései – amelyek közvetlenül a korábbi munkáltatójára vonatkoztak – tényállítások voltak, nem pedig értékítéletek. Mivel a nyilatkozatok olyan tényállítások voltak, amelyek alkalmasak a sértett jó hírnevének megsértésére, a kérelmező túllépte a véleménynyilvánítás szabadságának határait (31. bek.). A kormány úgy vélte továbbá, hogy irreleváns volt a kérelmező állításainak bizonyítása, mivel azok túlságosan nyers és túlzóak voltak egy nem közszereplő és nem politikus személy esetében (32. bek.). A kérelmező arra hivatkozott, hogy állításai igaz információn alapuló értékítéletek voltak, mégis megfosztották annak lehetőségétől, hogy bizonyítsa állításainak valóságát (33. bek.). Szerinte a kijelentései nem önálló, lejáratozó vagy megalázó kritikát fogalmaztak meg, hanem a munkavállalók jogai védelmének megnyilvánulásai voltak. Igaz, hogy a felperes nem volt közszereplő, de az érintett munkavállalók nagy száma a kérdést jelentős közérdekű témává tette (34. bek.).

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. Míg a tények fennállása igazolható, az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani. Egy kijelentés tényállásnak vagy értékítéletnek minősítése olyan kérdés, amelynek eldöntése elsősorban a nemzeti hatóságok, különösen a hazai bíróságok mérlegelési jogkörébe esik. Ugyanakkor, még ha egy kijelentés értékítéletnek is minősül, elegendő ténybeli alappal kell bírnia, ennek hiányában túlzott lehet (39. bek.). A Bíróság szerint az ügy két egymással összefüggő állítást érintett. Azt az állítást, amely szerint a cég megsértette a munkavállalók jogait, és embertelen vezetési módszereket alkalmazott, értékítéletnek minősítette. A másik állítás – a cég vezetője bűnözőnek nevezte a kérelmezőt és munkatársait – tekintetében a Bíróság nem látott okot arra, hogy a hazai bíróságok megállapításától eltérő következtetésre jusson, azaz a nyilatkozat lényegében ténybeli volt. Az ilyen megnyilatkozások, legalább részben, bizonyíthatóak (40. bek.).

A Bíróság meglepőnek találta, hogy a hazai bíróságok „indokolatlanul bántónak, sértőnek és durvának” tartották azt a módot, ahogyan a kérelmező kifejezte nyilatkozatait, és egyáltalán nem adtak neki lehetőséget, hogy bizonyíthassa állításai igazságát (41. bek.). A Bíróság hozzátette, az alkalmazottak nagy száma miatt a szóban forgó vita közérdekű kérdésekben folytatott vitának minősült, ahol a korlátozásoknak kevés tere van (42. bek.). Következésképpen a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai hatóságoknak lehetőséget kellett volna adniuk a kérelmezőnek, hogy kijelentéseit alátámassza. Ellentétes lenne a 10. cikk

szellemével, ha lehetővé tennék az alátámasztott nyilatkozatok korlátozását pusztán azon alapon, hogy azoknak milyen módon adtak hangot (43. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező állításaiban megfogalmazott vád súlyos volt, azonban azt elegendő ténybeli alap támasztotta alá. Továbbá, a kérelmező a kifogásolt nyilatkozatokat közérdekű kérdésekkel kapcsolatos vitában, egy kollektív munkaügyi vita során tette. Ezek a viták, mivel a munkavállalók alapvető érdekeit érintik, 10. cikk alapján magas szintű védelmet igényelnek (44. bek.). A kérelmező, aki szakszervezeti vezető volt, a munkaügyi vitákban megszokott módon fogalmazta meg nyilatkozatait. A Bíróságot ezért nem győzte meg a hazai bíróságok megállapítása, hogy a kérelmező túllépte a tolerálható kritika határát, mivel ez elfogadhatatlan korlátozást jelentene nemcsak a kérelmező véleménynyilvánítás szabadságához fűződő joga, hanem a szakszervezetek hatékony működése tekintetében is. A hazai bíróságok így nem találták meg a megfelelő egyensúlyt a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága védelmének szükségessége és a felperes jogainak és jó hírneve védelmének szükségessége között (45. bek.). Végezetül a Bíróság rámutatott, hogy bár a hazai bíróságok viszonylag enyhe szankciót szabtak ki, az enyhe szankció sem teszi összeegyeztethetővé a korlátozást az Egyezményrel, ha az önmagában nem „szükséges egy demokratikus társadalomban” (46. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (46. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 1.) (63. bek.); Wingrove v. United Kingdom (58. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (88., 90. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; tényállítások és értéktételek⁸⁸

⁸⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90704>

D

Dabrowski v. Poland

(Application no. 18235/02., 2006. december 19-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró egy helyi napilapban három cikkben számolt be egy alpolgármester ellen folyó büntetőeljárásról, akit az eljárás végén el is ítélték. Utolsó cikkében a kérelmező az elsőfokú ítéletet kommentálva a politikust „betörő polgármesternek” nevezte, és azt írta, hogy ha a fellebbviteli bíróság helybenhagyja az ítéletet „vége a helyi önkormányzatnál nyolc éve tartó viharos és nagyon jövedelmező karrierjének”. Válaszul az alpolgármester beperelte a kérelmezőt, akit elsőfokon elítéltek rágalmazásért, majd másodfokon a büntetőeljárást egy év próbaidőre feltételesen megszüntették.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására, továbbá hogy az elfogadható kritika határai tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (28. bek.). A sajtószabadság a nyilvánosság egyik legjobb eszközét nyújtja a politikai vezetők nézeteinek és felfogásának feltárására, és az azzal kapcsolatos véleményalkotásra (29. bek.). A Bíróság szerint a cikkek tartalma és hangneme viszonylag kiegyensúlyozott volt. A kérelmező ugyan a sértettet „betörő polgármesternek” nevezte, de csak azt követően, hogy a bíróság bűnösnek találta őt. Nem állította, hogy az ítélet jogerős, és elismerte azt, hogy a fellebbviteli bíróság más döntést is hozhat (33. bek.). A kérelmező megállapításai közérdekű ügyben tett értékítéletek voltak, amelyek nem voltak ténybeli alap híján, és nem valósítottak meg a politikussal szemben indokolatlan személyes támadást. Azt sem lehet mondani, hogy a kérdéses kijelentések megsértették vagy megalázták volna a kritizált személyt (34. bek.).

A hazai bíróságok nem vették figyelembe azt a tény, hogy a kérelmezőnek újságíróként feladata, hogy közölje az információkat és eszméket a politikai kérdésekben és más közérdekű

ügyekben, és ennek során bizonyos fokú túlzás igénybevételehez is folyamodhat. Nem vették figyelembe azt sem, hogy a sértett egy politikus, akinek a kritikával szemben nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania. A Bíróság ezért azon a véleményen volt, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok nem tekinthetők megfelelőnek és elégségesnek a beavatkozás igazolására (35. bek.). Továbbá, bár a kérelmezőre kiszabott pénzbírság viszonylag csekély mértékű volt, és az eljárást próbaidőre megszüntették, a hazai bíróságok ennek ellenére megállapították, hogy a kérelmező a rágalmazás bűncselekményét követte el. Ennek következtében a kérelmezőt bünyügyi nyilvántartásba vették, sőt, a próbaidő tartama alatt bármikor folytathatták az eljárást, amennyiben a törvényben meghatározott körülmények indokolták (36. bek.).

A Bíróság hozzátette, bár a büntetés nem akadályozta meg a kérelmezőt abban, hogy véleményt nyilvánítson, az elítélése mégis egyfajta cenzúrát valósított meg, amely valószínűleg visszatartja őt attól, hogy a jövőben hasonló kritikát fogalmazzon meg. Az ilyen ítélet egyrészt elriaszthatja az újságírókat, hogy részt vegyenek a közösség életét érintő témák nyilvános megvitatásában, másrészt a sajtó információt szállító és ellenőrző szerepének akadályozását jelentheti. Ezért, tekintettel a demokratikus társadalomnak a sajtószabadság biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére, a kérelmező elítélése aránytalan volt az elérni kívánt törvényes céllal (37. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Barthold v. Germany (58. bek.); Lingens v. Austria (42., 44. bek.); Castells v. Spain (43. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések⁸⁹

Dalban v. Romania

(Application no. 28114/95., 1999. szeptember 28-i ítélet)

Tényállás

Egy hetilap szerkesztője és tulajdonosa két leleplező cikket írt egy állami mezőgazdasági kombinát kárára elkövetett csalássorozatról, amelyben állítása szerint a vállalat igazgatója és a helyi kommunista nomenklatura tagjai vettek részt. A cikk egy román szenátor felelősségét is felvetette, aki a társaság felügyelő bizottságának volt a tagja havi többszázezer lejért, és

⁸⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78562>

jogtalanul használt egy szolgálati gépkocsit. Az újságíró állításainak alátámasztására rendőrség csalási bűncselekményeket vizsgáló osztályának jelentéseire hivatkozott. A két érintett eljárást indított, a román bíróság pedig az újságíró rágalmazás miatt három hónap felfüggesztett szabadságvesztésre és kártérítés megfizetésére ítélte. A bíróság indokolása szerint az ügyészség a cikkeket megelőzően két vizsgálatot is folytatott az igazgató ellen, és az eljárást bűncselekmény hiányában megszüntette, ezért az újságíró egyik állítása sem felelt meg a valóságnak.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

Nem volt vitatott, hogy a kérelmező elítélése a „hatóság beavatkozását” jelentette a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába, amely mások jó hírneve védelmének legitim célját szolgálta (46. bek.). A cikkek egy közérdeklődésre számot tartó kérdéssel foglalkoztak: az állami vagyon kezelése, és a mód, ahogyan a politikusok teljesítik képviselői megbízatásukat (48. bek.). A Bíróság emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben oly módon, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével. Jelen esetben a hazai mérlegelési jogkört korlátozza a demokratikus társadalom azon érdeke, hogy lehetővé tegyék a sajtó számára, hogy gyakorolhassa az őt megillető „társadalom éber őre” szerepét a közérdekű információk közlésében. Elfogadhatatlan lenne, ha egy újságíró elzárna a kritikus értéktételek kifejezésétől, hacsak nem tudja bizonyítani azok igazságát (49. bek.).

A Bíróság szerint nincs jele annak, hogy a cikkben leírt események teljesen valótlanok lettek volna, és hogy a sértettek ellen rágalmazási hadjáratot terveztek volna szítani. A kérelmező nem a szenátor magánéletéről, hanem a nép választott képviselőjeként tanúsított viselkedéséről és hozzáállásáról írt. Az a mód, ahogyan a kérelmező kifejezte véleményét a szenátor praktikáiról, illetve arról, ahogyan választott képviselőként ellátta feladatát, a hazai bíróságok szerint nem tükrözte a valóságot, ezért rágalmazó volt. Ami a másik sértettet illeti, az ügyészség két ízben is úgy döntött, hogy nem történt bűncselekmény, ez pedig a bíróságok szerint elegendő volt annak megállapításához, hogy a cikkben foglalt információk valótlanok voltak. A bíróságok anélkül jutottak erre a következtetésre, hogy megvizsgálták volna a kérelmező által előterjesztett bizonyítékokat (50. bek.). A kormány sem vitatta a Bizottság

következtetését, miszerint a kérelmező elítélése nem tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban” (51. bek.). A Bíróság ezért úgy döntött, hogy a kérelmező bűncselekmény miatt történő elítélése, és a börtönbüntetés kiszabása aránytalan beavatkozás az újságíróként gyakorolt véleménynyilvánítási szabadságába (52. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (46. bek.); Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (59. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; szankció arányossága⁹⁰

Dammann v. Switzerland

(Application no. 77551/01., 2006. április 25-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró egy napilap riportereként úgy döntött, hogy egy cikket készít egy 1997-es zürichi postarablásról. Ennek során telefonon információkat kért a zürichi ügyészségtől a bűncselekmény elkövetése miatt letartóztatott személyek korábbi elítéléseiről, amiket egy ügyészségi adminisztrátor faxon keresztül meg is adott. Az adatokat az újságíró nem tette közzé, és más célra sem használta fel azokat. A rendőrség azonban feljelentést tett, aminek következtében az asszisztentst hivatali titok megsértése miatt elítélték, és az ügyészségtől is elbocsátották. Az újságírót a zürichi fellebbviteli bíróság hivatali titok felfedésére való felbujtás miatt 500 svájci frank pénzbüntetésre ítélte. Az indokolás szerint a kérelmezőnek mint tapasztalt bírósági tudósítónak tudnia kellett, hogy az asszisztentst szakmai titoktartás kötelezi, valamint hogy a büntetőeljárásokban érintett személyek büntetett előéletére vonatkozó információk bizalmasak, és hogy egy ügyész sem tett volna eleget a kérésének. A bíróság hozzátette, az egyének magánéletének megőrzéséhez fűződő érdek felülmúl bármilyen közérdeket, különösen abban a szakaszban, amikor még nem lehet tudni, hogy a kérdéses személyeket végül elítélik-e vagy sem a bűncselekmények miatt, amelyekkel gyanúsították őket. Az újságíró fellebbezését a Semmitőszék, majd a Szövetségi Bíróság is elutasította.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

⁹⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58306>

A döntés indokolása

A Bíróság szerint az ügy nem egy publikáció közzétételének tilalmát, vagy a megjelenést követő elítélést, hanem a közzététel érdekében tett előkészítő lépéseket, mégpedig egy újságíró kutatását és vizsgálatát érintette. A közzétételt megelőző szakasz korlátozása szintén a Bíróság felülvizsgálata alá esik, és az abban rejlő veszélyek a leggondosabb ellenőrzést kívánják meg (52. bek.). Nem kétséges, hogy a gyanúsítottak büntetett előéletével kapcsolatos adatok elvben védelmet érdemelnek. Ugyanakkor – amit a Szövetségi Bíróság is elismert – az információkhoz más eszközökkel is hozzá lehetett férni, különösen a bírósági ítéletekről szóló tudósítások vagy a sajtóarchívumok révén. Ilyen körülmények között a hazai bíróságok indokai a kérelmezőre kiszabott bírság igazolására nem tűnnek „megfelelőnek és elégségesnek”, mivel ténylegesen nem történt meg a „bizalmas értesülés közlése” az Egyezmény értelmében, így ennek megfelelően a kérdéses részletek sem váltak a nyilvánosság számára elérhetővé (53. bek.). A Bíróság megítélése szerint a kérelmező által keresett információ az a fajta volt, amely közérdekű kérdéseket vetett fel, mert egy nagyon drámai és látványos rabláshoz kapcsolódott, amelyről a médiában már széles körben beszámoltak (54. bek.).

Ami a svájci bíróságok érvelését illeti, miszerint a kérelmezőnek tapasztalt újságíróként tudnia kellett volna, hogy a kért információk bizalmasak, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a svájci kormánynak kell viselnie a felelősség nagy részét az asszisztens által elkövetett indiszkrécióért, különösen, hogy a kérelmező nem csapta be, nem fenyegette, vagy gyakorolt rá nyomást a kívánt információk megszerzéséért (55. bek.). Továbbá nem okozott kárt az érintett személyek jogaiban. Bár egy bizonyos ponton fennállhatott a mások jogaiba történő beavatkozás kockázata, ez a kockázat eltűnt, amint a kérelmező maga döntött úgy, hogy nem teszi közzé a kérdéses adatokat (56. bek.). Ráadásul, bár a kérelmezőre kiszabott bírság nem volt relatíve súlyos, a Bíróság megismételte, hogy nem az számít, hogy a kérelmezőt kismértékű büntetésre ítélték, hanem hogy egyáltalán elítélték. Bár a büntetés nem akadályozta meg a kérelmezőt abban, hogy kifejezze magát, az elítélése mégis egyfajta cenzúrának minősült, amely valószínűleg visszatartja őt a kutatások végzésétől – amely a munkája velejárója –, hogy elkészítsen és alátámasszon egy újságcikket egy aktuális eseményről. A közzététel előtti magatartás szankcionálása, egy ilyen elítélés valószínűleg elriasztja az újságírókat attól, hogy részt vegyenek a közösség életét érintő kérdések nyilvános megvitatásában, illetve a sajtó információt szállító és ellenőrző szerepének akadályozását jelentheti (57. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az újságíró elítélése

nem volt arányos az elérni kívánt törvényes céllal, tekintettel a demokratikus társadalomnak a sajtószabadság biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére (58. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Barthold v. Germany (58. bek.); Lingens v. Austria (44. bek.); Sunday Times v. United Kingdom (No. 2.) (Application no. 13166/87., Series A no. 217., 1991. november 26.; 51. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (36. bek.); Éditions Plon v. France (53. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; bizalmas információk közzététele⁹¹

De Diego Nafria v. Spain

(Application no. 46833/99., 2002. március 4-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a Spanyol Nemzeti Bank alkalmazottja volt, majd egy jelzálog-hitelintézetben töltött be vezetői állást. 1993 végén a Nemzeti Bank által lefolytatott ellenőrzés nyomán visszavonták a hitelintézet engedélyét, a kérelmezőt pedig két évre eltiltották. A kérelmező ezután újra munkába állt a Nemzeti Banknál. A legfelsőbb bíróság 1997-ben kimondta, hogy a közigazgatási eljárásban nem tartották tiszteletben a kérelmező védelemhez való jogát, ezért semmisnek nyilvánította a határozatot. Az ítélet tudatában a kérelmező tiltakozó levelet írt a Nemzeti Bank igazgatóhelyettesének (kormányzó), amelyben súlyosan szabálysértőnek minősítette a vizsgálatban részt vett személyek eljárását, és a bank több vezetőjét is név szerint megjelölte. A kérelmező a levél másolatát két munkatársának is elküldte, és a munkahelyén is kifüggesztette. Ezek után a Nemzeti Bank kormányzója felmondott a kérelmezőnek.

A kérelmező a madridi munkaügyi bírósághoz fordult, amely megsemmisítette a felmondó határozatot. Az indokolás szerint a kérelmező levele senkit sem vádolt bűncselekménnyel, csupán adminisztratív szabálytalanságokra célzott. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a spanyol Alkotmány 20. cikkében biztosított véleménynyilvánítás szabadsága olyan állításokra is kiterjed, amelyek zavarónak bizonyulnak, egészen addig, amíg nem sértik az emberi méltósághoz való jogot. Ez utóbbi akkor sérül például, ha az állítások büntetendő cselekményekre utalnak. A kérelmező a levél elküldésével nem lépte át az alapvető jog gyakorlásának határait. Bár a levél tartalmának alkalmazottak közti nyilvánosságra hozatala

⁹¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75174>

vitathatatlanul árthatott a bankról kialakult képnek, a terjesztés azonban csak a bankon belülre korlátozódott.

A madridi felsőbbíróság azonban hatályon kívül helyezte az ítéletet, a felmondást pedig összhangban állónak találta az Alkotmány 20. cikkével. Az indokolás szerint a levél tartalma nyilvánvalóan sértő és gyalázkodó véleményt tükrözött, mivel azt sejtette, hogy a bank működése és a vezetőinek tevékenysége ellentétes a jogszabályokkal. A bíróság döntő fontosságot tulajdonított annak, hogy a levélben használt kifejezések nem váratlan és hirtelen reakció megnyilvánulásai voltak, ami a szóbeli kirohanások jellemzője, hanem teljes nyugalomban és az ítélőképesség birtokában születtek. Az a tény, hogy a levelet nem terjesztették a bankon kívül, nem csökkent a sérelem súlyosságát, amely a bankról kialakult képet érte az intézményen belül. A kérelmező ezért túllépte a véleménynyilvánítás szabadságát. A kérelmező alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál, amely megalapozatlanság miatt elutasította azt.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a Spanyol Nemzeti Bankból történő elbocsátása, amely az igazgatóhelyettesnek írt levél tartalma miatt történt, az Egyezmény 10. cikkének megsértését jelenti (29. bek.). A Bíróság nem vonta kétségbe a madridi felsőbbíróság megállapításait, miszerint a kérelmező által megfogalmazott vádak olyan természetűek, amelyek ártanak mások jó hírnevének. A bíróság indokai megegyeztek azzal a legitim céllal, amely a levélben szereplő természetes vagy jogi személyek jó hírnevének védelmére irányul. Ezért ebben az esetben csak azt kell vizsgálni, hogy a kérelmezővel szemben kiszabott szankció arányos volt-e az elérni kívánt törvényes céllal, és „szükséges-e egy demokratikus társadalomban” (36. bek.).

A Bíróság figyelembe vette a levélben használt szavakat, és a kontextust, amelyben azt írták, beleértve azt a tényt, amit a kérelmező hangsúlyozott, hogy az írásos formát „átgondoltan, tartalmának teljes tudatában használta”. A Bíróság nem tévesztette szem elől azt sem, hogy bár a véleménynyilvánítás szabadsága a köztisztviselőkre is kiterjed, jogszerűnek tűnik, hogy az állam státuszuknál fogva a diszkréció köteleességét várja el (37. bek.). A vitás kifejezések egy különleges kontextusban merültek fel, amely a Nemzeti Bank egy magán-hitelintézetben lefolytatott eljárása következtében a bank és a kérelmező között kialakult

konfliktust jelentette. A Bíróság szerint „érthető” a kérelmező reakciója, ám a bank több vezetőjének súlyosan szabálysértő eljárására vonatkozó vádak nem illeszkedtek semmilyen, a Nemzeti Bank irányításának közérdekű kérdéseit érintő nyilvános vitába, amely területen a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásait megszorítóan kell értelmezni (38. bek.).

Igaz, hogy a 10. cikk a nézetek és információk tartalmán túl azok kifejezési formáit is védi, azonban figyelembe kell venni, hogy megfelelő egyensúlyt kell teremteni a különböző érdekek között (39. bek.). A Bíróság úgy ítélte meg – egyetértve a madridi felsőbírósággal –, hogy a kérelmező általánosságban, tényekre való hivatkozás vagy bizonyítás nélkül megfogalmazott vádjai, súlyosságuknál és hangnemüknél fogva indokolatlan személyes támadást jelentettek. Az ilyen viselkedés annál is inkább elítélendő, mert a kérelmezőnek az ország legfőbb pénzügyi intézményének magas rangú tisztviselőjeként nagyobb önmérsékletet kellett volna tanúsítania (40. bek.). Ráadásul – ellentétben a Fuentes Bobo ügygel – a vitatott szavak nem egy gyors és spontán beszélgetés során hangzottak el, hanem leírt, jól átgondolt állításokról volt szó, és a kérelmező is elismerte, hogy tökéletesen tisztában volt azok tartalmával (41. bek.). A spanyol bíróságok mérlegelésük nyomán arra a következtetésre jutottak, hogy a kérelmező a Spanyol Nemzeti Bank magas rangú tisztviselőjeként túllépte elfogadható kritika határait. A Bíróság szerint a madridi felsőbíróság ítélete nem tekinthető ésszerűtlennek vagy önkényesnek, és a hazai hatóságok a kérelmező szankcionálásával nem nem lépték túl a mérlegelési jogkörüket (42. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vogt v. Germany (53. bek.); De Haes and Gijssels v. Belgium (48. bek.).

Címkék: munkavállalók véleménynyilvánítási szabadsága; munkáltató jó hírneve; sértő kifejezések; szankció arányossága, elbocsátás⁹²

De Haes and Gijssels v. Belgium

(Application no. 19983/92., Reports 1997-I, no. 30., 1997. február 24-i ítélet)

Tényállás

1986-ban két újságíró egy heti magazinban 5 cikket jelentetett meg, amelyekben az antwerpeni fellebbviteli bíróság három bíróját és egy főügyészt elfogultsággal vádoltak meg, amiért egy válóperben az apa felügyeletére bízták gyermekét, aki gyermekmoleesztálás hírébe keveredett. Az újságírók szerint azért született ilyen döntés, mert az egyik bíró

⁹² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-64881>

szélsőjobboldali nézeteket vallott, akárcsak az apa. A cikkek közzétételét követően az érintett bírák és a főügyész polgári jogi kártérítési pert indítottak. A brüsszeli elsőfokú bíróság a felperesek javára döntött, megállapítva becsületük és jó hírnevük sérelmét. A bíróság szerint a magánélethez, és különösen a becsülethez és a jó hírnévhez való jog azt jelenti egy újságcikk esetében, hogy a sajtónak (1) arra kell törekednie, hogy tiszteletben tartsa az igazságot; (2) nem lehet indokolatlanul sértő; és (3) tiszteletben kell tartania az egyén magánéletét. Az újságírók a felelőtlen vádaskodással és sértő gyanúsítgatással megsértették a felperesek becsületét és jó hírnevét. Az eljárás során a kérelmezők mindvégig sikertelenül próbálták meg állításaikat bizonyítani. Fellebbezésüket a Semmitőszék is elutasította.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 7:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben – beleértve az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatosakat – oly módon, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével. Másrészt a bíróságoknak – az igazságosság garantálói, amelyeknek alapvető szerepük van egy jogállamban – az állampolgárok bizalmát kell élvezniük. Ezért meg kell védeni őket a romboló, megalapozatlan támadásoktól, különös tekintettel arra, hogy a bírák diszkrécióra kötelesek, ami kizárja, hogy a kritikára válaszolhassanak (37. bek.).

A Bíróság az ügy körülményeit megvizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmezők nem vádolhatók azzal, hogy szakmai kötelezettségeiket be nem tartva tették közzé mindazt, amit az ügyről tudtak. A sajtó feladata a közérdekű információk és eszmék közlése. Nemcsak a sajtó feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ez különösen igaz erre az esetre, tekintettel az állítások súlyosságára, amely egy gyermek sorsát és az antwerpeni igazságszolgáltatási rendszer működését egyaránt érintette (39. bek.). A bírák és a főügyész elsősorban amiatt panaszkodtak, hogy az újságírók rágalmozó és becsületsértő kijelentéseket tettek, továbbá – az egyik bírót szélsőjobboldali beállítottsággal megvádolva – durván megsértették a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogukat. A fellebbviteli bíróság lényegében azért találta a kérelmezőket bűnösnek, mert bizonyítatlan kijelentéseket tettek a magukat pártatlannak valló bírák és a főügyész magánéletéről és politikai nézeteiről (41. bek.). Ami a politikai

szimpátiával kapcsolatos kijelentéseket illeti, a brüsszeli fellebbviteli bíróság ítéletéből nyilvánvaló volt, hogy még ha az állítások pontosak is lettek volna, a kérelmezők nem kerülhették volna el a felelősségre vonást. Ám a kérelmezők által összegyűjtött információk igazolják a bírók által és a főügyész közreműködésével meghozott határozat kritikáját. Az általuk hitt tények alapján abban a helyzetben voltak, hogy a politikai szimpátiájukra olyan állításokat tegyenek, amelyek potenciálisan alkalmasak annak elhitetésére, hogy e rokonszenv nem volt lényegtelen a határozat meghozatala szempontjából (43-44. bek.). A Bíróság szerint ugyanakkor az egyik ilyen politikai rokonszenvvel kapcsolatos utalás elfogadhatatlan volt (45. bek.).

A Bíróság az ügy hátterét megvizsgálva úgy ítélte meg, hogy a kérdéses vádak összességében véleménynek minősültek, amelynek igazsága definíciójából következően nem bizonyítható. Bár az ilyen vélemény is lehet túlzott, különösen ténybeli alap hiányában, de jelen esetben ez nem így volt (47. bek.). Habár a kérelmezők megjegyzései kétségtávol nagyon kritikusak voltak, az újságírók agresszív hangvétele kapcsán a Bíróság leszögezte, hogy a 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmát, hanem azok megjelenési formáit is védi (48. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy ítélte meg – figyelembe véve az körülményeinek súlyosságát –, a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás szükségessége nem látható (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (46. bek.); Jersild v. Denmark (35. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); Goodwin v. United Kingdom (39. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; sajtószabadság, újságírói szabadság; tényállítások és értékítéletek⁹³

Delfi AS v. Estonia

(Application no. 64569/09., 2015. június 16-i ítélet)

Tényállás

2006 januárjában az egyik legnagyobb észt internetes hírportál, a Delfi nevű honlap „Az SLK elpusztította a tervezett jégutat” címen arról közölt cikket, hogy egy komptársaság megváltoztatta a kompok útvonalait, és az útvonalak áthelyezése miatt jégutakat tört fel a szárazföld és egyes szigetek között. Az utak megnyitását emiatt néhány hétre elhalasztották.

⁹³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58015>

A cikk alatt elérhetőek voltak az olvasók által írt hozzászólások, kommentek. Az olvasók közül többen is fenyegető és súlyosan sértő, gyalázkodó tartalmú hozzászólásokat fogalmaztak meg a komptársaság vezetőjére és többségi tulajdonosára nézve: „Gyulladj fel a hajóddal együtt, beteg zsidó!”, „Menj és fulladj bele a vízbe!”, „Mit nyafogtok, öljétek meg ezt a rohadékot! Legközelebb pedig a következőt, tudni fogják, hogy mit kockáztatnak.” „Gyerünk srácok, kazánba [L.]-lel!”, „Én behugyozok L. fülébe aztán a fejére is szarok.:)” A komptársaság vezetőjének ügyvédei hat héttel később írásban kérték a sértő hozzászólások eltávolítását, aminek a hírportál haladéktalanul eleget is tett. A sértett ezután 20 sértő tartalmú komment miatt pert indított a hírportál ellen. A hírportálon regisztráció nélkül lehetett kommentelni. A kommenteket automatikusan tették közzé, azokat a Delfi nem szerkesztette vagy moderálta egyenként, viszont működtetett egy értesítési-eltávolítási rendszert (notice-and-take-down system): eszerint bármely olvasó egyetlen kattintással jelezhetette, ha egy hozzászólást sértőnek vagy gyűlöletkeltőnek talált. A Delfi emellett egy automata szűrőt is működtetett, amely bizonyos obszcén, trágár szavakat nem engedett megjeleníteni, és az ilyen tartalmú kommenteket automatikusan törölte. A sértő hozzászólás sértettje közvetlenül is értesíthette a honlapot, és ebben az esetben is haladéktalanul eltávolították a kommentet.

Az első fokon eljáró megyei bíróság azzal utasította el a sértett keresetét, hogy a portál felelősségét kizárta az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokról szóló törvény, amely az elektronikus kereskedelemről szóló 2000/31/EK irányelvet ültette át a hazai jogba. A portál a kommentek felett lényegében csak „mechanikus és passzív természetű” felügyeletet gyakorolt. A Delfi nem tekinthető a hozzászólások közzétevőjének, és nem is terheli semmilyen kötelezettség, hogy ellenőrizze azokat. A tallini fellebbviteli bíróság azonban hatályon kívül helyezte az elsőfokú ítéletet, és az ügyet visszautalta a megyei bírósághoz. A megyei bíróság a megismételt eljárásban már úgy vélte, hogy a Delfi által működtetett rendszer nem volt elégséges, és nem tette lehetővé a személyiségi jogok megfelelő védelmét. A vulgáris formában kifejezett hozzászólások sértették a cégvezető becsületét, méltóságát és jó hírnevét. A bíróság a portált a személyiségi jogok megsértése miatt 320 euró nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte. A fellebbviteli bíróság helybenhagyta az ítéletet. A bíróság szerint a jóhiszeműség elvével lenne ellentétes a potenciális sértettek helyezni a hozzászólások nyomon követésének terhére. A portál a kommentek vonatkozásában nem volt technikai közvetítő, és tevékenysége sem pusztán technikai, automatikus és passzív jellegű; ehelyett maga buzdította a felhasználóit kommentelésre, ezért tartalomszolgáltatónak minősült.

A Delfi fellebbezését az észti legfelső bíróság 2009 júniusában elutasította. Az indokolás szerint az a tény, hogy nem a portál a kommentek írója, nem jelenti azt, hogy ne lenne felügyelete azok felett. A Delfi alakította ki a kommentelés szabályait, és azok megsértése esetén el is távolított kommenteket, miközben a felhasználók a közzétett hozzászólásokat nem tudták szerkeszteni vagy törölni. Ennélfogva a hírportál dönthette el, hogy mely kommenteket teszi közzé, és melyeket nem. Abból, hogy nem élt ezzel a lehetőséggel, nem következik az, hogy a kommentek közzététele nem állt a portál ellenőrzése alatt. Így meg kellett volna akadályoznia a nyilvánvalóan jogellenes kommentek közzétételét, illetve azokat saját magától kellett volna eltávolítania.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság 15:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Kamara 2013. október 10-i ítélete szerint nem volt vitatott, hogy a hozzászólások rágalmozó természetűek voltak. A Bíróság a beavatkozás arányosságának értékelésekor négy szempontot vizsgált: (1) a kommentek kontextusát; (2) a kérelmező által alkalmazott intézkedéseket, hogy megakadályozza vagy eltávolítsa a sértő hozzászólásokat; (3) a kommentek tényleges szerzőinek felelősségre vonhatóságát, annak alternatívájaként a kérelmező felelősségét; (4) a hazai eljárás következményeit a kérelmezőre nézve (64. bek.). A Kamara szerint a hírportálon megjelent cikk – amely közérdeklődésre számot tartó ügyet érintett – sértő kommentekre adott okot, ezért a kérelmező előre láthatta, hogy az negatív reakciókat válthat ki, ezért elvárható lett volna tőle, hogy bizonyos fokú óvatosságot tanúsítson. Azonban a kérelmező társaság által működtetett előzetes automatikus szűrés és az értesítési-eltávolítási rendszer nem biztosított elegendő védelmet a harmadik személyek jogainak. Továbbá, a cikk és az olvasók hozzászólásainak közzététele a kérelmező tevékenységének része volt, és a hirdetési bevételek is az olvasók, valamint a kommentek számától függött. A Kamara egyetértett azzal, hogy a kérelmező jelentős ellenőrzést gyakorolt a kommentek közzététele felett. Nem volt reális lehetőség az sem, hogy a kommentek tényleges szerzőivel szemben lépjenek fel, mivel nehéz lenne a személyazonosságukat megállapítani. A Kamara nem volt meggyőződve arról, hogy egy olyan szabályozás, amely csak a hozzászólás írójával szemben teszi lehetővé az igény érvényesítését, garantálná a sértett személy magánélethez való jogának hatékony védelmét (65. bek.).

A Nagykamara mindenekelőtt megjegyezte, hogy a felhasználók által generált aktív internetes tevékenységek páratlan platformot nyújtanak a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlására. Ezen előnyök mellett azonban bizonyos veszélyek is jelentkezhetnek. A rágalmozó és más, egyértelműen jogellenes beszéd – beleértve a gyűlöletbeszédet és az erőszakra uszító beszédet – úgy terjeszthető, mint még soha az egész világon: másodpercek alatt, és néha tartósan is elérhető marad online. Bár a Bíróság elismerte, hogy az internetből fontos előnyök származhatnak a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában, azt is szem előtt kell tartani, hogy a rágalmozó vagy más jogellenes beszédért való felelősséget elvben meg kell tartani, és hatékony jogorvoslatot kell biztosítani a személyiségi jogok megsértéséért (110. bek.). A legfelső bíróság felismerte a portál üzemeltetője és a hagyományos kiadó közti különbséget, összhangban a nemzetközi dokumentumokkal, amelyek különbséget tesznek a hagyományos nyomtatott média, az audiovizuális média tevékenységét szabályozó jogelvek és az internetes média működése között. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlása is egy „differenciált és fokozatos megközelítést” ír elő azokra a szereplőkre, akiknek a szolgáltatásait médiumként, vagy közvetítő és kiegészítő szolgáltatásokként azonosítják. Ezek egyaránt részesülhetnek a 10. cikk megfelelő formájú (differenciált) és megfelelő szintű (fokozatos) védelmében, és a felelősséget is a 10. cikkel összhangban kell megteremteni. A Bíróság ezért elfogadta, hogy az internet sajátos természetéből fakadóan a „kötelezettségek és felelősség” – amelyekkel fel kell ruházni egy internetes hírportált – bizonyos mértékben eltérhetnek a hagyományos kiadókétól (113. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy az ügy tárgya egy nagy, professzionálisan működtetett, kereskedelmi alapon futó internetes hírportál, amely saját újságcikkeket tesz közzé, és az olvasóit azok kommentelésére hívja fel (115. bek.). Az eset nem érinti az internet más fórumait, ahol harmadik személyek kommentjeit lehet terjeszteni: például egy internetes vitafórumot, ahol a felhasználók szabadon mondhatják el nézeteiket bármely témáról; vagy a közösségi médiát, ahol a tartalomszolgáltató egy honlapot vagy egy blogot hobbiból futtató magánszemély is lehet (116. bek.). A Bíróság hozzátette, a kifogásolt kommentek döntő része gyűlöletbeszédnek és olyan beszédnek minősültek, amelyek közvetlenül erőszakos cselekményeket támogattak. Ezek a megjegyzések nyilvánvalóan jogellenesek voltak (117. bek.).

A Bíróság szerint a hazai jogszabályok, valamint a releváns ítélkezési gyakorlat előre láthatóvá tette, hogy egy internetes hírportált gazdasági céllal futtató médiakiadó elvben felelősségre vonható az egyértelműen jogellenes kommentek hírportálra történő feltöltéséért (128. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az internet fontos szerepet játszik a

nyilvánosság hírekhez való hozzáféréseinek javításában, és általában az információk terjesztésének megkönnyítésében. Ugyanakkor a sérelem kockázata, amit az internetes tartalom és kommunikáció okozhat az emberi jogok és szabadságok gyakorlásában és élvezetében, különösen a magánélet tiszteletben tartásában, bizonyosan magasabb, mint amit a nyomtatott sajtó okozhat (133. bek.). A Bíróság hozzátette, a kifogásolt kommentek többsége gyűlöletbeszédnek vagy erőszakra uszításnak minősült (140. bek.).

Ami a kommentek kontextusát illeti, a Bíróság elismerte, hogy a Delfi hírportálon közzétett cikk kiegyensúlyozott volt, és nem tartalmazott durva nyelvezetet, ám még egy ilyen, látszólag semleges témáról szóló cikk is heves vitákat válthat ki az interneten. Ennek kapcsán különös súlyt tulajdonított annak, hogy a Delfi egy professzionálisan működtetett, kereskedelmi alapon futó internetes hírportál, amely aktívan hívott fel a portálon megjelent hírek kommentálására. A társaságnak gazdasági érdeke fűződött a kommentekhez, mert a hozzászólások, illetve a látogatók számától függött a hírportálon megjelent hirdetésekől származó bevétele (144. bek.). A Bíróság egyetértett azzal, hogy a kérelmező jelentős mértékű ellenőrzést gyakorolt a portálon közzétett kommentek felett, mivel a hozzászólások tényleges szerzői nem tudták szerkeszteni vagy törölni a már posztolt kommenteket, hanem csak a kérelmezőnek voltak technikai eszközei erre (145. bek.). Mivel a kérelmező részt vett a kommentek nyilvánosságra hozatalában a hírportál hírcikkein, a Delfi túlment egy passzív, pusztán technikai szolgáltató szerepén (146. bek.).

Ami a kommentek szerzőinek felelősségét illeti, a Bíróság tudatában volt az internet-felhasználók érdekével, vagyis hogy ne fedjék fel identitásukat. Az anonimitás régóta a nem kívánt figyelem elkerülésének eszköze, amely képes előmozdítani az eszmék és információk szabad áramlását az interneten. Ugyanakkor nem szabad szem elől téveszteni az információk interneten történő terjedésének körét és sebességét, valamint az egyszer nyilvánosságra hozott információk tartósságát, amelyek jelentősen súlyosbíthatják a jogellenes beszéd hatásait az interneten, összehasonlítva a hagyományos médiával (147. bek.). A Bíróság szerint az anonimitásnak különböző mértékei lehetnek az interneten. Egy felhasználó anonim lehet a szélesebb nyilvánosság előtt, miközben a szolgáltatást nyújtó számára azonosítható marad egy fiókon vagy egy elérhetőségen keresztül. A szolgáltató is széleskörű névtelenséget tesz lehetővé a felhasználói számára. Mindazonáltal bizonyos esetekben szükséges lehet az elkövetők azonosítása és bíróság elé állítása (148. bek.). Bár az anonimitás az interneten fontos érték, más jogokkal és érdekekkel kell összevetni (149. bek.). A Bíróság megítélése szerint az intézkedések hatékonyságának bizonytalansága, amelyek lehetővé teszik a kommentek szerzői személyazonosságának megállapítását, párosulva az eszközök hiányával,

amelyek lehetővé tennék, hogy a gyűlöletbeszéd áldozata hatékonyan fellépessen a kommentek szerzőivel szemben, olyan tényezők, amelyek alapján a legfelsőbb bíróság ítélete megfelelő és elégséges indokokon alapult (151. bek.).

A Bíróság szerint semmi nem utalt arra, hogy a nemzeti bíróságok nagyobb mértékben korlátozták a kérelmező jogait, mint ami szükséges volt az elérni kívánt célhoz. A kérelmező kötelezése, hogy a közzétételt követően haladéktalanul távolítsa el a honlapjáról azokat a kommenteket, amelyek gyűlöletbeszédnek és erőszakra uszításnak minősültek – így egyértelműen jogellenesnek tűntek – nem aránytalan beavatkozás a véleménynyilvánítás szabadságába (153. bek.). Figyelembe kell venni azt is, hogy a kérelmező társaság létrehozott-e olyan mechanizmusokat, amelyek alkalmasak voltak a gyűlöletbeszédnek vagy az erőszakra uszítónak minősülő hozzászólások szűrésére (154. bek.). Bár nem mondható, hogy a Delfi teljes egészében elhanyagolta azt a kötelezettségét, hogy elkerülje a harmadik személyeknek történő károkozást, de az automatikus szó alapú szűrő nem választja ki és távolítja el az olvasók által posztolt gyűlöletbeszédet és az erőszakra uszító beszédet. A kérdéses szavak és kifejezések többsége nem szofisztikált metaforákat vagy rejtett utalásokat, illetve apró fenyegetéseket foglalt magában: azok nyilvánvalóan a gyűlölet megnyilvánulásai voltak. Így, még ha az automata szűrő alkalmazható is volt bizonyos esetekben, nem volt elegendő az olyan kommentek kimutatására, amelyek gyűlöletbeszédnek minősíthetők, és nem képeznek védett beszédet a 10. cikk alapján (156. bek.).

A Bíróság szerint az, hogy egy nagy hírportál köteles hatékony intézkedéseket hozni annak érdekében, hogy korlátozza a gyűlöletbeszéd és az erőszakra uszító beszéd terjedését, semmiképp sem hasonlítható „magáncenzúrához” (157. bek.). Előfordulhat továbbá, hogy nincs azonosítható egyéni áldozat, például a személyek egy csoportja ellen irányuló gyűlöletbeszéd vagy a közvetlen erőszakra uszítás bizonyos eseteiben. Azokban az esetekben pedig, ahol egyéni áldozat is létezik, az illető akadályoztatva lehet abban, hogy az internet-szolgáltatónak jelentse jogainak megsértését. A Bíróság kiemelt súlyt tulajdonított annak, hogy a gyűlöletbeszéd lehetséges áldozata egy nagy kereskedelmi hírportálnál kevésbé képes folyamatosan figyelemmel kísérni az internetet, hogy megelőzze vagy gyorsan eltávolítsa az ilyen kommenteket (158. bek.).

A Bíróság végül kitért a kérelmező által működtetett értesítési-eltávolítási rendszerre (notice-and-take-down system), és úgy vélte, hogy a rendszer sok esetben megfelelő eszköz minden érintett jogainak és érdekeinek kiegyensúlyozására. Azonban amikor a harmadik fél felhasználó gyűlöletbeszéd formájában kommentál, és közvetlenül veszélyezteti az egyének testi épségét, mások jogai és érdekei, valamint a társadalom egésze is feljogosítja a részes

államokat, hogy felelősségre vonják az internetes hírportálokat az Egyezmény 10. cikkének megsértése nélkül, amennyiben azok nem tesznek intézkedéseket az egyértelműen jogellenes hozzászólások haladéktalan eltávolítására, még az áldozat jelentése nélkül is (159. bek.).

Ami a hazai eljárás következményeit illeti, a Bíróság egyetértett a Kamarával abban, hogy a 320 euró nem vagyoni kártérítés megfizetésére való kötelezés – figyelembe véve, hogy a kérelmező társaság Észtország egyik legnagyobb internetes hírportáljának működtetője – semmiképp sem tekinthető aránytalannak (160. bek.). A Bíróság hozzátette, hogy a kérelmezőnek a hazai eljárás eredményeként nem kellett változtatnia az üzleti modelljén. A Delfi továbbra is az ország legnagyobb hírportálja maradt, és messze a legnépszerűbb a kommentet posztolók számára, amelyek száma tovább nőtt. Ilyen körülmények között a beavatkozás nem volt aránytalan (161. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező felelősségre vonása megfelelő és elégséges indokokon alapult (162. bek.).

Az ítélethez két párhuzamos és egy különvéleményt fűztek. Sajó András és Tsotsoria bírák szerint a Bíróság egy olyan felelősségi rendszert hagyott jóvá, amely az aktív internetes közvetítők – olyan szolgáltatók, amelyek saját tartalmat nyújtanak, és lehetővé teszik a harmadik fél számára, hogy kommentálják azt a tartalmat – „konstruktív tudását” írja elő, aminek könnyen előre látható következménye van. Annak érdekében, hogy megelőzzenek mindenféle rágalmazást, és talán minden „illegális” tevékenységet, valamennyi hozzászólást ellenőrizniük kell a közzététel pillanatától kezdve. Ez az aktív közvetítőket és a blogok üzemeltetőit arra ösztönzi, hogy szüntessék meg a hozzászólás lehetőségét, és a felelősségtől való félelem a szereplők további öncenzúrájához vezethet (1. bek.). A kormányok nem mindig közvetlenül cenzúrázzák a véleménynyilvánítást, hanem nyomást gyakorolnak és felelőssé teszik a technológiai infrastruktúrát ellenőrzőket annak érdekében, hogy olyan környezetet hozzanak létre, ahol a „párhuzamos” vagy magáncenzúra elkerülhetetlen eredmény (2. bek.). Hogy elkerüljék a bajt, az aktív közvetítők egyszerűen le fogják tiltani a kommentelést (8. bek.). Sajó nem értett egyet azzal sem, hogy az internet bizonyos veszélyekkel jár. „Az internet több mint egy egyedülállóan veszélyes újdonság. Ez a robosztus közbeszéd köre új lehetőségekkel a demokrácia fokozására. A kommentek döntő részét képezik a polgárok között folyó új, továbbfejlesztett eszmecserének” (6. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Times Newspapers Ltd v. United Kingdom (Nos. 1 and 2) (27. bek.); Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukraine (63. bek.); Ahmet Yildirim v. Turkey (48. bek.).

Címkék: sajtószabadság; internet, hírportálok felelőssége; kommentek⁹⁴

Demuth v. Switzerland
(Application no. 38743/97., 2002. november 5-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Car Tv AG néven egy tematikus televíziós csatornát kívánt létrehozni, amely autókkal és közlekedéssel foglalkozó műsorokat sugárzott volna kábeltelevízión keresztül. Ennek érdekében sugárzási engedély megadása végett kérelmet nyújtott be. A svájci hatóság, a Szövetségi Tanács 1996. június 16-i határozatában az engedély megadását azzal az indokkal utasította el, hogy a „főleg szórakoztatásra és autókról szóló tudósításokra koncentráló” műsorok nem feleltek volna meg a svájci rádiós és televíziós törvény (Bundesgesetz über Radio und Fernsehen, RTA) által megkövetelt ún. „értékes hozzájárulásnak”.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező elismerte, hogy nem volt joga az engedély megszerzéséhez, de úgy vélte, hogy azt önkényes és diszkriminatív módon tagadták meg tőle (32. bek.). Azzal érvelt, hogy a programja túlment a pusztán szórakozáson, és olyan ügyekről is információkat nyújtott volna, mint a környezetvédelmi kérdések (38. bek.). A kormány szerint figyelembe kellett venni a politikai körülményeket Svájcban, a kulturális és nyelvi sokszínűség szükségességét, valamint a különböző régiók közötti egyensúlyt. Az engedélyt pedig megadták volna a Car TV AG-nek, ha a műsorában kulturális elemek is lettek volna (39. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a műsorsugárzási engedély megadásának megtagadása beavatkozás a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásába, azaz az információk és eszmék közlésének szabadságába (30. bek.). Megismételte, hogy az államoknak joguk van egy engedélyezési rendszeren keresztül a műsorszolgáltatás „szervezésének módját” szabályozni a területükön, különösen annak műszaki szempontjait. Egy engedély megadását vagy elutasítását más szempontoktól is függővé lehet tenni (33. bek.). A Bíróság szerint a Svájcban működő engedélyezési rendszer a kormányra ruházott hatáskörön keresztül képes hozzájárulni a műsorok minőségéhez és

⁹⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155105>

kiegyensúlyozottságához (34. bek.). Rámutatott, hogy a Car TV AG egy magánvállalat, amelynek célja, hogy az autókról közvetítsen minden tekintetben, különösen az autókról és autós kiegészítőkről szóló híreket, valamint a közlekedésről szóló információkat. Emellett olyan ügyekkel is foglalkozni kívánt, mint az energiapolitika, a forgalom biztonsága, a turizmus vagy a környezetvédelem. Azonban – bár nem zárható ki, hogy ezek a szempontok hozzájárultak volna a motoros társadalom különböző aspektusairól szóló, folyamatban lévő általános vitához – a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a csatorna elsődleges kereskedelmi célja az autók reklámozása és eladása volt (41. bek.). A hatóságok mérlegelési szabadsága létfontosságú egy olyan változó területen, mint a kereskedelmi műsorsugárzás. Ebből következően a kereskedelmi beszéd esetében az ellenőrzés mércéi kevésbé szigorúak (42. bek.).

A Bíróság figyelembe vette azt is, hogy az audiovizuális média műsorait gyakran igen széles körben sugározzák. Mivel erős hatást gyakorolnak a nyilvánosságra, a hazai hatóságok megelőzhetik a kereskedelmi televíziós műsorok egyoldalú kínálatát (43. bek.). A kormány Svájc, mint szövetségi állam sajátos politikai és kulturális struktúrájára hivatkozott a műsorsugárzási engedély megtagadásának indokaként. A Bíróság pedig a Bizottság egy korábbi döntésére hivatkozott,⁹⁵ amely szerint a politikai körülmények Svájcban szükségessé teszik az olyan érzékeny politikai szempontok alkalmazását, mint a kulturális és nyelvi pluralizmus, valamint a régiók közötti egyensúlyozást és a kiegyensúlyozott szövetségi politikát. A Bíróság nem látott okot arra, hogy kétségbe vonja e megállapítások érvényességét. Az ilyen tényezők – mint a pluralizmus elősegítése a műsorsugárzásban – joggal vehetők figyelembe, amikor a rádiós és televíziós műsorsugárzást engedélyezik (44. bek.). A Bíróság nem találta ésszerűtlennek, hogy a Szövetségi Tanács szerint nem teljesültek a törvényi feltételek, mivel a Car TV AG műsorai főként a szórakoztatásra vagy az autókról szóló tudósításokra koncentráltak (46. bek.). A Bíróság hozzátette, a Tanács döntése nem volt kategorikus, és nem zárta ki a sugárzási engedélyt egyszer és mindenkorra. Éppen ellenkezőleg, a Tanács kimondta, hogy egy tematikus műsorokat sugárzó csatorna is engedélyt kaphat, ha a műsorok tartalma hozzájárul a törvényben felsorolt célokhoz, azaz, ha kulturális elemeket is tartalmaznak (47. bek.). Emiatt nem lehet azt mondani, hogy a Szövetségi Tanács döntése – amelyet az a politika vezérelt, hogy a televíziós műsoroknak bizonyos mértékig a közérdeket kell szolgálniuk – túllépte volna a nemzeti hatóságok számára ilyen ügyekben biztosított mérlegelési jogkört. Nyilvánvaló, hogy a vélemények eltérők

⁹⁵ Verein Alternatives Lokalradio Bern and Verein Radio Dreyeckland Basel v. Switzerland (Application no. 10746/84., Bizottság 1986. október 16-i döntése)

lehetnek azzal kapcsolatban, hogy a Tanács döntése megfelelő volt-e, és hogy a műsorszórás abban a formában kellett volna-e engedélyezni, amelyben a kérelmet benyújtották. Ugyanakkor a Bíróság nem helyettesítheti saját álláspontjával a hazai bíróságok érveit, hogyha ésszerű indokok alapján vélték úgy, hogy a korlátozásra szükség van (48. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Markt Intern Verlag GmbH and Klaus Beerman v. Germany (33., 37. bek.); Groppera Radio AG and Others v. Switzerland (61. bek.); Informationsverein Lentia and Others v. Austria (32., 38. bek.); Tele I Privatfernsehgesellschaft mbH v. Austria (25. bek.).

Címkék: audiovizuális média; engedélyezési rendszer⁹⁶

Di Giovanni v. Italy

(Application no. 51160/06., 2013. július 9-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező bírónő a nápolyi büntetés-végrehajtási bíróság elnöke volt. 2003 januárjában pályázatot hirdettek bírák és ügyészek felvételére. Ezt követően vizsgálat indult a vizsgáztató bizottság egyik tagja ellen, akit azzal gyanúsítottak, hogy az egyik jelölt javára meghamisította a pályázat eredményeit. A bírónő ezzel kapcsolatban egy újságnak adott interjújában kijelentette, hogy a vizsgáztató bizottság egyik tagja arra használta befolyását, hogy egyik rokonának segítsen. A Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanács ezután arra kérte a bizottság elnökét, hogy vizsgálja ki az állításokat. 2004-ben a bírónő ellen fegyelmi eljárást kezdeményeztek arra hivatkozva, hogy megszegte a diszkréció kötelességét, és tiszteltlen volt kollégáival szemben. A fegyelmi tanács figyelmeztetésben részesítette. A bírónő fellebbezett a döntés ellen, ám azt a Semmitőszék elutasította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező azt állította, hogy a fegyelmi szankcióban való részesítése megsértette a véleménynyilvánítás szabadságához való jogát (62. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy

⁹⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60724>

a 10. cikk védelme a köztisztviselőkre is kiterjed. Bár az állam jogosan várja el a diszkréció kötelességét, mint egyének jogosultak a 10. cikk védelmére (69. bek.). Az igazságszolgáltatás működésének kérdései közérdekűek, figyelembe kell venni azonban a különleges szerepét a társadalomban. Mivel az igazságosság garantálása egy alapvető érték a jogállamban, az igazságszolgáltatásnak az állampolgárok bizalmát kell élveznie, hogy sikeresen végezhesse el feladatait. Így az igazságszolgáltatásban szolgálatot teljesítő köztisztviselőktől is elvárható, hogy önmérsékletet tanúsítsanak a véleménynyilvánítási szabadságuk gyakorlásában minden olyan esetben, amikor a bíróságok tekintélye és pártatlansága valószínűleg megkérdőjelezhető (71. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy kérelmezőre kiszabott fegyelmi büntetés legitim célja a jó hírnév és mások jogainak védelme, valamint a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása volt (74. bek.). A kérelmező nem általában a bírósági rendszert kritizálta, a sajtóban megjelent állításai egy bíró magatartására vonatkoztak (76. bek.). A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a kérelmező nem bizonyította a bíróra vonatkozó állítását, és kétségét sem fejezte ki az információ valódiságát illetően, ellenben egy olyan hír terjesztéséhez járult hozzá a nyilvánosságban, amely később alaptalannak bizonyult (79. bek.). Figyelembe véve, hogy az igazságügyi hatóságoknak a legnagyobb diszkrécióval kell eljárniuk, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy e diszkréció le kell hogy beszélje őket a sajtó igénybevételeitől még akkor is, ha provokációra válaszolnának. Az igazságosság magasabb követelménye és a bírói hivatás emelkedett természete írja elő ezt a kötelességet (80. bek.). A kérdéses nyilatkozat egy súlyos bűncselekménnyről számolt be, amit állítólag egy bíró követett el, amit nem támasztott alá semmilyen bizonyíték. A Bíróság ennek kapcsán megismételte annak fontosságát, hogy a bírának az állampolgárok bizalmát kell élvezniük, hogy sikeresen végezhessek el feladataikat (81. bek.). Ilyen körülmények között a fegyelmi szankció igazolására felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak. Ráadásul büntetésként a belső szabályzat által lehetővé tett legkisebb szankciót szabták ki, azaz figyelmeztetést, ami nem tekinthető aránytalannak (83. bek.). A Bíróság hozzátette még, hogy az eset eltért a Kudeshkina v. Oroszország ügytől: ott a kérelmező bírót azért büntették meg, mert a moszkvai bíróságok és az igazságszolgáltatás működését általánosságban kritizálta, és a kiszabott szankció a munkájának, a bírói hivatás gyakorlásának elvesztéséhez vezetett (84. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a beavatkozás „szükséges egy demokratikus társadalomban”. (85. bek.).

Az ítélethez két bíró (Pinto de Albuquerque és Sajó András) fűzött különvéleményt, akik arra a következtetésre jutottak, hogy az olasz állam megsértette az Egyezmény 10. cikkét. Nem értettek egyet a bírák véleménynyilvánítási szabadságának azon kategorikus

korlátozásával, hogy a bírák ne használják a sajtót, még a provokációkra történő reagálásra sem. Ez az abszolút korlát figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a bizonyos helyzetek indokolttá tehetik a bíró nyilvános megnyilatkozását. Mint minden más szakmának, a bírónak is joga van megvédenie magát, amikor a becsületét és a szakmai hírnevét ássák alá, és ha a támadásra a nyilvánosság területén kerül sor, úgy a védekezésnek is a nyilvánosságban kell megtörténnie. A fegyelmi eljárás ezért a különvéleményt megfogalmazók szerint nem volt szükséges egy demokratikus társadalomban.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); Wille v. Liechtenstein (64. bek.); Kayasu v. Turkey (No. 1.) (77. bek.); Poyraz v. Turkey (69., 77. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplői, bírák véleménynyilvánítási szabadsága⁹⁷

Dichand and Others v. Austria

(Application no. 29271/95., 2002. február 26-i ítélet)

Tényállás

1993-ban a Neue Kronen-Zeitung cikket közölt az Osztrák Néppárt (ÖVP) egyik vezető politikusáról és parlamenti képviselőjéről. A cikk egyrészt azt állította, hogy nem szüneteltette ügyvédi irodájának tevékenységét, miközben a kormány tagja volt („nem akart megfelelni a világ összes demokráciájában létező erkölcsi elvnek, mely szerint ha valaki a kormány tagja lesz, akkor fel kell hagynia ügyvédi magánpraxisával”), másrészt azt, hogy olyan törvények meghozatalában vett részt, amelyek ügyfelei számára előnyösek voltak. Hozzátette, hogy „elfogadhatatlan nézeteit még a televízióban is kifejezésre jutathatta”. A politikus a kérelmezők ellen eljárást indított, és az osztrák bíróságok ideiglenes intézkedéssel, majd végleges végzésben tiltották el az újságírókat a vitatott kijelentések ismételt közlésétől. A bíróság szerint a kijelentések nem értékítéletek, hanem tényállításon alapuló (politikai) kritika, amely csak akkor elfogadható, ha a mögötte álló tények igazak, ám azokat a kérelmezők nem tudták bizonyítani.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

⁹⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122174>

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a kifogásolt cikkel arra kívánt rámutatni, hogy bizonyos politikai funkciók nem egyeztethetők össze a politikán kívüli szakmai tevékenységekkel. Bár az ügyvéd a parlament jogalkotási bizottságának elnökeként nem gyakorolt állami hatáskört, meghatározó politikai befolyása volt a törvények elfogadására. Az ügyvéd hozzáállásának kemény kritizálása nem valósított meg öncélú személyes támadást (34. bek.). A kormány szerint a cikkben megfogalmazottak tényállítások, amelyek valótlanok, rágalmozók és szükségtelenül durvák. Messze túllépték az elfogadható kritika határait, még ha a sértett egy politikus is volt, akinek nagyobb fokú toleranciát kellett tanúsítania. Az eljárásban hozott intézkedés pedig arányos beavatkozás volt, figyelembe véve, hogy az polgári bíróság döntésén és nem büntetőjogi elítélésen alapult, és csak a cikk egyes részeire vonatkozott (35. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az Egyezmény 10. cikkének (2) bekezdése kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására. Az elfogadható kritika határai tágabbak egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (39. bek.). Hangsúlyozta a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepét, és azt, hogy az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (40-41. bek.), illetve, hogy a Bíróság különbséget tesz tényállítások és értékítéletek között. Ugyanakkor még ha egy kijelentés értékítélet is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a kifogásolt állítás elegendő ténybeli alappal bír-e, hiszen még a ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott (42-43. bek.).

A Bíróság megvizsgálta a cikk három vitatott elemét. Ami az elsőt illeti, a kérelmező nem mondta szó szerint, hogy a sértett a kormány tagja volt, és az a szöveggörnyezetből sem volt kiolvasható, mert pontosan felsorolta a politikus funkcióit (46. bek.). A Bíróság ezért nem fogadta el az osztrák bíróságok következtetését, hogy a kérelmezők helytelen tényállításokat tettek közzé (49. bek.). A második kijelentésről úgy vélte, hogy a hazai bíróság túlzott bizonyítási terhet rótt a kérelmezők vállára. A kijelentés nem azt jelentette, hogy a meghozott törvények „kizárólag” az ügyvéd ügyfeleinek érdekeit szolgálták, csak azt, hogy az jelentős előnnyel járt számukra. Ez pedig elegendő ténybeli alappal bíró értékítélet, egy tisztességes vélemény egy közérdekű kérdésben. Ugyanez vonatkozik a harmadik elemre is (50. bek.). A Bíróság ezért úgy találta, hogy a korlátozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban”. A sértett egy fontos politikus volt, és ha egy politikus olyan helyzetben van, ahol üzleti és politikai tevékenysége egymást átfedik, azt nyilvános viták kísérhetik, még

akkor is, ha a jogi értelemben nem valósított meg összeférhetetlenséget (51. bek.). Igaz, hogy a kérelmezők kevés tény alapján kemény kritikát fogalmaztak meg erős, polemikus stílusban, ám a 10. cikk az olyan „információkat” vagy „eszméket” is védi, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak. Mindent összevetve, a Bíróság kimondta, hogy az osztrák bíróságok túllépték mérlegelési jogkörüket, és az intézkedés aránytalan volt az elérni kívánt céllal (52. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Handyside v. United Kingdom (49. bek.); Lingens v. Austria (42. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 1.) (59. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (61. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek⁹⁸

Dink v. Turkey

(Application nos. 2668/07., 6102/08., 30079/08., 7072/09., 7124/09., 2010. szeptember 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező örmény származású török újságíró, aki főszerkesztője volt az „Agos” című örmény-török hetilapnak. 2003 és 2004 között Dink közzétett nyolc cikket, amelyben kifejezte véleményét az örmény származású török állampolgárok identitásáról. Cikkei megvitatták az örmény-török viszony múltbéli okait, amelyek a cikk szerint aktuális problémaként vannak jelen azóta is. Az örmények azon megszállottsága, hogy őket egy népi áldozatainak ismerjék el, létük értelmévé vált, amit a török nép közömbösen kezel, és ezért az örmények által elszenvedett sérelmek élő problémát jelentenek. Véleménye szerint az örmény identitásban a török elem egyszerre méreg és ellenszer, amit kétféleképpen lehetne megemészteni: vagy kifejezi együttérzését a török nép az örmények iránt, vagy az örmények emészti meg török elemet. Az újságírót a nacionalista erők perbe fogták, és azt állították, hogy a kérelmező azon állítása, hogy „a törökök által megmérgezett tiszta vér, ott csörgedezik minden nemes vénában, amely összeköti az örményeket Örményországgal”, felháborította a törököket. Az újságírót bűnösnek találták a török identitás rossz színben való feltüntetése miatt, és hat hónap felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték. A fellebbezési eljárás alatt 2007 januárjában a kérelmezőt megölték.

Az eljáró szerv

⁹⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60171>

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy bizonyos esetekben a véleménynyilvánítás szabadságának valódi, hatékony gyakorlása nemcsak az állam be nem avatkozási kötelezettségétől függ, de pozitív védelmi intézkedésekre is szükség lehet, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is. Bizonyos esetekben az államnak tevőlegesen is meg kell védenie a véleménynyilvánítás szabadságát, még a magánszemélyek támadásaitól is (106. bek.). Jelen esetben az első kérelmező halálakor a legmagasabb szintű büntető bíróság helybenhagyta a bűnösségét kimondó ítéletet, amely megállapítás a szélsőséges nacionalisták célpontjává tette, és a török hatóságok, akiket tájékoztattak a megölésre szőtt összeesküvésről, nem tettek lépéseket az ő védelmében. Ez beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítási szabadságának jogának gyakorlásába (107-108. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy az újságíró teljes cikksorozatából egyértelműen kiderült, hogy a „méreg” kifejezés alatt nem a „török vért” értette, hanem azt, ahogyan az örmények a török népet látják, illetve az örmény kisebbség azon megszállott igyekezetét, hogy Törökország ismerje el az örmény népirtást. Ezek az állítások nem tekinthetők gyűlöletbeszédnek (128. bek.). A Bíróság úgy vélte – elemezve azt, ahogyan a legfelső bíróság a „törökség” és a török nemzet fogalmát értelmezte –, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmezőt közvetett módon azért ítélte el, mert vitatta, hogy az állami intézmények tagadták az 1915-ös események népirtásnak minősítését (132. bek.). A Bíróság ennek kapcsán emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozására, továbbá az elfogadható kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében (133. bek.). A kérdéses cikksorozat egészében véve nem bátorított erőszakra, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre, amit szintén figyelembe kell venni (134. bek.). A Bíróság arra is rámutatott, hogy a kérelmező a gondolatait mint újságíró és szerkesztő fejezte ki egy közérdeklődésre számot tartó ügyben. Hozzátette, a történelmi igazság keresése a véleménynyilvánítás szabadságának része, és a cikkek nem voltak indokolatlanul bántóak vagy sértőek, és nem uszítottak másokat gyűlöletre (135. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy az újságíró elítélését nem indokolta „nyomós társadalmi érdek” (136. bek.).

A Bíróság azt is hozzátette, hogy a részes államok a pozitív kötelezettségük keretében kötelesek olyan kedvező környezetet megteremteni, amelyben minden érintett részt vehet a

közügyek megvitatásában, és félelem nélkül kinyilváníthatja véleményét és gondolatait, akkor is ha azok ellentétesek a hatóságok által támogatott vagy a közvélemény jelentős részének álláspontjával (137. bek.). Tekintettel arra, hogy a török hatóságok nem védték meg az újságírókat egy szélsőségesen nacionalista csoport támadásától, és „nyomás társadalmi érdek” hiányában mondták ki bűnösségét, a Bíróság kimondta, hogy Törökország nem tett eleget tevőleges kötelezettségének az újságíró véleménysszabadságának védelme érdekében, és megsértette a 10. cikket (138-139. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (54. bek.); Fuentes Bobo v. Spain (38. bek.); Özgür Gündem v. Turkey (43. bek.); Chauvy and Others v. France (69. bek.); Giniewski v. France (51. bek.).

Címkék: sajtószabadság; újságírók védelme; gyűlöletbeszéd; történelmi kérdések megvitatása⁹⁹

Du Roy and Malauire v. France

(Application no. 34000/96., 2000. október 3-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságírók 1993 februárjában egy hetilapban egy cikket tettek közzé, amelyben egy magánfél részvételével tett feljelentés alapján indult büntetőeljárásról számoltak be, amelynek egy közismert személy, egy politikai közszereplő is érintettje volt. A sértett az 1931. július 2-i törvény 2. cikke alapján „magánfélként történő fellépésre vonatkozó információk nyilvánosságra hozatalának vétsége” miatt magánvádas büntetőeljárást indított a párizsi büntetőbíróságon. A bíróság a kérelmezőket pénzbüntetésre és a sértettnek fizetendő vagyoni kártérítésre ítélte. Az indokolás szerint az 1931. július 2-i törvény 2. cikkében meghatározott tilalom általános és abszolút. A megsértéséhez elegendő, ha az információ csak azt tartalmazza, hogy valaki magánfélként feljelentést tett. A bíróság szerint a tilalom célja az ártatlanság vélelmének biztosítása, valamint annak megakadályozása, hogy bármilyen külső befolyást gyakoroljanak az igazságszolgáltatás menetére. A tilalom ezért szükséges volt egy demokratikus társadalomban, hogy megakadályozzák a bizalmas információk nyilvánosságra hozatalát, valamint biztosítsák az igazságszolgáltatás tekintélyének és pártatlanságának fenntartását. Az ítéletet a párizsi fellebbviteli bíróság, majd a polgári jogi igény érvényesítését a Semmitőszék hagyta helyben.

⁹⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100383>

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők szerint a törvényben meghatározott abszolút tilalom semmilyen módon nem szolgálta az ártatlanság véelmének védelmét. Egy ilyen értelmezés olyasmit tulajdonítana a sajtónak, amely nem is áll szándékában. Amikor a sajtó egy közérdekű ügyről számol be, célja az igazság kiderítése, nem pedig a bűnösök pellengérre állítása (29. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy az 1931. évi törvény csupán az ártatlanság véelmének tiszteletben tartását tükrözte azokban az esetekben, amikor a büntetőeljárás magánfél részvételével tett feljelentés alapján indult meg, figyelembe véve az ilyen eljárások indokolatlanságának kockázatát (30. bek.). A közzététel tilalma pedig csak egy ideiglenes intézkedés volt, amely a bírósági döntést követően megszűnt. Ennélfogva a tájékoztatáshoz való jogot csupán elhalasztották, késleltették, lehetővé téve a bíróságok számára, hogy meggyőződjenek arról, hogy a panasz nem volt-e komolytalan (32. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy a folyamatban lévő büntetőeljárásokról tudósító újságíróknak kétségkívül biztosítaniuk kell, hogy ne lépjék át azokat a határokat, amelyeket a megfelelő igazságszolgáltatás érdekében állapítottak meg, és tiszteletben kell tartaniuk a vádlott ártatlanság véelméhez fűződő jogát (34. bek.). Megállapította azonban, hogy a kérdéses beavatkozás mindenfajta információ közzététele általános és abszolút tilalmának formáját öltötte. Bár a hazai bíróságok úgy találták, hogy a tilalom mások jó hírnevének védelme és az igazságszolgáltatás tekintélye fenntartásának eszközeként igazolható, ez az indok nem tűnik elegendőnek, ha a tilalom csak a magánfél részvételével tett feljelentés alapján indult büntetőeljárásokra vonatkozik, de nem terjed ki az ügyészség által indított, valamint az egyszerű feljelentés alapján indult büntetőeljárásokra. Az ilyen eltérő kezelése az információhoz való jognak nem tűnik megalapozottnak semmilyen objektív indok alapján, ellenben teljesen megakadályozza a sajtó azon jogát, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot az olyan ügyekről, amelyek bár magánfél részvételével tett feljelentés alapján indult büntetőeljárással kapcsolatosak, mégis közérdekűek lehetnek. Ez volt a helyzet a jelen esetben is, mivel az ügy francia politikai szereplőket és az állítólagosan család cselekményeiket érintette, amiket egy bevándorlók szállásának kezelésével foglalkozó állami vállalat igazgatóiként követtek el (35. bek.).

A Bíróság hozzátette, a vádlottak jogainak védelmét biztosító más eszközök – mint a polgári törvénykönyv 9-1. cikke, és a büntetőeljárásról szóló törvény 11. és 91. cikke – szükségtelenné tették az 1931. évi törvényben foglalt abszolút tilalmat (36. bek.). Összefoglalva, az újságírók elítélése nem olyan intézkedés volt, amely arányos az elérni kívánt törvényes céllal, tekintettel a demokratikus társadalomnak a sajtószabadság biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére (37. bek.). Az ítélethez két párhuzamos és egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Worm v. Austria (50. bek.).

Címkék: sajtószabadság; bírósági eljárások tudósítása¹⁰⁰

Dupuis and Others v. France

(Application no. 1914/02., 2007. június 7-i ítélet)

Tényállás

Két francia újságíró „Az elnök fülei” címmel könyvet írt az 1983 és 1986 között, Mitterrand elnöksége idején történt, kormányzati tisztviselők által megrendelt illegális lehallgatásokról, amely mintegy kétezer embert – újságírókat, jogászokat, közéleti szereplőket – érintett. A listát egy kormánytisztviselő, Mitterrand kabinetjének helyettes vezetője szivárogtatta ki a sajtónak az 1990-es évek elején, aki ellen magántitok megsértése miatt eljárást indítottak. A könyv később meg is jelent, az eljárás alatt álló tisztviselő pedig büntetőeljárást indított a kérelmezők ellen szolgálati titok megsértése és bizalmas információk kiszolgáltatása miatt. Az eljárás során a kérelmezők tagadták, hogy jogszerűtlenül jutottak volna az információkhoz, de forrásaik felfedését megtagadták. A bíróság megállapította, hogy a könyvben szereplő dokumentumokhoz csak olyan személyek fértek hozzá, akiket titoktartási kötelezettség terhel, ezért az újságíróknak tudniuk kellett, hogy a felhasznált iratok nem nyilvánosak. Emiatt, valamint a tisztviselő ellen folyamatban lévő eljárás tisztességének veszélyeztetése miatt a két újságírót pénzbüntetésre, valamint kártérítés megfizetésére ítélte.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

¹⁰⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58829>

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a korlátozás célja a tisztviselő tisztességés eljáráshoz és az ártatlanság védelméhez fűződő jogának védelme, valamint a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása volt, beleértve azokat a jogokat, amelyeket magánszemélyek élveznek peres félként (32. bek.). A Bíróság szerint nem kétséges, hogy a bíróságok elé kerülő ügyek előzetesen vagy egyidejűleg vita tárgyát képezhetik, történjen az szakfolyóiratokban, az általános sajtóban vagy a nagy nyilvánosságban. Figyelembe kell azonban venni, hogy mindenkinek joga van az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességés eljárás garanciáinak élvezetére, amely a büntetőeljárások esetében magában foglalja a pártatlan bíráskodáshoz való jogot. Az újságíróknak szem előtt kell tartaniuk, hogy a folyamatban lévő büntetőeljárásokról szóló tudósítások nem tartalmazhatnak olyan kijelentéseket, amelyek szándékosan vagy sem, de befolyásolhatják a vádlott tisztességés eljáráshoz való jogát, valamint alááshatják azt a közbizalmat, amit a bíróságok a büntető igazságszolgáltatásban élveznek (35. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a könyv tárgya egy jelentős közérdekű kérdés volt, és hozzájárult ahhoz a vitához, amely prominens közszereplők – akik közül sokan kiemelkedő szerepet játszottak a médiában – jogszerűtlen lehallgatásának állami megrendeléséről bontakozott ki (39. bek.). Jelen esetben az eljárást indító kormánytisztviselő szigorúan véve nem tekinthető politikusnak, hanem egy befolyásos közéleti személyiségnek, annak minden jellemzőjével, aki egyértelműen részt vett a politikai életben (40. bek.). Az eset illegális telefonlehallgatásokkal kapcsolatos, amelyek a civil társadalom számos ismert alakja ellen irányultak, és amelyeket az állam legmagasabb szintjén szerveztek. A közvéleménynek ezért jogos érdeke fűződik az ezzel kapcsolatos információk hozzáféréséhez, különösen azokhoz, amelyekről a könyv beszámolt (41. bek.).

A Bíróság megállapítása szerint a média szerepét a büntető igazságszolgáltatás területén is széles körben elismerik. A Miniszteri Bizottság Rec (2003)13. számú ajánlása a büntetőeljárásokkal kapcsolatos médián keresztül történő tájékoztatásról¹⁰¹ is hangsúlyozza a büntetőeljárásokról szóló tudósítások fontosságát, hogy tájékoztassák a közvéleményt, és lehetővé tegye a büntető igazságszolgáltatási rendszer működése feletti ellenőrzést (42. bek.). Másrészt a büntetőeljárásokban különös érdek fűződik a nyomozás bizalmasságához a tisztességés eljárás és a terheltek jogainak biztosítása érdekében. A könyv megjelenésekor viszont az érintett tisztviselő ellen már megindult az eljárás, és a lehallgatási botrány is nagy

¹⁰¹ Recommendation Rec(2003)13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=51365>

médiavisszhangot kapott. A Bíróság ezért vitatta, hogy a bizalmas információk nyilvánosságra hozatala negatív hatással lett volna a tisztviselő ártatlanságának védelmére, vagy befolyásolta volna az eljárás kimenetelét. Ilyen körülmények között az információk bizalmasan történő kezelésének kényszerítő követelménye nem állt fenn, ráadásul a kérdéses információk részben már a nyilvánosság számára is elérhetőek voltak (44-45. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy a legnagyobb gondossággal szükséges eljárni azokban az esetekben, amikor az újságírókat olyan információk felhasználása miatt büntetik meg, amelyeket a nyomozás bizalmasságának vagy a szakmai titoktartás megsértésével szereztek meg, ha ezek az újságírók jelentős fontosságú nyilvános vitához járulnak hozzá, és ezáltal betöltik a demokrácia „éber őre” szerepét (46. bek.). Bár nem rendelték el a könyv bezárását vagy elkobzását, és annak közzétételét sem tiltották meg (48. bek.), a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezők ellen hozott ítélet aránytalan beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságába, ezért nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

De Haes and Gijssels v. Belgium (39. bek.); Worm v. Austria (50. bek.); Fressoz and Roire v. France (53. bek.); Feldek v. Slovakia (83. bek.); Ernst and Others v. Belgium (98. bek.); Tourancheau and July v. France (65., 66. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; bizalmas információk közzététele; bírósági eljárások tudósítása¹⁰²

Dyundin v. Russia

(Application no. 37406/03., 2008. október 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2002-ben egy cikket jelentetett meg, amely egy interjút tartalmazott két korábban lopással gyanúsított személlyel, akik azt állították, hogy a rendőrség kínvallatás alá vetette őket. Az interjút az újságíró kommentárja követte, amelyben azzal vádolta a hatóságokat, hogy nem vizsgálták ki az állítólagos bántalmazást, és a felelősöket nem állították bíróság elé. Emiatt a rendőrség egy magas rangú tisztje a polgári törvénykönyv 152. cikke alapján polgári peres eljárást indított a kérelmező és az újság kiadója ellen rágalmazás miatt. A bíróságok a rendőrtiszt keresetének helyt adva 2000 orosz rubel kártérítést ítélték

¹⁰² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80903>

meg. Az indokolás szerint a vitatott kijelentések tényállítások voltak, amelyek valóságát az újságíró nem bizonyította.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az interjúkon alapuló tudósításoknál különbséget kell tenni aszerint, hogy a kijelentések az újságírótól vagy másoktól idézve származnak-e. Egy újságíró megbüntetéséé miatt, mert elősegíti a más személy által, egy interjúban tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához (29. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a rendőri brutalitás vádja nyilvánvalóan nagy közérdeklődésre számot tartó kérdés, és a kérelmező jogosult volt felhívni rá a nyilvánosság figyelmét a sajtón keresztül. Azonban arra nincs bizonyíték a hazai ítéletekben, hogy a bíróságok elvégezték a mérlegelést a rendőrök jó hírneve védelmének szükségessége és az újságírók azon joga között, hogy közvétegyék a közérdekű kérdésekről szóló információkat. Elemzésüket a felperes jó hírnevében okozott kár megvitatására korlátozták anélkül, hogy figyelembe vették volna a kérelmező újságírói szabadságát. Az orosz bíróságok nem ismerték el a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév védelme közötti konfliktus meglétét (33. bek.). Nem tettek különbséget a szerző saját beszéde és mások idézésétől, holott egyértelmű volt, hogy a kifogásolt kijelentések más személyektől származtak (34. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a cikk komoly vádakot fogalmazott meg a rendőrséggel szemben. Ám ha egy tudósításban az újságíró által tett megállapítások harmadik féltől származnak, a döntő kérdés nem az, hogy az újságíró bizonyítani tudja-e a kijelentés valóságát, hanem hogy a kéllően pontos és megbízható ténybeli alap arányban áll-e az állítás természetével és mértékével. A kérelmező pedig számos bizonyítékot nyújtott be (35. bek.).

A hazai bíróságok döntő súlyt tulajdonítottak a gyanúsítottak bántalmazásáról szóló ügyészési vizsgálat eredményeinek, és elutasították a büntetőeljárás megindítását a rendőrök ellen, mivel a kérelmező bizonyítékai nem győzték meg őket a közzétett nyilatkozatok valóságáról. A Bíróság ennek kapcsán leszögezte, hogy a bizonyítás mércéje egy büntetőjogi vád megalapozottságának hatóság általi megállapításához nehezen hasonlítható össze azzal, amihez egy újságírónak kell magát tartania, amikor a véleményét fejezi ki egy közérdekű ügyben. A Bíróság ezért nem volt meggyőződve arról, hogy az orosz bíróságok megfelelő és elégséges indokot adtak a bizonyítékok elutasítására. A rendelkezésre álló bizonyítékok

elegendő ténybeli alapot szolgáltak a rendőri brutalitás megállapítására. A Bíróság a kormány azon érvelését sem fogadta el, hogy a kérelmező számára nem volt megengedett, hogy közzétegye az embertelen bánásmódról szóló állításait, miután a hatóságok megtagadták a büntetőeljárás megindítását a rendőrök ellen. A kérelmező a cikkében azt is említette, hogy az ügyészség nem volt hajlandó vizsgálatot indítani a két gyanúsított feljelentésére sem. Bírálta a hatóságok passzív hozzáállását a gyanúsítottak bántalmazásáról szóló hitelt érdemlő állításokhoz, amivel a véleményét fejezte ki egy közérdeklődésre számot tartó ügyről (36. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező hüen, azok torzítása nélkül számolt be a tényekről. Igaz, hogy az interjút nem tette közzé teljes egészében, hiszen egyes részeket kihagyott, míg másokat túlhangsúlyozott, hogy fokozza a publikáció érzelmi hatását, de nem lépett túl az általában elfogadható mértékű túlzáson vagy provokáción (37. bek.).

A fentiekre tekintettel, valamint figyelembe véve az újságírók és a sajtó szerepét az információk és eszmék terjesztésében a közérdeklődésre számot tartó ügyekről, a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező publikációja egy tisztességes vélemény volt egy elegendő ténybeli alapon nyugvó közérdeklődésre számot tartó ügyről, és nem lépte túl az elfogadható kritika határait. Az ítélettel megsértették a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát, mivel nem végezték el a mérlegelést a felperes jó hírneve védelmének szükségessége és a kérelmező azon joga között, hogy közzétegye a közérdekű kérdésekről szóló információkat, továbbá megtagadták a kérelmező saját beszéde és az interjú során mások által tett kijelentések idézése közötti különbségtételt, illetve elmulasztották a releváns tények elfogadható értékelését. Az orosz bíróságok nem hoztak fel „megfelelő és elégséges” indokokat a vitatott beavatkozás igazolására, ezért túllépték a közérdekű viták korlátozásának terén biztosított szűk mérlegelési jogkört, és a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (38. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Unabhängige Initiative Informationsvielfalt v. Austria (46. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (77. bek.); Karman v. Russia (42. bek.); Kwiecien v. Poland (52. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés¹⁰³

Dzhugashvili v. Russia

(Application no. 41123/10., 2014. december 9-i döntés)

¹⁰³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88965>

Tényállás

2009-ben a Novaja Gazeta napilap „Berija kifejezetten bűnös” címen cikket tett közzé a lengyel hadifoglyok 1940-ben történt katyni lemészárlásáról, és az akkori szovjet vezetőknek a tragédiában játszott szerepéről. A cikk azzal vádolta őket – beleértve Sztálint –, hogy a mészárlás miatt sok vér tapad hozzájuk. A cikk Sztálint egy „vérszomjas kannibálként” írta le, és azt állította, hogy a szovjet vezetők „elkerülték az erkölcsi felelősséget a rendkívül súlyos bűncselekményekért”. A kérelmező – Sztálin unokája – szerint a cikk rágalmozó volt a nagyapjára nézve, ezért rágalmozás miatt kártérítési pert indított a napilap és a cikk szerzői ellen. A moszkvai kerületi bíróság elutasította a keresetet, megállapítva, hogy a cikk egy mély történelmi kérdésről szóló ténybeli vitához járult hozzá, és a kérelmezőnek felmenője, Sztálin – egy világszerte hírhedt figura – szerepe folytán nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania a közvélemény vizsgálata és kritikája felé. Az ítéletet a moszkvai városi bíróság is helybenhagyta. Az újság az ítéletet követően egy újabb cikket jelentetett meg a rágalmozási eljárás háttéréről. A kérelmező ismét pert indított, de a keresetét a kerületi bíróság elutasította azon az alapon, hogy a cikk a szerző véleményének kifejezését jelentette a korábbi eljárásról.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező panasza szerint a moszkvai bíróságok nem védtek meg a jól ismert felmenőjét a jó hírnevét érő támadásoktól (19. bek.). A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy a kérelmező nem rendelkezik jogi alappal, hogy a nagyapja 8. cikkben foglalt jogaira támaszkodjon, mivel azok természetüknél fogva nem átruházhatóak (24. bek.). Ugyanakkor elfogadta azt az elvet, hogy egy személy elhunyt családtagjának jó hírneve bizonyos körülmények között érintheti az adott személy magánéletét és identitását, ezért az a 8. cikk hatálya alá tartozik (27. bek.). Helyénvaló viszont különbséget tenni a magánszemélyeket támadó rágalmozás – akik jó hírneve a családjuk jó hírnevének szerves része, és a 8. cikk hatálya alá tartozik – és a közszereplők jogos kritikája között, akik azáltal, hogy vezető szerepet töltek be, külső ellenőrzésnek tették ki magukat (30. bek.).

Az első publikáció a katyni eseményekről szóló történelmi vitához járult hozzá, többek között a korábbi szovjet vezetők abban játszott feltehető szerepével foglalkozott. A második cikk a szerzőnek az értelmezését tartalmazta a hazai bíróságok megállapításairól az első vitával kapcsolatban, amit ily módon ugyanazon vita folytatásának lehet tekinteni (31. bek.).

A Bíróság szerint az olyan nagy jelentőségű történelmi események, amelyek emberek tömegeinek sorsát befolyásolják, illetve az abban résztvevő és azokért felelős történelmi alakok elkerülhetetlenül ki vannak téve a közvélemény történeti vizsgálatának és ellenőrzésének, mivel azok egy közérdekű kérdést mutatnak be a társadalom számára (32. bek.). Tekintettel arra, hogy az ilyen esetekben a magánélethez való jogot a véleménynyilvánítás szabadságával szemben kell mérlegelni, a Bíróság megismételte, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának szerves része a történelmi igazság keresése, és a Bíróságnak nem feladata, hogy mögöttes történelmi kérdésekről döntsön, amelyek folyamatos vita tárgyát képezik a történészek között. Egy ezzel ellentétes megállapítás megnyitná az utat a bíróságok beavatkozásához a történelmi vitákba, ami az adott történelmi vitát a nyilvános fórumokról elkerülhetetlenül a tárgyalótermekbe tolná (33. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a hazai bíróságok figyelembe vették a vitatott publikáció hozzájárulását a közérdekű vitához; az érintett személy ismertségét, valamint a témát; a közzététel tartalmát, formáját és az információinak értékességét. Először is arra a feltevésre támaszkodtak, hogy a cikkek egy kivételesen közérdekű és fontosságú eseményről szóló ténybeli vitához járultak hozzá. Másodszor úgy találták, hogy a kérelmező felmenőjének történelmi szerepe nagyobb fokú toleranciára szólít fel a nyilvánosság vizsgálata, valamint az ő személyiségének és tetteinek kritizálása tekintetében. Végül megállapították az egyes állítások érzelmi túlfűtöttségét, de úgy találták, hogy azok az elfogadható kritika határain belül maradtak. Ennek megfelelően a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek az újságíró véleménynyilvánítási szabadsága és a kérelmező 8. cikkben foglalt jogai között (35. bek.). A Bíróság ezért a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította (36. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Chauvy and Others v. France (69. bek.); Putistin v. Ukraine (33., 39. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; történelmi kérdések megvitatása; magánszféra védelme¹⁰⁴

¹⁰⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150568>

E

E. K. v. Turkey

(Application no. 28496/95., 2002. február 7-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy emberi jogi egyesület isztambuli szervezetének titkára volt, aki az Özgür Gündem napilapban jelentette meg „A világnak adóssága van a kurd néppel szemben” című cikkét, amely a kérelmezőnek a belga parlamentben elhangzott előadásának szövegét tartalmazta. Ebben kritizálta az elnyomó török politikát Kurdisztánban, és hogy a török hadsereg megsértette a hadviselés szabályait. A cikk miatt az állambiztonsági bíróság a terrorizmus megelőzéséről szóló 1991. évi 3713. törvény 8. cikke alapján szeparatista propaganda terjesztéséért 2 év szabadságvesztésre, valamint pénzbüntetésre ítélte. Az indokolás szerint a kérelmező támogatta a Kurd Munkáspárt (PKK) tevékenységét, a török hatóságok intézkedéseit „barbár agresszióknak” nevezte, illetve a „Kurdisztán” kifejezést használta Törökország területének egy részére.

1992 októberében a kérelmező kiadójánál megjelent az általa szerkesztett „Nemzetközi kurd konferencia Párizsban” című könyv, amelynek „A török börtönök körülményei” című cikke a török börtönök helyzetét ismertette. A szerző bírálta a kormány politikáját a Törökország délkeleti részén található börtönök miatt. Szerinte ő maga a 25 milliós kurd nép „megfelelő önrendelkezéséért” kampányolt. Az állambiztonsági bíróság a kérelmezőt ismételten elítélte, és 6 hónap szabadságvesztést, valamint pénzbüntetést szabott ki. A bíróság a könyv elkobzását is elrendelte arra hivatkozva, hogy az aláasta a török nemzet területi integritását és egységét. Miután 1995 októberében hatályba lépett a 4126. törvény – amely elrendelte a 8. cikk alapján elítélt személyek eseteinek felülvizsgálatát – az állambiztonsági bíróság az ügyet felülvizsgálta, és ismételten elítélte a kérelmezőt.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

Tekintettel a biztonsági helyzet érzékenysége Délkelet-Törökországban, a Bíróság elismerte, hogy a kérelmezővel szemben hozott intézkedések a nemzetbiztonság, a területi

integritás védelmét, valamint a zavargás és a bűnözés megelőzését célozták (67. bek.). A Bíróság a két elítélést külön vizsgálta meg (75. bek.).

Ami a napilapban megjelent cikk miatti elítélést illeti, a Bíróság hangsúlyozta a sajtó demokráciában betöltött alapvető szerepét (76. bek.). Figyelembe kell venni az eset hátterét is, különösen a terrorizmus elleni küzdelemmel összefüggő problémákat. A kérelmező egy emberi jogi egyesület isztambuli szervezetének titkáráként, a török politikai élet szereplőjeként beszélt. A cikk valóban elítélte a török hatóságok hozzáállását, és ellenséges hangvételt ütött meg, de nem szólított fel erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre (79. bek.). Ezek a kijelentések nem tekinthetők erőszak alkalmazására felhívónak, vagy az állampolgárok közötti ellenségeskedésre vagy gyűlöletre uszítónak. Nincs ok feltételezni, hogy a vitatott cikk gyűlöletbeszédet vagy az erőszak dicsőítését tartalmazta (80. bek.). Ezért a kérelmező elítélése aránytalan volt az elérni kívánt célokkal (82. bek.).

Ami a második cikket illeti, az egy nemzetközi konferencia előadásait tartalmazó könyvben jelent meg. A Bíróság nem talált semmi olyat a cikk vitatott részeiben, amely erőszakra vagy felkelésre hívott fel, vagy bármilyen más formában elutasította a demokratikus alapértékeket. Persze kérdésként merült fel a kurd nép önrendelkezéshez való joga is. A Bíróság szemében az a tény, hogy egy hasonló tartalmú terv összeegyeztethetetlen a török állam alapelveivel és jelenlegi felépítésével, nem teszi azt a demokratikus szabályokkal ellentétessé. A demokrácia lényege az, hogy lehetővé teszi a különböző politikai tervek kifejtését és megvitatását, beleértve azokat is, amelyek megkérdőjelezzik az állam jelenlegi szervezeti felépítését, feltéve, hogy nem magának a demokráciának az aláásására irányul (86. bek.).

A Bíróság leszögezte, az a tény, hogy a vitatott cikk erősen kritizálta a hivatalos politikát, és elfogultan mutatta be a térség helyzetét, önmagában nem teszi indokolttá a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását (87. bek.). A szerző magánemberként fejezte ki személyes véleményét egy nemzetközi konferencián, nem pedig egy tömegtájékoztatási eszközön keresztül, amely jelentősen korlátozza a nemzetbiztonságra, a közrendre vagy a területi integritásra gyakorolt potenciális hatását. A cikket inkább lehet egy erős tiltakozásnak tekinteni egy nehéz politikai helyzettel szemben, semmint fegyveres harcra történő felhívásnak. Emellett a cikket nem önmagában, környezetéből kiragadva, hanem a könyv egészének fényében kell értékelni (88. bek.). A Bíróság természetesen tudatában volt a hatóságok aggodalmával, hogy bizonyos szavak vagy tettek súlyosbíthatják a térség biztonsági helyzetét. Ennek ellenére úgy vélte, hogy a hazai hatóságok nem vették kellőképpen figyelembe a nyilvánosság jogát, hogy más szemszögből is tájékozódjon a

délkelet-törökországi helyzetről, függetlenül attól, hogy az milyen kellemetlen lehet számukra (89. bek.). Ezért a kérelmező elítélése aránytalan volt az elérni kívánt célokkal (90. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (58. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (62. bek.); Ibrahim Aksoy v. Turkey (49., 78. bek.).

Címkék: kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme; erőszakra uszítás¹⁰⁵

Ediciones Tiempo S. A. v. Spain (Application no. 13010/87., 1989. július 12-i döntés)

Tényállás

1984-ben a Tiempo nevű magazin egy cikket tett közzé, amely egy jelentésre hivatkozva azt állította, hogy súlyos visszaélések történtek egy mezőgazdasági termékekkel foglalkozó állami cégnél, amiért a társaság korábbi vezetője volt felelős. Az egykori igazgató egy válaszcikk közzétételét szerette volna elérni, ám azt az újság elutasította. Ezt követően a helyi bíróság válaszáadás közzétételére kötelezte a lapot. A kérelmező azzal érvelt, hogy az illető válasza valótlan tényeket tartalmazott, amelyek közzétételére nem kötelezhető. A bíróságok azonban úgy vélték, hogy nem feladatuk a válasz objektív igazságának vizsgálata. Az újság fellebbezést nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amely arra következtetésre jutott, hogy a lapnak a közzétett cikket nem kellett megváltoztatnia. A kifogásolt ítélet nem korlátozta az információk közzétételének szabadságát, hanem az információk pluralizmusát biztosította. Az Alkotmánybíróság azt is hozzátette, hogy a szabályozás célja, hogy egyensúlyt teremtsen a média és az egyének között a nyilvánossághoz való hozzáférés tekintetében.

Az eljáró szerv

Bizottság

A döntés

A Bizottság döntése szerint a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a bírósági végzés valótlan információk közzétételére kötelezte, amely ellentétes az Egyezmény 10. cikkével. A Bizottság elismerte, hogy a kérelmező válaszáadásra való kötelezésre beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítási szabadságába. Hivatkozott az

¹⁰⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-64586>

Európa Tanács Miniszteri Bizottságának (74) 26. sz. ajánlására a válaszadás jogáról,¹⁰⁶ majd hozzátette, hogy a beavatkozás célja a jó hírnév és mások jogainak védelme volt. A Bizottság hangsúlyozta, a válaszadás jogának (droit de réponse) célja, hogy védelmet nyújtson az egyénnek a tömegtájékoztatás által közzétett olyan információkkal vagy véleményekkel szemben, amelyek érinthetik magánszféráját, becsületét és méltóságát. Egy demokratikus társadalomban a válaszadás joga az információk pluralizmusának garanciáját jelenti, amit tiszteletben kell tartani. A Bizottság szerint a bírósági végzés arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal, mivel a kérelmezőnek nem kellett változtatnia a cikk tartalmán a sértett válaszában közzététele után sem. Ezért nem állítható, hogy az információk terjesztéséhez fűződő szabadság korlátozása a szükségesnél nagyobb volt. A Bizottság így kimondta, hogy a kérelem nyilvánvalóan megalapozatlan, és el kell utasítani.

A kérelmező azzal is érvelt, hogy a hazai bíróságok a közzététel elrendelése előtt nem vizsgálták meg a válaszban szereplő tények igazságát, amivel megsértették az objektív tájékoztatás szabadságát és a közvélemény információk megismeréséhez fűződő jogát. A Bizottság azonban úgy vélte, hogy a válaszadás jogának egyik célja a közvélemény különböző forrásokból történő tájékozódásának biztosítása, mert csak ezáltal biztosítható a teljes körű informálódás. A 10. cikk nem értelmezhető úgy, amely csak a médiumok számára biztosítja az információk terjesztését, és még kevésbé úgy, amely a kérelmezőt felruházná azzal, hogy eldöntse mi igaz és mi nem. A kérelmező más polgári vagy büntetőjogi lépéseket is tehetett a kijelentések igazságának megállapítására.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: sajtószabadság; sajtó-helyreigazítás¹⁰⁷

Editorial Board of Pravoye Delo and Shtetel v. Ukraine (Application no. 33014/05., 2011. május 5-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újság 2003 szeptemberében egy internetes hírportálról letöltött névtelen levelet tett közzé, amit állítólag az ukrainai Nemzetbiztonsági Szolgálat egyik munkatársa írt. A levél a titkosszolgálat egyik főtisztviselőjét korrupcióval és bűncselekményben való részvétellel, valamint azzal vádolta, hogy bűnszervezetekkel tartott fent kapcsolatokat. A levél

¹⁰⁶ Resolution (74) 26 on the Right of Reply - Position of the Individual in Relation to the Press.

¹⁰⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-82128>

szerint a nemzeti Thai Boks Szövetség elnöke is egy bűnözői csoport tagja volt, amely gyilkosságokat támogatott. Az újság hivatkozott az információ forrására, a levéllel kapcsolatban a szerkesztőség pedig hozzátette, hogy az hamis lehet, ezért az ügghöz kapcsolódó további információkat, észrevételeket kért. A levél közlése miatt a Thai Boks Szövetség elnöke rágalmazás miatt pert indított, sérelmezve, hogy a rá vonatkozó állítások valótlanok és sértik a méltóságát és a jó hírnevét. A bíróság 2004 májusában nem vagyoni kártérítést ítélt meg, és arra kötelezte az újságot, hogy vonja vissza a cikknek azt a részét, amely súlyos vádakkal illette a sértettet. Emellett azt is elrendelte, hogy az újság főszerkesztője nyilvánosan kérjen bocsánatot. A kérelmezők sikertelenül fellebbeztek.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság leszögezte, hogy az Egyezmény 10. cikkének első és legfontosabb követelménye, hogy a hatóságok beavatkozásának a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásába jogszerűnek kell lennie: bármely korlátozásnak „törvényben meghatározottnak” kell lennie (51. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy az akkori ukrán jog szerint a jó hírnevében sértett fél a valótlan és rágalmozó nyilatkozat visszavonását és kártérítést követelhetett. A hazai bíróságok azonban azt is elrendelték, hogy az újság főszerkesztője tegyen közzé hivatalos bocsánatkérést, amely intézkedést a hazai jog nem ismerte (54. bek.). A bíróságok nem adtak magyarázatot a belső jogtól való eltérésre (57. bek.). Továbbá, a bírói gyakorlat a későbbi esetekben a rágalmozásért kiszabott bocsánatkérési kötelezettséget ellentétesnek találta a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos garanciájával (58. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a főszerkesztővel szemben elrendelt bocsánatkérés nem volt „törvényben meghatározott”, ezért e tekintetben a 10. cikket megsértették (59. bek.).

A kérdéses publikáció egy, a nyilvánosság számára szabadon hozzáférhető internetes folyóiratban megjelent anyag szó szerinti utánközlése volt (60. bek.). Az ukrán sajtótörvény pedig mentesítette az újságírókat a polgári jogi felelőségre vonás alól a sajtóban megjelent anyagok szó szerinti utánközléséért (61. bek.). Az ukrán bíróságok azonban úgy vélték, hogy a felelősség alól nem mentesülnek az újságírók, ha a forrás olyan internetes oldal, amely a sajtótörvény értelmében nincs regisztrálva. Márpedig nem volt olyan szabályozás, amely az internetes média állami nyilvántartásba vételéről rendelkezett, illetve az internetről szerzett információk felhasználásáról (62. bek.).

A Bíróság szerint az internet egy olyan információs és kommunikációs eszköz, amely jelentősen különbözik a nyomtatott sajtótól különösen abban, hogy képes az információk tárolására és továbbítására. A világszerte milliárdnyi felhasználót kiszolgáló elektronikus háló nem lehetett és potenciálisan soha nem is lesz lehetséges ugyanolyan szabályozás és ellenőrzés alá vonni. A sérelem kockázata, amit az internetes tartalom és kommunikáció okozhat az emberi jogok és szabadságok gyakorlásában és élvezetében, különösen a magánélet tiszteletben tartásában, bizonyosan magasabb, mint amit a nyomtatott sajtó okozhat. Ezért a nyomtatott sajtóból és az internetről származó tartalmak sokszorosításának szabályozására vonatkozó politikák is eltérhetnek egymástól. Utóbbi esetében tagadhatatlanul a technológiai sajátosságaihoz kell igazítani annak érdekében, hogy biztosítsák az érintett jogok és szabadságok védelmét és előmozdítását (63. bek.). Mindazonáltal – tekintettel az internetnek a professzionális médiában játszott fontos szerepére és a véleménynyilvánítás szabadságának fontosságára általában – a megfelelő hazai szintű jogi szabályozás hiánya, amely lehetővé tenné az újságírók számára, hogy az internetről szerzett információkat a szankcionálástól való félelem nélkül használják fel, súlyosan akadályozza a sajtót a „társadalom éber őre” létfontosságú funkciójának gyakorlásában (64. bek.).

A Bíróság arra is rámutatott, hogy az ukrán jogszabályok szerint az újságíró nem volt köteles kártérítés megfizetésére a rágalmozási esetekben, ha nem szándékosan terjesztett valótlan információt, és ellenőrizte azt. A kérelmezők kifejezetten hivatkoztak erre, ám a hazai bíróságok ezeket teljes egészében figyelmen kívül hagyták (65. bek.). A Bíróság így kimondta, mivel a hazai jogban nem voltak megfelelő biztosítékok az újságírók számára az internetről származó információk felhasználása tekintetében, a kérelmezők nem láthatták előre megfelelő mértékben a következményeket, amelyeket a vitatott publikáció maga után vonhat. Ezért a 10. cikk (2) bekezdésének jogszerűsége vonatkozó követelményei nem teljesültek (66. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Observer and Guardian v. United Kingdom (59. bek.); Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France (41. bek.); Times Newspapers Ltd v. United Kingdom (Nos. 1 and 2) (27. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; internet; hírsztelés; törvényben meghatározottság¹⁰⁸

¹⁰⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104685>

Erikäinen and Others v. Finland
(Application no. 3514/02., 2009. február 10-i ítélet)

Tényállás

Az első kérelmező újságíró 1997-ben egy cikket tett közzé egy magazinban a szociális juttatásokkal történő visszaélésekről. Példaként egy üzletasszony ellen folyó büntetőeljárást hozott fel, akit csalás bűncselekményével vádoltak. Bár a cikk konkrétan nem nevezte meg az üzletasszonyt, de tartalmazott egy illusztrációt egy 8 évvel korábban megjelent cikkről az asszony két fényképével és a nevével. A hazai bíróságok úgy ítélték meg, hogy a cikk megjelenésekor az illető még csak gyanúsított volt, ezért tévesen állították, hogy csalást követett volna el. A Legfelső Bíróság megállapítása szerint a kérelmezők ugyan nem követtek el rágalmozást, de a fényképek közzétételével mégis megsértették a gyanúsított magánélethez való jogát, ezért kártérítés megfizetésére kötelezte őket.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a „magánélet” fogalma a személy képmáshoz való jogát is magában foglalja, és egy fénykép közzététele a magánszféra körébe tartozik (61. bek.). A Bíróság azokban az esetekben, ahol a magánszféra védelmét a véleménynyilvánítás szabadságával szemben mérlegelte, hangsúlyozta a sajtóban megjelent fényképek vagy cikkek közérdekű vitához való hozzájárulását (62. bek.). Bár a bírósági eljárásokról szóló tudósítások és kommentárok – feltéve, hogy nem lépnek át bizonyos határokat – hozzájárulnak az eljárások nyilvánosságához, és ez ily módon tökéletesen egybeesik az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésének követelményével, a bírósági eljárások nyilvános természete nem jelenti azt, hogy teljesen felmenteni a médiát azon kötelessége alól, hogy kellő gondosságot mutasson az ilyen eljárások során megismert információk kommunikálásában. E tekintetben a Bíróság rámutatott, hogy a finn újságírói irányelvek kimondták, hogy a név és más azonosításra alkalmas információk közzététele csak akkor indokolt, ha jelentős közérdek fűződik hozzá (63. bek.).

Nem volt vitatott, hogy a büntetőügyről szóló tudósítás – az ügyész vádiratát felhasználva, amely a bírósághoz való megérkezésével nyilvánossá vált – megfelelő tényeken alapult (64. bek.). A Bíróság azt is elfogadta, hogy a cikk célja az volt, hogy hozzájáruljon egy nyilvános

vitához. Az üzletasszony elleni büntetőügyet egy probléma illusztrálására választották példaként. Bár teljesen jogos egyedi eseteket felhasználni egy általánosabb probléma kiemelésére, kérdés, hogy a kérelmezők nem mentek-e túl messzire azzal, hogy közölték az illető személyazonosságát a nyilvánosságnak. Az világos, hogy a sértett nem közszereplő vagy politikus volt, hanem egy hétköznapi ember, aki ellen büntetőeljárás folyt. Az a tény, hogy 8 évvel korábban interjút adott egy magazinnak, nem jelenti azt, hogy tudatosan a „nyilvánosság arénájába” lépett. A sértett státusza, mint „átlagember” kibővíti az interakció azon zónáját, amely a magánélet körébe tartozhat, és az a tény, hogy ellene büntetőeljárás folyt, nem távolíthatja el őt a 8. cikk védelmétől (66. bek.). A Bíróságnak ezért meg kell állapítania, hogy a kérelmezők kártérítési felelősségével megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a közérdek és a sértett érdekei között (67. bek.).

A Bíróság szerint a cikk általános témája – amelynek középpontjában a közpénzekkel való visszaélés állt – közérdeklődésre joggal számot tartó kérdés volt, különös tekintettel a visszaélés jelentős mértékére. A közvélemény joga – hogy hozzájusson a közérdekű kérdésekről szóló információkhoz –, valamint a sajtó szempontjából indokolt volt az ügy nyilvános vitájának bátorítása (68. bek.). Nem nyilvánvaló, hogy a Legfelső Bíróság bármilyen jelentőséget tulajdonított annak, hogy az információk az ügyész vádiratán alapultak, illetve hogy a cikk egyértelműen kijelentette, hogy az üzletasszony ellen csupán vádat emeltek (69. bek.). Az sem egyértelmű, hogy milyen jelentőséget tulajdonított a fényképek névvel együtt történő közzétételének. A Bíróság szerint egy fénykép közzététele általában jelentősebb beavatkozásnak tekinthető a magánélet tiszteletben tartásához való jogba, mint a személy nevének pusztá közlése. Bár a véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételére is kiterjed, ez olyan terület, ahol mások jogainak és jó hírnevének védelme különösen fontos. A Legfelső Bíróság azonban nem elemezte azt sem, hogy a korábbi fényképeket a sértett hozzájárulásával készítették, és azzal a szándékkal, hogy azokat közzétegyék, habár egy másik cikk kapcsán és más kontextusban (70. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indokok nem voltak elégségesek a beavatkozás igazolásához (71. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (50., 59. bek.); Sciacca v. Italy (28-29. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; büntetőeljárások tudósítása; képmáshoz való jog¹⁰⁹

¹⁰⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-91242>

Egeland and Hanseid v. Norway
(Application no. 34438/04., 2009. április 16-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők 2001 júniusában Norvégia két vezető napilapjában, egy nagy érdeklődéssel kísért büntetőügyben hozott ítélet kapcsán fényképeket tettek közzé az elítéltről. A három fotó az elítélt nőt ábrázolta, amint ítélethozatala után elhagyja a bíróság épületét, és elszállítják egy rendőrségi autóval. A nőt hármasság gyilkosság elkövetése miatt 21 év börtönbüntetésre ítélte a bíróság, és elrendelte az azonnali letartóztatását. Az elítélt nem járult hozzá, hogy képeket készítsenek róla, az ügyvédje pedig hiába próbálta megakadályozni a fotók készítését. A védőügyvéd ezek után pert indított a kérelmezők ellen. Az 1915-ös bíróságok igazgatásáról szóló törvény 131/A. §-a értelmében tilos a vádlott vagy elítélt fotózása a bírósági tárgyalás alatt, illetve közvetlenül a tárgyalás előtt és után a beleegyezésük nélkül. A Legfelsőbb Bíróság a kérelmezőket pénzbüntetésre ítélte. Az indokolás szerint nem állt fenn olyan különleges helyzet, közérdek, ami indokolta volna a sajtó jogát a fényképek nyilvánosságra hozatalára, ellenben a magánszféra védelme és a tisztességes eljárás biztosítása szükségessé tette a korlátozást.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett a sajtó azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben oly módon, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével. Ez a kötelezettség a bírósági eljárásokról szóló tudósításokra, kommentárookra is kiterjed, hozzájárulva azok nyilvánosságához. Nemcsak a média feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz (49. bek.). Jelen eset tárgya egyrészt a sajtó 10. cikk alapján fennálló joga, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot a közérdeklődésre számot tartó, folyamatban lévő büntetőeljárásokról, másrészt az állam 8. cikk értelmében fennálló pozitív kötelezettsége, hogy megvédje a büntetőeljárások során elítélt személyek magánszféráját, valamint biztosítsa az Egyezmény 6. cikkéből eredő tisztességes eljárást (53. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy nem Norvégia az egyedüli ország, amelyik tiltja a bírósági eljárások során a vádlott vagy

elítelt személyek fényképezését. Bár számos országban a kérdést a sajtó önszabályozására bízzák, nem lehet azt mondani, hogy e tekintetben európai konszenzus van (54. bek.). A Bíróság szerint ezért az alperes állam illetékes hatóságainak széles mérlegelési jogkört kell biztosítani (55. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a tárgyalás példátlan médianyilvánosságot kapott. Nem kérdés, hogy az ítélet kihirdetése és az azt követő azonnali letartóztatás közérdekű kérdés volt (58. bek.). Mindazonáltal a 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága „kötelezettségekkel és felelősséggel” jár, amely a sajtóra is vonatkozik. Ez különös fontossággal bír a fényképeknek a széles nyilvánosságnak történő terjesztésekor, amelyek nagyon személyes vagy akár intim „információkat” is tartalmazhatnak az egyénről (59. bek.). Nem volt vitatott, hogy amikor a fotók készültek, a vádlott személyazonossága a nyilvánosság számára már ismert volt, így ebben a tekintetben a nyilvánosságra hozatal korlátozására már nem volt szükség. A Bíróságnak azonban vizsgálnia kell a fényképek tartalmát, a közzétételük kontextusát, és hogy a közzététel korlátozása indokolt volt-e (60. bek.). A fényképek az elítéltet a bíróság épületét elhagyva, közvetlenül a letartóztatása után, érzelmileg zaklatott állapotban ábrázolták. Bár a fényképek nyilvános helyen készültek és nyilvános eseményhez kapcsolódtak, a Bíróság szerint azok kifejezetten tovakodó módon ábrázolták az elítéltet, aki nem járult hozzá a fényképek készítéséhez vagy azok közzétételéhez (61. bek.).

A Bíróság nem értett egyet a kérelmezők azon érvével, hogy az elítélt hozzájárulása irreleváns volt, tekintettel a sajtóval való korábbi együttműködésére. A helyzete nem hasonlítható ahhoz a személyhez, aki önként vállal szerepet, mint egy politikus vagy egy közérdekű ügy nyilvános vitájában részt vevő személy. Így az a tény, hogy az elítélt korábban együttműködött a sajtóval, nem szolgálhat érvként arra, hogy megfosszák a fényképek sajtóban való közzétételével szembeni védelemtől (62. bek.). A Bíróság szerint az elítélt privátszférájának védelme legalább annyira fontos, mint a tisztességes eljárás védelme. A fényképek közzétételének korlátozásához fűződő érdekek felülmúlják azt, hogy a sajtó tájékoztassa a közvéleményt egy közérdeklődésre számot tartó ügyről (63. bek.). A kiszabott bírók sem voltak különösen súlyosak (64. bek.). Összegezve a Bíróság kimondta, hogy a fényképek készítésének és közzétételének tilalmával az alperes állam a mérlegelési jogkörén belül járt el a magánszféra és a tisztességes eljáráshoz való jog védelmének értékelésekor. A kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal (65. bek.). Az ítélethez két párhuzamos véleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Worm v. Austria (50. bek.); Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (59. bek.); News Verlags GmbH & Co. KG v. Austria (55-56. bek.); Von Hannover v. Germany (59. bek.); Hachette Filipacchi Associates v. France (42. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; büntetőeljárások tudósítása; képmáshoz való jog¹¹⁰

Egitim ve Bilim Emekçileri Sendikası v. Turkey
(Application no. 20641/05., 2012. szeptember 25-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező török szakszervezet 2001 szeptemberében úgy módosította alapszabályának 2. cikkét, hogy védi „a társadalom minden tagjának jogát egyenlően és szabadon, hogy demokratikus, világi, tudományos oktatásban részesüljön ingyenesen az anyanyelvén”. A török hatóságok két eljárást is indítottak a szakszervezet felosztatására. Az első eljárás előtt az ankarai kormányzó arra hívta fel a kérelmezőt, hogy törölje az „anyanyelvén” kifejezést, mert az összeegyeztethetetlen az Alkotmánnyal. A szakszervezet nem módosította az alapszabályt, ezért a kormányzó kérte az ankarai ügyészt, hogy indítson eljárást a szakszervezet felosztatása iránt. A kérelmező 2002 júliusában a bekezdést a következőképpen módosította: védi „a társadalom minden tagjának jogát, hogy anyanyelvi oktatásban részesüljön és élvezze saját kultúrája fejlődését”. Az ügyész ezután a felosztatási eljárást megszüntette, megjegyezve, hogy a kérdésről élénk vita folyt a politikai pártok és a közvélemény körében, amit a parlament is napirendjére tűzött. 2003 októberében azonban az ankarai kormányzó ismét felhívta a kérelmezőt, hogy törölje az „anyanyelvi oktatásban részesüljön” szövegrészt is. Ezt követően az ankarai ügyészség indítványozta a kérelmező felosztatását, amiért nem törölte alapszabályából a jogsértő szavakat. Az ankarai munkaügyi bíróság elutasította a felosztatás iránti kérelmet. Az indokolás szerint az alapszabály megfogalmazása nem veszélyezteti a nemzet vagy az állam területi egységét, vagy a Török Köztársaság meglévő határait, és nincs ok feltételezni, hogy a cikk rendelkezéseit azok fogják használni, akik ellenzik Törökország egységét. A Semmitőszék hatályon kívül helyezte az ítéletet, ám a munkaügyi bíróság a megismételt eljárásban is az eredeti döntésre jutott. Hozzátette, egy szakszervezet, egyesület vagy párt felosztatásának két fő oka lehet: az „erőszak követelménye” és annak „közvetlen veszélye”. Még ha az „anyanyelvi oktatásban részesüljön” kitétel törvénytelen is, az nem

¹¹⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92246>

valósít meg közvetlen fenyegetést vagy erőszakra való felhívást. A felosztatást elutasító döntés pedig segít csökkenteni a társadalmi feszültséget. A Semmítőszék ezt az ítéletet is hatályon kívül helyezte, és ezt követően a szakszervezet törölte az „anyanyelv” szót az alapszabályából, hogy elkerülje a bíróság általi felosztatást.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező az Egyezmény 10. cikkére hivatkozva azt sérelmezte, hogy beavatkoztak a véleménynyilvánítási szabadságába (62. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező szakszervezet ellen indított második eljárás beavatkozás a véleménynyilvánítás szabadságába, amely törvényben meghatározott, és a zavargások megelőzését, valamint a nemzetbiztonság védelmének célját szolgálta, amely az állam területi integritásának védelmét is magában foglalta (65. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy egy jogállamon alapuló demokratikus társadalomban az olyan politikai eszméknek, amelyek megkérdőjelezzik a fennálló rendet, és amelynek megvalósulását békés eszközökkel szorgalmazzák, az egyesülési szabadság jogának gyakorlásán keresztül megfelelő lehetőséget kell biztosítani azok kifejezésére. Ezt követelik meg a demokratikus rendszerben rejlő értékek, mint a pluralizmus, a tolerancia és a társadalmi kohézió (70. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a 10. cikk magában foglalja az információk és eszmék bármely nyelven történő fogadásának és továbbításának szabadságát, amely lehetővé teszi a mindenféle kulturális, politikai és társadalmi információk és eszmék nyilvános cseréjében való részvételt. Figyelembe kell venni az ügy körülményeit is, különösen a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos nehézségeket (71. bek.). A 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmát, hanem a kifejezés formáját is védi, függetlenül a médiumtól vagy a nyelvtől, amelyben közvetítik azokat (73. bek.).

Jelen esetben még ha feltételezhető is, hogy a kérelmező célja egyedül a kurd nyelvű oktatás fejlesztésének elősegítése volt, a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására. A kérdéses időszakban nyilvános vita folyt a töröktől eltérő nyelven folyó oktatásról, és törvénymódosításra is sor került, amely lehetővé tette a török állampolgárok számára a töröktől eltérő anyanyelvű magánoktatást (74. bek.). A Bíróság megítélése szerint az alapszabály kifogásolt cikke nem szólított fel erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre, és nem is volt gyűlöletkeltő. A cikk nem volt alkalmas arra, hogy erőszakra uszítson meghatározott emberekkel szembeni mély és

irracionális gyűlölet felkeltése révén. A Bíróság szerint az állam területi integritására nézve sem állt fenn nyilvánvaló és közvetlen veszély (75. bek.). A Bíróság így megállapította, hogy a kérelmező ellen indított felosztatási eljárás – amely arra kényszerítette, hogy törölje a kifogásolt kitélt az alapszabályából – aránytalan volt az elérni kívánt célokkal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (76. bek.). Így az Egyezmény 10. cikkét megsértették (77. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Zana v. Turkey (55. bek.); Incal v. Turkey (58. bek.); Karatas v. Turkey (49. bek.); Ibrahim Aksoy v. Turkey (60. bek.); Savgin v. Turkey (44. bek.).

Címkék: nemzetbiztonság védelme; közrend védelme¹¹¹

Engel and Others v. the Netherlands

(Application nos. 5100-5102/71., 5354/72., 5370/72., Series A no. 22., 1976. június 8-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező holland katonák egy katonáknak szóló folyóirat szerkesztői voltak. A lapban egy cikket tettek közzé, amelyben több parancsnokot is jogellenes magatartással vádoltak meg (megfélemlítés alkalmazása, hogy elfojtsák az elégedetlenséget, igazságtalan büntetések). A szervezetük parancsnoka úgy ítélte meg, hogy a cikk – a kiadvány többi írásához hasonlóan – aláássa a katonai fegyelmet, ezért a kérelmezőket megbüntették.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nyakamara

A döntés

A Bíróság kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a büntetés beavatkozást jelentett a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába, amelynek legitim célja a „zavargás megelőzése” volt (95., 97. bek.). A Bíróság szerint a „rend” fogalma nemcsak a közrendet jelenti, annak egy meghatározott társadalmi csoport keretein belül is érvényesülnie kell. Ez azért van így, mert egy csoporton – mint például a fegyveres erők – belüli zavar a társadalom egészének rendjére is hatással lehet. Ebből következően a beavatkozás célja a zavargás megelőzése volt a holland

¹¹¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113410>

fegyveres erőiben (98. bek.). Bár a véleménynyilvánítás szabadsága a katonákra is ugyanúgy vonatkozik, mint más személyekre, a Bíróság megállapította, hogy a hadsereg megfelelő működése nehezen képzelhető el olyan szabályok nélkül, amelyek megakadályozzák, hogy a szolgálat tagjai – például írásokkal – aláássák a megkövetelt katonai fegyelmet, például írásokkal (100. bek.). A Bíróság hozzátette, egy olyan időszakban, amikor a szervezetenél a hangulat már kissé feszült volt, az írás kiadása és terjesztése gyújtó természetű volt. Ilyen körülmények között a hazai bíróság okkal feltételezte, hogy a kérelmezők megpróbálták aláásni a katonai fegyelmet, és ezért szükséges volt a szankciók kiszabása. Nem volt tehát kérdés, hogy a kérelmezőket megfosztották a véleménynyilvánítási szabadságuktól, de csupán a jog visszaélészerű gyakorlását büntették (101. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: közszolgálatot teljesítők véleménynyilvánítási szabadsága, katonák¹¹²

Eon v. France

(Application no. 26118/10., 2013. március 14-i ítélet)

Tényállás

2008. augusztus 28-án Nicolas Sarkozy akkori francia köztársasági elnök látogatást tett egy Laval nevű francia kisvárosban, ahol a kérelmező – egy politikai aktivista – egy transzparenst tartott az elnöki konvoj felé, amin a következő felirat volt olvasható: „Húzz el, te szerencsétlen barom!” („Casse toi pov’con”). A felirat Sarkozy azon ismertté vált kijelentésére utalt, amelyet pár hónappal korábban, 2008. február 23-án egy nemzetközi mezőgazdasági kiállításon intézett válaszul egy mezőgazdasági termelőnek, amiért az nem volt hajlandó kezét fogni vele („Akkor húzz el, te szerencsétlen barom!”). Az esetről – amiről videofelvétel is készült – a média széles körben beszámolt, és az interneten is sokan kommentálták, továbbá a későbbi tüntetéseken szlogenként használták. A kérelmezőt azonnal letartóztatta a rendőrség, az ügyészség pedig vádat emelt ellene. 2008 novemberében a helyi büntetőbíróság bűnösnek mondta ki a köztársasági elnök megsértéséért (inzultálásáért) az 1881. július 29-i Sajtótörvény 26. cikke alapján, és 30 euró felfüggesztett pénzbírságra ítélte. A bíróság szerint az a tény, hogy a közlésnek maga a köztársasági elnök szerzett „hírnevet”, nem változtat annak sértő és támadó jellegén, és a kifejezés nyilvánosság előtti

¹¹² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57479>

megismétlésével a kérelmezőnek egyértelműen az volt a célja, hogy sérelmet okozzon az államfőnek. Az ítéletet 2009 márciusában az angers-i fellebbviteli bíróság is helybenhagyta, és úgy vélte, hogy a kérelmező szocialista aktivistaként és korábbi önkormányzati képviselőként nem hivatkozhatott arra, hogy jóhiszeműen járt el. A bíróság külön kiemelte, hogy a jogsértő mondat egy nyilvános transzparensszerűen jelent meg (23. cikk). A Semmitőszék ugyancsak elutasította a jogorvoslati kérelmet.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány szerint a kérelmező elítélése azért szükséges egy demokratikus társadalomban, mert meg kell védeni az államot megtestesítő egyik legfőbb intézmény képviselőjét, a köztársasági elnököt a verbális és fizikai támadásoktól, amelyek magát az intézményt ássák alá. A részes államok továbbá nagyobb mérlegeléssel rendelkeznek, ha a szóban forgó megjegyzés nem kapcsolódik közérdeklődésre számot tartó kérdések megvitatásához vagy politikai véleménynyilvánításhoz, és nem tartozik az újságírói tevékenység gyakorlásához (41-42. bek.). A kérelmező nem választott tisztviselő, nincs funkcionális kapcsolatban a sajtóval, és szavai nem tekinthetők olyannak, amelyek hozzájárulnának a közügyek vitatásához (43. bek.).

A strasbourgi Bíróság elismerte, hogy a beavatkozás törvényben meghatározott (1881. július 29-i Sajtótörvény 23. és 26. cikke), amelynek törvényes célja a jó hírnév és mások jogainak védelme (48-49. bek.). Elfogadva, hogy a szóban forgó kifejezés szó szerint véve sértő volt a francia köztársasági elnökre nézve, a Bíróság hangsúlyozta, hogy az ügyet általános kontextusba helyezve kell megvizsgálni (53. bek.). A köztársasági elnök által használt kifejezés megismétlése nem az ő magánéletét vagy becsületét célozta, és nem értékelhető úgy, hogy az egy indokolatlan támadás lenne az elnök személye ellen (57. bek.). A kérelmező kritikája politikai természetű volt. A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására a politikai véleménynyilvánítás és a közérdeklődő kérdésekben folytatott viták terén. Az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében (59. bek.). Másrészt a vitatott kifejezést maga az államfő használta, amiről a sajtó is széles körben beszámolt, és a nyilvánosság körében is elterjedt, sokszor humoros hangvételben kommentálva.

A kérelmező az ismertté vált mondat ismétlésével egy szatirikus megközelítést választott kritikájának kifejezésére. A Bíróság többször is hangsúlyozta, hogy a szatíra egyfajta művészi és társadalmi kifejezési forma, amelynek természetes célja a provokálás és a megbotrántkoztatás, ezért az ilyen véleménynyilvánításba történő bármilyen beavatkozást különös gonddal kell megvizsgálni (60. bek.). A Bíróság megítélése szerint a kérelmező viselkedésének büntetőjogi szankcionálása valószínűleg elrettentő hatással van a közérdeklődésre számot tartó kérdések szatirikus megvitatására, márpedig az ilyen vita szabadsága is alapvető egy demokratikus társadalom (61. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a kérelmező büntetőjogi szankcionálása a francia köztársasági elnök megsértéséért aránytalan az elérni kívánt céllal, és nem „szükséges egy demokratikus társadalomban” (62. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (30. bek.); Vereinigung Bildender Künstler v. Austria (33. bek.); Alves da Silva v. Portugal (27., 29. bek.).

Címkék: politikai szereplők, államfők bírálata; sértő kifejezések; szatirikus véleménynyilvánítás¹¹³

Erbakan v. Turkey

(Application no. 59405/00., 2006. július 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező politikus 1996-1997-ig Törökország miniszterelnöke és abban az időszakban annak a Refah Partisi (Jóléti Párt) elnöke volt, amelyet 1998-ban feloszlattak szekularizmus-ellenes tevékenység folytatása miatt. 1994-ben az önkormányzati választási kampányidőszakban a kérelmező beszédet mondott Bingölben, Délkelet-Törökországban, amelyről nem hivatalos felvétel készült. 1998 júliusában büntetőeljárást indítottak a kérelmező ellen előadásában tanúsított gyűlöletkeltés, faji és vallási közösségekkel szemben tett ellenségeskedő megjegyzései miatt. A diyarbakíri Nemzetbiztonsági Bíróságon a kérelmező vitatta az ellene felhozott vádakát, különösen a beszédét tartalmazó videokazetta hitelességét. 2000. március 10-én a Nemzetbiztonsági Bíróság elítélte Erbakant, határozatában egy évig terjedő szabadságvesztést és pénzbüntetést szabott ki, tekintettel arra, hogy Bingöl város lakói szélsőséges szervezetek terrorcselekményeinek áldozatául estek, és ebben a

¹¹³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-117742>

helyzetben a kérelmező beszédében a hívők és nemhívők megkülönböztetése túllépte a szabad politikai vita határait. 2000. július 5-én a Semmítőszék elutasította a kérelmező fellebbezését és helybenhagyta a korábbi ítéletet. 2001 januárjában a 4454. és 4616. számú törvények értelmében a Nemzetbiztonsági Bíróság felfüggesztette az ítélet végrehajtását.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány azzal érvelt, hogy a politikai iszlám valós veszélyt jelentett és – figyelembe véve a közzétételkori körülményeket – a vitatott beszéd valós idejű kockázatot és azonnali veszélyt jelentett a török államra és társadalomra. Tekintettel a politikai iszlámnak az emberi jogokra épülő rendszerre jelentett fenyegetésére, a kormány úgy érvelt, hogy jogában áll minden szükséges védelmi intézkedést megtenni (48. bek.). A kérelmező ezzel szemben azt kifogásolta, hogy ha azonnali veszélyt jelentett a vitatott beszéd a nemzet biztonságára, a közbiztonságra, akkor a büntetőeljárás miért öt évvel az eset után indult (54. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a szabad politikai vita védelme nagyon fontos jellemzője egy demokratikus társadalomnak. Kiemelt fontosságot tulajdonított a véleménynyilvánítás szabadságának a politikai vita keretében, és úgy vélte, hogy a politikai beszéd korlátozásának igazolásához rendkívül meggyőző érvek szükségesek (55. bek.). Hozzátette ugyanakkor, hogy minden ember egyenlő méltóságú személyként való elismerése és tisztelete a demokratikus és plurális társadalom alapját képezi. Így bizonyos demokratikus társadalmakban elvileg szükség lehet az olyan kifejezési formák szankcionálása, vagy akár megelőzése, amelyek az intolerancián alapuló gyűlöletkeltést – beleértve a vallási intoleranciát – terjesztik, arra uszítanak, támogatják vagy igazolják az intolerancián alapuló gyűlöletkeltést – beleértve a vallási intoleranciát – feltéve, hogy a korlátozások vagy büntetések arányosak az elérni kívánt céllal (56. bek.).

A Bíróság rámutatott arra, hogy bár a politikai vita szabad, a politikusok nyilvános beszédeiben alapvető fontosságú az intoleranciát elősegítő megnyilvánulások mellőzése (64. bek.), a társadalom vallási hovatartozás szerinti megosztása pedig ilyennek tekinthető, mely alkalmas társadalomban a sokszínűségének csökkentésére is. Mivel azonban a politikai vita szabadsága alapvető egy demokratikus társadalomban, meg kell vizsgálni, van-e olyan kényszerítő ok, amely indokolja a súlyos büntetést a politikai diskurzus területén. Ez annál inkább így van, mivel a kérelmezőt nemcsak vallási gyűlöletkeltés miatt találták bűnösnek, de

a beszéd egyes részeit faji alapú gyűlöletkeltésre alkalmasnak is találták (65. bek.). A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a hatóságok nem próbálták meg rekonstruálni a beszéd tartalmát, hanem öt év távlatából kizárólag a videofelvételre hagyatkoztak, amelynek a hitelessége is vitatható. Így különösen nehéz felelőssé tenni a kérelmezőt a vádiratban felsorolt minden állításért (67. bek.). A Bíróság szerint nem állapítható meg, hogy a kérelmező beszéde azonnali és közvetlen veszélyt jelentett volna a társadalomra (68. bek.).

A Bíróság rendkívül súlyosnak ítélte meg a jól ismert politikussal szemben alkalmazott szankciót. Egy ilyen szankciónak természeténél fogva elkerülhetetlenül dermesztő hatása van, és az a tény, hogy a kérelmezőnek nem kellett végül letöltenie büntetését, nem változtat ezen a következtetésen (69. bek.). Következésképpen a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban”. A politikus ellen lefolytatott büntetőeljárás a kijelentések elhangzása után öt évvel nem minősült ésszerűen arányosnak az elérni kívánt törvényes céllal, tekintettel a demokratikus társadalomnak a politikai vita szabadságának biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére (70. bek.). Az Egyezmény 10. cikkét ezért megsértették (71. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Feldek v. Slovakia (83. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (30. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (116. bek.).

Címkék: politikai véleménynyilvánítás; gyűlöletbeszéd; szankció arányossága¹¹⁴

Erdogan Gökce v. Turkey

(Application no. 31736/04., 2014. október 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a török Munkáspárt helyi elnökeként indulni kívánt Balıkesir városának polgármesteri tisztségéért a 2004 márciusában megrendezendő önkormányzati választásokon. 2003 márciusában egy szakszervezeti tüntetésen egy írásbeli nyilatkozatot osztott szét a sajtó képviselőinek, amelyben nagy vonalakban ismertette választási programját. 2003 októberében az ügyész azzal vádolta meg, hogy a nyilatkozat szétosztásával megsértette a választási kampányra vonatkozó törvényi előírásokat, és nem tartotta be a helyhatósági választásokon a kampányolásra megállapított, a szavazás napját megelőző 10 napos időszakot. A bíróság 2003 decemberében három hónap szabadságvesztésre ítélte, amit később pénzbüntetésre

¹¹⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-76232>

mérsékeltek. A kérelmező fellebbezett azzal érvelve, hogy a jogszabály nem tartalmazott semmilyen korlátozást az ilyen nyilatkozatok sajtónak történő átadására a választási kampány időszakán kívül. A fellebbezést elutasították, és mivel a kérelmező a pénzbírságot nem tudta kifizetni, azt az ügyész indítványára szabadságvesztésre változtatták át, és ténylegesen 13 napot töltött börtönben.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy az önkormányzati választásokon a választási propaganda része a véleménynyilvánítás szabadságának (26. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a kérelmezőt azért ítélték el, mert átadott a riportereknek a terveire vonatkozó írásos nyilatkozatot, ami az egy évvel későbbi önkormányzati választások megnyerése esetén valósulna meg. Nem vitatott, hogy a dokumentum kiosztása a választási kampány egyik eszköze volt. Ezért a kérelmező elítélése beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságába (27. bek.). A Bíróság megismételte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására a közérdekű kérdésekben folytatott viták terén (35. bek.). Kétségtől e kérdések közé tartozik az önkormányzatok és az általuk nyújtott közszolgáltatások működése, és a polgármester-jelöltek minden olyan javaslata, amely a meglévő szolgáltatások javítását célozza (36. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy bizonyos körülmények között a véleménynyilvánítás szabadsága összeütközésbe kerülhet a szabad választások biztosításának céljával. Ez szükségessé tehet bizonyos intézkedéseket választási időszakban az olyan kockázatokkal szemben, amelyek veszélyeztethetik a nyilvános viták pluralizmusát, a választásokat és a demokratikus folyamatot. Azonban nem szabad elfelejteni, hogy a demokratikus folyamatot, illetve a szabad és plurális nyilvános vita lehetőségét folyamatosan, választási időszakon kívül is biztosítani kell (39. bek.). A Bíróságnak ezért azt kellett ellenőriznie, hogy a kérelmező közérdekű információk és eszmék közléséhez fűződő jogának – amelyekhez a nyilvánosságnak joga van hozzáférni – korlátozását indokolhatja-e a hatóságok azon törekvése, hogy megakadályozzák a demokratikus vita és folyamat torzulását a választási kampány során, biztosítva ezáltal a jelöltek közötti tisztességes versenyt (40. bek.).

Jelen esetben nem volt vitatott az, hogy az írásbeli nyilatkozat közérdekű volt a polgárok számára, amelynek szövege más személyekre vagy a helyhatósági választások más jelöltjeire

nézve nem volt becsületsértő (41. bek.). Kérdés, hogy a választási kampány 10 napra való korlátozása indokoltá teszi-e a beavatkozást (44. bek.). A jogalkotónak a választási kampány 10 napos időszakra történő korlátozásával az volt a célja, hogy megkönnyítse a jelöltek számára, hogy nézeteiket a széles közönségnek közvetíthessék (47. bek.). Nem bizonyított, hogy a 10 napos választási kampányidőszak és a véleménynyilvánítás korlátozása biztosította volna a fenti célokat. A választási törvény 2010-es módosítása kimondja, hogy választási kampányt választási időszakban – általában három hónappal a választások előtt – végig ingyenesen lehet folytatni a sajtóban és az interneten, illetve a politikai pártok választási időszakban szabadon terjeszthetnek szórólapokat, broszúrákat és egyéb, pártok szimbólumait viselő promóciós termékeket (49. bek.). Ugyanakkor a módosítást megelőzően a hatóságok büntetőjogilag szankcionálták az önkormányzati választásokról szóló bármilyen véleménynyilvánítást, ha arra a választási időszak előtt került sor (50. bek.). Ez azzal a hatással járt, hogy a kérelmezőt megakadályozta, hogy ezen az időszakon kívül kifejtse véleményét az önkormányzati közszolgáltatásokkal kapcsolatban, miközben azt tervezte, hogy elindul az egy évvel később esedékes önkormányzati választásokon (51. bek.). Másrészt a hatóságok más helyhatósági választásokon induló jelöltekkel szemben, akik csaknem 6 hónappal a választások előtt mutatták be programjaikat, nem indítottak eljárást (52. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság úgy vélte, hogy nincs „nyomás társadalmi érdeke” annak, hogy 10 nappal a választások előtti időszakra korlátozzák, hogy a kérelmező szabadon beszélhessen városi szolgáltatásokkal kapcsolatban, még ha az a helyhatósági választásokkal össze is függ (53. bek.). Továbbá, a Bíróság szerint a szabadságvesztés kiszabása aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal, az pedig, hogy a pénzbírságot – amit a kérelmező nem tudott kifizetni – változtatták át 13 napig tartó börtönbüntetésre nem változtat a kiszabott büntetés súlyosságán (54. bek.), ezért az nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (55. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Wingrove v. United Kingdom (58. bek.); Bowman v. United Kingdom (42-43. bek.); Animal Defenders International v. United Kingdom (102., 111-112. bek.).

Címkék: választási kampány; közérdekű ügyek; szankció arányossága¹¹⁵

Erdogdu v. Turkey

(Application no. 25723/94., 2000. június 15-i ítélet)

¹¹⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147008>

Tényállás

A kérelmező az Isçilerin Sesi magazin szerkesztője volt. A lap 1992. október 2-án „A kurd probléma török probléma” címmel közzétett egy olvasói cikket. A kérelmezőt és a cikk szerzőjét 1992. december 29-én a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt az állam területi integritása elleni propaganda terjesztése és a török nemzet oszthatatlan egysége elleni tevékenység miatt perbe fogták a terrorizmus megakadályozásáról szóló 1991. évi 3713. törvény 8. cikkére hivatkozva. A 8. cikk az olyan írásbeli és a szóbeli propagandát, találkozásokat, gyűléseket, tüntetéseket sújtja szabadságvesztés kiszabásának lehetőségével és pénzbüntetéssel, amely a Török Köztársaság vagy a nemzet oszthatatlan egysége ellen irányul. 1993. december 20-án a Nemzetbiztonsági Bíróság a kérelmezőt hat hónapos szabadságvesztésre ítélte és pénzbüntetés megfizetésére kötelezte. A bíróság kifejtette, hogy a közzétett cikk a Kurd Munkáspárt erőszakosságát támogatta, amely a török állam ellen irányul. 1995. október 30-án hatályba lépett az 1995. évi 4126. számú törvény, amely a korábbi törvény 8. cikk kapcsán a börtönbüntetés időtartamát csökkentette, a pénzbüntetés mértékét pedig növelte. A kérelmező a döntés ellen fellebbezést nyújtott be a Semmítőszékhez, azonban míg a fellebbezés folyamatban volt, egy újabb, a 4304. számú törvény lépett hatályba, amely a büntetés végrehajtásának felfüggesztését tette lehetővé. A Semmítőszék erre tekintettel az ügyet visszautalta a Nemzetbiztonsági Bíróság elé, amely az ítélet meghozatalát elhalasztotta.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság korábban már vizsgálta a terrorizmus megakadályozásáról szóló törvény 8. cikke alapján történő ítélezés összeegyeztethetőségét a 10. cikkben foglalt rendelkezésekkel (47. bek.). Figyelembe véve a terrorizmus elleni harc érzékenységet, és a hatóságok óvatosságának szükségességét e kérdésben, az olyan cselekmények tekintetében, amelyek képesek további erőszak kifejtésére, a Bíróság úgy vélte, hogy a korlátozás összeegyeztethető az Egyezmény 10. cikkében foglalt jogokkal, ha az a „zavargás vagy a bűnözés megelőzése” érdekében történik (50. bek.).

A Bíróság szerint a szóban forgó cikk a délkelet-törökországi helyzet fejleményeit kívánta megindokolni mind külső, mind belső szemszögből. A cikk egy politikai beszédnek tekinthető, és egyértelműen az volt a szerző szándéka, hogy kritizálja az uralkodó politikai

felfogást és a kurd probléma kezelésének módját (61. bek.). A Nemzetbiztonsági Bíróság a cikk közzétételét két ok miatt ítélte el: egyrészt, mert a cikk arra utalt, hogy „az ország egy része Kurdisztánhoz tartozik”, és ezzel a kijelentéssel kedvez a nemzet szétválásának, másrészt pedig a Kurd Munkáspártot nemzeti ellenálló mozgalomnak minősítette. A Bíróság megállapította, hogy ez utóbbi szempontok kétségkívül fontosak lehetnek, azonban nem tekinthetők „szükségesnek” a 10. cikk (2) bekezdése értelmében (64. bek.). Azt elfogadta, hogy a cikknek vannak olyan aspektusai, amelyek a politikai kritika határait súrolják, azonban nem találta „szükségesnek” és az „önvédelem céljából” indokoltnak a korlátozást (67. bek.). A Bíróság nem zárta ki annak lehetőségét, hogy a cikk mögött a hirdetőtől túl más szándékok is álltak, azonban egyértelmű bizonyítékok hiányában a kérelmező törekvéseit a cikk közzétételével nem lehet kétségbe vonni. A Bíróság szerint a kiadvány hosszútávon jelentős hátrányokat nem okozott volna, és azt sem tartotta valószínűnek, hogy a cikk hatására a fiatalok a Kurd Munkáspárthoz csatlakoztak volna (69. bek.). Röviden, a Bíróság megállapította, hogy a cikkben kifejezett véleményeket nem lehet úgy olvasni, sem értelmezni, mint amelyek erőszakra izgatnának (70. bek.). Úgy tűnt, hogy a kérelmező gyűlölet- vagy erőszakeltérő céljából biztosított lehetőséget a szerző számára, azonban a nemzeti hatóságok nem vették kellő mértékben figyelembe a sajtószabadságot, illetve a nyilvánosság azon jogát, hogy más szemszögből tájékozódjon a kurd problémáról, függetlenül attól, hogy az kellemetlen lehet számukra (71. bek.).

Az ítélelethezatal elhalasztásáról a Bíróság megjegyezte, hogy a halasztás csak akkor lehet eredményes, ha a kérelmező mint szerkesztő nem követ el újabb bűncselekményt a döntés meghozatalát követő 3 éven belül. A Bíróság szerint ez a feltétel egy olyan tilalom, amely a kérelmező szakmájának cenzúráját jelenti, és a szankció mértéke is ésszerűtlen volt, mert arra kényszerítette, hogy ne tegyen közzé olyan cikket, amelyet ellentétesnek lehet tekinteni az állam érdekeivel. Az újságírói véleményszabadság ilyen mértékű korlátozása eltúlzott lenne, és csak az általánosan elfogadott eszmékre terjedne ki, amelyeket kedvezően fogadnak, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartanak (72. bek.). Ennélfogva a Bíróság kimondta a 10. cikk megsértését (72-73. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Öztürk v. Turkey (68-69. bek.).

Címkék: sajtószabadság; kormány bírálhatósága; közrend védelme; erőszakra uszítás¹¹⁶

¹¹⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58607>

Erdogdu and Ince v. Turkey
(Application nos. 25067/94., 25068/94., 1999. július 8-i ítélet)

Tényállás

Az első kérelmező a „Demokrat Muhalefet” (Demokratikus ellenzék!) című havilap főszerkesztője volt. A lap 1992 januári számában a második kérelmező interjút készített egy török szociológussal a kurd helyzetről. 1992 márciusában a Nemzetbiztonsági Bíróság ügyésze a kérelmezőket a terrorizmus megakadályozásáról szóló 1991. évi 3713. törvény 8. cikk (1) bekezdése alapján a nemzet oszthatatlan egysége elleni propagandával vádolta meg. A kérelmezők a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt visszautasították a vádat azzal, hogy ők nem tettek mást, minthogy szó szerint leközölték az interjúalany szavait, és egy interjú közlése nem képezheti bűncselekmény tárgyát. Az elsőfokú bíróság 1993 augusztusában az elsőrendű vádlottat 5 hónap szabadságvesztésre és 41,7 millió líra pénzbüntetés megfizetésére, a másodrendű vádlottat 1 év 8 hónap szabadságvesztésre ítélte és ugyanakkora összegű pénzbüntetés megfizetésére kötelezte. A bíróság az ítéletét az interjúból kiragadott szövegrészekre alapozta, amely szerint pl. a kormánynak el kell fogadnia végre, hogy fegyveres ellenállás van Kurdisztánban; a török fegyveres erők által tanúsított erőszak nem tudta megállítani a Kurd Munkáspárt (PKK) terjeszkedését és előretörését. A Semmítőszék a vádlottak fellebbezését 1994 februárjában elutasította. Az 1995. október 27-én hozott 1995. évi 4126. törvény enyhítette a kiszabható szabadságvesztés mértékét, viszont növelte a kiszabható pénzbüntetés összegét. A törvény alapján az ítéleteket hivatalból felülvizsgálták, és míg az elsőrendű vádlott büntetését nem változtatták meg, a másodrendűt 1 év 1 hónap 10 napra mérsékeltek, pénzbüntetését viszont 111 millió lírara emelték. A döntés ellen a vádlottak fellebbeztek, melynek eredményképpen az elsőrendű vádlott ítéletének kiszabását elhalasztották, míg a másodrendű vádlott ítéletének a végrehajtását függesztették.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bizottság szerint a sérelmezett cikk elemző stílusú volt, a kérelmező a kurd kérdésről visszafogott kifejezésekkel fejtette ki véleményét, és egyáltalán nem azonosult a kurd széparatista harc részét képező erőszak alkalmazásával. A kérelmezők ellen alkalmazott

eszközök alkalmasak arra, hogy elrettentsenek a fontos politikai kérdésekről folytatott nyilvános vitáktól, ezért megvalósult a 10. cikkben foglaltak sérelme (46. bek.).

A Bíróság ezúttal kiemelte is kiemelte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozására; az elfogadható kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében. Azt hozzátette, hogy amennyiben az ilyen kijelentések egy egyén vagy egy hivatalos személy, illetve a lakosság egy meghatározott csoportja elleni erőszakra izgatnak, az állami szervek szélesebb mérlegelési jogkört élveznek annak vizsgálatakor, hogy szükséges-e a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás (50. bek.).

A Bíróság szerint a vitatott mű egy szociológussal készült interjú volt, aki elsősorban arról a folyamatról beszélt, hogy a PKK ideológiája miként tudott a török társadalomban megragadni, illetve, hogy miként formálódtak ki a kurd állam gyökerei. Anélkül, hogy kifejezetten a PKK kurd szabadságharcban betöltött szerepe mellett érvelt volna, az interjúalany főként szociológiai nézőpontból a török állam reakcióit elemezte (51. bek.). A Bíróság szerint az interjú elemző természete és maga a szöveg sem tartalmazott egyetlen olyan részt sem, melyet erőszakra izgatásként lehetne értékelni. A Bíróság számára úgy tűnt, hogy a hazai hatóságok nem vették kellőképpen figyelembe a nyilvánosság azon jogát, hogy más szemszögből is tájékozódjon a délkelet-törökországi helyzetről, függetlenül attól, hogy az kellemetlen lehet számukra. Az interjúban kifejezett nézeteket nem lehet úgy olvasni, sem értelmezni, mint amelyek erőszakra izgatnának (52. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában rejlő „kötelezettségek és felelősség” különös jelentőséggel bír a professzionális média számára a konfliktusok és feszült szituációk terén. Különös körütekintésre van szükség annak mérlegelésekor, hogy közvélemény-e egy olyan szervezet képviselőjének véleményét, amely az állam elleni erőszakhoz folyamodik, nehogy a média a gyűlöletbeszéd és az erőszakra uszítás terjesztésének eszközévé váljon. (54. bek.). A Bíróság az ítéletekkel kapcsolatban kifejtette: jóllehet, azok nem kerültek végrehajtásra, illetve az egyiket ki sem hirdették, ennek ellenére a kérelmezőkkel szemben súlyos fenyegetést jelentenek (53. bek.). Az elsőfokú bíróság érvelése, noha releváns volt, de nem bizonyult elegendőnek ahhoz, hogy igazolható legyen a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása, a vád, illetve az ítéletek nem álltak arányban az elérni kívánt célokkal (55. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (41-42. bek.); Incal v. Turkey (54., 58. bek.).

Címkék: sajtószabadság; kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme; erőszakra uszítás¹¹⁷

Erdtmann v. Germany
(Application no. 56328/10., 2016. január 5-i döntés)

Tényállás

A kérelmező televíziós riporter a 2001. szeptember 11-i terrortámadásokat követően négy német repülőtér (München, Frankfurt am Main, Düsseldorf, Berlin) biztonsági ellenőrzéseinek hatékonyságát kutatta, és egy rövid televíziós dokumentumfilmet készített a vizsgálatáról és a megállapításairól. A riportot 2002 februárjában a Pro7 kereskedelmi televíziós csatorna mutatta be, ami később oktatófilmül is szolgált a biztonsági személyzet számára. Az újságíró a csatorna jóváhagyásával a kézipoggyászába rejtett pillangó késsel bement a repülőterekre, áthaladt a biztonsági ellenőrző-pontokon, és felszállt négy repülőgépre. A biztonsági ellenőrzésekről rejtett kamerával felvételeket is készített, amelyek a dokumentumfilmben voltak láthatóak. Az adást követően a riporter ellen vádat emeltek, és 2003 júliusában a düsseldorfi helyi bíróság a német légi közlekedési törvény (Luftverkehrsgesetz) alapján fegyver repülőgép fedélzetére történő felvitele miatt 15 nap elzárásra átváltoztatható 750 euró pénzbírságra ítélte. Az ítéletet a düsseldorfi tartományi bíróság is helybenhagyta, de a pénzbírság végrehajtását elhalasztotta, és a riportert figyelmeztetésben részesítette

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy az elítélését nem tette szükségessé semmilyen „nyomás társadalmi érdek”, mivel a műsor sugárzásával javított a reptéri biztonságon, illetve nem veszélyeztette azt. Hangsúlyozta, hogy soha nem fenyegette semmilyen konkrét veszély a repülőgépek utasait, mivel a kést biztonságosan elhelyezte (15. bek.). A Bíróság megítélése szerint sem az újságírót, sem a televíziós csatornát nem gátolták meg abban, hogy elkészítsék vagy bemutassák a televíziós műsort, és az elítélés nem érintette a műsor sugárzását.

¹¹⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58275>

Mindazonáltal a kérelmező elítélése a magatartásának következménye volt mint televíziós riporter, ezért az a véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozásnak tekinthető (16. bek.). Az elítélés a nemzetbiztonság és a közbiztonság legitim célját szolgálta. Az utasok és a légi közlekedés biztonsága fontos cél, és a fegyverek általános tilalma a repülőgépeken ezek elérését szolgálja (17. bek.).

A Bíróság ezúttal is kiemelte a sajtó alapvető funkcióját egy demokratikus társadalomban (19. bek.). Emlékeztetett arra is, hogy a felelős újságírás koncepciója mint szakmai tevékenység nem korlátozódik az információk tartalmára, amelyeket újságírói eszközökkel gyűjtöttek össze és/vagy terjesztettek. E fogalom magában foglalja többek között az újságíró magatartásának jogszerűségét, köztük – és ez jelentősséggel bír a jelen ügyben – a nyilvános interakcióját a hatóságokkal, amikor újságírói funkcióit gyakorolja. Amikor egy újságíró megsérti a törvényt, releváns, bár nem meghatározó annak figyelembe vétele, hogy felelősen járt-e el. Annak ellenére, hogy a média létfontosságú szerepet játszik egy demokratikus társadalomban, az újságírók elvileg nem mentesülnek azon kötelezettségük alól, hogy tiszteletben tartsák az általános büntetőjogi rendelkezéseket azon az alapon, hogy a 10. cikk védelmet nyújt számukra. Más szavakkal, egy újságíró nem hivatkozhat a büntetőjogi felelősség alóli menteségre kizárólag azon az alapon, hogy a kérdéses bűncselekményt újságírói funkcióinak teljesítése során követte el (20. bek.).

Jelen esetben a légi közlekedés biztonságának érdekét és a nyilvánosság azon érdekét kellett mérlegelni, hogy hozzáférjen egy közérdekű kérdésről szóló információkhoz (21. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező elítélése nem a riport közvetítéséhez vagy a biztonsági ellenőrzés rejtett kamerával történő filmre vételéhez, azaz nem az újságírói tevékenységéhez kapcsolódott, illetve nem a sajtó kifejezett korlátozásán alapult. A kérelmezőt egy fegyver repülőgépre történő felviteléért ítélték el, amely bűncselekmény megvalósulásához nem szükséges a fegyver használatának szándéka, vagy hogy a fegyver konkrét fenyegetéshez vezessen a repülőgép fedélzetén (22. bek.). A hazai bíróságok figyelembe vették a kérelmező újságírói mivoltát, az újságírói szabadságát, és a véleménynyilvánítás szabadságához való jogát, de úgy találták, hogy ezek nem igazolhatják vagy teszik menthetővé magatartását. A helyi bíróság szerint a riporter a repülőterek biztonsági hibáit bűncselekmény elkövetése nélkül is feltárhatta volna, például a kés leadásával a biztonsági ellenőrző pontok után (23. bek.). Továbbá, a repülőterek biztonsági ellenőrzéseit érintő korábbi kutatásai, valamint egy jogi szakértővel való esetleges konzultálás révén tudnia kellett volna, hogy cselekedetei a büntetőjogba ütköznek (24. bek.).

Ami a kiszabott büntetés természetét és súlyosságát illeti, a hazai bíróságok figyelembe vették, hogy a kérelmező riportja révén nőtt a repülőtéri biztonság, hogy televíziós újságíróként egy közérdeklődésre számot tartó kérdésről számolt be, illetve hogy a kést biztonságosan helyezte el, és nem jelentett semmilyen konkrét fenyegetést a többi utasra. A felfüggesztett pénzbírság a lehető legenyhébb büntetés volt a hazai büntetőjogban, miközben a maximális büntetés két év szabadságvesztés volt. Ilyen körülmények között a Bíróság meggyőződött arról, hogy a büntetés nem riaszthatta el a sajtót egy bizonyos téma vizsgálatától vagy egy vélemény kifejezésétől egy kérdés nyilvános vitájában (26. bek.). Ennélfogva a kérelmező elítélése nem aránytalan, és ezáltal nem korlátozta indokolatlanul a véleménynyilvánítási szabadságát (27. bek.). A Bíróság ezért a kérelmet megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította (28. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Pentikäinen v. Finland (83., 88., 90-91. bek.).

Címkék: sajtószabadság; újságírók tudósításhoz való joga; szankció arányossága¹¹⁸

Erla Hlynisdóttir v. Iceland

(Application no. 43380/10., 2012. július 10-i ítélet)

Tényállás

2009 februárjában a DV nevű napilap közölte a kérelmező egyik cikkét, amelyben egy sztriptízbár tulajdonosa azt állította, hogy a bárjában rátámadt egy vendég. Az újságíró felkereste a vendéget is, és a cikkében idézte a nyilatkozatát is, amely szerint a bártulajdonos azt híresztelte, hogy a „litván maffia a bárjában van”. A cikk alcíme a „maffiahíresztelés” volt. A bártulajdonos jó hírnév megsértése miatt eljárást indított, kérte a nyilatkozat és az alcím visszavonását, valamint kártérítést követelt. A kerületi bíróság úgy vélte, hogy a cikk ezen elemei azt a benyomást keltethették az olvasóban, hogy a bártulajdonos „egy nemzetközi bűnszervezet megbízottja”, amelynek igazságát a kérelmező nem bizonyította, illetve támasztotta alá, ezért kártérítés megfizetésére kötelezte. A Legfelső Bíróság az újságíró fellebbezését elutasította.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

¹¹⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160437>

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, hogy a kerületi bíróság a kijelentéseket nem a használt kifejezés formája, hanem azok általános hangvétele alapján vélte rágalmazónak. Azonban elmulasztotta megmagyarázni, hogy a cikkben idézett állítás miképpen érthető úgy, hogy azt sugallják, hogy a bártulajdonos nemzetközi bűnszervezet megbízottja. A „litván maffia a bárjában van” kifejezés jelentheti azokat a személyeket is, akik a bár helyiségeiben jelen voltak. Nem történt egyértelmű utalás arra, hogy a bártulajdonos a bűnszervezet megbízottja lenne. Ezért a kerületi bíróság által felhozott indokok nem tűnnek sem megfelelőnek, sem elégségesnek a sértett jogainak és jó hírnevének legitim célja érdekében (62-63. bek.). A Bíróság nem tartotta meggyőzőnek a kormányzat azon érvét, miszerint a cikk tárgya és a kifogásolt kijelentések nem érintettek fontos társadalmi kérdést, és nem voltak szükségesek egy folyamatban lévő nyilvános vitához. Nem kétséges, hogy a cikk egészében véve egy Izlandon közérdeklődésre jogosan számot tartó kérdéshez kapcsolódott. Azonban a kerületi bíróság semmilyen súlyt nem tulajdonított ennek a körülménynek (64. bek.).

Noha a kerületi bíróság nem foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a célozgatás tényállítás-e vagy értéktétel, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kijelentések alkalmasak voltak arra, hogy kárt okozzanak a bártulajdonos becsületében és jó hírnevében (66. bek.). Az állítások azonban nem a kérelmezőtől származtak, hanem a vendégtől, akit azután interjúvolt meg, miután meghallgatta a bártulajdonos változatát az erőszakos incidensről. A kerületi bíróság megállapítása szerint a cikk – némi szerkesztéstől eltekintve – szó szerint adta vissza kijelentéseinek lényegét (67. bek.). Az izlandi jog a sértett interjúban tett rágalmakkal szembeni védekezéshez fűződő legitim érdekét a rágalmazási eljárás megindításának lehetőségével megóvta. A Bíróság fontosnak vélte, hogy a bártulajdonos csak az újságíróval szemben indított rágalmazási eljárást, aminek hatására jelentősen csökkent az újságíró lehetősége arra, hogy állításait alátámassza (68. bek.). Ráadásul a sértett vette fel először a kapcsolatot a kérelmezővel. Világosnak kellett lennie számára, hogy észrevételeit meg fogják mutatni a vendégnek, akinek lehetőséget fognak adni arra, hogy az eseményekről előadja a saját változatát. Azzal, hogy a sértett úgy döntött, hogy nyilvánosan fejezi ki magát, tudatosan tette ki magát a kritikának, ezért e tekintetben nagyobb fokú toleranciát kellett tanúsítania (69. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező egyensúlyra törekedett beszámolójában. Az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei pedig jelentősen eltérhetnek a kérdéses médiumtól függően. Bár a kijelentések alkalmasak voltak arra, hogy kárt okozzanak a

bártulajdonos jó hírnevében, a Bíróság nem látott okot arra, hogy felrója a kérelmezőnek, amiért nem határolta el magát azoktól (70. bek.).

E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a szerkesztett vagy nem szerkesztett interjúkon alapuló tudósítások alkotják a legfontosabb eszközök egyikét, amellyel a sajtó képes betölteni a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét. Egy újságíró megbüntetése amiatt, mert elősegíti a más személyek által, egy interjúban tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak rendkívül komoly érvek alapján lehet célként kitűzni. A Bíróság a jelen esetben nem volt meggyőződve ilyen erős indok meglétéről (71. bek.). A fentiekre tekintettel a kérelmező újságírónak nem lehet felróni, amiért nem vizsgálta meg a vitatott állítások igazságát, és a Bíróság meggyőződött arról, hogy jóhiszeműen, egy közérdekű ügyről beszámoló felelős újságírótól elvárható gondosságnak megfelelően járt el (72. bek.). Ennek megfelelően az alperes állam által felhozott érvek, bár megfelelőek, nem elégségesek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (74. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31., 34., 35. bek.); Nilsen and Johnsen v. Norway (52. bek.); Bergens Tidende and Others v. Norway (52. bek.); Standard Verlags GmbH v. Austria (53. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés¹¹⁹

Erla Hlynisdottir v. Iceland (No. 2.)

(Application no. 54125/10., 2014. október 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2007-ben a DV című újságban egy cikket tett közzé egy nagy horderejű bűncselekményről, amelyben nyomozás folyt, és egy szenvedélybetegségekkel foglalkozó rehabilitációs központ igazgatóját és feleségét azzal gyanúsították, hogy szexuálisan zaklatták a női pácienseket. Az igazgatót később elítélték, míg a felesége ellen nem emeltek vádat. A cikk számos egykori női beteg nyilatkozatát tette közzé, leírva, hogy az igazgató felesége hogyan vett részt a szexuális zaklatásokban. A cikk azt is bírálta, hogy az illető tanársegédként dolgozott egy iskolában. A feleség becsületsértés miatt eljárást indított. A bíróság az újságírót bűnösnek találta az egykori páciensnek tulajdonított kijelentések miatt, és kártérítés megfizetésére kötelezte. Az ítéletet 2010 februárjában a legfelső bíróság egy

¹¹⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112088>

rágalmazó kijelentés esetében helybenhagyta. Bár elutasította a keresetet egy sor kijelentés tekintetében, amelyek a feleség szexuális tevékenységekben való részvételét írták le a betegekkel, egy kijelentés – „nem helyénvaló, hogy az, aki áldozatokra vadászik, egy általános iskolában dolgozzon” – rágalmazó mivoltát helybenhagyta. Az indokolás szerint ezek a szavak, melyek igazságtartalma nem nyert bizonyítást, azt jelezték, hogy a sértett bűnös volt a bűncselekmény elkövetésében, és ez durva gyanúsítgatást jelentett vele szemben. Mivel az újságíró nem bizonyította, hogy a kijelentést helyesen idézte az interjúalanytól, a cikk szerzőjeként felelőssé tehető a cikk tartalmaért. A legfelső bíróság a büntető törvénykönyv 235. és 241. cikke alapján a kijelentést semmissé és érvénytelenné nyilvánította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező a cikket egy nagy horderejű bűncselekményben folyó nyomozás kapcsán tette közzé. Nem volt kétséges, hogy a cikk tárgya egészében véve a nyilvánosság körében komoly aggodalmat keltő kérdéssel volt kapcsolatos (60. bek.). A Bíróság megismételte, hogy különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Hogy léteznek-e ilyen okok, az elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ (62. bek.). Jelen esetben nincsenek ilyen különleges okok. A hazai bíróságok szerint nem nyert bizonyítást, hogy a kifogásolt kijelentés az interjúalany áldozattól eredtek, és ezt a Bíróság sem kérdőjelezte meg (63. bek.). Ezért azt kell megvizsgálni, hogy a nemzeti hatóságok által felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak-e annak megállapítására, hogy a kérelmező nem járt el jóhiszeműen, és nem tett eleget a tényállítások ellenőrzésére vonatkozó szokásos újságírói kötelezettségének (64. bek.).

A Bíróság először is rámutatott, hogy az izlandi bíróságok következtetése, miszerint a rágalmazónak vélt mondat egy bűncselekményre utaló durva gyanúsítgatást tartalmazott, nem kifejezetten a mondatból származott, hanem a hazai bíróságok értelmezésének eredménye volt. A bíróságok azonban nem fejtették ki, hogy a „vadászik” szót hogyan fogná fel egy olvasó bűncselekményre célzásként, és az ítélet ennek kapcsán nem utalt semmilyen jogi rendelkezésre. Erre annál inkább szükség lett volna, mivel a legfelső bíróság egy sor más kijelentés esetében elutasította a rágalmazási keresetet. Ezért a hazai bíróságok által felhozott

indokok nem tűntek megfelelőnek a sértett jogainak és jó hírneve védelmének legitim célja érdekében (65. bek.).

A kérdéses kijelentés ténybeli elemet foglalt magában, nevezetesen, hogy az igazgató felesége a férjével együtt szexuális tevékenységekben vett részt a betegekkel. Mindazonáltal ezt az elemet a legfelső bíróság elismert ténynek tekintette, megjegyezve az igazgató elítélését is. A vitatott szavakat ily módon úgy lehet értelmezni, mint „egy elismert ténybeli esemény értékalapú jellemzését”, semmint egy pusztán ténybeli állításnak (67-68. bek.). Ugyanakkor még ha egy kijelentés értékítélet is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a kifogásolt állítás elegendő ténybeli alappal bír-e. A tényállítások és értékítéletek közötti különbség végső soron a tényekkel való bizonyíthatóságuk fokában rejlik (69. bek.). A kérelmező két személyt interjúvolt meg, akiket közvetlenül érintett a nyomozás, az egyikük az egykori beteg és feltételezett áldozat volt. A beteg a bíróság előtt nem tudta felidézni, hogy ő tette-e a kérdéses kijelentéseket, amikor az újságíróval beszélt (71. bek.). A Bíróság azonban meggyőződött, hogy az állításnak elegendő ténybeli alapja volt, ha a cikket egészében véve nézik (72. bek.). Sőt, a kérelmező a pár jogi képviselőjét – aki azt tanácsolta nekik, hogy ne beszéljenek a médiának – és egy nyomozásért felelős rendőrtisztet is meginterjúvolt, aki megerősítette, hogy az igazgató felesége is gyanúsított volt. Ezzel kiegyensúlyozottságra törekedett a riportjában. A Bíróság megismételte, hogy az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei jelentősen eltérhetnek a kérdéses médiumtól függően. Nem a Bíróság és nem a hazai bíróságok feladata, hogy a sajtót helyettesítve kiválasszák, hogy a tudósítás milyen technikáját kell alkalmaznia az újságírónak (73. bek.).

A fentiek fényében a Bíróság megállapította, hogy az izlandi legfelső bíróság az ítéletét nem alapozta „megfelelő és elégséges” indokokra annak bizonyítására, hogy a kérelmező rosszhiszeműen járt el, vagy nem egy felelős újságírótól elvárható gondossággal tudósított egy közérdekű ügyről. A nemzeti bíróság nem mérlegelte az újságíró véleménynyilvánítási szabadságát és a feleség jó hírnévhez való jogát, összhangban a Bíróság ítélkezési gyakorlatában megállapított elvekkel (75. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (66. bek.); Bergens Tidende and Others v. Norway (57. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); McVicar v. United Kingdom (84. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (40. bek.); Pedersen and Baadsgaard v. Denmark (78. bek.); Björk Eidsdóttir v. Iceland (70. bek.); Erla Hlynisdóttir v. Iceland (62. bek.)

Címkék: sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek; felelős és jóhiszemű újságírás¹²⁰

Erla Hlynisdóttir v. Iceland (No. 3.)
(Application no. 54145/10., 2015. június 2-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2007 júliusában a DV című újságban egy cikket tett közzé egy folyamatban lévő büntetőeljárásról, amely egy kokaincsempészzel gyanúsított férfi ellen folyt. Az újság címlapján a „Rémült kokaincsempészek” főcím szerepelt. A második oldalon a cikk feltárta a vádirat alapjául szolgáló tényeket, kimondva, hogy a kokain egy autóba volt elrejtve. A vádlott a felmentését követően rágalmozás miatt eljárást indított az újságíró és a lap szerkesztője ellen. Bár az elsőfokú bíróság felmentette őket, 2010 márciusában a legfelső bíróság a büntető törvénykönyv 235. és 241. cikke alapján semmissé és érvénytelenné nyilvánította a „kokain csempészek” szavakat és az „azt hitték, hogy a kokain még a kocsiban volt” kijelentést. A kérelmezőt és a szerkesztőt egyetemlegesen kártérítés megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmozó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Ilyen okok akkor állhatnak fenn, amikor a kérdéses kijelentés nem magától az újságtól származik, hanem közvetlenül egy hivatalos dokumentumból idézik vagy azon alapul, ami elsősorban a rágalmozás természetétől és mértékétől függ, és attól, hogy a média mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében (63. bek.). Továbbá a versengő érdekek mérlegelése során figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a vádlottnak az Egyezmény 6. cikkének (2) bekezdése értelmében joga van az ártatlanság vélelméhez (64. bek.).

A kérelmezőt az újság második oldalán lévő cikkben szereplő, és a vádiratból szó szerint vett „azt hitték, hogy a kokain még a kocsiban volt” kijelentés miatt vonták felelősségre.

¹²⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147272>

Emellett a szerkesztővel egyetemlegesen kártérítés megfizetésére kötelezték, akit az újság címlapján lévő szalagcím „kokain csempészek” szavaiért találtak felelősnek rágalmazás miatt (65. bek.). A Bíróság egyetértett az izlandi legfelső bíróság megállapításaival, hogy a két tétel egy gyanúsítást tartalmazott, miszerint a sértett bűnös volt a kérdéses bűncselekményben. Nem vonta kétségbe a legfelső bíróság értékelését, hogy a felhozott indokok megfelelőek voltak a bűncselekménnyel vádolt jogainak és jó hírnevének védelmének legitim célja érdekében (67. bek.). Annak vizsgálata során, hogy ezek az indokok elégségesek voltak-e, a Bíróságnak figyelembe kellett vennie a kijelentések teljes háttérét. A kérdéses büntetőügy az egyik legnagyobb kokain ügy volt Izlandon, és a bűncselekmény, amellyel a sértettet vádolták, különösen súlyos volt. A Bíróság így egyetértett a kérelmezővel, hogy a közvéleménynek legitim érdeke fűződött ahhoz, hogy tájékozódjon a súlyos büntetőeljárásról, amely a cikk megjelenésekor még folyamatban volt (68. bek.).

A Bíróság a kifogásolt cikket egészében vizsgálta meg, és különös figyelmet fordított a cikk vitatott részében használt szavakra és azok környezetére (70. bek.). A Bíróság szerint egy újságíró jóhiszeműségét a tudás és az információ alapján kell értékelni, amely a cikk írásakor elérhető volt számára. Ennélfogva a jelen esetben nem az a döntő, hogy a vádlottat később felmentették a vádak alól. Egyetértett viszont abban, hogy a bíróságok és nem a média feladata eldönteni, hogy a vádlott bűnös-e egy bűncselekményben (71. bek.). Ami az „azt hitték, hogy a kokain még a kocsiban volt” kijelentést illeti, az a tárgyalásról tudósító cikkben szerepelt, amelynek a kérelmező volt a szerzője. A cikkből egyértelmű volt, hogy az eljárás még folyamatban volt, és nem zárult le (72. bek.). A kijelentés szó szerinti idézése volt a vádiratnak, és a kérelmezőnek nem volt semmilyen oka azt hinni, hogy a vádirat a közzététel időpontjában nem olyan forrás volt, amelyre további önálló kutatás végzése nélkül támaszkodhatott, feltéve, hogy a forrást egyértelműen azonosította (73. bek.). Továbbá, a cikk korábbi szakasza – kifejezetten utalva a vádiratra – objektíven ismertette a bűncselekményt, és az ügyész által kért elítélésről is beszámolt. Így a kifogásolt kijelentést tartalmazó részt egy átlagos olvasó ésszerűen érthette a vádirat ismertetésének folytatásaként (74. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmezőnek nem lehet felhánytorgatni, amiért nem pontosította a hivatalos forrást (75. bek.).

Ami a „kokain csempészek” szavakat illeti, a Bíróság szerint nem kapcsolódtak a cikkhez kellően ahhoz, hogy lehetővé tegyék az olvasó számára annak megértését, hogy azok a vádiraton alapultak. Azonban ezeket a szavakat nem a kérelmezőnek, hanem a szerkesztőnek tulajdonították, akit szintén elítéltek rágalmazásért. A Bíróság ezért nem értett egyet a legfelső bíróság megállapításával, miszerint a két elem oly mértékben kötődött egymáshoz, hogy

indokolt volt a kérelmezőt is felelősségre vonni (76. bek.). Az alperes állam így nem bizonyította kellően, hogy a kérelmező rosszhiszeműen vagy egy közérdekű ügyről beszámoló felelős újságírótól elvárható gondosságnak nem megfelelően járt el (77. bek.). Ilyen körülmények között az alperes állam által felhozott érvek, bár megfelelőek, nem elégségesek annak bizonyítására, hogy a beavatkozás szükséges volt egy demokratikus társadalomban (79. bek.). Az ítélethez Sajó András fűzött párhuzamos véleményyt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (65-66., 68. bek.); Colombani and Others v. France (65. bek.); Pedersen and Baadsgaard v. Denmark (78. bek.); Tønsbergs Blad AS and Haukom v. Norway (95. bek.); Björk Eidsdóttir v. Iceland (70. bek.); Erla Hlynisdóttir v. Iceland (No. 2.) (75. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; bírósági eljárások tudósítása¹²¹

Ernst and Others v. Belgium

(Application no. 33400/96., 2003. július 15-i ítélet)

Tényállás

1995 júliusában a belga nyomozóhatóságok a vizsgálóbíró határozatára házkutatást rendeltek el a kérelmező újságírók munkahelyén és otthonában, valamint az RTBF francia nyelvű közszolgálati műsorszolgáltató székhelyén annak kapcsán, hogy a nyomozó hatóságoktól és a bíróságoktól bizalmas információk szivárogtak ki néhány különösen érzékeny büntetőügyről. 160 rendőr tartott házkutatást párhuzamosan 8 szerkesztőségben és 4 újságíró otthonában. A kérelmezők panaszt nyújtottak be a vizsgálóbírónál ismeretlen személyek ellen. Kifogásolták, hogy a házkutatás célja nem volt világos, és megsértették az információs források védelmére vonatkozó jogukat, valamint az Egyezmény 8. cikkében biztosított magánélethez fűződő jogukat. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az eljárás tárgya az igazságszolgáltatás valamely tagjának működése, ezért az ügy kivizsgálását az ügyészi hivatalhoz tette át. A fellebbviteli bíróság később kimondta, hogy az ügy tárgya egy bíró bűnösségének megállapítása, aki e minőségében mentességet élvez, ezért a kérelmet elutasította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

¹²¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155005>

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. és 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők többek között azt kifogásolták, hogy a belga hatóságok tömeges házkutatásai és lefoglalásai indokolatlan beavatkozást jelentettek a véleménynyilvánítás szabadságába (87. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az újságírói források védelme a sajtószabadság egyik „sarokköve”, amelynek hiánya a forrásokat visszatarthatja attól, hogy segítsék a sajtót abban, hogy közérdekű ügyekben tájékoztassa a közvéleményt. Egy ilyen beavatkozás nem egyeztethető össze az Egyezmény 10. cikkével, kivéve, ha azt nyomós közérdek igazolja (91. bek.). A kérelmezők lakásaiban és üzlethelyiségeiben tartott házkutatások kétségkívül beavatkozást jelentettek a 10. cikkben foglalt jogaikba (94. bek.). A beavatkozás célja a bizalmas információk közzétételének megakadályozása, mások jó hírnevének védelme, és általában az igazságszolgáltatás pártatlanságának fenntartása volt (98. bek.).

A Bíróság megismételte, hogy az újságíróknak, akik folyamatban lévő eljárásokról írnak cikket, szem előtt kell tartaniuk, hogy ne lépjek át a megfelelő igazságszolgáltatáshoz fűződő érdeket, és tiszteletben tartsák a megvádolt személy ártatlanság vélelméhez fűződő jogát. Jelen esetben azonban nem állították, hogy a kérelmezők cikkei titkos információkat tartalmaztak. Az a tény, hogy a házkutatások és a lefoglalások eredménytelennek bizonyultak, nem fosztotta meg a belga hatóságokat azon céljuktól, hogy azonosítsák az nyomozó hatóságon és a bíróságon belüli kiszivárogtatásért felelős személyeket, azaz az újságírók forrását (100. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy 8 helyszínen mintegy 160 rendőr tartott házkutatást úgy, hogy a kormány nem közölte, pontosan milyen okból és miért gyanúsítják a kérelmezőket hivatali titok körébe tartozó információk nyilvánosságra hozatalával. A kormány nem bizonyította, hogy a házkutatások és a lefoglalások hiányában a hazai hatóságok nem lettek volna képesek más eszközök alkalmazásával – például belső vizsgálattal – megállapítani, hogy ki követte el a hivatali titoksértést (102. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy az újságírói forrás felderítését célzó házkutatás – még ha eredménytelen is volt – sokkal drasztikusabb intézkedésnek számít, mint a források felfedését elrendelő határozat. A nyomozók ugyanis, akik igen széles körű vizsgálati jogkörrel rendelkeznek, az újságírók otthonában és munkahelyén tartott házkutatás során valamennyi birtokukban lévő dokumentumhoz hozzáférhetnek. A házkutatások és lefoglalások a források védelmét még nagyobb mértékben ássák alá, mint a Goodwin ügyben hozott intézkedés (103. bek.).

A Bíróság szerint a kormány nem tudta bizonyítani, hogy megfelelő egyensúlyt teremtett az érintett érdekek között. A 10 cikk (2) bekezdésében meghatározott versengő érdekek között a demokratikus társadalomnak a szabad sajtó biztosításához fűződő érdeke fontosabb. Még ha az indokok megfelelőek is voltak, nem voltak elégségesek az ilyen méretű házkutatások és lefoglalások igazolására (104. bek.). A Bíróság így arra a következtetésre jutott, hogy a vitatott intézkedések aránytalanok voltak az elérni kívánt céllal, és megsértették a 10. cikket (105. bek.).

A Bíróság az Egyezmény 8. cikke kapcsán elismerte, hogy a beavatkozás „törvényben meghatározott” volt, az a házkutatásokról és lefoglalásokról szóló törvénynek megfelelően történt, amelynek célja a közrend védelme, a bűnözés megelőzése, valamint mások jogainak és szabadságának védelme volt (111-112. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a házkutatásokat bizonyos eljárási garanciák kíséretében végezték (115. bek.), rámutatott azonban, hogy a kérelmezőket semmilyen bűncselekmény elkövetésével nem vádolták. A házkutatási parancsokat tág értelemben fogalmazták meg, amelyek alapján a nyomozóknak korlátozás nélkül lehetőségük nyílt bármely szükségesnek látszó tárgy lefoglalására. Nem határozták meg, hogy milyen dokumentumokat és tárgyakat kell lefoglalni, és nem jelölték meg pontosan az átkutatandó helyiségeket sem. Ráadásul a kérelmezőket nem informálták a házkutatások indokairól sem (116. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a házkutatások aránytalanok voltak az elérni kívánt céllal, és a 8. cikket megsértették (117. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Goodwin v. United Kingdom (39., 45. bek.); Worm v. Austria (50. bek.); Du Roy and Malauire v. France (34. bek.); Roemen and Schmit v. Luxembourg (47., 52., 57., 70. bek.).

Címkék: sajtószabadság; újságírók forrásvédelme; bizalmas információk közzététele; házkutatás¹²²

Europapress Holding D.O.O. v. Croatia (Application no. 25333/06., 2009. október 22-i ítélet)

Tényállás

1996 februárjában az egyik legtekintélyesebb horvát hetilap, a Globus egy cikkében azzal vádolta meg a pénzügyminisztert, aki miniszterelnök-helyettes is volt, hogy egy kormányzati épületben halálosan megfenyegetett egy újságírónőt a biztonsági őr pisztolyával. Az

¹²² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-65779>

állítólagos incidensről két napilap is beszámolt. A pénzügyminiszter jó hírnév megsértése miatt polgári jogi pert indított a zágrábi városi bíróságon. Az eljárás során a bíróság több szemtanút is meghallgatott, és arra jutott, hogy a közzétett információ valótlan volt, és a cikk szerzője – aki nem volt jelen az incidensnél – nem megfelelően ellenőrizte annak pontosságát. A biztonsági őr valóban elővette a fegyvert, de önként és kiürített tárral, amit a miniszterelnök-helyettes nem vett kézbe, és mások jelenlétében viccelődve kérdezte: „Mit kezdjek magával? Lőjem le?”. A bíróság a magazin kiadóját nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte, amit a zágráb megyei bíróság mintegy 8.000 eurónak megfelelő összegre csökkentett. A társaság alkotmányjogi panaszát az Alkotmánybíróság 2005 novemberében elutasította.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság leszögezte, annak előírása, hogy bizonyítsák a tényállítások lényegi igazságát, nem mond ellent az Egyezmény 10. cikkének (54. bek.). A cikk egy jól ismert politikust érintő incidensről számolt be. Nem kétséges, hogy az egy jelentős közérdeklődésre számot tartó kérdés volt, és az ezzel kapcsolatos információk közzététele szerves részét képezi a média demokratikus társadalomban betöltött feladatának (56. bek.). Az Egyezmény 10. cikke azonban nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek és politikai szereplők tárgyalásakor sem. A Bíróság kiemelte az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát is (58. bek.).

A Globus cikke konkrét tényállításokat tett a politikusra, és mint ilyet bizonyítani szükséges. A kérelmező társaságtól – amely nem állította, hogy azok értékítéleteknek minősültek – ezért elvárható volt, hogy bizonyítsa azok valóságát (59. bek.). A cikk az olvasó számára nem hagyott kétséget a közzétett információk valódisága felől, valamint nem hivatkozott a forrására sem. Ezért nem lehet azt mondani, hogy a Globus újságírója pusztán arról tudósított, amit mások mondtak. Inkább a sajátjaként fogadta el a sértő állításokat, ezért a kérelmező társaság felelős volt azok valóságáért (60. bek.). Ami a bizonyítékok értékelését és a bizonyítás mércéjét illeti, a kérelmező lehetőséget kapott, hogy bizonyítsa a közzétett információk valóságát, amely feladat a Bíróság szerint az adott körülmények között nem volt ésszerűtlen vagy lehetetlen. A Bíróság ezért nem értett egyet a kérelmező azon érvével, hogy

a bíróságok által alkalmazott bizonyítási mércét nem lehetett teljesíteni (61. bek.). Nem a Bíróság feladata, hogy a hazai bíróságokat helyettesítve maga értékelje a tényeket és a bizonyítékokat (62. bek.). Emlékeztetett arra is, hogy elvben nem összeegyeztethetetlen a 10. cikkel, ha a rágalmozási eljárásban az alperesre hárítják a rágalmozó állítások lényegi igazságának bizonyítását (63. bek.). Ami a szemtanúk vallomásának értékelését illeti, a Bíróság nem talált semmilyen okot arra, hogy eltérjen a hazai bíróságok megállapításaitól, miszerint a közzétett információk tévesek voltak (65. bek.).

Azt is meg kell vizsgálni, hogy a kérelmező a valótlan tényállítás közzététele előtt jóhiszeműen járt-e el, és megfelelt-e a tényállítás ellenőrzésére vonatkozó újságírói kötelezettségnek (66. bek.). Tekintettel a vádak súlyosságára – amelyeket egy nagy példányszámú hetilapban tettek közzé – a kérelmezőnek még inkább kötelezettsége lett volna azokat ellenőrizni. Azonban az eljárás egyik szakaszában sem nyújtott be bizonyítékot arra vonatkozólag, hogy a Globus újságírói megpróbálták volna felvenni a kapcsolatot a pénzügyminiszter irodájával vagy a szemtanúkkal. Ehelyett azt állította, hogy az információt egy kormányzati forrás erősítette meg, aki azonban nyilvánvalóan nem lehetett az incidens szemtanúja, és a kilétét sem voltak hajlandók felfedni a hazai bíróságok előtt. A Bíróság ezért egyetértett a hazai bíróságok megállapításával, mely szerint a kérelmező az információit a közzététel előtt nem ellenőrizte megfelelően (67. bek.). Nem volt olyan különleges ok sem, amely a kérelmezőt mentesítette volna a közzétett információk ellenőrzésének kötelezettsége alól. A Globus újságírói az újságírónőre támaszkodtak elsődleges információforrásként. Ahol egy vitában az egyik fél részéről különösen súlyos vádak hangoznak el, nagy elővigyázatosság szükséges. Ilyen helyzetekben az újságíróknak ahelyett, hogy automatikusan hitelt adnak az ilyen állításoknak, további információk beszerzésével meg kell győződniük arról, hogy azok igazak voltak-e, adott esetben a másik fél verziójának meghallgatásával. Kétségre nem vonva az újságírónő szakmai és erkölcsi tisztességét, a Bíróság szerint nem tekinthető az incidens oly mértékben megbízható információforrásának, hogy ne lett volna szükség további ellenőrzésre (68. bek.). Elismerve az újságírók azon feladatát, hogy pontosan tájékoztassák és figyelmeztessék a közvéleményt a társadalmi jelenségekről, amint a megfelelő információ a birtokukba kerül, a Globus szerkesztőjének – ha már az információ közzététele mellett döntött – legalább világossá kellett volna tennie, hogy az az újságírónőtől származik, és nem kétségszoros tényként kellett volna bemutatnia (69. bek.).

Ami a kártérítés megítélését és összegét illeti, a Bíróság kimondta, hogy a kártérítés fizetésének elrendelése „nyomós társadalmi érdeknek” felelt meg (72. bek.). A kártérítés összege nem borította fel a hetilap véleménynyilvánítási szabadsága és a pénzügyminiszter jó

hírneve védelmének szükségessége közötti egyensúlyt, és nem tűnik túlzottnak. A Bíróság különös súlyt tulajdonított annak, hogy a kártérítést az ország legnagyobb lapkiadójával, és nem az újság szerkesztőjével vagy egy magánszemély újságíróval szemben rendelték el. Továbbá, a hazai bíróságok a sértett kártérítési igényének kevesebb, mint egyötödét ítélték meg. A határozataik így összhangban voltak a Bíróság rágalmazásért megítélt kártérítésre vonatkozó gyakorlatával, és arányosak voltak a jó hírnévben okozott kárral (73. bek.). A beavatkozás ezért „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (74. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (65. bek.); McVicar v. United Kingdom (87. bek.); Radio France and Others v. France (34. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (96. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (93. bek.); Rumyana Ivanova v. Bulgaria (62. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; valóság bizonyítása; szankció arányossága, kártérítés mértéke¹²³

Éditions Plon v. France

(Application no. 58148/00., 2004. május 18-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező kiadóvállalat 1995 novemberében megszerezte „A nagy titok” (Le Grand Secret) című könyv kiadási jogait. A könyv írója egy újságíró és François Mitterrand volt francia köztársasági elnök orvosa volt, aki az elnök halálát követően közzé kívánta tenni az elnök kórtörténetét. A család kérésére a bíróság 10 nappal az elnök halála után egy ideiglenes intézkedéssel megtiltotta a könyv forgalmazását mindaddig, amíg érdemben döntést nem hoznak arról, hogy a könyv összeegyeztethető-e az orvosi titokra vonatkozó szabályokkal. A rendelkezést a párizsi fellebbviteli bíróság is jóváhagyta, hozzátéve, hogy a nyilvánosságra hozott információk az orvosi titoktartás körébe tartoznak. A párizsi törvényszék (Tribunal de grande instance) ezután – fenntartva a könyv betiltását – kimondta a társaság polgári jogi felelősségét és kártérítés megfizetésére is kötelezte. Az ítéletet a párizsi fellebbviteli bíróság, majd a Semmitőszék is helybenhagyta.

Az eljáró szerv

II. Szekció

¹²³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95329>

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt hangsúlyozta, hogy a kiadók – függetlenül attól, hogy ők maguk azonosulnak-e a publikációik tartalmával – teljes körű szerepet töltenek be a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában azáltal, hogy médiumot biztosítanak a szerzőknek (22. bek.). A Bíróság szerint nem volt kétséges, hogy a kérelmezőnek tudnia kellett, hogy a könyv olyan megnyilatkozásokat tartalmaz, amelyekre az orvosi titoktartás szabályai vonatkoznak, és „ésszerű mértékben” előre lehetett látni a közzététel miatt várható jogi következményeket. A beavatkozás így „törvényben meghatározott” volt (27-28., 31. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk nem tiltja a forgalomba hozatal előzetes korlátozását vagy a terjesztés tilalmát, de az előzetes korlátozásban rejlő veszélyek a Bíróság részéről a leggondosabb ellenőrzést kívánják meg (42. bek.). A Bíróság már számos alkalommal hangsúlyozta a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepét, és azt, hogy a hazai mérlegelési jogkört korlátozza a demokratikus társadalom azon érdeke, hogy lehetővé tegyék a sajtó számára, hogy gyakorolhassa a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét. Ezeket az elveket a könyvekre vagy más írott anyagokra is alkalmazni kell, amelyeket már közzétettek, vagy közzé fognak tenni sajtótermékekben, amennyiben közérdekű kérdéseket érintenek (43. bek.).

A Bíróság szerint a könyvet egy széles körű közérdekű vita keretében tették közzé, amely egy ideje arról folyt Franciaországban, hogy a közvéleménynek joga van-e ahhoz, hogy tájékoztassák az államfő súlyos betegségeiről. Ezenkívül az elnök betegségének titokban tartásával a könyv a politikai élet átláthatóságának közérdekű kérdését is felvetette (44. bek.). Ami az ideiglenes intézkedést illeti, a Bíróság rámutatott, hogy azt 10 nappal az elnök halála után hozták. Egy ilyen közeli időpontban kiadni egy olyan könyvet, amely megsérti az orvosi titok szabályait, és úgy mutatja be az elnököt, mint aki tudatosan hazudott betegségéről a francia népnek, csak mélyítették a családja fájdalmát. Ezért a jó hírneven ejtett sérelem különösen súlyos volt (47. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a könyv forgalmazásának intézkedéssel az érdemi döntés meghozataláig való átmeneti hatályú megtiltása „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” Mitterand elnök és családja jogainak védelme érdekében (48. bek.).

Ami az érdemi eljárás során elrendelt intézkedéseket illeti, a Bíróság rámutatott, hogy a szerzők publikációinak kiadásával a kiadók éppúgy részt vesznek a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában, amelynek következménye, hogy alá vannak vetve azoknak a

„kötelezettségeknek és felelősségnek”, amelyeket a szerzők vállalnak, amikor írásaikat terjesztik. Így az a tény, hogy a könyv közzététele miatt megállapították a kérelmező társaság polgári jogi felelősségét és kártérítés megfizetésére kötelezték, önmagában nem összeegyeztethetetlen a 10. cikk követelményeivel, az „megfelelő és elégséges” indokokon alapult (50. bek.). Azonban a könyv forgalmazásának folyamatos tilalmához nem fűződött „nyomós társadalmi érdek”, ezért aránytalan volt az elérni kívánt célokkal (51. bek.). A Bíróság szerint nyilvánvaló, hogy az ügy körülményei mások 9 hónappal az elnök halála után, mint az ideiglenes intézkedés elrendelésekor. Az idő múlásával ezek az információk egyre kisebb érzelmi hatást gyakorolnak, ugyanakkor már nagyobb közérdek fűződik az elnök hivatali ideje történetének megvitatásához, ami az orvosi titoktartás kérdését is háttérbe szorítja. Ha az orvosi titoktartást meg is sértették, és a könyv szerzője a francia jog szerint bűncselekményt és fegyelmi vétséget követett el, az idő múlását figyelembe kellett venni annak mérlegelésekor, hogy egy ilyen komoly intézkedés, mint egy könyv általános és abszolút tilalma összeegyeztethető-e a véleménynyilvánítás szabadságával. Ráadásul az ítélet meghozatalakor a könyv már 40.000 példányban kelt el, és az interneten is hozzáférhető volt, a témáról pedig sok vélemény hangzott el a médiában. Ennélfogva a könyvben szereplő információk már nagyrészt nem voltak bizalmasak, így az orvosi titok megőrzése már nem tekinthető kényszerítő követelménynek (53. bek.). Az intézkedés annál is inkább aránytalannak tűnik az elérni kívánt legitim céllal, mivel ezt a kártérítésre kötelezés mellett szabták ki (54. bek.). Összefoglalva a Bíróság úgy ítélte meg, hogy amikor a törvényszék meghozta ítéletét, már nem állt fenn olyan „nyomós társadalmi érdek”, amely indokolta volna a könyv forgalmazásának tilalmát (55. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Fressoz and Roire v. France (53. bek.); Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (59. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (63. bek.); C.S.Y. v. Turkey (Application no. 27214/95., 2003. március 4.; 27., 42. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; bizalmas információk közzététele¹²⁴

¹²⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61760>

F

Falter Zeitschriften GmbH v. Austria (No. 2.) (Application no. 3084/07., 2012. szeptember 18-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező hetilap 2005 májusában egy cikket tett közzé, amely egy tiszt ellen folyó büntetőeljárást kommentált, akit azzal vádoltak, hogy megerőszakolt egy kameruni menedékkérőt a Traiskirchen-i menekülttáborban, de végül felmentették a vád alól. A cikk szerzője hosszasan elemezte az eljárásban figyelembe vett és értékelt bizonyítékokat, és kemény szavakkal bírálta a vádlott felmentését. A cikk a bírót elfogultsággal és rasszista indítékkal vádolta, amiért figyelmen kívül hagyott egyes bizonyítékokat, az ítéletet pedig „botrányosnak” nevezte, hozzátéve, hogy a bírónak az áldozattal „befejezetlen ügye van”. A bíró a kiadóval szemben az osztrák büntető törvénykönyv (Strafgesetzbuch) 111. cikke és a médiatörvény (Mediengesetz) 6. §-a alapján rágalmazás miatt eljárást indított, és a bíróság 7.000 euró kártérítés megfizetésére, valamint az ítélet összefoglalójának közzétételére ítélte.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta a sajtó alapvető funkcióját egy demokratikus társadalomban, és azon felelősségét, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben (37. bek.). Bár az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei jelentősen eltérhetnek, és nem a Bíróság, illetve a hazai bíróságok feladata, hogy a sajtó helyett kiválasszák, hogy a tudósítás milyen technikáját kell alkalmazni, a szerkesztői szabadság nem korlátlan. Nemcsak a sajtó feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ez kétségtől magában foglalja az igazságszolgáltatás működésének kérdéseit is, amely intézmény minden demokratikus társadalom alapvető feltétele. A sajtó az egyik eszköz, amellyel a politikusok és a közvélemény ellenőrizni tudja, hogy a bírák megfelelően látják-e el a rájuk bízott alkotmányos feladatokat. A bírák és az igazságszolgáltatás kritizálásának szabadsága egyértelműen a 10. cikk hatálya alá tartozik (38. bek.). Figyelembe kell venni azonban az

igazságszolgáltatás társadalomban betöltött különleges szerepét. Mivel az igazságosság garantálása egy alapvető érték a jogállamban, az állampolgárok bizalmát kell élveznie, hogy sikeresen végezhesse el feladatait. Ennélfogva meg kell védeni a bizalmat romboló megalapozatlan támadásoktól, különös tekintettel arra a tényre, hogy a kritizált bírák diszkrécióra kötelesek, ami kizárja válaszáadásukat (39. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a kifogásolt cikk egy közérdekű kérdést érintett, ám hozzátette azt is, hogy az nem csupán az eljárást kritizálta, hanem keményen bírálta az eljáró bírót azzal, hogy elfogultnak nevezte őt (43. bek.). Bár a kérelmező azzal érvelt, hogy a kifogásolt kijelentések értékítéletek voltak, a Bíróság szerint – nem tévesztve szem elől a cikk teljes tartalmát és lényegét – azokat tényállításnak kell tekinteni, amelyek igazságát a kérelmezőnek nem sikerült bizonyítania a hazai bíróságok előtt (44. bek.). A kérdéses kijelentések egyértelműen azt az üzenetet hordozták, hogy a bíró szándékosan alulértékelt egyes bizonyítékokat, míg másoknak túlságosan nagy jelentőséget tulajdonított. Az ilyen állítások különösen súlyosak, és nagyon megbízható ténybeli alapra van szükség, amellyel a kérelmező nem rendelkezett (45. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező információ közléséhez fűződő jogába való beavatkozás arányos volt. A társaságra nem pénzbírságot szabtak ki a büntetőeljárásban, hanem kártérítés megfizetésére kötelezték a cikk által okozott kár miatt. A kártérítés összege pedig – még ha jelentős is – ésszerűnek tűnik, figyelembe véve a kifogásolt cikk hosszát és tartalmát, amely különösen becsmérlő volt, és csorbította a bíró hírnevét (46. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a rágalmozás miatt megítélt kártérítéssel az alperes állam a mérlegelési jogkörén belül járt el, és a beavatkozás arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal (47. bek.). Ennek megfelelően az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg (48. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59. bek.); Perna v. Italy (47. bek.); Flinkkilä and Others v. Finland (73. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága, kártérítés mértéke¹²⁵

Faruk Temel v. Turkey

(Application no. 16853/05., 2011. február 1-jei ítélet)

¹²⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113137>

Tényállás

A kérelmező a HADEP ellenzéki párt helyi ifjúsági szervezetének volt az elnöke, aki 2003-ban a párt konferenciáján mintegy 150 ember jelenlétében egy sajtóközleményt olvasott fel. Ebben tiltakozott az Egyesült Államok iraki beavatkozása ellen, valamint bírálta Abdullah Öcalan terrorista vezér magánzárkában való tartását, és a foglyoknak általános amnesztiát követelt. Ezt követően az Állambiztonsági Bíróság a kérelmezőt a terrorizmus megelőzéséről szóló 1991. évi 3713. törvény 7. § (2) bekezdése alapján terrorista szervezetek melletti propaganda miatt 10 hónap szabadságvesztésre ítélte azon az alapon, hogy nyilvánosan dicsőítette az erőszakos és más terrorista módszerek használatát.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás a zavargás vagy a bűnözés megelőzését, illetve a nemzetbiztonság védelmét szolgálta (52. bek.). Ezúttal is leszögezte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy vita – ahol a véleménynyilvánítás szabadsága rendkívül fontos – és a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozása terén. A véleménynyilvánítás szabadsága különösen fontos a politikai pártok és azok aktív tagjainak számára. Egy politikus, különösen egy ellenzéki párt tagjának véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről. A megengedett kritika határai a kormánnyal szemben jóval tágabbak, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében (55. bek.). A Bíróság megismételte, egyértelmű, hogy a nemzeti hatóságok hatékony intézkedéseket hozhatnak a terrorizmus megakadályozása és visszaszorítása érdekében, különösen a terrorista cselekményeket támogató nyilvános uszítás tekintetében. Az egyén véleménynyilvánítási szabadságához fűződő alapvető jogát a demokratikus társadalom azon legitim jogával szemben kell mérlegelni, hogy megvédje magát a terrorista szervezetek tevékenységével szemben (57. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező a politikai élet szereplőjeként beszélt egy ellenzéki párt tagjaként, és a pártja nézeteit mutatta be több, Törökország politikai életét érintő aktuális közérdekű ügyről, beleértve az Egyesült Államok iraki beavatkozását (60. bek.). A Bíróság megítélése szerint a felolvasott nyilatkozat egészében véve nem szólított fel erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre, és nem is volt gyűlöletkeltő. A nyilatkozat tartalma nem volt alkalmas arra, hogy erőszakra uszítson meghatározott

emberekkel szembeni mély és irracionális gyűlölet felkeltése révén. Ebből következően a kérelmező büntetőjogi elítélése nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek” (62. bek.). Ami a kiszabott szankciók természetét és súlyosságát illeti, a kérelmezőt súlyos, 10 hónap börtönbüntetésre ítélték. Egy demokratikus állam hatóságainak el kell tűniük a kritikát még abban az esetben is, ha a nyilatkozat a kurd kérdés, az iraki háború, a Törökországban bebörtönzött foglyok helyzetének kritikája volt (63. bek.). Mindezekre tekintettel a beavatkozás nem volt szükséges egy demokratikus társadalomban (64. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Zana v. Turkey (55. bek.); Incal v. Turkey (54. bek.); Karatas v. Turkey (51. bek.); Gerger v. Turkey (Application no. 24919/94., 1999. július 8.; 50. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (62. bek.); Ibrahim Aksoy v. Turkey (60. bek.); Brasilier v. France (41. bek.); Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France (46. bek.); Savgin v. Turkey (45. bek.).

Címkék: kormány bírálhatósága; közrend védelme; erőszakra uszítás¹²⁶

Fatih Taş v. Turkey

(Application no. 36635/08., 2011. április 5-i ítélet)

Tényállás

2004-ben a kérelmező tulajdonában lévő kiadóvállalat kiadott egy álnéven írt könyvet, amelyben a PKK, egy illegális szervezet volt tagja arról beszélt, hogy felvették egy anti-terrorista egységhez, amely egységek a terrorizmus elleni küzdelem nevében gyilkosságokat követtek el az 1990-es években. Az isztambuli ügyészség büntetőeljárást indított a könyv szerzői és a kérelmező ellen. A vád szerint olyan állami tisztviselők nevét tették közzé, akik részt vettek ilyen műveletekben, amivel a terroristák célpontjaiként váltak azonosíthatóvá. 2008-ban az isztambuli bíróság a kérelmezőt bűnösnek találta, és pénzbüntetésre ítélte. Az indokolás szerint azzal, hogy nyilvánosságra hozta a terrorizmus elleni küzdelemben résztvevő tisztek és vezetők nevét, a terrorista szervezetek célpontjaivá váltak. Emellett a könyv egészében véve támogatta az erőszakot. A Semmitőszék a kérelmező fellebbezését elutasította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

¹²⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103141>

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a kormánynak – tekintettel hatalmi pozíciójára – önmérsékletet kell tanúsítania a büntetőeljárások megindításakor, különösen akkor, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy válaszoljon ellenfelei jogtalan támadásaival és kritikáival szemben. Ha az ilyen kijelentések erőszakra uszítanak egy magánszemély, az állam képviselője, vagy a lakosság egy része ellen, a nemzeti hatóságok szélesebb mérlegelési jogkört élveznek, amikor a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás szükségességét vizsgálják (29. bek.). Végül, bár valószínűleg az Európa Tanács minden tagállamában szabályokat fogadtak el annak érdekében, hogy megőrizzék bizonyos érzékeny információk bizalmosságát vagy titkosságát, illetve hogy üldözzék az ezt megsértő cselekményeket, a szabályozások jelentős különbséget mutatnak nemcsak a titok definíciójának meghatározásánál, és hogy mely érzékeny területekre vonatkoznak, hanem az információkat jogellenesen nyilvánosságra hozó személyekkel szemben lefolytatandó eljárások tekintetében is (30. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás a bűnözés megelőzését és mások jogainak védelmét szolgálta (33. bek.). Feltételezve, hogy ezek az állítások igazak voltak, a Bíróság úgy vélte, tekintettel a kérdéses tények súlyosságára, a nyilvánosságnak jogos érdeke fűződött ahhoz, hogy nemcsak a szóban forgó tisztviselők magatartásának természetét, hanem az identitásukat is megtudják (35. bek.). Meg kell azonban jegyezni, hogy a könyv bűncselekményekre és más jogellenes cselekményekre vonatkozó súlyos vádakat tartalmazott, amelyeket a biztonsági erők tagjai követtek el. A Bíróság elismerte, hogy ezek a megjegyzések önmagukban alkalmasak voltak arra, hogy az érintett személyeket támadások veszélyének, illetve a nyilvánosság megvetésének tegyék ki. A beavatkozás ezért megfelelő indokokon alapult (36. bek.). Mindazonáltal az egyik érintett tisztviselő neve már megjelent egy, a török nemzetgyűlésnek 1998-ban benyújtott jelentésben, amit egy napilap is közzétett annak idején. Egy másik tisztviselő időközben meghalt (39. bek.). Továbbá, a kérdéses információk a közzététel idején már ismertek voltak a nyilvánosság előtt. Ezért az érintetteknek az identitásuk védelméhez fűződő érdeke jelentősen csökkent, és a közzétételből eredő potenciális kár is megvalósult már (40. bek.).

Ami az erőszakra uszítás vádját illeti, a Bíróság rámutatott, hogy bár a könyv egyes részei éles nyelvezetet használt, nem lehet azt mondani, hogy erőszakra, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre uszított, amely tényre figyelembe kell venni. A könyv csupán gondolatokat és véleményeket közölt egy demokratikus társadalomban kétségkívül közérdekű kérdéstről. Egy

ilyen társadalomban létfontosságú, hogy a különösen súlyos cselekményekről szóló vita szabadon folyhasson (42. bek.). Tekintettel az ügy körülményeire és annak ellenére, hogy a nemzeti hatóságok mérlegelési jogkört élveznek, a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás nem alapult elégséges indokokon ahhoz, hogy „szükséges legyen egy demokratikus társadalomban” (44. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Observer and Guardian v. United Kingdom (69-71. bek.); Vereniging Weekblad Bluf! v. the Netherlands (41. bek.); Giniewski v. France (51. bek.); Stoll v. Switzerland; (107. bek.).

Címkék: nemzetbiztonság védelme; bizalmas információk közzététele; közérdekű ügyek; erőszakra uszítás¹²⁷

Fatullayev v. Azerbajdzsán

(Application no. 40984/07., 2010. április 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró ellen 2007-ben két cikke miatt indult két büntetőeljárás. Az első büntetőeljárás a 2005 áprilisában megjelent „A karabahi napló” című cikke miatt indult, amelynek kijelentései később az AzeriTriColor internetes honlap fórumain is megjelentek. A cikkben és a fórumokon tett kijelentések vitatták az 1992-es hegyi-karabahi háború során Khojaly városában történt események hivatalos verzióját, amely szerint több száz azeri civilt mészároltak le az örmény fegyveres erők. Az újságíróval szemben négy khojaly-i menekült és két egykori katona rágalmozás, illetve súlyos bűncselekmények elkövetésének hamis vádja miatt büntetőjogi panaszt nyújtott be. A bíróságok rágalmozásért 2 év és 6 hónap szabadságvesztésre ítélték. A másik büntetőeljárás a 2007 márciusában megjelent „Alijevék háborúba mennek” című cikk miatt indult, amelyben a kérelmező kifejtette, hogy İlham Aliyev azerbajdzsáni elnök a hatalmon maradása érdekében az Egyesült Államok támogatását kérte cserébe az USA Irán elleni „agressziója” támogatásáért. A kérelmező úgy vélte, hogy egy esetleges amerikai-iráni háborúban, amelyben Azerbajdzsán is részt venne, Irán válaszul azerbajdzsáni célpontokat támadhat meg. A cikk miatt a nemzetbiztonsági minisztérium büntetőeljárást indított, és az újságíró ellen terrorizmussal való fenyegetés, valamint etnikai ellenségeskedésre uszítás miatt vádat emeltek, és 2007 októberében összesen 8 év 6 hónap börtönbüntetésre ítélték.

¹²⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104368>

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság először is leszögezte, hogy ítélete kizárólag a kérelmező nyilatkozataira vonatkozik, és nem lehet úgy értelmezni, mint ami a khojaly-i események ténybeli vagy jogi értékelését, illetve az eseményekkel kapcsolatos történelmi igények eldöntését jelentené (76. bek.). A Bíróság tudatában van a kérelmező cikkében tárgyalt kérdések rendkívül érzékeny természetével, illetve, hogy a khojaly-i mészárlás során meghalt több száz ártatlan civil mély nemzeti gyász forrását képezi. Ilyen körülmények között érthető, hogy a kérelmező nyilatkozatai sokkolhatták vagy zavarhatták a nyilvánosságot (86. bek.). Továbbá, a véleménynyilvánítás szabadságának szerves része a történelmi igazság keresése, és a Bíróságnak nem feladata, hogy mögöttes történelmi kérdésekről döntsön, amelyek folyamatos vita tárgyát képezik a történészek között. Így nem feladata, hogy rendezze a nézeteltéréseket a khojaly-i eseményekkel kapcsolatos történelmi tényekről. Úgy tűnik, hogy az eseményekkel kapcsolatos különböző kérdések még folyamatos vitát képeznek a történészek között, és mint ilyenek közérdekű ügynek kell lennie a modern azerbajdzsáni társadalomban. Egy demokratikus társadalomban létfontosságú, hogy a különösen súlyos cselekmények okairól szóló vita – amelyek háborús bűnöknek vagy emberiség elleni bűncselekményeknek minősülhetnek – szabadon folyhasson (87. bek.).

A Bíróság szerint a cikket általános leíró stílusban írták, és az volt a célja, hogy tájékoztassa az azeri olvasókat. A nyilvánosságnak joga van információkat kapni arról, hogy mi történt azokon a területeken, amelyek felett az ország elvesztette a fennhatóságát a háború következtében (89. bek.). Habár a cikk olyan megjegyzéseket is tartalmazott, miszerint néhány azeri katonai egység bizonyos mértékig a tömeggyilkosságok elkövetőivel együtt felelős, nem tartalmazott semmilyen olyan kijelentést, amely azeri katonákat vagy konkrét személyeket vádolt közvetlenül a mészárlás elkövetésével. Mivel az azeri hatóságok szerepe és felelőssége a khojaly-i események sikertelen megelőzésében folyamatos vita tárgya volt, a kérelmezőnek mint újságírónak a 10. cikk alapján joga volt az üggyel kapcsolatos gondolatait közölni (92. bek.).

Ami az internetes fórumokon tett megjegyzéseket illeti, azok konkrét állításokat tettek arról, hogy az áldozatok közül néhányat azeri harcosok öltek meg. Ezt a szerző semmilyen bizonyítékkal nem támasztotta alá, és nem hivatkozott semmilyen konkrét forrásra (94. bek.).

A kérelmezőt azonban nem pusztán a történelmi eseményekre vonatkozó revizionista kijelentések miatt ítélték el, hanem mert konkrét személyeket rágalmazott (96. bek.). A Bíróság szerint semmi sem utalt arra, hogy a kérelmező tagadta a tömeggyilkosságok tényét, vagy mentegette az elkövetőket, illetve megalázta vagy lealacsonyította az áldozatokat. Éppen ellenkezőleg, szimpátiáját fejezte ki az áldozatok és a túlélők iránt. Ezért nem értett egyet azzal, hogy a kijelentések aláásták az áldozatok és a túlélők emberi méltóságát általában, és különösen a négy magánvándló menekültét (98. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság kimondta, bár a cikk bizonyos túlzó vagy provokatív állításokat tartalmazott, a szerző nem lépte át az újságírói szabadság határait. Ennélfogva a hazai bíróságok nem adtak „megfelelő és elégséges” indokot a kérelmező elítélésére (100. bek.). Továbbá, a kérelmezőt 2 év és 6 hónap szabadságvesztésre ítélték, ami kétségtelenül nagyon súlyos szankció. A börtönbüntetés kiszabása egy sajtóbűncselekményért az újságírók véleménynyilvánítási szabadságával csak kivételes körülmények között egyeztethető össze, különösen, ha más alapvető jogok súlyosan károsodtak, például gyűlöletbeszéd vagy erőszakra uszítás esetében (103. bek.).

Ami a második elítélést illeti, a Bíróság megjegyezte, hogy ahol a publikáció nem minősíthető erőszakra felhívásnak vagy etnikai gyűlöletre uszításnak, a részes államok nem korlátozhatják – a közrend és közbiztonság fenntartására hivatkozva – a nyilvánosság azon jogát, hogy tájékozódjon a közérdeklődésre számot tartó ügyekről, azáltal, hogy büntetőjogi felelősséggel terhelik a médiát (116. bek.). Számos más médiaforrás is azt sugallta abban az időben, hogy egy amerikai-iráni háború esetén Azerbajdzsán valószínűleg részt vett volna benne, és iráni támadás esetén lehetséges azerbajdzsáni célpontokról is értekeztek (118. bek.). Az a tény, hogy a kérelmező közzétett egy listát a lehetséges célpontokról, önmagában még nem növelte vagy csökkentette egy feltételezett iráni támadás esélyét (119. bek.). A cikk a kérelmező véleményét tartalmazta egy lehetséges forgatókönyvről, és mint ilyet nem szükséges bizonyítani (120. bek.). Így a hazai bíróságok megállapítása, hogy a kérelmező az államot terrorcselekményekkel fenyegette meg, önkényes volt. A kérelmező újságíróként és magánszemélyként nyilvánvalóan nem volt abban a helyzetben, hogy bármilyen fokban befolyásolja vagy ellenőrzést gyakoroljon a cikkben tárgyalt hipotetikus események felett. A kérelmező nem helyeselte a lehetséges támadást, és mellette sem érvelt. Csupán a véleménynyilvánítási szabadságát gyakorolta, és egyet nem értésének adott hangot egy nyilvános vita részeként, amelynek szabadnak kell lennie minden demokratikus társadalomban (123. bek.).

Ami az etnikai ellenségeskedésre uszítás miatti elítélést illeti, önmagában az a tény, hogy egy etnikai kisebbség által lakott terület szociális és gazdasági helyzetét tárgyalta, és hangot adott a lehetséges politikai feszültségről szóló véleményének, nem tekinthető etnikai ellenségeskedésre uszításnak. Bár a vonatkozó részek tartalmaztak bizonyos fokú túlzást, nem tartalmaztak gyűlöletbeszédet, és nem mondható, hogy etnikai erőszakra buzdított vagy bármilyen módon etnikai csoportot becsmérelt volna (126. bek.). A hazai bíróságok így nem indokolták semmilyen releváns indokkal a kérelmező terrorizmussal való fenyegetés és etnikai ellenségeskedésre uszítás miatti elítélését (127. bek.). A beavatkozás mértékét súlyosbította a különösen súlyos börtönbüntetés kiszabása (128. bek.). A kérelmező elítélése nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek”, és súlyosan aránytalan volt az elérni kívánt célokkal (129. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sürek and Özdemir v. Turkey (63. bek.); Erdogdu v. Turkey (71. bek.); Chauvy and Others v. France (69. bek.); Cumpăna and Mazare v. Romania (115. bek.).

Címkék: sajtószabadság; gyűlöletbeszéd; történelmi kérdések megvitatása¹²⁸

Fáber v. Hungary

(Application no. 40721/08., 2012. július 24-i ítélet)

Tényállás

2007. május 9-én a Magyar Szocialista Párt (MSZP) demonstrációt tartott a rasszizmus és a gyűlöletkeltés ellen Budapesten, ahol 1944-45-ben a nyilasok uralma alatt számos zsidót öltek meg. Mindeközben a Jobbik tagjai a közelben gyülekeztek, hogy kifejezzék egyet nem értésüket. A kérelmező a demonstrációk közelében mintegy 100 méterre tartózkodva egy Árpád-sávós zászlót tartott a kezében – amely többek szerint fasiszta jelkép, mert a Nyilaskeresztes Párt is használta zászlóként. A rendőrség felszólította arra, hogy távolítsa el a zászlót, vagy hagyja el a helyszínt. A kérelmező ezt elutasította arra hivatkozva, hogy a zászló történelmi jelkép, és annak közszemlére tétele nem tiltja jogszabály. Ezután előállították, majd kiengedése után 50 ezer forint szabálysértési bírságot szabtak ki rá. A hazai bíróságok a kérelmét azzal az indokkal utasították el, hogy mivel magatartása provokatív volt, nem hivatkozhat a véleménynyilvánítás szabadságára, a zászló közszemlére tétele adott körülmények között sértő volt, amely már a közrendet veszélyeztette.

¹²⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98401>

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy az ügyet a 10. cikk alapján kell megvizsgálni, amit a 11. cikk fényében kell értelmezni (19. bek.). Azokban az esetekben, amikor a gyülekezési szabadságot a véleménynyilvánítás szabadságával és esetleg mások gyülekezési szabadságával szemben kell mérlegelni, a vizsgálat kimenetele elvileg nem függhet attól, hogy az ügyet a tüntető vagy az ellentüntető indította-e. A Bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a hatóságok megtalálták-e a megfelelő egyensúlyt. Ehhez nemcsak a véleménynyilvánítás szabadságára, hanem a gyülekezési szabadságra vonatkozó általános elveket is figyelembe kell venni (28. bek.). A Bíróság számára egy olyan szimbólum, mint egy zászló közszemlére tétele, amely valamely politikai mozgalomhoz vagy szervezethez való társulást, eszmékkel való azonosulást fejezhet ki, vagy azokat képviselheti, a 10. cikk által védett védett véleménynyilvánítás hatálya alá esik. Amikor a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlására politikai beszéd keretében, szimbólumok használatán keresztül kerül sor, a legnagyobb gondossággal kell eljárni bármely korlátozás alkalmazásakor, különösen olyan esetekben, amikor többes jelentésű szimbólumokról van szó. Csak a kontextus gondos vizsgálatával tehető értelmes különbség a 10. cikk által védett sokkoló és sértő nyelvezet és az olyan megnyilvánulások között, amelyek elveszítik azt a jogot, hogy eltűrjék egy demokratikus társadalomban (36. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy a gyülekezés és a véleménynyilvánítás szabadságába való bármilyen beavatkozás, amely nem az erőszakra uszítás vagy a demokratikus elvek elutasítása miatt történik – bármennyire is megdöbbentőnek és elfogadhatatlannak tűnnek bizonyos nézetek vagy használt szavak –, rossz szolgálatot tesz a demokráciának, és gyakran még veszélyezteti is azt (37. bek.). Ha a tüntetés során szemben álló csoportok közötti feszültség elégséges indok lenne a tüntetés betiltásához, akkor a társadalmat megfosztanák attól a lehetőségtől, hogy a többség véleményének érzékenységet sértő eltérő nézetekkel szembesülhessen (38. bek.). A 11. cikkben foglalt gyülekezési és egyesülési szabadság egyik célkitűzése a vélemények és azok kifejezésük szabadságának védelme. Az arányosság elve megköveteli, hogy egyensúlyt kell teremteni a 11. cikk (2) bekezdésében foglalt korlátozási célok, valamint az utcán vagy más nyilvános helyen összegyűlt személyek véleményének szóval, gesztussal vagy akár csendben történő kinyilvánítása között (41. bek.). Jelen esetben a

kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát és békés célú gyülekezéshez való igényét kellett mérlegelni az MSZP-s tüntetők gyülekezésének megzavarásával szembeni védelemhez fűződő jogával (42. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás legitim célja a közrend fenntartása és mások jogainak védelme volt. A Bíróság kiemelte, nem állították, hogy az Árpád-sávós zászló jelenléte miatt az erőszak veszélye emelkedett volna, vagy hogy a jelkép használata az erőszak nyilvánvaló fenyegetésével vagy veszélyével járt volna (44. bek.). Ugyan a zászlót provokációnak tekintették, a zavar, amit okozott, nem akadályozta a demonstrációt. Sem a kérelmező, sem mások magatartása nem volt fenyegető vagy visszaélésszerű, a zászló pusztán tartását tekintették provokatívnak (46. bek.). Még ha a zászló közszemlére tétele provokatív természetű is, amely első ránézésre véleménynyilvánítási aktusnak minősül, önmagában nem alapozza meg a kérelmező elleni fellépést (47. bek.).

A Bíróság leszögezte azt is, hogy mivel az intézkedés a zászló közszemlére tétele és nem a gyülekezés miatt történt, az esetet a véleménynyilvánítás gyakorlásaként vizsgálta meg (50. bek.). Az MSZP-s tüntetés célja az volt, hogy tiltakozzon a szélsőjobboldali mozgalmak nézetei ellen, amely mozgalmak gyakran használnak Árpád-sávós zászlókat. A zászlónak a tüntetés szomszédságában történő közszemlére tételét a kérelmező politikai nézeteinek egy szimbólumon útján történő kifejezéseként kell értékelni (52. bek.). Feltételezve, hogy az Árpád-sávós zászlónak több jelentése van – így történelmi és a nyilaskeresztes uralomra emlékeztető jelkép –, alaposan meg kell vizsgálni a kontextust, amelyben a sértő véleménynyilvánításra sor került (54. bek.). Valamely kifejezés értelmezésekor a szimbólum – vagy más többjelentésű kifejezés – közszemlére tételének helyszíne és ideje fontos szerepet játszik (55. bek.). A Bíróság szerint még ha a zászlót néhány tüntető támadónak, sokkolónak vagy éppen „fasisztának” is tartotta, annak pusztán közszemlére tétele nem volt alkalmas a közrend megzavarására vagy a tüntetők gyülekezési jogának gyakorlásának akadályozására, mivel az nem volt sem megfélemlítő, sem alkalmas arra, hogy erőszakra uszítson meghatározott emberekkel szembeni mély és irracionális gyűlölet felkeltése révén. Megfélemlítés hiányában pedig a rossz érzések vagy a felháborodás nem fogadhatók el „nyomós társadalmi érdekként” a 10. cikk (2) bekezdése szempontjából, különös tekintettel arra, hogy a vitatott zászlót soha nem helyezték törvényen kívül (56. bek.).

A Bíróság elfogadta – hasonlóan a vörös csillaghoz –, hogy a totalitárius rezsimek uralma alatt széles körben használt szimbólum közszemlére tétele kellemetlen érzéseket kelthet az egykori áldozatokban és hozzátartozóikban, akik joggal találhatják tiszteletlennek az ilyen használatot. Ezek az érzések azonban, bármennyire is érthetőek, önmagukban nem

határozhatják meg a véleménynyilvánítás szabadságának határait (57. bek.). A Bíróság ugyanakkor nem zárta ki, hogy egy kétértelmű szimbólum tömeggyilkosságok helyszínén történő közszemlére tétele adott körülmények között a bűncselekmények elkövetőivel való azonosulást is kifejezhet. Ez az okból kifolyólag még az egyébként védett kifejezés sem egyformán megengedett minden helyen és időben. A Magyarországhoz hasonló traumatikus történelmi tapasztalattal rendelkező országokban a megemlékezés napjára bevezetett tüntetési tilalom „nyomás társadalmi érdekek” tekinthető. A meggyilkoltak tiszteletének és hozzátartozóik kegyeleti jogainak védelme szükségessé teheti a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozást, amely legitim lehet, ha az egyébként védett kifejezés konkrét helyszíne és időpontja egyértelműen megváltoztatja a közszemlére tétel jelentését. Hasonló megfontolások alkalmazandók akkor is, ha a véleménynyilvánítás időzítése és helye miatt háborús és emberiség elleni bűncselekmények vagy népirtás dicsőítésének minősül. Ezen túlmenően, ha a kérelmező megvetését fejezi ki a totalitárius rendszer áldozatai iránt, akkor az a 17. cikk alkalmazása alapján az Egyezményben biztosított jogokkal való visszaélésnek minősülhet. A Bíróság azonban meggyőződött arról, hogy jelen esetben ilyen visszaélésszerű elemet nem lehet beazonosítani (58. bek.). A korlátozás ezért nem tekinthető „szükségessnek egy demokratikus társadalomban”, és a magyar hatóságok megsértették a 10. cikket a 11. cikk fényében (59. bek.).

A döntéshez egy különvéleményt és két párhuzamos véleményt csatoltak. Pinto de Albuquerque bíró párhuzamos véleményében hangsúlyozta, hogy az állam megszegte a 10. cikkből folyó negatív tartózkodási kötelezettségét. Az Árpád-sávos zászló nem betiltott, hanem történelmi zászló, amit nem lehet összetéveszteni a nyilaskeresztes zászlóval. Ugyanakkor a zászlólengetés konkrét helye és időpontja az ország történelméhez kötődik, aminek megítélésében az államnak van nagyobb rálátása. A véleménynyilvánítás természete viszont vitathatatlanul politikai, ami jelentősen szűkíti az állam mérlegelési jogkörét. A párhuzamos vélemény is megerősíti, hogy nem volt erőszakra felhívásra utaló jel, ilyen körülmények között nem lehet nyilvánvaló és közvetlen veszélyről beszélni. A zavargás megelőzése enyhébb eszközökkel is elérhető lett volna. Ezért az őrizetbe vétel és a szabálysértési bírság kiszabása nem tekinthetők „nyomás társadalmi érdekekre” adott válasznak.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Ezelin v. France (Application no. 11800/85., Series A no. 202., 1991. április 26.; 52. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (62. bek.); Garaudy v. France; Vajnai v. Hungary (53., 57. bek.).

Címkék: közrend védelme; szimbolikus véleménynyilvánítás; gyülekezés szabadsága¹²⁹

Feldek v. Slovakia

(Application no. 29032/95., 2001. július 12-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 1992-ben egy cikket írt Szlovákia akkori kulturális és oktatási miniszterének állítólagos „fasiszta múltjáról”, és úgy ítélte meg, hogy múltja méltatlanná tette őt a miniszteri tisztség betöltésére, ezért a lemondását kérte. Az újságíró szerint az a tény, hogy részt vett az SS által szervezett terrorista kiképzésben, lehetővé teszi, hogy „fasiszta múltból” lehessen beszélni, és úgy vélte, hogy egy ilyen személynek semmi keresnivalója egy demokratikus állam kormányában. A miniszter a cikk megjelenése előtt egy önéletrajzi könyvében már elismerte, hogy fiatal korában tagja volt a nemzetiszocialista Hlinka-párt ifjúsági szervezetének, az ún. Hlinkagárdának, valamint 1945-ben terrorista kiképzést is kapott a német csapatoktól. A miniszter személyiségi jogainak megsértése miatt rágalmazásért beperelte az újságírót. A szlovák Legfelső Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmezőnek meg kellett volna jelölnie azokat a tényeket, amelyekre következtetéseit alapozta. A bíróság szerint egy személyt csak akkor lehet „fasiszta múltúnak” tekinteni, ha aktívan terjesztette és gyakorolta a fasizmust. Egy szervezethez való pusztán tartozás és egy terrorista kiképzésen való részvétel, amit nem követte semmilyen gyakorlati cselekmények, nem alapozza meg a „fasiszta múlt” jelzőt. Mivel a kérelmező nem bizonyította, hogy a miniszternek „fasiszta múltja” volt ebben az értelemben, nyilatkozatával indokolatlanul megsértette a miniszter személyiségi jogait.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására, továbbá az elfogadható kritika határai tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (74. bek.). Igaz, hogy első körben a hazai hatóságok értékelhetik, hogy a

¹²⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112446>

korlátozáshoz fűződik-e „nyomós társadalmi érdek”. A sajtót érintő ügyekben azonban ez a mérlegelési jogkör kisebb a demokratikus társadalomnak a szabad sajtó biztosításához és fenntartásához fűződő érdeke miatt (78. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező kijelentését Szlovákia történelmével kapcsolatos általános és közérdeklődésre számot tartó témában folytatott politikai vita részeként tette, amely kihat annak jövőbeni demokratikus fejlődésére (81. bek.). A Bíróság hangsúlyozta, hogy a szabad politikai vita előmozdítása nagyon fontos jellemzője egy demokratikus társadalomnak. Kiemelt fontosságot tulajdonított a véleménynyilvánítás szabadságának a politikai vita keretében, és úgy vélte, hogy a politikai beszéd korlátozásának igazolásához rendkívül meggyőző érvek szükségesek. A politikai beszéd egyedi esetekben előforduló széleskörű korlátozásai kétségtelenül hatással vannak arra, hogy az érintett állam mennyire tartja tiszteletben a véleménynyilvánítás szabadságát (83. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező kijelentése értékítélet volt, amelynek igazságát nem kellett bizonyítani, és amit egy közérdeklődésre számot tartó kérdésről szóló szabad vita keretében tett. A kijelentés egy közszereplőt, egy minisztert érintett, akivel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint egy magánszemély esetében (85. bek.). A Bíróság leszögezte, az értékítélet és az azt alátámasztó ténybeli alap közötti kapcsolat szükségessége adott körülmények között esetről esetre változhat. Jelen esetben a kérelmező értékítélete olyan információk alapján alapult, amely a közvélemény számára már ismert volt: a miniszter politikai élete ismert volt, és a múltjáról szóló információkat maga fedte fel önéletrajzi könyvében, illetve tette közzé a sajtóban, megelőzve a kérelmező kijelentését. A Bíróság nem fogadta el a „fasiszta múlt” kifejezés megszorító értelmezését sem. A kifejezés egy tág fogalom, amely alkalmas arra, hogy az olvasóban eltérő értelmezést váltson ki annak tartalmát és jelentését illetően. Ezek egyike lehet, hogy egy személy tagja volt egy fasiszta szervezetnek, még akkor is, ha nem vett részt a fasiszta eszmék terjesztését szolgáló konkrét tevékenységekben (86. bek.).

A Bíróság szerint a szlovák bíróság nem támasztotta alá meggyőzően semmilyen „nyomós társadalmi érdekekkel” a közszereplő személyiségi jogainak védelmét a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságával és ezen szabadság előmozdításához fűződő általános érdekekkel szemben, amikor közérdekű kérdéseket érint. A hazai bíróságok döntéseiből nem derült ki az sem, hogy a kérelmező kijelentése érintette volna a miniszter politikai karrierjét vagy a szakmai és magánéletét (87. bek.). Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a nemzeti hatóságok nem teremtettek igazságos egyensúlyt a releváns érdekek között, és a

beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (88-89. bek.). Az ítélethez két bíró fűzött egy különvéleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42., 46. bek.); De Haes and Gijssels v. Belgium (47. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (61. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések¹³⁰

Féret v. Belgium

(Application no. 15615/07., 2009. július 16-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy nacionalista párt, a Nemzeti Front (Le Front National) elnöke, és egyben a Belga Képviselőház tagja volt. A párt választási kampánya során több olyan szórólapot és plakátot használt fel, amelyek a nem európai bevándorlókat bűnözőként, haszonlesőként ábrázolták, valamint kigúnyolták őket, mindezt annak kockázatával, hogy felkorbácsolja a bizalmatlanság, visszautasítás vagy akár a gyűlölet érzését az idegenekkel szemben. A mentelmi jogának felfüggesztését követően a kérelmező ellen, mint a párt szórólapjainak írója és főszerkesztője, valamint a párt weboldalának tulajdonosa ellen büntetőeljárást indítottak, és rasszista diszkriminációra való uszításért 10 hónap felfüggesztett börtönbüntetésre, valamint 250 óra – a bevándorlók integrációjában közreműködő – közmunkára ítélték, emellett 10 évre eltiltották a passzív választójogától. A bíróság megállapította: a kérelmező sértő cselekedete nem tekinthető a képviselői (parlamentari) tevékenysége részének, illetve a szórólapok egyértelműen és szándékosan uszítottak diszkriminációra, szegregációra vagy gyűlöletre, és olykor erőszakra faji, bőrszín vagy nemzeti vagy etnikai származás alapján.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A belga kormány azt kérte, hogy a Bíróság a kérelmet a 17. cikk alapján nyilvánítsa elfogadhatatlannak, mivel a nevezett párt által kibocsátott rasszista anyagok azt tartalmazták,

¹³⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59588>

hogy egy adott – azonosítható – csoporthoz tartozó emberek nem rendelkeznek azonos státusszal a társadalomban és nem olyan emberi lények, akik azonos tiszteletet érdemelnek másokkal. Az, hogy a kérelmező bűncselekményt követett el, és mindezt egy választási kampányban tette, indokolja, hogy a Bíróság ne fogadja be a kérelmet (49-50. bek.). A Bíróság ezzel szemben úgy ítélte meg, hogy a kormány által a 10. cikk alkalmazhatóságával kapcsolatban előadott érvek szoros összefüggést mutatnak a kérelmező panaszában megfogalmazott kifogásokkal, és különösen azzal a kérdéssel, hogy mikor szükséges a 10. cikkben foglalt szabadság korlátozása egy demokratikus társadalomban, ezért befogadta azt (52-53. bek.).

A Bíróság szerint a szórólapok által közvetített üzenetek egyértelműen alkalmasak a közvélemény – különösen a kevésbé tájékozott tagjai – körében a külföldiekkel szembeni bizalmatlanság és elutasítás, sőt akár a gyűlölet érzésének felkeltésére is (69. bek.). A Bíróság véleménye szerint a gyűlöletkeltés megvalósulásához nem szükségszerű az erőszakos cselekedetre vagy más bűncselekmény elkövetésére való felhívás. A lakosság meghatározott csoportja ellen intézett sértegetések, nevetségessé tétel, rágalmazás vagy a diszkriminációra izgatás – mint jelen esetben – elégséges alapot adhatnak a hatóságoknak arra, hogy előnyben részesítsék a gyűlöletbeszéd elleni harcot a véleménynyilvánítás szabadságának felelőtlen gyakorlásával szemben, amikor aláássák mások méltóságát vagy akár biztonságát. A vallási, etnikai vagy kulturális alapon gyűlöletet keltő politikai beszéd veszélyezteti a társadalmi békét és a politikai stabilitást a demokratikus államokban (73. bek.). A parlamenti képviselői minőség nem tekinthető enyhítő körülménynek, sőt, döntő fontosságú, hogy a politikusok, amikor a nyilvánosság előtt fejezik ki magukat, tartózkodjanak az intoleranciát elősegítő megjegyzésektől. A Bíróság szerint a külföldiek kizárására való buzdítás az alapvető emberi jogok megsértése, amely mindenki számára különleges óvintézkedéseket igényel, beleértve a politikusokat (75. bek.).

A Bíróság a terjesztésre használt médiumoknak (röpiratok) és a kontextusnak (választási kampány) különös jelentőséget tulajdonított, valamint – ebből következően – a köznyugalom megzavarására és a társadalmi csoport kohéziójára gyakorolt lehetséges hatásnak is, különösen hogy a célcsoport az egész lakosság volt. Ráadásul a szórólapokat egy politikai párt terjesztette egy választási kampány keretében, azzal a céllal, hogy elérjék a választókat, a teljes lakosságot. Ha választási kontextusban – ahol a politikai pártok széleskörű véleménynyilvánítási szabadságot élveznek – a választókat rasszista vagy idegengyűlölő kijelentésekkel próbálják meggyőzni, az elősegíti a gyűlölet és intolerancia gerjesztését, így az ilyen típusú beszéd sokkal nagyobb és károsabb hatás kiváltására alkalmas (76. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a politikai vita magas fokú védelmet érdemel – például a parlamenti mentelmi jog és a parlamentben kinyilvánított vélemények miatti büntetőeljárás tilalma révén. Nem vitatta a politikai pártok azon jogát, hogy megvédjék álláspontjukat a nyilvánosság előtt, még ha az egyeseket sért, sokkol, vagy zavarja a lakosság egy részét. Noha, alapvetően széleskörűen védett az ilyen típusú véleménynyilvánítás, még ha a társadalom egyes csoportjait sokkolja, támadja vagy meg is zavarja, ugyanakkor a meglévő problémákra, mint a bevándorlás, megoldást kell javasolniuk anélkül, hogy a békés társadalmi légkörrel össze nem férő reakciót váltanának ki, és hogy aláásnák az emberek demokratikus intézményekbe vetett bizalmát (77. bek.). Jelen esetben egyértelműen megállapítható volt a diszkriminációra és faji gyűlöletre izgatás, amely nem védhető a választási kampányra hivatkozással. A Bíróság ezért megállapította, hogy a hazai bíróságok által a beavatkozás igazolására felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek”, mivel „nyomós társadalmi érdek” fűződött a közrend, valamint mások jogainak, vagyis a bevándorló közösség védelméhez (78. bek.).

A beavatkozás arányosságának vizsgálatakor a kiszabott büntetés természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni (79. bek.). A nemzeti bíróság alkalmazta a Bíróság által követett elvet, nevezetesen: tartózkodni kell a büntetőeljárástól, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy a jogrendszer válaszoljon az igaztalan támadásokra és az ellenfelek kritikájára (80. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (81. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (54. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (64. bek.); Erbakan v. Turkey (64. bek.).

Címkék: képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; választási kampány; gyűlöletbeszéd; rasszizmus, bevándorlók¹³¹

Filatenko v. Russia

(Application no. 73219/01., 2007. december 6-i ítélet)

Tényállás

¹³¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93626>

1999. december 15-én, négy nappal az oroszországi általános és regionális választások előtt a Tuvai Köztársaság állami televíziós és rádiós csatornája egy élő televíziós választási műsort közvetített. A műsorban a kérelmező műsorvezető a nézők kérdéseit tette fel három párt képviselőjelöltjének. Az egyik kérdés egy incidensre vonatkozott, amelynek során a Tuvai Köztársaság zászlaját letépték az egyik jelölt mellett kampányoló autóról. Az incidens egy másik rivális párt, az Edinstvo politikai mozgalom kampányközpontjának közelében történt. A kérelmező és a műsorszolgáltató társaság ellen rágalmazás miatt eljárás indult. A felperesek szerint az újságíró úgy mutatta be az esetet, hogy a zászlót a párt kampányközpontjának emberei tépték le. A kérelmező tagadta, hogy ilyen állítást tett volna, csupán arra utalt, hogy az incidensre a kampányközpont közel került sor. A kizil-i kerületi bíróság szerint a kérelmező eltorzítva tette fel a kérdést. A bíróság tanúvallomásokra támaszkodott, és a kampányközpont tanúiról úgy vélte, hogy nem volt ok kételkedni azok objektivitásában. Elutasította viszont az újságíró kollégáinak vallomásait, amelyeket a műsorszolgáltatóval fennálló kapcsolatukra hivatkozva megbízhatatlannak ítélt. A kerületi bíróság kimondta, hogy a nézők által megfogalmazott kérdés nem volt rágalmazó jellegű, az viszont igen, ahogyan azt a kérelmező feltette. Nem a nézői kérdés felolvasásáért tehető felelőssé, hanem azért, mert attól független tényállítást tett. A bíróság a kérelmezőt rágalmazás miatt kártérítés megfizetésére kötelezte. Az ítéletet másodfokon is helybenhagyták.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság leszögezte, hogy főszabályként minden, akár helyi, akár országos választáshoz tartozó véleményt és információt – amiket a választási kampány során terjesztenek – közérdekű kérdésekről szóló vita részeként kell tekinteni (40. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a műsor formátumának célja, hogy ösztönözze az eszmecserét oly módon, hogy a kifejtett vélemények ellensúlyozzák egymást, és a viták fenntartsák a nézők figyelmét. A kérelmező műsorvezetőként tette fel a közönségtől kapott kérdéseket a résztvevőknek. A műsort élőben közvetítették a televízióban, így a kérelmezőnek csak korlátozott lehetősége volt bármely nyilatkozat újrafogalmazására, finomítására vagy visszavonására, mielőtt azok nyilvánosságra kerültek. Egy újságíró megbüntetése amiatt, mert különleges módon fogalmaz

meg egy kérdést, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak kivételesen indokolt esetben szabad célként kitűzni (41. bek.).

A jelen eset középpontjában az állt, hogy a felek nem értettek egyet abban, mit is mondott valójában a kérelmező (42. bek.). A Bíróság szerint az orosz bíróságok a tanúvallomásokat nem kezelték egyenrangúan. Az a megállapítás, hogy a kérelmező megvádolta a kampányközpont aktivistáit, kizárólag a mozgalmat támogató tanúk vallomásain alapult, ám a kerületi bíróság nem vizsgálta azok megbízhatóságát. A Bíróság szerint ezért elmulasztotta a releváns tények elfogadható értékelését, és nem indokolta megfelelően, hogy a kérelmező kérdése egy független tényállítást tartalmazott a felperesekkel szemben (44. bek.). A Bíróság hozzátette, ahhoz, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás arányos legyen mások jó hírneve védelmének legitim céljával, a kifogásolt kijelentés és a rágalmazási eljárást megindító személy között objektív kapcsolatnak kell léteznie. Pusztán személyes feltételezések, vagy egy kijelentés szubjektív alapon rágalmazónak történő minősítése nem elegendő annak megállapításához, hogy a publikáció az illetőt közvetlenül érinti. Az ügy körülményeiben olyasminnek kell lennie, amiktől az átlagos olvasó azt érzi, hogy a kijelentés közvetlenül a felperes személyére reflektál, vagy a kritika őt célozza. Ezek az elvek a televíziós és rádiós műsorszolgáltatás körében is érvényesek (45. bek.). Ám egyik felperest sem említették név szerint vagy más azonosítható módon a televíziós műsorban. A tanúk mindegyike azon általános felháborodásának adott hangot, hogy a kampányközpontot a zászló-incidenssel kapcsolatban említették. Nem volt jele annak, hogy az állítás bárkinek a személyes jó hírnevét támadta volna. Ezt az értelmezést az is megerősíti, hogy a rágalmazási keresetet eredetileg a párt, mint jogi személy nyújtotta be (46. bek.).

Nem férhet komoly kétség a kérelmező jóhiszeműségéhez sem, mivel nem volt jele annak, hogy bárkit is bűncselekmény elkövetésével szándékozott volna megvádolni. Nem lehet felróni azt sem, hogy nem ellenőrizte a kérdés ténybeli alapját, tekintettel egy élő televíziós műsor nyilvánvaló korlátaira. Az Edinstvo mozgalom egyik képviselője pedig jelen volt a műsor résztvevői között, így azonnal cáfolhatta volna bármely valótlanul vélt állítást (47. bek.). Az orosz bíróságok nem ismerték fel azt, hogy az eset a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév védelme közötti konfliktust foglalja magában, és nem végezték el a megfelelő mérlegelést. Nem vették figyelembe a szabad politikai vita döntő fontosságát egy demokratikus társadalomban a szabad választásokkal összefüggésben, vagy a kritika tágabb határait, amit a politikusoknak el kell viselniük (48. bek.). A fentieket figyelembe véve a Bíróság kimondta, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás nem volt indokolt. Az, hogy az eljárás polgári és nem büntetőjogi természetű volt, nem változtat azon a

tényen, hogy az orosz bíróságok által alkalmazott mércék nem voltak összhangban a 10. cikk elveivel, és a beavatkozás nem állt arányban az elérni kívánt céllal (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Fuentes Bobo v. Spain (46. bek.); Gündüz v. Turkey (49. bek.); Malisiewicz-Gasior v. Poland (67. bek.); Kwiecien v. Poland (51-52. bek.); Colaço Mestre and SIC – Sociedade Independente De Comunicação, S.A. v. Portugal (31. bek.); Dyuldin and Kislov v. Russia (Application no. 25968/02., 2007. július 31.; 44. bek.).

Címkék: választási kampány; audiovizuális média; sértett azonosíthatósága¹³²

Financial Times Ltd and Others v. United Kingdom (Application no. 821/03., 2009. december 15-i ítélet)

Tényállás

2001 novemberében a Financial Times megszerzett egy bizalmas dokumentumot, amely szerint a belga Interbrew sörgyár fel kívánta vásárolni a South African Breweriest (SAB), egy dél-afrikai sörgyártó céget. Az újság a bizalmas iratra való hivatkozással cikket jelentetett meg a honlapján a felvásárlási ajánlatról, ami röviddel ezután a többi újságban is megjelent. A hír kiszivárgása után a SAB részvényei mintegy 10 százalékot erősödtek, az Interbrew-nek azonban a jelentős üzleti nehézségei támadtak. A belga cég ezután pert indított a Financial Times, valamint a The Independent, a The Times és a The Guardian című napilapok, illetve a brit Reuters hírügynökség ellen, hogy hozzáférjen az eredeti kiszivárogtatott dokumentumokhoz annak érdekében, hogy azonosíthassa a kiszivárogtatót. A brit bíróságok arra kötelezték az újságokat, hogy adják ki a kérdéses dokumentumokat az Interbrew-nek, amelyek alkalmasak lehetnek az információforrás felfedésére. Az indokolás szerint a kiszivárogtató szándékosan adott át bizalmas és hamis információt, amivel súlyosan befolyásolta a piaci részesedést, ezért a beavatkozás célja, hogy az ismeretlen további kiszivárogtatással ne tudjon újabb kárt okozni. A kérelmezők sikertelenül fellebbeztek: a fellebbviteli bíróság szerint az újságírói források védelméhez fűződő érdeknél fontosabb a belga cég igényének érvényesítéséhez fűződő közérdek. A forrást végül nem adták ki.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

¹³² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83830>

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, bár a felfedésre kötelező határozatot nem hajtották végre, ez nem jelentette azt, hogy nem történt beavatkozás, mivel a végzés a Bíróság ítéletéig végrehajtható maradt (56. bek.). Elismerte, hogy a beavatkozás – az ún. Norwich Pharmacal-formula, a Contempt of Court 1981 Act 10. cikke és az ítélkezési gyakorlat alapján – „törvényben meghatározott”, amelynek célja mások jogainak védelme és a bizalmas információk közlésének megakadályozása volt (57-58. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az újságírói források védelme a sajtószabadság egyik alapvető feltétele. A védelem hiánya visszatarthatja a forrásokat attól, hogy segítsék a sajtót abban, hogy közérdekű ügyekben tájékoztassa a közvéleményt, ami alááshatja a sajtó létfontosságú „társadalom éber őre” szerepét. Egy ilyen intézkedés nem egyeztethető össze az Egyezmény 10. cikkével, kivéve, ha azt nyomós közérdek igazolja (59. bek.). Ezért a bizalmas újságírói források korlátozását a legszigorúbb módon kell megítélni (60. bek.). A Bíróság arra is rámutatott, hogy a forrás felfedésének elrendelése nemcsak a forrásra nézve káros, amelynek kiléte kiderülhet, hanem magára a sajtótermékre is, amelynek hírnevét hátrányosan befolyásolhatja a jövőbeni potenciális források és a nyilvánosság szemében, akik érdekeltek abban, hogy megismerjék a névtelen források által közölt információkat. Bár előfordulhat, hogy a forrás nem-felfedésének elve nem szenvedne valódi kárt, ha olyan körülmények között bírálják felül, ahol a forrás egyértelmű rosszhiszeműen, káros szándékkal járt el, és szándékosan hamis információkat tett közzé, a bíróságok meggyőző bizonyítékok hiányában nem feltételezhetik, hogy ezek a tényezők minden esetben jelen vannak. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a forrás magatartása soha nem lehet döntő abban a kérdésben, hogy szükséges-e a felfedésre kötelezés, az csupán az egyik fontos tényező lehet, amit figyelembe kell venni a 10. cikk (2) bekezdésében előírt mérlegelés alkalmazásánál (63. bek.).

Ami a kiszivárgott információk pontatlanságát illeti, a Bíróság emlékeztetett az újságírók „kötelezettségeire és felelősségére”, hogy a nyilvános vitákhoz pontos és megbízható tudósításokkal járuljanak hozzá. Annak megítélésekor, hogy a felfedés elrendelése indokolt-e, ha a kiszivárgott információk hamisak, az újságírónak az információk pontosságának ellenőrzésére tett lépései az egyik olyan tényező, amit figyelembe kell venni. A hazai bíróságok nem állították, hogy a kiszivárgott dokumentumot meghamisították, és sem a kérelmező, sem a forrás nem tudhatta, hogy az hiteles-e. Ezért nem állapítható meg kellő bizonyossággal, hogy a kiszivárgott dokumentum nem hiteles, így ez sem tekinthető fontos tényezőnek (67. bek.).

Kérdés, hogy az Interbrew azon érdeke, hogy azonosítsák a kiszivárogtatót, és megakadályozzák a további bizalmas információk terjesztését, elegendő-e ahhoz, hogy felülírja az újságírói források védelméhez fűződő közérdeket (68. bek.). A Financial Times az Interbrew-t a cikk közzététele előtt értesítette, a cég mégsem tett lépéseket az állítólag bizalmas üzleti információk közzétételének megakadályozására. A további kiszivárogtatás megakadályozásának célja csak akkor igazolhatja a forrás felfedésének elrendelését, ha nem áll rendelkezésre ésszerű és kevésbé korlátozó alternatíva a kockázat elhárítására, és ahol a kockázat kellően súlyos (69. bek.). Bár a Goodwin-esettől eltérően a kérelmezők nem voltak kötelesek a dokumentumokat felfedni, aminek egyenes következménye lenne a forrás azonosítása, a Bíróság nem tartotta relevánsnak, hogy a kért információk közvetlenül vagy közvetve vezettek-e a forrás kilétének felderítésére. A „dermesztő hatás” akkor is felmerülhet, ha az újságírónak csupán asszisztálniuk kell a névtelen források azonosításához (70. bek.). A Bíróság ennek megfelelően úgy vélte, hogy az Interbrew érdekei – a forrás azonosítása, a bizalmas információk kiszivárogtatásának jövőbeni veszélye – még együttesen vizsgálva sem elegendők ahhoz, hogy ellensúlyozzák az újságírói források védelméhez fűződő közérdeket (71. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Goodwin v. United Kingdom (39-41. bek.); Roemen and Schmit v. Luxembourg (47. bek.); Voskuil v. the Netherlands (71. bek.).

Címkék: sajtószabadság; újságírók forrásvédelme; bizalmas információk közzététele¹³³

**Firma EDV für Sie, EfS Elektronische Datenverarbeitung Dienstleistungs GmbH v.
Germany**

(Application no. 32783/08., 2014. szeptember 2-i döntés)

Tényállás

A kérelmező gazdasági társaság egy szoftver vállalkozás volt, amely a német orvosok által széles körben használt adatbázisokhoz biztosított ügyfélszolgálatot. Egy orvosi folyóirat cikkében azt sugallták, hogy a társaság szoros kapcsolatban állt egy „Univerzális Élet” nevű vallási közösséggel. Erre a Bajorországi Evangélikus-Lutheránus Egyház képviselője kiadott egy sajtóközleményt „Biztonsági rés az orvosi praxisok szoftvereiben – A betegek adatai elérhetőek az Univerzális Élet pszicho-szekta számára” címmel. A közlemény arra

¹³³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96157>

figyelmeztetett, hogy „elképzelhető veszélye” van annak, hogy a társaság visszaélhet a betegek adataihoz való hozzáféréssel, és a vallási közösség céljai érdekében használhatja fel azokat. A kérdés később a sajtóban is megjelent, amely megismételte a sajtóközleményben kifejezett félelmeket. Ezt követően a sajtóbeli kritikákra hivatkozva felmondták a kérelmezőnek a szoftver forgalmazására és az ügyfélszolgálat nyújtására vonatkozó szerződését. Miután ezzel elvesztette fő bevételi forrását, a társaság megszüntette tevékenységét. A kérelmező eljárást indított a hazai bíróságok előtt. 2001 májusában a müncheni tartományi bíróság elutasította a kártérítési igényt. Úgy ítélte meg, hogy sem a társaság személyiségi jogait, sem az üzleti érdekeit nem sértette meg a Bajorországi Evangélikus-Lutheránus Egyház képviselője.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező társaság szerint az egyház képviselőjének nyilatkozata csorbította a jó hírnevét (19. bek.). A Bíróság szerint a kérdés az, hogy a 8. cikk alkalmazható-e a jelen esetre, amelyben egy jogi személy jó hírvének állítólagos megsértését panaszolja (20. bek.). Megismételte, hogy a 8. cikk magánéletre vonatkozó aspektusai egy természetes személy jó hírnevét is felölelik. Ami a jogi személyeket illeti, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy egy gazdasági társaság jó hírvének védelme legitim korlátozási cél lehet a 10. cikk (2) bekezdése alapján (21. bek.). Hozzátette, az ilyen esetekben, ahol megfelelő egyensúlyt kell teremteni a kérelmező társaság jogai és a véleménynyilvánítás szabadsága között, a beadvány kimenetele elvileg nem változhat attól függően, hogy azt benyújtotta-e már a jogsértő cikk kiadója az Egyezmény 10. cikke alapján, avagy a cikk által érintett személy a 8. cikk alapján (22. bek.). A Bíróság szerint a kérelem szándékai nyitva hagyhatják azt a kérdést, hogy a társaság jó hírve a magánélet fogalma alá tartozik-e, ám tekintettel a fenti alapelvekre, a feltételezés az, hogy a 8. cikk alkalmazható (23. bek.).

A kérdés nem az állam egy cselekménye, hanem a hazai bíróságok által a társaság hírvének nyújtott védelem elégtelensége (24. bek.). A Bíróságnak ezért meg kellett vizsgálnia, hogy megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a társaság magánélet tiszteletben tartásához fűződő joga és a Bajorországi Evangélikus-Lutheránus Egyház véleménynyilvánítási szabadsága között (25. bek.). Meghatározta azokat a kritériumokat is, amelyeket akkor kell figyelembe venni, amikor ezeket az érdekeket kell mérlegelni (26. bek.).

A Bíróság szerint az egyház képviselőjének kifogásolt nyilatkozata egy közérdekű vitához járult hozzá, nevezetesen az adatbiztonságról az egészségügyi adatok védelmének érzékeny területén, amely vita már a közzététel előtt is létezett. A kijelentések – amennyiben arra utaltak, hogy az Univerzális Élet hozzáfért a betegek adataihoz – olyan tényekre támaszkodtak, amelyeket a hazai bíróságok igaznak találtak. Az adatokkal való visszaélés veszélyére vonatkozó megjegyzés pedig értékítélet volt, amely elegendő ténybeli alappal bírt. Az egyház képviselője maga sem állította, hogy az Univerzális Élet ténylegesen visszaélt az adatokhoz való hozzáféréssel. Ami a kérelmező társaság „kétes szervezetként” való leírását illeti, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy e negatív értékítéletnek elegendő ténybeli alapja volt, mivel utalt arra, hogy a társaság de facto egy másik vallási közösség irányítása alatt állt, amelynek az orvosi kezelésekről vallott szokatlan nézeteit a hazai bíróságok előtt sem vitatták, és nem volt sértegető. Az pedig, hogy a társaságnak meg kellett szüntetnie üzleti tevékenységét, lényegében a mások által kezdeményezett nyilvános vita következménye volt (28. bek.). A német bíróságok így minden tényezőt tekintetbe vettek, és nem lépték át a mérlegelési jogkörüket a 8. cikk tekintetében. A Bíróság ezért a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította (29. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Steel and Morris v. United Kingdom (94. bek.); Heinisch v. Germany (64. bek.); Axel Springer AG v. Germany (83., 87. bek.).

Címkék: jogi személy jó hírneve; tényállítások és értékítéletek; magánszféra védelme¹³⁴

Fleury v. France

(Application no. 29784/06., 2010. május 11-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy ellenzéki csoporthoz tartozó városi tanácsos volt, akit egy kormánypárti képviselő fizikailag bántalmazott. A kérelmező sikertelenül kérte a város polgármesterét, hogy az esetről tegyenek közzé egy cikket az önkormányzati újságban. Ennek kapcsán 2003 januárjában a képviselőcsoportja egy általa írt szórólapot terjesztett, amelyben sérelmezte cenzúrázását, és azt, ahogyan a polgármester és csapata az önkormányzati ügyeket kezelte. A röplap arra is célozgatott, hogy a polgármester semmibe vette a közbeszerzésre vonatkozó

¹³⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-146851>

szabályokat. A polgármester rágalmazásért büntetőjogi panaszt nyújtott be a kérelmezővel szemben. A büntető bíróság megállapította, hogy a röplap egyértelműen sikkasztással, és a közbeszerzésre vonatkozó szabályok figyelmen kívül hagyásával vádolta meg a polgármestert, illetve olyan bűncselekményekkel gyanúsította, amelyek nyilvánvalóan sértették a becsületét és a jó hírnevét. A kérelmező nem bizonyította állításainak igazságát, és nem járt el jóhiszeműen. A bíróság az 1881. július 29-i Sajtótörvény 29. és 31. cikke alapján köztisztviselő nyilvános becsmérlése miatt bűnösnek találta, és 2000 euró kártérítés, valamint 4000 euró pénzbírság megfizetésére ítélte. A fellebbviteli bíróság helybenhagyta az ítéletet, és a kérelmező fellebbezését a Semmitőszék is elutasította.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a szórólap kétségkívül egy közérdeklődésre számot tartó kérdést – egy önkormányzat irányítása – érintett, amelyről a kérelmező jogosult volt információkat közölni a nyilvánosság számára (42. bek.). Az elfogadható kritika határai tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében. Egy demokratikus társadalomnak elengedhetetlen feltétele a szabad politikai vita védelme. A Bíróság kiemelt fontosságot tulajdonított a véleménynyilvánítás szabadságának a politikai vita keretében, és úgy vélte, hogy a politikai beszéd korlátozásának igazolásához rendkívül meggyőző érvek szükségesek. A politikai beszéd egyedi esetekben előforduló széleskörű korlátozásai kétségtelenül hatással vannak arra, hogy az érintett állam mennyire tartja tiszteletben a véleménynyilvánítás szabadságát. Jelen esetben a kifogásolt kijelentés egy város polgármesterét célozta, aki minden bizonnyal egy politikai és médiaszemélyiség (43. bek.).

A kérelmező a városi tanács tagja volt. A véleménynyilvánítás szabadsága különösen fontos a politikai pártok és azok aktív tagjainak számára. Egy ellenzéki képviselő véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről (44. bek.). A Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján bármely személy, aki egy közérdeklődésre számot tartó ügy nyilvános vitájában vesz részt, bár nem léphet túl bizonyos határokat – különös tekintettel a jó hírnév és mások jogainak tiszteletben tartására –, bizonyos fokú túlzás, vagy akár provokáció is megengedett számára (45. bek.). Mindazonáltal e szavakat nem az önkormányzat irányításáról szóló nyilvános vita keretében tették, és a polgármester sem került emiatt bíróság elé (47. bek.).

A Bíróság rámutatott, amikor az állítások egy harmadik fél magatartásával kapcsolatosak, néha nehéz megkülönböztetni a tényállításokat és az értékítéleteket. Ugyanakkor még egy értékítélet is lehet túlzott, ha nincs elegendő ténybeli alapja. A hazai bíróságok szerint pedig a kérelmező által felajánlott bizonyítékok nem támasztották alá a kijelentéseit (49. bek.). A Bíróság figyelembe vette azt a tényt is, hogy a polgármesterrel szemben felhozott vádak rendkívül súlyosak voltak, amik annál inkább hitelesebbnek tűntek a közvélemény előtt, mivel azok a városi tanács egyik tagjától származtak, aki állítólag jól informált volt az önkormányzat vezetéséről (50. bek.). Végül a beavatkozás arányosságának értékelésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni (51. bek.). Bár a pénzbírság és a kártérítés összege viszonylag jelentős volt, a kérelmezőt több rágalmozó állítás miatt szankcionálták (52. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező elítélése és megbüntetése nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal, és a beavatkozás igazolására felhozott indokok is megfelelőek és elégségesek voltak (53. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (48., 54. bek.); Ceylan v. Turkey (37. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); Feldek v. Slovakia (74., 83. bek.); Mamère v. France (25. bek.); Desjardin v. France (Application no 22567/03., 2007. november 22.; 47. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága, polgármester; képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága¹³⁵

Flinkkilä and Others v. Finland

(Application no. 25576/04., 2010. április 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságírók és főszerkesztők két országos folyóiratnak dolgoztak, ahol 1997-ben összesen 9 cikket tettek közzé a nemzeti békéltető bíróról (A.) és annak barátnőjéről (B.). A cikkek középpontjában az állt, hogy 1996-ban A. és B., valamint A. felesége nyilvánosan összeveszett a házaspár családi háza előtt. Emiatt garázdaságért a barátnőt megbírságolták, míg a békéltető bíróra felfüggesztett szabadságvesztést szabtak ki és elbocsátották. Ő és a felesége később elváltak. Az incidensről és a bírósági ügyről a finn nyomtatott sajtó és a televízió is beszámolt. Az első vitatott cikk egy interjút tartalmazott A.-val az incidensről, az elítéléséről és az elbocsátásáról. A cikk közölte a volt barátnő teljes nevét, korát, és egy

¹³⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98459>

fényképet is mellékelte róla. Egy másik cikk A. válásával és elbocsátásával kapcsolatos érzéseivel foglalkozott, amely B. nevét szintén említette. B. feljelentése nyomán büntetőeljárás indult a kérelmezők ellen, akiket végül B. magánéletének megsértéséért pénzbírságra, valamint kártérítés megfizetésére köteleztek. A finn bíróságok szerint B. nem volt közszereplő, az a tény pedig, hogy egy társadalomban jól ismert személy barátnője volt, nem volt elégséges ahhoz, hogy személyazonosságát felfedjék a nyilvánosság előtt. Az, hogy a kilétét korábban nyilvánosságra hozták a médiában, nem teszi indokolttá a magánéletébe történő behatolást. A bíróságok hozzátették, még az információk pusztá terjesztése egy személy magánéletéről is elegendő ahhoz, hogy kárt vagy szenvedést okozzon neki. Az újságíróknak és a médianak nem volt joga arra, hogy felfedjék B. magánéletével kapcsolatos tényeket, vagy hogy közvéetgyék a képét.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság először megvizsgálta, hogy a büntető törvénykönyv 27. fejezetének 3(a) cikke megfelelt-e az előreláthatóság követelményének (64. bek.). Bár a magánéletnek nem volt pontos meghatározása a törvényben, ha az újságíróknak és a médianak bármilyen kétsége volt a rendelkezés terjedelméről, úgy tanácsot kellett volna kérniük annak tartalmáról, vagy tartózkodniuk kellett volna B. kilétének nyilvánosságra hozatalától. Ezen túlmenően a kérelmezők hivatásos újságírók voltak, ezért nem állíthatták, hogy nem ismerték a rendelkezés határait, mivel a finn újságírói irányelvek és a médiatanács gyakorlata – bár nem kötelező – még szigorúbb szabályokat tartalmazott, mint a büntető törvénykönyv (67. bek.).

A Bíróság megismételte, hogy a „magánélet” fogalma a személyes információkra is kiterjed, amelyek esetében az egyén joggal számíthat arra, hogy ne tegyék közzé a beleegyezése nélkül (75. bek.). A Bíróság hangsúlyozta, hogy nincs bizonyíték vagy bármilyen állítás ténybeli megtevesztésre, illetve a kérelmezők rosszhiszeműségére, és nincs semmiféle utalás arra sem, hogy a B.-ről szóló részleteket tiltott eszközökkel szerezték meg. A cikkben leírt tényeket a hazai bíróságok előtt sem vitatták (81. bek.). Az világos, hogy B. nem közszereplő vagy politikus volt, hanem egy hétköznapi ember, aki ellen büntetőeljárás folyt. A státusza, mint „átlagember” kibővíti az interakció azon zónáját, amely a magánélet körébe tartozhat (82. bek.). Azonban részt vett egy széles körben ismertté vált incidensben egy magas rangú közszereplővel együtt, akivel szoros kapcsolatot ápolt. Ezért B.

magánszemély státusza ellenére ésszerűen láthatta, hogy a nyilvánosság területére lépett (83. bek.).

A két cikkben foglalt információk főleg A. viselkedésére fókuszáltak, amelyeket önként fedett fel egy általa adott interjúban. Nem említették B. magánéletének részleteit, kivéve az incidensben való részvételét, és azt a tényt, hogy A. barátja volt, amely körülmények már a cikkek közzététele előtt is köztudomásúak voltak (84. bek.). Ezenkívül B. személyazonosságának nyilvánosságra hozatala közérdekű ügy volt, figyelembe véve A. magatartását és magas rangú közalkalmazotti posztját. Sőt, az incidensben való aktív részvétele vezetett A. felmentéséhez és válásához, amely egy folytonos közérdekű elemet hozott létre B. tekintetében (85. bek.). Lehetséges, hogy az események bemutatására kissé színesebb módon került sor annak érdekében, hogy növeljék a magazinok eladását, ám ez önmagában nem elegendő a kérelmezők elítélésének igazolására (86. bek.). A Bíróság arra is rámutatott, hogy az incidens és az azt követő elítélések széles körű publicitást kapott és vitát generált a médiában, beleértve az országszerte főműsoridőben sugárzott televíziós műsorokat. Ennélfogva nem a kérdéses cikkek fedték fel először B. személyazonosságát (87. bek.).

Végül a Bíróság figyelembe vette a kérelmezőkre kiszabott szankciók súlyosságát. A kérelmezőket a büntetőjog alapján pénzbírságra ítélték, amit, valamint a megítélt kártérítés összegét jelentősnek kell tekinteni, mivel a súlyos erőszak áldozatainak megítélhető kártérítés maximuma is mintegy 17.000 euró volt (89. bek.). Tekintettel továbbá arra, hogy B.-nek már egy jelentős kártérítést ítélték meg, amiért kilétét nyilvánosságra hozták a televíziós műsorokban, hasonlóan más magazinokban megjelent cikkek tekintetében ugyanazon tényekből fakadóan (90. bek.), a kérelmezőkre kiszabott szankciók aránytalanok voltak. A Bíróság így kimondta, hogy a felhozott indokok nem voltak elégségesek annak alátámasztására, hogy a beavatkozás szükséges volt egy demokratikus társadalomban. A hazai bíróságoknak nem sikerült megfelelő egyensúlyt találniuk az egymással versengő érdekek között (92. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (50. bek.); Sciacca v. Italy (28-29. bek.); Eerikäinen and Others v. Finland (66. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű kérdések; magánszféra védelme; szankció arányossága, kártérítés¹³⁶

¹³⁶ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98064>

Flux v. Moldova (No. 3.)

(Application no. 32558/03., 2007. június 12-i ítélet)

Tényállás

1999 márciusában egy televíziós műsorban azzal vádolták meg a moldovai parlament alelnökét – aki az egyik párt vezetője is volt egyben –, hogy egy maffiacsoport vezetője volt, amely bűncselekmények elkövetésében részt vevő cégeket védett. A Flux nevű újság „A korrupcióellenes háború: N. A. ezredes kontra Matei elnök. Alexei szerint Valeriu Matei politikai védelmet nyújt egy maffiaklánnak” címmel szóról-szóra közölte a műsorban elhangzottakat. A megvádolt személy polgári jogi rágalmazás miatt eljárást indított a Flux ellen. A fellebbviteli bíróság szerint a cikk maga nem valósította meg rágalmazást, mivel a lap csupán idézte a műsorban elhangzottakat. A cikk címe ugyanakkor rágalmazó volt, mivel a műsorban nem hangzott el ilyen mondat, a lap pedig nem tudta bizonyítani, hogy a felperes valóban tagja lenne egy maffiaklánnak. Ezért a bíróság az újságot kártérítés megfizetésére, valamint bocsánatkérésre kötelezte.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, hogy a hazai bíróságok olyan kijelentést – az újságcikk címét – találtak rágalmazónak, amit a sértett az eljárások során nem kifogásolt, ami önmagában elegendő az egyezményesértés megállapításához. Még ha így is lett volna, a kifogásolt kijelentés tényállításnak minősült, amely nagyon pontosnak tűnt. A sértettet valóban szervezett bűnözői csoportok védelmével vádolták meg, amit a felek sem vitattak (23. bek.). Figyelembe véve, hogy az újságíró a kijelentést egy közérdekű kérdésről szóló vita keretén belül tette, és hogy a felperes egy magas rangú politikus volt, valamint tekintettel a használt nyelvezetre, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem felelt meg „nyomás társadalmi érdeknek”, és így nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (24. bek.).

Az egyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: sajtószabadság; politikai szereplők bírálhatósága; közérdekű ügyek; híresztelés¹³⁷

Flux v. Moldova (No. 6.)
(Application no. 22824/04., 2008. július 29-i ítélet)

Tényállás

2003 februárjában az újság egy névtelen levelet tett közzé, amelyben három szülő azzal vádolta meg egy gimnázium iskolaigazgatóját, hogy az iskola pénzügyi forrásait nem megfelelően használta fel, és megvesztegették annak érdekében, hogy több gyerek iratkozhasson be az iskolába. A levél közzélése után a lap nem kereste meg az igazgatót, hogy nyilatkozatot kérjen tőle, és a cikkekre adott válaszelevelét sem volt hajlandó közzétenni, ami végül egy másik újságban jelent meg. Az igazgató jó hírnevének megsértése miatt pert indított. Az újság azzal védekezett, hogy a kijelentések nem arra irányultak közvetlenül, hogy az iskolaigazgatót vesztegetéssel vádolják, hanem hogy felhívják a nyilvánosság figyelmét az iskolai vesztegetés jelenségére. A bíróságok a lapot kártérítés megfizetésére, valamint bocsánatkérés közzétételére kötelezték.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az Egyezmény 10. cikke nem garantálja korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tárgyalásakor sem. Ahol a kérdés az egyének jó hírnevének megsértése, és ezzel a 8. cikkben biztosított jogaik aláásása, megfelelő egyensúlyt kell teremteni a versengő érdekek között. E mérlegelés során figyelembe kell venni az Egyezmény 6. cikk (2) bekezdését is, amely kimondja az ártatlanság védelmét (25. bek.). A Bíróság megvizsgálta, hogy a kifogásolt cikket író újságíró jóhiszeműen járt-e el, összhangban az újságírói etikai normákkal. Ez különösen a rágalmazás természetétől és mértékétől, valamint a kifogásolt cikk írásának módjától függ, és attól, hogy az újság mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében. Ez utóbbi kérdést annak

¹³⁷ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80998>

fényében kell meghatározni, amilyenek az a kérdéses időszakban az újságíró számára mutatkozott, nem pedig az utólag látható információk alapján (26. bek.).

A Bíróság szerint a cikkek egyértelműen azt sugallták az olvasók számára, hogy az iskolaigazgató bűnös volt a vesztegetés bűncselekményében (27. bek.). Annak ellenére, hogy a közzétett névtelen levél komoly vádakot fogalmazott meg az igazgatóval szemben, az újságíró kísérletet sem tett arra, hogy felvegye vele a kapcsolatot, és kikérje véleményét az ügyről. Sőt, a lap a névtelen levél kapcsán nem végzett semmilyen vizsgálatot, és az igazgató válaszáadásának jogát is elutasították azzal az indokkal, hogy a válasza sértő lenne. A Bíróság ezzel szemben úgy vélte, hogy a sértett a kérelmezőt szakszerűtlen magatartással vádolta, de az ilyen reakció normális és arányos a cikk tartalmára (29. bek.). Hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nem adhat egy újság kezébe abszolút jogot arra, hogy felelőtlen módon eljárva ténybeli alap hiányában bűncselekményekkel vádoljon meg személyeket, és anélkül, hogy lehetőséget kínálna azok cáfolatára. Az információ nyilvánosságnak történő közléséhez fűződő jognak vannak határai, és egyensúlyt kell teremteni ezen jog és a sértettek jogai között (31. bek.). A Bíróság figyelembe vette azt is, hogy a lapot polgári per keretében viszonylag szerény összegű kártérítés megfizetésére kötelezték (32. bek.). A fentiekre, valamint arra a tényre tekintettel, hogy a kérelmező újság a felelős újságírás kötelezettségeinek kirívó figyelmen kívül hagyásával járt el, a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás indokolt volt (34. bek.).

Az ítélethez három bíró fűzött különvéleményt. A bírák problémásnak találták, hogy a többségi döntés az újságírók szakmailag korrekt eljárását fontosabbnak tartotta egy korrupciós ügy leleplezésénél (10. bek.). A Bíróság valójában nem a valótlan tények, hanem az ún. „szakszerűtlen viselkedés” miatt tartotta arányosnak a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását (11. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway (66. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás¹³⁸

Flux and Samson v. Moldova

(Application no. 28700/03., 2007. október 23-i ítélet)

Tényállás

¹³⁸ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88063>

2001-ben egy moldovai napilap egy cikket tett közzé egy korábbi kormánytag gyanúsna vélt vagyongyarapodásáról. A cikk szerint a volt építésügyi miniszter a szomszédai életét megkeserítve folytatott építkezést, egy „kastélyt építve magának”, és „úgy döntött, hogy mások nyomorúságából gazdagszik meg”. A volt miniszter rágalmozás miatt kártérítési pert indított. Az elsőfokú bíróság elrendelte a cikk visszavonásának közzétételét, valamint kártérítés megfizetésére kötelezte. A másodfokú bíróság előtt a napilap azzal védekezett, hogy a legtöbb kijelentés értékítélet volt, amelyeket nem lehet bizonyítani.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, a hazai bíróságok nem reagáltak a kérelmező azon érvére, hogy a kijelentéseket értékítéletnek lehet-e tekinteni. Megismételte, hogy a tények fennállása igazolható, míg az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani. Az értékítéletek igazságának bizonyítási követelményének nem lehet eleget tenni, és ez sérti a véleménynyilvánítás szabadságát, habár az ilyen vélemény is lehet túlzott ténybeli alap hiányában (23. bek.). A vitatott kifejezések értékítéletek voltak, amelyek az újság véleményét fejezték ki a volt miniszter építkezéséről és annak szomszédokra gyakorolt hatásáról. E vélemények valós tényeken alapultak, amelyek közül néhányat maga a cikk, néhányat pedig az eljárás során hoztak fel. Ezért az újságtól nem volt elvárható, hogy bizonyítsa értékítéletei igazságát, és a vélemények sem voltak ténybeli alap híján (24. bek.). A Bíróság leszögezte, amiatt, hogy a kérelmezőnek előírják a kijelentések igazságának bizonyítását, miközben figyelmen kívül hagyják az általa felajánlott bizonyítékokat azok alátámasztására, a moldovai bíróságok megállapítását nem lehet úgy tekinteni, ami „szükséges egy demokratikus társadalomban” (25. bek.).

A Bíróság figyelembe vette a cikk kiegyensúlyozott hangnemét is, amely mindkét fél álláspontját bemutatta, illetve tájékoztatta az olvasót. A Bíróság így meggyőződött az újság jóhiszeműségéről, és hogy a felelős újságírás elveivel összhangban járt el, noha egy bizonyos fokú túlzáshoz és provokációhoz folyamodott (26. bek.). Végül meg kell jegyezni, hogy a cikk valódi közérdekű kérdést vetett fel: egy korábbi állami tisztviselő állítólagos visszaélését, és az igazságszolgáltatás tehetetlenségét, hogy arra megfelelően reagáljon. A cikk egyértelműen mások nézeteit közvetítette az olvasók számára. A Bíróság ezúttal is leszögezte, hogy egy újságíró szankcionálása amiatt, mert elősegíti a más személyek által tett

nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak kivételesen indokolt esetben szabad célként kitűzni. A Bíróság nem látott komoly indokot az újság véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozásra, mivel a cikk kiegyensúlyozott hangvételű volt (27. bek.). A fentiekre tekintettel arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek”, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban”. Ennek megfelelően a 10. cikket megsértették (28. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 2.) (33. bek.); Jerusalem v. Austria (42., 45-46. bek.); Thoma v. Luxembourg (62. bek.); Busuioc v. Moldova (Application no. 61513/00., 2004. december 21.; 88. bek.); Savitchi v. Moldova (59. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás¹³⁹

Foglia v. Switzerland

(Application no. 35865/04., 2007. december 13-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező ügyvéd egy sikkasztási ügy több áldozatának képviselőjét látta el, akik civil félként csatlakoztak a büntetőeljáráshoz. Az ügyészség az eljárást végül elegendő bizonyíték hiányában megszüntette. Az eset nagy sajtóvisszhangot kapott, és az ügyvéd számos interjút adott, amelyekben felszínesnek és elhamarkodottnak ítélte az ügyészség vizsgálatát, emellett eljárási iratokat is nyilvánosságra hozott. Az ügyvédi kamara fegyelmi eljárást indított a kérelmező ellen, amelynek eredményeként 1500 svájci frank pénzbírság megfizetésére kötelezte. Az indokolás szerint az általa elindított sajtókampányban tett észrevételei nélkülözték az ügyészség iránti tisztelet és az objektivitást, és ezzel, valamint az iratok nyilvánosságra hozatalával megsértette a szakmai és etikai szabályokat. A szövetségi bíróság a fellebbezést elutasító ítéletében rámutatott, hogy egy ügyvédnek minden nyilvános nyilatkozatában mérsékelt hangnemet kell mutatnia, és az érveit objektíven kell előadnia. A kijelentéseivel ellenben indokolatlan nyomás alá helyezte a bíróságokat. A bíróság kifogásolta azt is, hogy az ügyvéd nem gondoskodott arról, hogy a média az eljárás dokumentumait diszkrét és korlátozott módon használja. Ennélfogva megállapította, hogy a kérelmező a

¹³⁹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-82899>

sajtóban játszott szerepével túllépte az ügyfelei védelméhez szükséges határokat, és nem kellő gondossággal gyakorolta hivatását.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is kimondta, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága az ügyvédekre is vonatkozik (85. bek.). Megismételte, hogy bár az ügyvédek jogosultak kommentálni a nyilvánosság előtt az igazságszolgáltatást, a kritikájuk nem léphet túl bizonyos határokat. Megfelelő egyensúlyt kell teremteni a nyilvánosság bírósági döntésekről szóló információkhoz való hozzáféréseinek joga, a megfelelő igazságszolgáltatás követelményei és a jogi szakma méltósága között (86. bek.). A hazai bíróságok a kérelmező magatartását egy sajtókampány forrásaként értelmezték, ami felért egy médiabeli tárgyalással, párhuzamosan a bírósági eljárással (92. bek.). A Bíróság megjegyezte, hogy a kérelmező magatartása egy olyan üggyel függött össze, amely kezdetektől fogva felkeltette a média figyelmét, már jóval az általa adott interjúk előtt (93-94. bek.). A Bíróság szerint a sajtóban tett nyilatkozatok azokon az indokokon alapultak, amelyek alapján a fellebbezést is benyújtotta, ideértve a vizsgálat elhamarkodottságát és felületességét. A nyilatkozatokban foglalt bírálatok – amelyeket a fellebbezés benyújtását követően tett – nem az ügyészség személyes vagy szakmai képességei ellen irányultak, hanem kizárólag arra koncentráltak, hogy az ügyészek hogyan végezték a feladatukat abban az ügyben, amelyben a kérelmező ügyfelei magánfelek voltak. Ilyen körülmények között bár az állításokat lehet olyannak tekinteni, mint amelyek a nyomozó hatóságok iránti tisztelet hiányát mutatják, azok nem minősíthetők rájuk nézve sem súlyosnak, sem sértőnek, vagy olyannak, amelyek valószínűleg aláásnák az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat (95. bek.).

A hazai bíróságok nem támasztották alá azt, hogy a kérelmező az eljárási iratokat elérhetővé tette a sajtó számára. De még ha így is történt, a dokumentumok átadása a svájci jog alapján nem minősült jogellenes cselekménynek. A szövetségi bíróság szimplán azt rótta fel a kérelmezőnek, hogy nem biztosította, hogy a média a dokumentumokat diszkrét és visszafogott módon használja fel (96. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a kérelmező nem vonható felelősségre a média magatartásáért, a nyilvánosságnak pedig joga van ahhoz, hogy információkat kapjon az igazságügyi hatóságok tevékenységéről (97. bek.). Tekintettel arra, hogy a sajtó a kérelmező nyilatkozatait a megjelent cikkekben is felhasználta az általa adott

interjúkat követően, a Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező nem vonható felelősségre az újságcikkek miatt (98. bek.). Nem volt tehát felelős a sajtókampányért, amely a bírósági eljárással párhuzamosan zajlott annak érdekében, hogy befolyásolja az ügygel foglalkozó bíróságot (99. bek.). Ezenkívül az észrevételei nem voltak sem túlzóak, sem bántóak. Tény, hogy a kérelmezővel szemben nem indítottak rágalmozás miatt eljárást, és a személyiségi jogi pertől is elálltak. Emellett nem nyújtott be panaszt sem az ügyészség, sem a vizsgálatban részt vevő más személy (100. bek.). A Bíróság végül hangsúlyozta, hogy bár a kérelmezőre kiszabott bírság önmagában szerény volt, mégis szimbolikus jelentősége volt (101. bek.). Mindezek alapján nem állt fenn „nyomós társadalmi érdek” a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának korlátozására, és a svájci hatóságok nem adtak megfelelő és elégséges indokot annak igazolására (102. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Schöpfer v. Switzerland (33. bek.); Nikula v. Finland (46., 51. bek.); Amihalachioaie v. Moldova (27., 36. bek.).

Címkék: ügyvédek véleménynyilvánítási szabadsága; igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; bírósági eljárások¹⁴⁰

Frăsilă and Ciocirlan v. Romania (Application no. 25329/03., 2012. május 10-i ítélet)

Tényállás

Az első kérelmező létrehozott egy televíziós és rádiós produkciós céget, a Tele M-et, majd egy másik audiovizuális produkciós céget, a Radio M Plus-t. A Tele M a rádióműsorok készítéséért, a Radio M Plus azok közvetítéséért volt felelős. A kérelmező 2002-ben eladta a Tele M-et, ezt követően a Radio M Plus – amit továbbra is ő irányított – és a Tele M partnerségi megállapodást kötött rádióadások készítésére és sugárzására. A megállapodást végrehajtó határozat előírta, hogy a rádióállomás az épület második emeletén folytatja tevékenységét, ahol a műsorkészítő és sugárzó stúdiók találhatók. A Tele M képviselői 2002. október 2-tól a kérelmezőket – a második kérelmező a rádióállomás egyik szerkesztőjeként dolgozott –, kitiltották a szerkesztőségi irodákból. Ezután sürgősségi kérelmet terjesztettek elő a bírósághoz, amelyben kérték a rádióállomás szerkesztőségéhez való hozzáférési joguk biztosítását. A megyei bíróság 2002. december 6-án kötelezte a Tele M-et, hogy biztosítsa a

¹⁴⁰ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-84003>

hozzáférést a kérelmezők számára a Radio M Plus szerkesztőségi irodáihoz, és megállapította, hogy akadályoztatásuk jogellenes cselekménynek minősült, amely hátrányos lehet a rádióállomás tevékenységére. A kérelmezők kérelmére a bíróság 2003 januárjában elrendelte a határozat végrehajtását. Ennek megfelelően 2003. január 14-én a két kérelmezőt egy végrehajtó kísérte a rádióállomás szerkesztői irodáihoz, de a Tele M képviselője megtagadta a beléptetést. Ezután többször is sikertelen kísérletet tettek a bírósági határozat végrehajtására. A kérelmezők az ügyészségen is feljelentést tettek, amely úgy ítélte meg, hogy nem történt bűncselekmény. 2004 februárjában sürgősségi kérelmet terjesztettek elő a bírósághoz, hogy kötelezzék a Tele M-et a társulási megállapodás betartására, amely kérelmet elutasították. 2005 márciusában a kérelmezők újabb feljelentést tettek a Tele M részvényesei és a vezetése ellen, amely ügyben 2007 júniusa óta nem kaptak további információt.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők azt sérelmezték, hogy a hatóságok nem segítették őket a jogerős bírósági határozat végrehajtásában, megakadályozva, hogy újságíróként dolgozhassanak, megsértve ezzel a véleménynyilvánítási szabadságukat (44. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának valódi, hatékony gyakorlása nemcsak az állam be nem avatkozási kötelezettségétől függ, de pozitív védelmi intézkedésekre is szükség lehet, még a magánszemélyek közötti jogviszonyok terén is (54. bek.). A kötelezettség terjedelme elkerülhetetlenül változik, és nem lehet oly módon értelmezni, hogy az lehetetlen vagy aránytalan terhet rójon a hatóságokra. Végül, annak meghatározásához, hogy a 10. cikk alapján van-e pozitív kötelezettség, a Bíróság figyelembe veszi a véleménynyilvánítás természetét, egy közérdekű témáról folytatott vitához való hozzájárulás képességét, a kiszabott korlátozások természetét és hatókörét, az alternatívák meglétét, valamint más személyek vagy a közvélemény versengő jogának súlyát (55. bek.). Bár a hatóságok nem viselnek közvetlen felelősséget a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozásáért, a Bíróság nem volt meggyőződve, hogy az államot semmilyen felelősség nem terheli amiatt, mert egy magáncég megakadályozta a kérelmezőket abban, hogy hozzáférjenek a rádióállomás szerkesztőségéhez (58. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a Radio M Plus szerkesztőségéhez és annak eszközeihez való hozzáférés kérésével a kérelmezők célja

az volt, hogy gyakorolhassák rádiós újságírói hivatásukat, amely a véleménynyilvánítási szabadságuk lényeges elemét érintette (61. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy a jelen ügy egy olyan szakma gyakorlását érinti, amely a „társadalom éber őreként” alapvető szerepet játszik egy demokratikus társadalomban, illetve a véleménynyilvánítás szabadsága gyakorlásának formáját, amely lényeges volt a kérelmezők számára. Annak lehetősége, hogy a kérelmezők cikket írhattak újságokba, nem kompenzálhatja az újságírók azon szabadságát, hogy megválasszák a kifejezés formáját. Figyelembe kell venni az érintett médium potenciális hatását is. A Bíróság ezért nem fogadta el a kormány azon érvét sem, hogy a kérelmezők számára más alternatíva is rendelkezésre állt, amelynek révén megnyilvánulhattak (63. bek.). A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy az állam a pluralizmus végső biztosítója, különösen az audiovizuális média vonatkozásában, amelynek műsorait gyakran igen széles körben sugározzák. Ez a szerep még inkább elengedhetetlenné válik, amikor a sajtó függetlensége a politikusok és gazdasági döntéshozók külső nyomása alá kerül. A Bíróság különböző jelentésekre is hivatkozott, amelyek szerint a romániai sajtó helyzete a 2002-2004-es időszakban nem volt kielégítő, és a helyi sajtót közvetlenül vagy közvetve a térség politikai vagy gazdasági alakjai ellenőrizték. Ilyen körülmények között az állam köteles intézkedéseket hozni, tekintettel a pluralizmus és a sajtó függetlenségének biztosításában játszott szerepének valódi jelentőségére (64. bek.). Ennek megfelelően a nemzeti hatóságok kötelesek voltak hatékony intézkedéseket hozni annak érdekében, hogy segítsék a kérelmezőket a jogerős bírósági határozat végrehajtásában (65. bek.).

A kérelmezők kezdeményezték és megtették a végrehajtáshoz szükséges lépéseket, ám az ennek eléréséhez számukra rendelkezésre álló fő jogi eszköz, azaz a bírósági végrehajtás használata alkalmatlannak és nem kellően hatékornak bizonyult. A Bíróság ezért kimondta, azzal, hogy a nemzeti hatóságok nem tették meg a hatékony és szükséges intézkedéseket, hogy támogassák a kérelmezőket a jogerős bírósági határozat végrehajtásában, megfosztották a 10. cikk rendelkezéseit valamennyi hasznos hatásától, és veszélyeztették a kérelmezők rádiós újságírói hivatásuk gyakorlását (71. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Informationsverein Lentia and Others v. Austria (38. bek.); Özgür Gündem v. Turkey (43. bek.); Appleby and Others v. United Kingdom (42-43., 47-49. bek.); Kenedi v. Hungary (43. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (102. bek.).

Címkék: audiovizuális média; állam tevőleges kötelezettsége; újságírói hivatás gyakorlása¹⁴¹

Fratanoló v. Hungary
(Application no. 29459/10., 2011. november 3-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2004 május 1-jén Pécsen a Munkáspárt 2006 párt tagjaként egy szakszervezeti rendezvényen vett részt, amely Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozását és a munka ünnepét ünnepelte. Fratanoló a zakóján egy kb. 2 cm átmérőjű ötágú vörös csillagot viselt, és a helyi televíziónak is nyilatkozott, ezáltal a vörös csillag a nézők számára is észlelhető volt. 2007-ben emiatt büntetőeljárás indult Fratanoló ellen. A kérelmezőt a Pécsi Városi Bíróság önkényuralmi jelkép használatának vétsége miatt elítélte, és megrovásban részesítette. A másodfokon eljáró Baranya Megyei Bíróság ellenben felmentő ítéletet hozott. Az indokolás szerint a kérelmező cselekménye nem veszélyes a társadalomra, és utalt a Vajnai v. Magyarország ügyben született strasbourgi ítéletre. Az ügyészség fellebbezése nyomán a harmadfokon eljáró Pécsi Ítéltábla 2010. március 5-én a másodfokú ítéletet megváltoztatta, és az első fokú ítéletet hagyta helyben. Az Ítéltábla szerint a magyar jog nem teszi lehetővé a hazai bíróságok számára, hogy a Vajnai-ügy megállapításait közvetlenül alkalmazzák. A hatályos jog alapján a társadalomra való veszélyesség megvalósult, mert az elkövető politikai összefüggésben, párttársai iránti szolidaritása jeleként azonosította magát a jelképpel és annak ismert jelentésével, és ezt közvetítette a külvilág felé. A törvény pedig az egyén – politikai – meggyőződésétől függetlenül tiltja az önkényuralmi jelképek, így az ötágú vörös csillag használatát. Ez akkor is így van, ha a szóban forgó jelkép kettős jelentésű, így nemcsak egy totalitárius rendszerre, de „a nagy társadalmi csoportok felemelkedését előmozdító” munkásmozgalomra is utal. A bűncselekmény ezen kívül immateriális, azaz a tényállás megvalósulásához nem szükséges, hogy tényleges riadalmat vagy szorongást okozzon azokban, akik a tilalmazott magatartást észlelik.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

¹⁴¹ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110881>

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a korlátozás a zavargások megelőzésének és mások jogainak védelmének legitim célját szolgálta (14. bek.). A Bíróság újra hangsúlyozta, hogy a kérelmező a nyilvánosság előtt vörös csillagot viselt, amit politikai nézetei kifejezésének kell tekinteni. A ruhán hordható szimbólumok viselése a 10. cikk hatálya alá esik (24. bek.). A Bíróság hivatkozott a Vajnai-ügyre is: a vörös csillag közszemlére tételenek korlátozásához annak közvetlen és nyilvánvaló veszélye szükséges, hogy valamelyik politikai mozgalom vagy párt helyreállítsa a kommunista diktatúrát. Az általános tilalom viszont abban esetben is korlátozza a jelkép használatát, amikor ilyen jellegű fenyegetés nem áll fenn. Az ítélet ezért arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó tilalom túlságosan széles, tekintettel a vörös csillag többes jelentésére, amely olyan tevékenységeket és eszméket is magában foglal, amelyek egyértelműen a 10. cikk védelmi körébe tartoznak. A magyar szabályozás nem is törekedett arra, hogy a jelkép különböző jelentéseit elválassza egymástól. Az ítélet hozzátette, hogy önmagában még a kommunista ideológia potenciális propagálása sem lehet az oka annak, hogy a vörös csillag közszemlére tétele büntetőjogi szankció útján korlátozzák (25. bek.).

A Bíróság a fenti megállapításokat a jelenlegi ügyben is irányadónak vélte. A kérelmező a vörös csillagot ez esetben is egy bejegyzett politikai párt képviselőjeként viselte egy jogszerű demonstráción. Ezért a szimbólum viselése a politikai véleménynyilvánításának részét képezte, amely a 10. cikk védelmét élvezi. Jelen esetben a különbség mindössze annyi, hogy a kormány arra is hivatkozott, hogy a kérelmező magatartása veszélyt jelentett a társadalomra, mert a totalitárius eszmékkal való azonosulását jelképezte. A Bíróság azonban ezt az indokot figyelmen kívül hagyta, mivel a szankció alkalmazását a közszemlére tétel önmagában is megalapozta, tekintet nélkül annak társadalomra való veszélyességére (26. bek.). Hozzátette, a beavatkozás igazolásához a kormánynak bizonyítania kell, hogy a vörös csillag viselése kizárólag az önkényuralmi eszmékkal való azonosulást jelenti. Az Ítéletábla döntése ellenben kifejezetten tagadta a beavatkozás arányosságának vizsgálatát, így nem lehet értelmes különbséget tenni a 10. cikk által védett megrázó kifejezési formák és azon indokolatlanul bántóak között, amelyek elveszítik azt a jogot, hogy eltűrjék őket egy demokratikus társadalomban. A korlátozás ezért nem felelt meg „nyomós társadalmi érdekeknek” (27. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vajnai v. Hungary (48-58. bek.).

Címkék: közrend védelme; szimbolikus véleménynyilvánítás; vörös csillag¹⁴²

Fressoz and Roire v. France
(Application no. 29183/95., 1999. január 21-i ítélet)

Tényállás

Egy francia satirikus hetilap adatokat közölt a Peugeot autógyár vezetője által fizetett adó összegéről, és bizonyítékul közzétette az igazgató utolsó 3 adóbevallásának fénymásolatát. A cikkből kiderült, hogy a vállalat vezetője 2 év alatt 45%-os béremelést adott saját magának, miközben a gyár dolgozóinak jövedelme átlagban csupán alig több mint 6%-kal nőtt, és a béremelésre vonatkozó igényüket elutasította. Az igazgató feljelentése nyomán büntetőeljárás indult az újság szerkesztője és a cikk írója ellen az adóbevallásokkal kapcsolatos visszaélés miatt, amely egy nem azonosított tisztviselő által elkövetett szolgálati titok megsértéséből fakadt. A párizsi fellebbviteli bíróság pénzbüntetésre elítélte a két kérelmezőt, úgy véelve, hogy hivatali kötelességszegés (bizalmas információk kiszivárogtatása) útján jutottak a dokumentumokhoz.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás célja a jó hírnév vagy mások jogainak védelme, valamint a bizalmas információk nyilvánosságra hozatalának megakadályozása volt (43. bek.). A kérelmezők szerint a cikket egy közérdekű nyilvános vita keretében tették közzé, melynek során az igazgató keresete különös jelentőséggel bírt. A cikk célja az volt, hogy hozzájáruljon egy vitához, amely túlmutatott a Peugeot elnökének személyén, és nem érintette a jó hírnevét vagy jogait. A kiszabott szankció annál is inkább igazságtalan, mivel a Semmitőszék ítélkezési gyakorlata alapján egy személy jövedelmének vagy vagyonának részleteinek közzététele nem sértheti a magánéletét, különösen ha közfunkciókat tölt be (46. bek.).

A Bíróság nem találta meggyőzőnek a kormány érvelését, miszerint az információ nem vetett fel közérdekű kérdést. A cikk az egyik legnagyobb francia autógyártón belüli

¹⁴² HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-107307>

munkaügyi vita keretében jelent meg, amit a sajtó széles körben tárgyal. A cikk célja nem az volt, hogy az igazgató jó hírnevét károsítsa, hanem hogy hozzájáruljon egy a nyilvánosságot érdeklő téma általános vitájához (50. bek.). Nemcsak a sajtó feladata a közérdekű információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ez különösen igaz erre az esetre, mivel a foglalkoztatási és bérezési kérdések általában nagy érdeklődést keltenek (51. bek.). A Bíróság hangsúlyozta – elismerve a sajtó demokratikus társadalomban játszott létfontosságú szerepét –, hogy az újságírók a 10. cikk által nyújtott védelem alapján elvileg nem mentesülnek azon kötelezettségük alól, hogy tiszteltetben tartsák az általános büntetőjogi törvényeket. Azt kell megítélni, hogy a közvélemény tájékozódáshoz fűződő érdeke felülmúlja-e a kérelmezők „kötelezettségét és felelősségét”, amely a nekik küldött gyanús eredetű dokumentumok folytán keletkezett (52. bek.).

A Bíróságnak azt kellett különösen meghatározni, hogy a pénzügyi titok védelme, amely önmagában legitim, megfelelő és elégséges indok-e a beavatkozáshoz. Kérdés az is, hogy szükséges volt-e az információk nyilvánosságra hozatalát megakadályozni, amelyek a nyilvánosság számára már elérhetőek, és esetleg már számos ember számára ismertek voltak. Bár az adóbevallás közzététele tilos volt, a benne foglalt információk nem voltak titkosak. Valóban, a nagyvállalatok igazgatóinak jövedelmeit rendszeresen közlik a pénzügyi folyóiratokban, és a második kérelmező nem vitatottan ilyen típusú információkra hivatkozott annak érdekében, hogy ellenőrizze, körülbelül mennyi keresett az igazgató. Ennek megfelelően az információk bizalmasan történő kezelésének nem volt kényszerítő követelménye (53. bek.). Amennyiben az igazgató éves jövedelmére vonatkozó információk nyilvánosságra hozatala törvényes volt, a kérelmezőknek pusztán az adóbevallások közzéléért történő elítélése nem igazolható a 10. cikk alapján. A 10. cikk lényegében az újságírókra bízta annak eldöntését, szükséges-e közölni vagy sem ezeket a dokumentumokat, hogy biztosítsák azok hitelességét. A 10. cikk védelme azzal a feltétellel terjed ki az újságírók közérdekű információk közzétételéhez fűződő jogára, ha jóhiszeműen és pontos tények alapján eljárva pontos és megbízható információkat nyújtanak az újságírói etikai normáknak megfelelően (54. bek.). Jelen esetben sem az eseményekről szóló beszámolót, sem a kérelmezők jóhiszeműségét nem vonták kétségbe. A második kérelmező, aki az adóbevallás hitelességét igazolta, az újságírói hivatás normáinak megfelelően járt el. Az adóbevallások közzététele így nemcsak a közölt téma, hanem a szolgáltatott információ hitelessége szempontjából is releváns volt (55. bek.). Mindezek alapján a Bíróság szerint az újságírók elítélése nem tekinthető ésszerűen arányosnak az elérni kívánt törvényes célok érdekében, figyelembe véve

a demokratikus társadalomnak a sajtószabadság biztosításához és fenntartásához fűződő érdekét (56. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Weber v. Switzerland (51. bek.); Observer and Guardian v. United Kingdom (59. bek.); Vereniging Weekblad Bluf! v. the Netherlands (41. bek.); De Haes and Gijssels v. Belgium (39. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; bizalmas információk közzététele¹⁴³

Fuentes Bobo v. Spain (Application no. 39293/98., 2000. február 29-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a spanyol állami televízió, a TVE alkalmazásában állt, akinek műsorát 1992 végén megszüntették, és bár más feladatot nem kapott, mégis elvárták tőle, hogy a teljes munkaidejét a munkahelyén töltsen. Egy évvel később a kérelmező néhány munkatársával együtt cikket írt egy újságba, amelyben bírálta a TVE igazgatóságának intézkedéseit. Nem sokkal ezután a kérelmező ellen az alkalmazottak között terjesztett dokumentuma miatt fegyelmi eljárást indítottak, amelynek eredményeként felfüggesztették, és ez idő alatt fizetésre sem volt jogosult. A kérelmező a fegyelmi határozat ellen a madridi munkaügyi bírósághoz fordult, amely elutasította a keresetét, ám a másodfokon eljáró madridi felsőbbbíróság érvénytelenítette a fegyelmi büntetést. Az indokolás szerint nem hagyható figyelmen kívül, hogy a TVE egyik alkalmazottja sem részesült semmilyen büntetésben, holott ők is egyetértésüket fejezték ki a kérelmező íásaival kapcsolatban. Mindeközben a kérelmező két rádióműsorban is nyilatkozott a büntetéséről és az állami televízió irányításáról, melynek során durván sértő megjegyzéseket tett a TVE vezetőire, többek között „piócáknak” nevezve őket. Emiatt újabb fegyelmi eljárást indítottak ellene, amelynek eredményeként elbocsátották. A madridi munkaügyi bíróság törvénysértőnek minősítette az elbocsátást, ám a madridi felsőbbbíróság már jogszerűnek ítélte azt. A legfelső bíróság elutasította a kérelmező felülvizsgálati kérelmét, majd az Alkotmánybíróság is az alkotmányjogi panaszát. Az indokolás szerint nem sértették meg az Alkotmány 20. cikke által garantált véleménynyilvánítás szabadságát, ellenben a kérelmező kijelentései egyértelműen sértő

¹⁴³ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58906>

tartalmúak és indokolatlanok voltak. Az ilyen sértő kijelentések védelmét nem garantálja a véleménynyilvánítás szabadságának joga.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező a Bírósághoz fordulva azzal érvelt, hogy a két rádióműsorban tett nyilatkozata miatt történő elbocsátásával megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát (36. bek.). A kormány arra hivatkozott, hogy a spanyol állam nem tehető felelőssé a kérelmező elbocsátásáért, mert a TVE a magánjog hatálya alá tartozó társaság (37. bek.). A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a 10. cikk azokban az esetekben is alkalmazható, amikor a munkáltató és a munkavállaló közötti jogviszonyt nem a közjog, hanem a magánjog szabályozza. Továbbá, bizonyos esetekben az államnak pozitív kötelezettségei is vannak a véleménynyilvánítás szabadságának védelme során, még a magánszemélyek jogsértéseivel szemben is. A kifogásolt intézkedés ezért beavatkozást jelentett a 10. cikkbe (38. bek.). A Bíróság nem kérdőjelezte meg a spanyol bíróságok megállapítását, miszerint a kérelmező kijelentései ártottak mások hírnevének. Az Egyezmény 10. cikke nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát. A kérdés csak az, hogy a kérelmezővel szemben kiszabott szankció arányos-e az elérni kívánt törvényes céllal, és „szükséges-e egy demokratikus társadalomban” (45. bek.).

A Bíróság ennek során figyelembe vette különösen a nyilatkozatokban használt kifejezéseket és a kontextust, amelyben azokat nyilvánosságra hozták, beleértve azt a tényt, hogy a szóbeli kijelentések egy élő rádióadásban hangzottak el, ahol a kérelmezőnek nem volt lehetősége azok újrafogalmazására, finomítására vagy eltávolítására, mielőtt azok nyilvánosságra kerültek volna (46. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező a fegyelmi határozat alapjául szolgáló kijelentéseket egy munkaügyi jogvitával összefüggésben tette, amely a közszolgálati televízió gazdálkodását érintő nyilvános vitával párosult. Az Alkotmánybíróság határozata is elismerte, hogy a kérelmező kritikája közérdekű volt e tekintetben. Elismerte azt is, hogy a sértő és durva kifejezéseket először a rádióműsor házigazdái használták a kérelmező és az újságírók között folyó gyors és spontán beszélgetés során, amely kifejezéseket szinte „kiprovokálták” a kérelmezőből. Továbbá, a TVE és a sértő megjegyzésekkel érintett személyek nem indítottak eljárást rágalmozás vagy becsületsértés miatt a kérelmezővel vagy a rádióval szemben (48. bek.).

Ami a kérelmezővel szemben kiszabott szankció súlyosságát illeti, a munkaviszony végkielégítés nélküli felmondása a törvény alapján alkalmazható legsúlyosabb fegyelmi büntetés volt (49. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a panaszolt beavatkozás nem tekinthető „nyomós társadalmi érdekre” adott válasznak, nem állt arányban az elérni kívánt céllal (50. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Nilsen and Johnsen v. Norway (48. bek.).

Címkék: munkavállalók véleménynyilvánítási szabadsága; munkáltató jó hírneve; szankció arányossága, elbocsátás; sértő kifejezések¹⁴⁴

Fürst-Pfeifer v. Austria

(Application nos. 33677/10., 52340/10., 2016. május 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező pszichiátert 2000-től pszichológiai szakértőként vettek nyilvántartásba – különösen a felügyeleti és kapcsolattartási jogokkal kapcsolatos bírósági eljárásokhoz –, aki gyermekek és fiatalok pszichológiai vizsgálatát végezte. 2008 decemberében egy cikk jelent meg róla egy regionális hírportálon és egy nyomtatott hetilapban, amit ingyenesen terjesztettek a tartomány minden háztartása számára. A cikk azt állította, hogy a kérelmező korábban mentális problémákkal küzdött – hangulatingadozások, pánikrohamok, öngyilkosságra való hajlam és hallucinációk –, ennek ellenére évek óta bírósági szakértőként dolgozott. A cikk arra is utalt, hogy 1993-ban egy polgári eljárás során egy pszichológiai szakvélemény készült róla, ami nyilvánosságra is került. A kérelmező 2009 januárjában a hírportált üzemeltető társasággal szemben személyes szférájának megsértése miatt keresetet nyújtott be a St. Pölten-i tartományi bírósághoz kártérítést követelve. Azzal érvelt, hogy a cikk miatt nyilvánosan kompromittálódott. A bíróság a keresetnek helyt adva a kiadót kártérítést megfizetésére, valamint az ítélet rendelkező részének közzétételére kötelezte. A bécsi fellebbviteli bíróság azonban az ítéletet hatályon kívül helyezte. A bíróság elismerte, hogy a mentális állapotáról szóló részek a magánéletét érintették, azonban a cikk tartalma igaz volt, mivel csupán megismételte azokat az információkat, amelyeket ő sem vitatott. Ezenkívül a cikk közvetlenül kapcsolódott közfunkciójához, mint bíróság által kijelölt szakértő. A kérelmező ezzel párhuzamosan a nyomtatott hetilap kiadója ellen is kártérítési keresetet

¹⁴⁴ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-63608>

nyújtott be az innsbrucki tartományi bírósághoz, ám végül az innsbrucki fellebbviteli bíróság elutasította azt.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a hatóságok nem védték meg a 8. cikkben foglalt jogait, mivel a bíróságok elutasították a kártérítésre irányuló keresetét a magánéletére vonatkozó tények jogellenes közzététele miatt (27. bek.). A Bíróság megismételte, hogy a jó hírnévhez való jog a 8. cikk alapján önállóan védett jog, amelynek védelme az állam pozitív kötelezettsége (35. bek.). Azokban az esetekben, amelyekben a 8. cikk megsértését állítják, és a beavatkozás egy közlésből fakad, az állam által biztosított védelmet úgy kell értelmezni, hogy figyelembe veszik a 10. cikk alapján fennálló kötelezettségeket is (36. bek.). Az újságokban közzétett publikációkkal kapcsolatos esetekben a Bíróság már kimondta, hogy a magánszféra védelmének egyensúlyban kell lennie az Egyezmény 10. cikkében biztosított véleménynyilvánítás szabadságával (37. bek.). Annak ellenére, hogy a kérelmező a 8. cikk megsértését állítja, a Bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az osztrák bíróságok a 10. cikk alapelveit megfelelően alkalmazták-e, amikor a kérelmező kereseteiről döntöttek (42. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy egy személy egészségi állapotáról szóló információk a magánélet fontos részét képezik. Mindkét fellebbviteli bíróság elismerte, hogy a vitatott cikk a kérelmező magánéletének egy fontos elemét érintette, és kompromittálta őt a nyilvánosság előtt, mindazonáltal arra hivatkozva utasították el a kártérítési igényeit, hogy a közzétett tények igazak voltak, és közvetlenül kapcsolódtak a nyilvánosság szférájához. A cikk szerzői arról is beszámoltak, hogy az orvosi jelentés politikai reakciókat is provokált, és ezáltal egy folyamatban lévő nyilvános vitához járult hozzá (43. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a cikk nem utalt folyamatban lévő vagy a közelmúltban véget ért bírósági eljárásra, hanem azt vitatta meg, hogy a kérelmezőnek az 1993-as szakértői jelentés szerinti pszichológiai állapota nem tenné lehetővé a bírósági szakértővé történő kinevezését. Ami az információ megszerzésének módját illeti, a kérelmező soha nem állította, hogy a kérdéses orvosi szakvéleményt jogellenesen szerezték meg, ahogyan a cikk tartalmának igazságát sem vonta kétségbe az eljárás során (44. bek.).

A Bíróság szerint egy pszichológiai szakértő mentális egészségi állapotáról szóló komoly vitát indokolt közérdekűnek tekinteni, mivel bírósági szakértőként fizikai és pszichológiai

előírásoknak kell megfelelnie. Ez annál is fontosabb, mivel egy pszichológiai szakértő – mint a kérelmező – fontos és néha döntő szerepet játszik a gyermekvédelmi eljárásokban, és ezáltal nemcsak a családok sorsát, hanem a gyermekek személyes fejlődését is nagyban befolyásolja. Az eljárásban részt vevő felek és a közvélemény szemében nem merülhet fel semmilyen kétség egy ilyen szakértő mentális alkalmasságáról annak érdekében, hogy fenntartsák az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat (45. bek.). A Bíróság már kimondta, hogy a hivatalos minőségben eljáró köztisztviselőkkel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint a magánszemélyek esetében. A kérelmezőt – a bírósági eljárásokban gyakran igénybe vett szakértőként a gyermekpszichológia érzékeny területén – a hivatalos minőségben eljáró köztisztviselőkhöz hasonlóan kell kezelni, amikor azt vizsgálják, hogy megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a versengő köz- és magánérdekek között (46. bek.). Jelen esetben a köztisztviselőknek a sértő és gyalázkodó verbális támadásokkal szembeni védelem követelményeit nem a sajtószabadság vagy a közérdeklődésre számot tartó témák nyílt megvitatásának érdekében kell összevetni, mivel a cikk nem tartalmazott sértő vagy gyalázkodó verbális támadásokat (47. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a bécsi és az innsbrucki fellebbviteli bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek a versengő érdekek között (48. bek.). Az ítélethez egy párhuzamos és két különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Janowski v. Poland (33. bek.); July and Sarl Libération v. France (74. bek.); Karakó v. Hungary (18., 20. bek.); Wegrzynowski and Smolczewski v. Poland (56. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű kérdések; közszolgálatot teljesítők bírálhatósága; magánszféra védelme; személyes adatok¹⁴⁵

¹⁴⁵ HUDOC link: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-162864>